

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

DESTEKLEME VE YETİŞTİRME KURSLARI BAĞLAMINDA
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİ, KURS MERKEZİ
YÖNETİCİLERİ VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ:
ESKİŞEHİR İLİ ÖRNEĞİ

Hazırlayan:

Uğur CANPOLAT

Danışman:

Prof. Dr. Mehmet KÖÇER

Yüksek Lisans Tezi

Samsun, 2017

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

DESTEKLEME VE YETİŞTİRME KURSLARI BAĞLAMINDA
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİ, KURS MERKEZİ
YÖNETİCİLERİ VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ:
ESKİŞEHİR İLİ ÖRNEĞİ

Hazırlayan:

Uğur CANPOLAT

Danışman:

Prof. Dr. Mehmet KÖÇER

Yüksek Lisans Tezi

Samsun, 2017

Eşime
Baba ocağıma ve
Ülkemin temiz yürekli çocuklarına

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davrandığımı taahhüt ederim.

23 / 01 / 2017

Uğur CANPOLAT

KABUL VE ONAY

Uğur CANPOLAT tarafından hazırlanan *Destekleme ve Yetiştirme Kursları Bağlamında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri, Kurs Merkezi Yöneticileri ve Öğrenci Görüşleri: Eskişehir ili Örneği* başlıklı bu çalışma, 23/01/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliğiyle/ oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Mehmet KÖÇER

Üye : Doç. Dr. Alper KESTEN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Barış ÇİFTÇİ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

— / — / —

Doç. Dr. Ali ERASLAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

DESTEKLEME VE YETİŞTİRME KURLARI BAĞLAMINDA SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİ, KURS MERKEZİ YÖNETİCİLERİ VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ: ESKİŞEHİR İLİ ÖRNEĞİ

Uğur CANPOLAT

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Ocak-2017

Danışman: Prof. Dr. Mehmet KÖÇER

Ülkelerin eğitim sistemleri, kendi eğitim kurumları aracılığıyla öğrencilere birtakım hedef davranışları kazandırmak istemektedir. Bu süreçte kurumlar yetersiz kalabilmekte ve eksik kazanımları giderebilmek, merkezi sınavlara hazırlanabilmek ve diğer sebeplerden dolayı öğrenciler özel kurumlara yönelebilmektedir. Ailelerin ekonomik seviyelerinin eşit olmadığı dünyamızda, bu kurumlardan eşit olarak faydalanmak oldukça zordur. Destekleme ve Yetiştirme Kursları, ülkemizde öğrencilerin bilgi eksikliklerini gidermek, yeteneklerini geliştirmek, derslerdeki başarılarını artırmak ve sınavlara daha iyi hazırlanmalarına yardımcı olmak üzere ortaokul ve ortaöğretim öğrencilerine yönelik Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı tarafından açılmış olan ücretsiz kurslardır. Sürecin ilk aşamasında ortaokullarda TEOG sistemine yönelik kurslarla karşılaşmaktadır. Bu sistemin içinde yer alan derslere bakıldığında Sosyal Bilgiler ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri dikkat çekmektedir. Bu derslerden elde edilecek akademik başarı düzeyi öğrencilerin ortaöğretime geçişinde önemli bir rol üstlenecektir.

Bu araştırmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda yürütülen Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının, kurslarda görevli Sosyal Bilgiler öğretmenleri, kursa katılım sağlayan öğrenciler ve kurs merkezi yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda incelenmesidir. Araştırma konusuna nitel bakış açısıyla yaklaşmıştır. Katılımcılar ölçüt örneklem ve maksimum çeşitlilik örneklemesine göre seçilmiştir. Bu doğrultuda, 2013-2014 eğitim öğretim yılında başlayan kurs sürecinin en başından değerlendirilebilmesine olanak sağlaması açısından öğretmen ve kurs merkezi yöneticilerinde 4 yıl mesleki deneyim şartı aranmıştır. Ayrıca farklı TEOG başarılarına ve farklı sosyoekonomik çevrelere sahip Eskişehir ilinde bulunan 4 farklı ilçeden, 6 kurs merkezinden, 6 idareci, 7 Sosyal Bilgiler öğretmeni ve kurslara katılım sağlayan 30 öğrenci çalışma grubuna dahil edilmiştir. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşmeler ve görüşme formları ile toplanmıştır. Görüşmelerden toplanan veriler tümevarımsal analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde nitel veri analizini sağlayan Nvivo 10 programından yararlanılmıştır. Bu araştırma, Destekleme ve Yetiştirme Kurslarına elde edilen olumlu ve olumsuz sonuçlarla geri bildirim sağlaması açısından önem teşkil etmektedir.

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara bakıldığında öğretmen, öğrenci ve idareciler, bu kursları kırsalda bulunan öğrencileri sürece dahil edebilmesi yönünden ve ekonomik yönden fırsat ve imkan eşitliği sağladığını düşünmektedirler. Kurslara katılım büyük ölçüde sağlanmakla birlikte taşınabilir öğrencilerin ve aile

geçimine katkı sağlayan öğrencilerin kurslara katılımında güçlükler yaşanmaktadır. Kurslara devam sağlayan öğrencilerin merkezi sınavlarda ve okul sınavlarında başarılarının arttığı ve kursların belirli bir ölçüde hedefine ulaştığı gözlemlenmektedir. Kursların işlenişinde geleneksel yöntemlere ağırlıkla yer verilmiş, eğitim materyalleri ve okulların altyapı problemlerinden dolayı güçlükler yaşanmıştır. Kurs sürecinde sınıf mevcutlarının daha az olması ve sınıf ortamının samimi, sıcak ve iletişime açık bir ortam oluşu ve akran baskısının olmayışı pasif öğrencilerin rahatça aktif olabilmelerini sağlamıştır. Araştırmanın önerilerinde ise bakanlığa, kurs merkezlerine, öğretmenlere ve araştırmacılara yönelik öneriler getirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Destekleme ve Yetiştirme Kursu, MEB, Sosyal Bilgiler, TEOG.

ABSTRACT

OPINIONS OF SOCIAL SCIENCES TEACHERS, ADMINISTRATORS OF COURSE CENTERS AND STUDENTS WITHIN THE CONTEXT OF SUPPORT AND TRAINING COURSES: SAMPLE OF ESKİŞEHİR PROVINCE

Uğur CANPOLAT

Ondokuz Mayıs University, Institute of Educational Sciences, Department of Primary Education

Department of Social Studies Education, Master of Arts, January-2017

Supervisor: Prof. Dr. Mehmet KÖÇER

Education system of the countries is willing to give a number of target behaviors to students through their own educational institutions. Institutions may remain in capable in this process and students may tend towards private institutions in order to eliminate their incomplete learning outcome and in order to get prepared for the exams as well as other reasons. In a world where families have unequal economic level it is difficult to benefit equally from these institutions. Support and Training Courses are free courses for students of middle school and secondary education opened by Ministry Education of Turkish Republic. They aim at overcoming the lack of knowledge of the students, develop their skills, improve their success in lectures and help them to get ready for the examinations better. The first step of the courses is for the secondary schools and they are devoted to TEOG system (System for Transition from Primary Education to Secondary Education). When this system is examined, it will be seen that Social Sciences and History of Turkish Republic Revolution and Kemalism lessons attract notice. Academic achievement to be gained from these lessons will play an important role in the students' transition to secondary education.

The purpose of this research is to examine Support and Training Courses affiliated to the Ministry of National Education in accordance with the opinions of Social Science teachers working in these courses, students participating in these courses and administrators of course centers. The research was designed according to qualitative research method. Participants are selected according to the criterion sampling and maximum variation sampling method. In this respect, four years of professional experience was required for teachers and administrators of course centers in order to evaluate the process right from the beginning. Besides, 6 administrators, 7 Social Sciences teachers and 30 students from 6 course centers which are in four different districts of Eskişehir province with different TEOG success and different socioeconomic background were included. Data were collected through semi-structured interviews and interview forms. The collected data were analyzed by inductive analysis technique. Nvivo 10 program which provide qualitative data analysis was utilized in data analysis. This research poses importance with its negative and positive results in order to give feedback to Support and Training courses.

Considering the results obtained from the research findings, teachers, students and administrators think that these courses provide equality of opportunities and chances in terms of including students living in rural areas and in terms of economic conditions. Although attendance to course is carried out to a large extent, there are

participation problems of students who attend the courses by mobile teaching and who contribute to family sustention. It is observed that success of the students who attend to the courses increase in central and school examinations. It is also seen that courses achieve their goal at a certain level. Traditional methods were heavily used during the courses and problems were experienced because of the substructure problems of the schools. Passive students became active during the courses because there were fewer students in the classrooms and there was a sincere, communicative classroom setting with no peer pressure. Recommendations were provided for ministry, the course centers, teachers and researches in the study.

Keywords: Support and Training Courses, Ministry of Education, Social Studies, TEOG.

ÖNSÖZ

“Her kim ki olursa bu sırra mazhar, dünyada bırakır ölmez bir eser.”

Aşık Veysel ŞATIROĞLU

Günümüzde ülkelerin gelişmesi ve ilerlemesi geliştirdikleri eğitim sistemlerine borçludur. Ülkemiz, çağın gerektirdiği eğitim anlayışı ve ihtiyaçlarına göre sürekli kendini yenilemektedir. Çağdaş, muhasır medeniyetler seviyesine ulaşma ve daima ilerleme arzusu içinde olan ülkemizde geleceğin mimarı olacak çocuklarımızın eğitim eksikliklerini gidermek için “Destekleme ve Yetiştirme Kursları” açılmıştır. Bu çalışma ile kurslar hakkında ortaya koyulacak olan düşüncelerin eğitim sistemimizin geliştirilip iyileştirilmesi adına katkı sağlayacağını ummaktayım.

Aşık Veysel’in dizeleri bu çalışmayı yapmamda bende güdüleyici bir güç oluşturmuştur. Ülkeme ve milletime faydalı olmak istediğim bu çalışmamda katkıları bulunanlara teşekkür etmeyi borç bilirim.

Yüksek lisans ders ve tez döneminde bana değerli katkılarını ve manevi desteğini esirgemeyen değerli hocam Sayın Prof. Dr. Mehmet KÖÇER’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez jürimde bulunan ve değerli görüşleriyle tez çalışmamda katkıları bulunan Sayın Doç. Dr. Alper KESTEN’e ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Barış ÇİFTÇİ’ye teşekkürlerimi sunarım.

Tez sürecimde değerli vaktimizden çaldığım ve bazen yalnız bırakmak zorunda kaldığım, maddi ve manevi desteğiyle sıkıntılı ve zorlu dönemlerde dahi hep yanımda olan, desteğini esirgemeyen, bana sevgisiyle güç veren, sabreden sevgili eşim Zeynep NARİN CANPOLAT’a teşekkürlerimi sunarım.

Beni dünyaya geldiğim ilk günden beri yalnız bırakmayan ve hep yanımda olan annem Saltanat CANPOLAT’a, babam Fevzi CANPOLAT’a, bana maddi manevi desteğini esirgemeyen abim Veysel CANPOLAT’a, bana coğrafyayı sevdiren ablam Semra CANPOLAT YAPICI’ya ve ikinci öğretmenim olan ve bana tarihi sevdiren ablam Çiğdem CANPOLAT OCAK’a teşekkürlerimi sunarım.

Tez sürecimde bana maddi ve manevi desteklerini sunan hep yanımda olan ikinci bir aile bildiğim İsmail NARİN'e, Emine NARİN'e ve Hüseyin NARİN'e teşekkürlerimi sunarım.

Tezin en başından beri sabırla bana desteğini sunan ve kıymetli vaktini ayıran değerli arkadaşım Arş. Gör. Uğur GEZER'e teşekkürü borç bilirim.

Bana desteğini esirgemeyen kıymetli arkadaşım Okut. Özhan HARMAOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans ders döneminde bana destekleri esirgemeyen arkadaşlarım Mehmet ÖZMEN'e, Emre ÇAĞLAYAN'a ve Elif DAŞ'a teşekkürlerimi sunarım.

Lisans ve yüksek lisans eğitimde emeği olan Anadolu Üniversitesi ve Ondokuz Mayıs Üniversitesinde bulunan tüm hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR.....	xii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Araştırmanın Amacı	3
1.3.Araştırmanın Önemi.....	3
1.4.Kapsam ve Sınırlılıklar	5
1.5.Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM.....	6
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	6
2.1.Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sistemi: TEOG	6
2.2.Özel Dershanelerin Eğitimimizdeki Yeri	8
2.3.Destekleme ve Yetiştirme Kursları.....	12
2.4.Sosyal Bilgiler ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Derslerinin Destekleme ve Yetiştirme Kurslarındaki Yeri	16
2.5.İlgili Araştırmalar.....	18
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	22
YÖNTEM.....	22
3.1.Araştırma Modeli	23
3.2.Katılımcılar	23
3.3.Verilerin Toplanması	29
3.4.Verilerin Analizi ve İnanırlılık.....	30
3.5.Araştırmacının Rolü.....	32
3.6.Araştırma Etiğine Yönelik Yapılan Uygulamalar.....	32

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	34
BULGULAR	34
4.1. Destekleme ve Yetiştirme Kursları ile İlgili Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri	35
4.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Genel Görüşleri	35
4.1.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrencilerin Katılımına Yönelik Görüşleri	38
4.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Öğrencilerin Kursta Karşı Tutumları.....	42
4.1.4. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kursta Uyguladıkları Yöntem ve Teknikler	44
4.1.5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kursta Kullandıkları Materyaller.....	47
4.1.6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Kursun Dersten Farkı	49
4.1.7. Kursların Hedefine Ulaşmasına Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri	51
4.1.8. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Kurslarda Karşılaşılan Sorunlar	55
4.1.9. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Veli Tutumları	60
4.1.10. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kursların İyileştirilmesine Yönelik Önerileri	61
4.2. Destekleme ve Yetiştirme Kursları ile İlgili Kurs Merkezi Yöneticilerinin Görüşleri	70
4.2.1. Kurs Merkezi Yöneticilerinin Genel Görüşleri	71
4.2.2. Kurs Merkezi Yöneticilerinin Öğrenci-Öğretmen Katılımına Yönelik Görüşleri	73
4.2.3. Kurs Merkezi Yöneticilerine Göre Öğrenci ve Öğretmenlerin Kurslara İlişkin Tutumları.....	78
4.2.4. Kurs Merkezi Yöneticilerine Göre Kursta Uygulanan Yöntem ve Teknikler	79
4.2.5. Kurs Merkezi Yöneticilerinin Kursu Planlama Süreçleri	81
4.2.6. Kurs Merkezi Yöneticilerine Göre Kursun Dersten Farkı.....	83
4.2.7. Kursların Hedefine Ulaşmasına Yönelik Kurs Merkezi Yöneticilerinin Görüşleri ..	85
4.2.8. Kurs Merkezi Yöneticilerine Göre Kurslarda Karşılaşılan Sorunlar	88
4.2.9. Kurs Merkezi Yöneticilerine Göre Veli Tutumları.....	94
4.2.10. Kurs Merkezi Yöneticilerinin Kursların İyileştirilmesine Yönelik Önerileri.....	96
4.3. Destekleme ve Yetiştirme Kursları ile İlgili Öğrenci Görüşleri	102
4.3.1. Öğrencilerin Genel Görüşleri	103
4.3.2. Öğrencilerin Katılıma Yönelik Görüşleri	105
4.3.3. Öğrencilerin Kurslara Yönelik Tutumları	109
4.3.4. Öğrencilere Göre Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kursta Uyguladıkları Yöntem ve Teknikler.....	111
4.3.5. Öğrencilere Göre Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kursta Kullandıkları Materyaller	112
4.3.6. Öğrencilere Göre Kursun Dersten Farkı	114

4.3.7.Kursların Hedefine Ulaşmasına Yönelik Öğrenci Görüşleri	116
4.3.8.Öğrencilere Göre Kurslarda Karşılaşılan Sorunlar	118
4.3.9.Öğrencilere Göre Kurslara Yönelik Veli Tutumları	120
4.3.10.Öğrencilerin Kursların İyileştirilmesine Yönelik Önerileri	122
BEŞİNCİ BÖLÜM	129
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	129
5.1.Sonuç ve Tartışma	129
5.2.Öneriler	143
5.2.1.Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	143
5.2.2.Araştırmacılara Yönelik Öneriler	144
KAYNAKÇA.....	145
EKLER.....	149
Ek 1. Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Belgesi	150
Ek 2. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Etik Kurulu Araştırma İzin Belgesi	153
Ek 3. Öğretmen Görüşme Formu	155
Ek 4. Kurs Merkezi Yöneticisi Görüşme Formu	156
Ek 5. Öğrenci Görüşme Formu	157
EK 6. Katılımcı Araştırma İzin Formu	158
EK 7. Katılımcı Bilgilendirme Formu	159
ÖZGEÇMİŞ.....	160

KISALTMALAR

AOSP: Ağırlıklandırılmış Ortak Sınav Puanı

BEP: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

DYK: Destekleme ve Yetiştirme Kursları

KHK: Kanun Hükmünde Kararname

KM: Kurs Merkezi

KMY: Kurs Merkezi Yöneticisi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MOS: Merkezi Ortak Sınavlar

Ö: Öğrenci

SBÖ: Sosyal Bilgiler Öğretmeni

TEOG: Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş

TCİTA: Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük

TTKB: Talim Terbiye Kurumu Başkanlığı

YBP: Yılsonu Başarı Puanı

YEP: Yerleştirmeye Esas Puan

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

Eğitim; kelime olarak Osmanlıcada “terbiye” anlamına gelmekle birlikte bireyin bilişsel, duygusal ve bedensel olarak yetenek ve davranışlarının geliştirilmesi ve bireye belirli amaçlara dönük yeni davranışlar ve yetenekler kazandırılma sürecinin tümüdür (Akyüz, 2014). Aynı zamanda eğitim; kişinin kendi yaşantıları yoluyla, kasıtlı olarak önceden hazırlanmış bir ortamda, istenilen davranışlarını edinebilme sürecidir (Ertürk, 1979). Diğer bir açıdan ise eğitim, “İnsanların davranışlarında belli amaçlara göre değişiklik oluşturma” olarak adlandırılabilir (Fidan, 2012, s.2).” Kasıtlı olarak hazırlanan ortam, eğitimin formal boyutuna girmektedir.

Formal eğitim, amaçlıdır, önceden belirlenmiş bir program çerçevesinde planlı olarak yapılır, öğretim yoluyla gerçekleştirilir. Eğitim süreci öğretmen tarafından planlanır, uygulanır ve izlenir. Eğitim başlangıcından bitişine kadar özel bir çevre içinde kontrollü olarak yürütülür. Sürecin belli aşamalarında değerlendirme işlemi yer alır (Fidan, 2012, s.4).

Formal eğitim, kendi içinde “örgün” ve “yaygın” eğitim olmak üzere ikiye ayrılır. Örgün eğitim, okul öncesi, ilköğretim [ilkokul ve ortaokul], ortaöğretim, yükseköğretim düzeyinde verilen eğitimdir. Yaygın eğitim ise bu sürece hiç girmemiş, girmiş olup da herhangi bir kademesinde hali hazırda yer alan veya süreci terk etmiş ya da mezun durumundaki bireylerin birbirinden farklı alanlarda örgün eğitime göre daha kısa süreli aldığı eğitimdir (Sönmez, 1999). Bu kapsamda

okullarda verilen eğitime örgün, halk eğitim merkezlerinde verilen eğitime de yaygın eğitim denilebilir.

Ülkemizde formal eğitim sürecinde, örgün ve yaygın eğitim kurumlarında bireylere birtakım hedef davranışların kazandırılması istenilmektedir. Bu kapsamda 1739 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre; Türk Milli Eğitimi'nin uzak ve genel amaçları belirtilmiştir. Uzak amaçlar çerçevesinde Türk vatandaşlarının mutluluğunu arttırmak, milli kalkınmayı desteklemek ve Türk Milletini çağdaş uygarlığın seçkin bir ortağı yapmak vardır. Türk Milli Eğitimi'nin genel amacı ise; ülkedeki tüm fertleri, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, kendi manevi ve kültürel değerlerini koruyan ve geliştiren, vatanını seven, insan haklarına saygılı, yapıcı yaratıcı bireyler yetiştirmek ve ülkenin sosyo-kültürel yapısını çağdaş medeniyetler seviyesine çıkarmaktır. Bu hedefler doğrultusunda yine kanunun ilgili maddesinde şu şekilde belirtilmektedir:

...İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak...(1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, Madde: 2).

Yukarıda belirtilen kanunun ilgili maddelerinden de anlaşılacağı üzere ülkemiz eğitim sisteminin nitelikli birey yetiştirmede ve meslek edindirmede önemli bir rolü olduğu düşünülebilir. Bu kapsamda yine aynı kanunda Türk Milli Eğitiminin temel ilkelerine şu şekilde yer verilmiştir:

Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri: Genellik ve eşitlik, ferdin ve toplumun ihtiyaçları, yönelme, eğitim hakkı, fırsat ve imkan eşitliği, süreklilik, Atatürk İnkılap ve İlkeleri ve Atatürk Milliyetçiliği, demokrasi eğitimi, laiklik, bilimsellik, planlılık, karma eğitim, eğitim kampüsleri ve okul ile ailenin işbirliği, her yerde eğitim (1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, Madde: 4-17).

Bu ilkelerden biri olan fırsat ve imkan eşitliğinde amaç, maddi durumdan yoksun başarılı öğrencilerin en üst eğitim basamaklarına kadar çıkabilmelerini sağlamaktır. Bu doğrultuda ihtiyaç duyan bireylere burs, yatılı pansiyon gibi yardımlar yapılır. Devlet bu çocuklar için gerekli tedbirleri alır (Akyüz, 2014). Bu maddeden hareketle formal eğitim sürecine dahil olan ve ilk kez 2013-2014 eğitim-öğretim yılında uygulamaya koyulan Destekleme ve Yetiştirme Kursları [DYK]nın fırsat ve imkan eşitliği açısından önemli bir rolü olduğu düşünülebilir. Böylece bu kurslar ile

hem uzak ve genel hedeflere ulaşılabilecek hem de maddi imkanlardan yoksun bireylere devlet destek verebilecektir.

Bu araştırmanın problemi, ülkemizde milyonlarca öğrenciyi etkileyen DYK’larda sürecin nasıl işlediğini görmek ve bu süreçte yaşanan olumlu ve olumsuz durumları süreci yaşayanların görüşleri ile ortaya koymak, böylece yapılacak geri bildirimlerle, karşılaşılan sorunlara zmler üretmek ve kursların kalitesini arttırmaktır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, MEB’e bağlı okullarda yrtlen DYK’ların kurslarda görevli Sosyal Bilgiler ğretmenleri, kursa katılm sağlayan öğrenciler ve kurs merkezi yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Sosyal Bilgiler ğretmenlerinin, kurs merkezi yöneticilerinin ve ğrencilerin Destekleme ve Yetiştirme Kursları hakkındaki düşünceleri nelerdir?
- Destekleme ve Yetiştirme Kurslarında Sosyal Bilgiler ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatrklk derslerinde ne gibi uygulamalar yapılmıştır?
- Sosyal Bilgiler ğretmenlerinin, kurs merkezi yöneticilerinin ve öğrencilerin kurslarda karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
- Sosyal Bilgiler ğretmenlerinin, kurs merkezi yöneticilerinin ve öğrencilerin kursların iyileştirilmesine yönelik nerileri nelerdir?

1.3.Araştırmanın nemi

MEB genel hedefleri doğrultusunda ülkemizde geleceğin mimarı olacak çocukların ilgi istidat ve kabiliyetlerini geliştirmeyi, onları geleceğe dair hayata hazırlamayı ve toplumun mutluluğuna katkı sağlayacak bir meslek sahibi olmalarını hedeflemektedir. Bu hedefleri çocukların ve velilerin tek başına başarabilmeleri mümkün değildir. Bu doğrultuda ülkemizde ve dünyada, gerekli eğitimi alabilmek ve yapılan sınavlarda başarılı olabilmek adına okula ve diğer eğitim merkezlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Özel kurumlara olan ihtiyaç ortadan kaldırmak veya en asgari düzeye indirmek, maddi durumdan yoksun bireylerin en st basamaklara çıkabilmelerini sağlamak amacıyla MEB bünyesinde “Destekleme ve Yetiştirme Kurslarını” açmıştır. Kurs sürecinde ortaokul öğrencilerini TEOG sınavlarına hazırlamaya dönük verilen DYK önem arz etmektedir. Öğrenciler kurslarla ilk kez bu aşamada karşılaşmakta ve

ortaöğretime geçişte kursların etkililiğini ve verimliliğini burada görebilmektedir. Böylece “Okullarda verilen kursların özel kurumların yerini ne ölçüde kapatabildiği ?” sorusuna yanıt verilebilecektir.

Bireylerin, etkileşimde bulunduğu çevre şartlarını kontrol altına alabildiğimiz ölçüde istenilen insanı yaratma şansımız artar. Bunun için eğitim süreçlerinde planlama fikrine önem verilmelidir (Ertürk, 1979). Bu nedenle DYK eğitimi sürecinin doğru ve etkili bir biçimde planlanması gerekmektedir. Bu şekilde MEB amaçladığı hedeflere ulaşabilir. Halihazırda uygulanan plan ve programların farklı sosyo-ekonomik yapıya veya farklı özelliklere sahip çevrelerde bulunan kurs merkezlerinde; bu sürecin ana parçaları olan idarecilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerinin alınması gerekmektedir. Böylece alınan dönütlerle “Kursların ne kadar etkili olduğu ?” sorusuna yanıt verilebilir. Bu araştırma da pragmatist bir anlayışla çalışılmıştır. Pragmatizm, “yararcılık” tır (TDK, 2016). Pragmatist eğitim anlayışı ise, “bireyi yaşantılarını yeniden inşa yoluyla yetiştirme süreci” olarak kabul edilmektedir (Ertürk, 1979, s.11). Bu çalışmada alınan geri bildirimlerle öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin kurslarla ilgili karşılaştıkları sorunlardan ve kursa yönelik önerilerden, deneyimlerinden hareketle sürecin onarımını ve yaşantılarının yeniden inşa edilmesini sağlayacağı böylece kurs planlamalarıyla başlayan sürecin daha faydalı olabileceği düşünülmektedir.

DYK ile TEOG sürecinde Sosyal Bilgiler ve TCİTA dersleri ön plana çıkmaktadır. Yapılan alanyazın araştırmalarında bu dersler ile kurslar arasında ilişki kuran ve kursları derinlemesine inceleyen bir araştırmaya rastlanılmamaktadır. Bu araştırma ile alanyazında bu konuya ilişkin eksikliği tamamlayacak bir çalışma olacaktır.

Sonuç olarak yakın bir zamanda uygulanmaya başlamış olan DYK sistemde bir takım eksikliklerin olması olasıdır. Bu kurslardan milyonlarca öğrenci etkilenmektedir. Bu çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, kurs merkezi yöneticilerinin, kursa katılım sağlayan öğrencilerin Sosyal Bilgiler ve TCİTA penceresinden DYK'lara yönelik düşünceleri ile bu süreçte yapılan uygulamaları aktarılmaya çalışılmıştır. DYK'larda girdileri kontrol etmek, süreci yakından takip etmek ve bu süreçte yaşanan sorunlara çözümler üretebilmek, bu sistemin hedeflerine ulaşabilmesi konusunda düzenlenmesi ve onarımı için gerekli geri bildirimini sağlanmak

açısından bu çalışmanın fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Böylece TEOG ile başlayan süreçte öğrencilerin meslek hayatını ve geleceğini etkileyecek YGS, LYS ve diğer merkezi sınavlara daha etkili, verimli bir şekilde hazırlanmalarını ve kurslardan faydalanmalarını sağlayacaktır. Bu nedenlerle yapılan bu çalışma önemli görülmektedir.

1.4.Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırma, 2015-2016 eğitim öğretim yılı Eskişehir ili sınırları içinde araştırmanın yapıldığı ilçelerde DYK'larda görevli Sosyal Bilgiler öğretmenleri, bu kurslara katılım sağlayan öğrenciler ve kurs merkezi yöneticilerinin veri toplama aracında yer alan yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır.

1.5.Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; Tarih, Coğrafya, Ekonomi, Sosyoloji, Antropoloji, Psikoloji, Felsefe, Siyaset ve Hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleşmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim [ilkokul ve ortaokul] dersidir (MEB, 2005).

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sistemi: TEOG

Günümüzde Türkiye’de örgün eğitim kurumlarında okul öncesi eğitimden üniversiteye kadar farklı aşamalarda eğitim ve öğretim yürütülmekte ve bu süreçte ortaokullardan itibaren merkezi sınavlara yer verilmektedir. Bir üst basamağa geçişte ilk olarak ortaokul seviyesindeki öğrencilerden başlanarak merkezi ortak sınavlar uygulanmaktadır. Bu sınavlarla öğrencilere ortaokul seviyesinden ortaöğretime geçişte TEOG [Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş], ortaöğretimden yükseköğretime geçişte YGS [Yükseköğretime Geçiş Sınavı] ve LYS [Lisans Yerleştirme Sınavı] uygulanmaktadır (ÖSYM, 2016). Araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ortaokullarda verilen DYK’lara yönelik çalışıldığından bu okullardaki öğrencilerin hazırlandığı TEOG sistemine vurgu yapılacaktır.

TEOG, Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]’nın 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılından itibaren uygulamaya başladığı “Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş” sistemidir. Bu sistem, yurt içi ve yurt dışında bakanlığa bağlı kurumlarda bulunan 8. sınıf öğrencileri üzerinde uygulanır (Canpolat ve Köçer, 2017).

8. sınıf öğrencileri, Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğünce, Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji [Fen Bilimleri], Yabancı Dil, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük [TCİTA] derslerinden her eğitim-öğretim yılında birer kez uygulanır. Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri ve Yabancı Dilde 2. yazılı, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve TCİTA derslerinde ise 1. yazılı notu olarak ayrıca sisteme [E-okul Yönetim Bilgi Sistemi] işlenmektedir. Bu notlar Yılsonu Başarı Puanı [YBP]’na eklenecektir. Bu sınavlarda bakanlığın sene başında ilan ettiği okullarda verilecek olan kazanımlar esas alınır ve sınavdaki sorular buna göre hazırlanır. Türkçe, Matematik ve Fen Bilimleri derslerinin bu sınavlardaki puan getirisi Yabancı Dil, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve

TCİTA derslerine göre iki kat daha fazladır. İlk gruptaki dersler dört, ikinci gruptaki dersler iki katsayısı ile çarpılarak Ağırlıklandırılmış Ortak Sınav Puanı [AOSP] puanı 700 puan üzerinden hesaplanacaktır. Öğrencilerin 6, 7 ve 8. sınıflarda elde ettiği YBP hesaplanacak AOSP ile toplanıp ikiye bölünerek Yerleştirmeye Esas Puan [YEP] hesaplanacak. Öğrenciler 500 puan üzerinden aldıkları puanlara göre ortaöğretime geçiş tercihinde bulunacaklardır (MEB, 2015a).

TEOG da sınav uygulamaları şu şekildedir: Her yıl kasım ve nisan aylarının genellikle son haftasında iki gün süre ile okullar tam gün tatil edilerek günde üç dersten olmak üzere toplam altı sınav uygulaması yapılır. Her sınavda o yıl derse ilişkin gördüğü kazanımlardan çoktan seçmeli yirmi soru sorulmaktadır. O gün içerisinde 09.00, 10.10 ve 11.20’de kırk dakikalık sınav oturumları başlar. Otuz dakika ara verilerek bir sonraki oturuma geçilir. İkinci gün yapılan son oturumla sınav biter. İlk gün Türkçe, Matematik ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi; ikinci gün ise Fen Bilimleri, TCİTA ve Yabancı Dil sınavları uygulanır. Farklı dine mensup öğrenciler Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde kendi dini inançlarına göre oluşturulmuş soruları çözebileceklerdir. Olağanüstü haller ve özel durumlar hariç sınavlar öğrencilerin kendi okullarında yapılır. Yapılan bu sınavlara Merkezi Ortak Sınavlar [MOS] adı verilmektedir. Geçerli mazeretlere sahip öğrencilere mazeret sınavları aralık ve mayıs aylarında uygulanmakta, sonuçlar ise ocak ve haziran aylarında açıklanmaktadır. Parasız yatılılık ve bursluluk hakkından yararlanmak isteyen öğrencilerin YBP ve MOS puanlarından elde edile AOSP baz alınacak olup başka bir sınav şartı aranmamaktadır. Özel eğitim veren kurumlar ve ağır olarak zihinsel yetersizlik yaşayan özel durumu olan öğrenciler bu sınavlardan muaf tutulmaktadır. Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği bulunan veya fiziksel yetersizliğe sahip ya da işitme, görme yetersizliği yaşayan bireylere ise önceden velilerinin yazılı olarak belirtmeleri kaydıyla devlet sınav ortamına ve şekline yönelik gerekli düzenlemeleri yaparak önlemleri alır. Hiperaktivite, dikkat eksikliği yaşayan öğrenciler ve otizm gibi benzer sorunlar yaşayan bireyler yine doktor raporları ile belgelendirmek üzere resmi kurumlara belirlenen tarihler içinde başvurmaları durumunda sınavlar arasındaki otuz dakikalık süreye ek on beş dakikalık süre daha eklenmektedir. Sınavda gözetmen olarak başka okuldan gelen öğretmenler görev almaktadır (MEB, 2015a).

AOSP 700 puan üzerinden hesaplanır. İki ayrı dönemde de tüm soruları doğru yapan öğrenci bu hesaplamada 700 puan alır. Öğrencinin 6, 7 ve 8. sınıf YBP

ortalamaları da eklenir. 6, 7 ve 8. sınıfları her yıl 100 tam puanla bitiren bir öğrenciye YBP olarak 300 puan eklenir. Her iki hesaplamadan elde edilen sayı ikiye bölünür ve $1000/2= 500$ puan üzerinden YEP belirlenir. Eğer öğrenci ortaokul sürecinin bir kısmını yurt dışında okumuşsa bu süreç puanlamadan çıkarılarak yurt içinde gördüğü derslerden elde ettiği puanlar YBP'ye eklenir. TUBİTAK kapsamında uluslararası projelere katılım sağlayan öğrencilerin başarı düzeylerine göre YBP puanlarına ek puan katkısı da sağlanmaktadır. Ortak sınavlara itiraz süreci açıktır (MEB, 2015a).

Böylece “2015-2016 Öğretim Yılı Ortak Sınavlar Kılavuzu” incelendiğinde TEOG sisteminde çoktan seçmeli sınavların uygulandığı görülmektedir. Sınav soruları dönem içi görülen derslerden oluşmaktadır. Hem ortaokul sürecinde alınan ders başarı puanları hem de MOS puanları görüldüğü üzere TEOG sürecinde etkili olmaktadır. Öğrencilerin ortaöğretime geçişini oluşturan bu sistem geleceğini etkileyeceği muhakkaktır. Bu süreçte doğrudan okulda aldığı eğitim ve buradaki başarısının geleceğine yön vereceği öngörüldüğünden okulda aldığı eğitimin eksik kalması durumunda bunu tamamlayıcı çalışmalarda bulunması olağandır. Bu noktada dershaneler, özel dersler ve DYK ön plan çıkmaktadır.

2.2.Özel Dershanelerin Eğitimimizdeki Yeri

Yaşadığımız yüzyılda çağın insanını yetiştirmek adına farklı eğitim kurumlarına ihtiyaç duyulduğu, bu ihtiyacı karşılamaya yönelik ülkemizde dershanelerin ve diğer özel kursların ortaya çıktığı söylenebilir.

Akyüz (2014) ün yaptığı çalışmada; Türkiye Cumhuriyeti Devleti kuruluşunun daha ilk yıllarında ev ekonomisi, sanat ve yabancı dil eğitimi alanlarında eğitim vermeye başlayan dershaneler 1930'lu yıllarda öğrenci yetiştirmeye başlayan kurslar düzenlemişlerdir. 1950 yılından sonra taleplerin artması nedeniyle eğitimin her kademesine yayılmışlardır. Aynı çalışmada dershanelerin ülkemizde yaygınlaşmasına yol açan unsurlar şu şekilde sıralanmıştır:

*Özellikle ilk ve ortaöğretimde sınıfların kalabalıklaşması yüzünden öğretmenlerin öğrencilerle yeterince ilgilenememeleri, araç gereç, laboratuvarları kullanamamaları, ikili, üçlü öğretim nedeni ile eğitimin niteliğinin düşmesi

*Öğretmenlerin yetişememeleri nedeniyle farklılık göstermeleri.

*Bazı okullarda derslerin boş geçmesi veya yetersiz elemanlarca doldurulması.

*Giriş sınavı ile öğrenci alan okulların kontenjanlarının artan talep karşısında sınırlı kalması ve buralara girişin her yıl daha da güçleşmesi.

*Okullarda uygulanan sınav tekniği ile seçme sınavlarındakilerin farklı olması nedeniyle öğrencilerin bunları öğrenmeye ihtiyaç duymaları.

*Giriş sınavlarının muhtevası ile okullarda kazandırılan bilgiler arasında özdeşlik bulunmayışı.

*Farklı programlardan geçen lise öğrencilerinin üniversiteye giriş sınavında aynı sorulara tabi tutulmaları.

*Velilerin, çocuklarının iyi yetişmesi için gittikçe daha güçlü bir arzu duymaları.

*Giderek zorlaşan üniversiteye girişin en önemli yolunun puanları yükseltici teknikleri ve bilgileri kazanmak olarak görülmesidir(Akyüz, 2014, s.377-378).

Türkiye’de dershanecilik sistemi ulusal ve merkezi sınavların uygulanmasından dolayı gelişim göstermiştir (Tansel, 2013). Sınavlarda elde edilecek başarı derecesi bireylerin daha kaliteli bir eğitim alarak daha iyi bir meslek sahibi olmasına ve toplumsal açıdan yüksek bir statüye ulaşmasına yardımcı olabilecektir. Bu durum bireyleri sınavlara yönelik çalışma yapan kurumlara [dershanelere] yöneltebilir.

Dershanelerde yapılan öğretim ile okuldaki öğretim birbirinden çok farklı değildir. Öğrencilerin daha başarılı olmaları adına katılım sağladıkları, okul programlarını tamamlayıcı ve pekiştirici etkinliklerin yer aldığı kurumlardır. Ara sınıf öğrencilerine takviye amaçlı tekrar konu anlatımları yapılırken üst sınıflarda sınavlara hazırlayıcı olarak konu anlatımına ek test tekniklerine de yer verilmektedir (Saracaloğlu, vd. 2014). Yapılan bir diğer çalışma bunu doğrular niteliktedir.

Özel dershanelerde eğitim öğretim faaliyetleri lise son sınıf ve lise mezunu öğrenciler için üniversiteye hazırlık kursları, sekizinci sınıf öğrencileri için Anadolu Liseleri, Fen Liseleri ve Özel Liselere giriş kursları ile lise ve ilköğretim ara sınıfları için ise yetiştirme kursları şeklinde yapılmaktadır. Özel dershanelerde kurs fiyatları dershanenin büyüklüğüne, ismine ve istihdam ettiği öğretmenlere göre farklılık göstermektedir (Keskin ve Demirci, 2003 s.10).

Bu konuda Özoğlu (2011), yaptığı çalışmasında sınavlara hazırlama konusunda başarılı, şöhret kazanmış dershanelerin ülke çapında şubeleşmeye gittiklerini vurgulamaktadır.

Dünyada ise, birçok ülkede dershanecilik yaygındır. Japonya, Güney Kore, Tayvan, Hong Kong, ABD, Yunanistan bunlardan birkaçıdır. Özellikle bu ülkelerde

rekabete dayalı sınavların yer alması dershaneciliğin yaygınlaşmasını sağlamaktadır (Tansel, 2013). Japonya’da üniversite kontenjanlarının öğrencilerin tamamını dahil edebilecek kapasitede olmasına karşın 10 milyon civarında öğrenci “Juku” adı verilen dershanelere gitmektedir. Bu ülkede ortaokul düzeyindeki öğrencilerin %53.5 kısmı dershanelerden faydalanmaktadır. Uzakdoğu ülkelerinde dershanecilik *gölge eğitim* sistemi olarak da bilinmektedir. Bu ülkelerde öğrencilerin yer almalarının sebepleri ise özellikle üst basamağa geçişte merkezi sınavların yer alması, eğitimde rekabetin olması, okullar arasında eğitimde farklılıkların olmasından dolayı en kaliteli olana ulaşma isteğidir (Saracaloğlu, vd. 2014). PISA uygulamalarında önemli bir başarı gösteren Güney Kore’de farklı yollarla özel kurs alan ya da dershaneye giden öğrencilerin yüzdelik dilimi ortaokullarda %71, liselerde ise %58 dir (Saracaloğlu vd. 2014; PISA, 2015).

Dershanelerin eğitim sistemi üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri bulunmaktadır. Akyüz (2014) dershanelerin eğitim üzerine olumsuz etki yarattığını vurgulamıştır. Bu kursların sadece şehir merkezlerindeki öğrencileri kapsadığı, bu nedenle köy-kent öğrencileri arasında eğitimde fırsat eşitliğini zedelediği, sınavlardaki başarılarının kendileri sayesinde olabileceği algısını yarattığı, okullardaki öğretmenleri kaçak yollarla çalıştırarak Milli Eğitimin saygınlığını düşürdükleri, öğrencileri zorlayarak onların üzerinden rant sağlamaya çalışıldığı vurgulanmıştır. ÖZDEBİR (1995), dershanelerin olumsuz bir yönü olarak maddi yönden zayıf öğrencilerin mağdur olduklarını belirtmektedir.

Bu araştırmaların aksine bazı araştırmalarda ise dershanelerin fırsat ve imkan eşitliği sağladığı vurgulanmaktadır. Bu konu hakkında, “Dershaneler eğitim eşitsizliği yaratmak bir yana eğitimde zaten var olan eşitsizliğe bir merhemdir (Garipağaoğlu, 2016, s.154)” şeklinde görüş belirtmektedir. Yine aynı araştırmacı çalışmasında dershanelerin kapatılmasının özel dersler konusunda patlama yaratacağına ve bu nedenle ailelerin ekonomik açıdan dershaneye göre daha çok zorlanacağına da dikkat çekmektedir.

Türkiye’de 1980’li yıllarda dershanelerin kapatılması yönünde görüşler ortaya çıkmıştır. Akyüz (2014) çalışmasında 1981 yılı hükümet programında “eğitimde fırsat eşitliğini bozdukları” gerekçesiyle kapatılmasının gündeme geldiğini, 1983 te 2843 sayılı kanunla kapatılmak istendiği ancak 1984’te kapatılmayıp yenilerinin açılmasına

izin verildiğini vurgulamıştır. 2013 yılında dershanelerin kapatılacağı devlet programında belirtildiği halde binlerce öğretmen ve öğrenci, sayısı dört bine yaklaşan dershanede eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunmaktadır.

Alanyazındaki araştırmalarda özel dershanelerin kapatılmasının bazı sonuçlar doğuracağı öngörülmektedir. “Özel dershanelerin kapanması halinde ortaya çıkacak problemler arasında kayıt dışı dershaneciliğin veya özel ders merkezlerinin sayılarının artması sayılabilir. Böyle bir durum meydana geldiğinde öğrenci velileri çocukları için yüksek bedeller ödeyerek özel ders aldırma zorunda kalacaktır. Diğer taraftan dershanelerin istihdam ettiği binlerce personelin de bu bağlamda ele alınması doğru bir yaklaşım olacaktır (Duran, vd. 2014, s.173).”

Türkiye’de hükümet politikalarının sonucunda dershanelerin kapatılmasına yönelik son yıllarda bazı adımlar atılmıştır. Dershanelerin kurulmasını sağlayan 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu’nda dershanelerin kapatılmasına yönelik bazı kararlar alınmıştır.01/03/2014 tarihli ve 6528 sayılı Kanunun 9. maddesiyle bu kanunun bendinde yer alan “dershaneleri” ibaresi yürürlükten kaldırılmış olup daha sonra Anayasa Mahkemesi’nin 13/07/2015 tarihli ve E.:2014/88, K.: 2015/68 sayılı Kararı ile “dershaneleri” ibaresinin yürürlükten kaldırılması kararı iptal edilmiştir. Yine 13/7/2015 tarihli dershanelere yönelik kısıtlamaları içeren ortaöğretime ya da yükseköğretime giriş sınavlarına hazırlık niteliğinde olmaması, öğrenci etüt ve eğitim merkezlerinin 12 yaş ve altındaki çocuklara yönelik olması şeklindeki diğer ibareler Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir (MEB, 2007 ve MEB, 2014a). Yine devletin aldığı kararla yukarıda belirtilen kanuna yönelik çıkarılan genelgelerle 1 Eylül 2015 tarihi itibarı ile dershanelerin özel okullara dönüşümü başlamıştır (MEB, 2014c ve MEB, 2015c). 6528 sayılı kanun ile birçok dershanenin kademeli olarak özel okula, küçük ölçekteki dershanelerin de butik etüt eğitim merkezlerine dönüştüğü gözlenmektedir. Böylece Türkiye’de dershanecilik süreci farklı boyut almıştır.

Türkiye’de 15 Temmuz 2016’da gerçekleşen darbe girişimi sonrasında “Olağanüstü Hal [OHAL]” kapsamında ilan edilen “674 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname” ile dershane ve etüt merkezlerinde çalışan belli kriterlere sahip eğitim personelini sözleşmeli öğretmen olarak 15/08/2016 tarihli geçici 11. maddesi ile alacağını belirtmiştir. Böylece bu kurumlarda çalışan personelin istihdamına yönelik devlet adım atmıştır (KHK, 2016).

“Yıllardır Türk Eğitim Sisteminde oluşan eğitim açığından dolayı ortaya çıktığı iddia edilen dershanelerin, okulun yerini almak gibi bir misyonunun olmadığı, tam tersi okula yardımcı ve tamamlayıcı bir eğitim modeli benimsediği söylenebilir (Duran, vd. 2014, s.173).” Ancak aynı araştırmada öğrenci velilerinden alınan dönütlerden hareketle dershaneleri yararlı bulmalarına rağmen aile bütçesine getirdiği yük açısından olumsuz bulduklarını belirtmişlerdir. Aileler imkanlar ölçüsünde çocuklarını kurslara özellikle sınavların yoğun olduğu son sınıflarda göndermeyi düşünmektedirler. Bu görüşten hareketle dershanelerin veya özel kursların Türkiye’de önemli bir olgu olduğu ve ailelerin kursları faydalı bulmasına rağmen çocuklarını bu kurslara gönderebilmelerinin belirli bir maddi imkan gerektirdiği görülmektedir. Maddi imkanlardan yoksun bireylerin ve hatta köylerde ulaşım sorunu yaşayan bireylerin özel okullardan, dershanelerden veya özel derslerden faydalanması oldukça güçtür. DYK’ların işte buradan hareketle ortaya çıktığı düşünülebilir.

2.3.Destekleme ve Yetiştirme Kursları

“Aslında Milli Eğitim Bakanlığı’nın temel amacı, ülkemizdeki örgün eğitimde (okullarda) çocuklarımıza eğitim eşitliğini sağlamak, örgün eğitimin niteliğini yükseltmek, buradan geçen tüm öğrencilerin bilgilerini, yeteneklerini, ufkunu geliştirmeyi sağlayacak bir sistem kurmak olmalıdır (Akyüz, 2014, s.378-379).”

Alanyazın araştırmaları incelendiğinde, 1987 yılında bakanlığın "Öğrencileri Yetiştirme ve İmtihanlara Hazırlama Kursları Yönergesi" ile başlayan süreç, 18/12/1995 tarih ve 2445 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Öğrencileri Yetiştirme ve Sınavlara Hazırlama Kursları Yönergesi” ile devam etmiştir. MEB bu yönergeyi kaldırarak 2004 yılında “Öğrencileri Yetiştirme Kursları Yönergesi” ni hazırlamıştır. Bu yönergenin birinci maddesi ile yola çıkılabilir:

Madde 1- Bu yönergenin amacı; öğrencilerin bilgi eksikliklerini gidermek, yeteneklerini geliştirmek, derslerdeki başarılarını artırmak ve sınavlara daha iyi hazırlanmalarına yardımcı olmak üzere açılmış ve açılacak olan öğrencileri yetiştirme ve sınavlara hazırlama kurslarıyla ilgili usul ve esasları düzenlemektedir (MEB, 2004).

Dershanelerin kapatılmasının 2014 yılında gündeme geldiği dönemde MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü’nün ilgili yazısı ile 2004 yılındaki yönerge kaldırılarak “Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi”

çıkarılmıştır. 2015 ve 2016 yıllarında yayınlanan kılavuzlarla uygulamaya dönük bazı değişiklikler geçirerek günümüze gelmiştir.

2004 yılı MEB genelgesi ile öğrencilerin bilgi eksiklerini giderme, ders başarılarını artırma ve sınavlara daha iyi hazırlanabilmelerine yardımcı olmak üzere yetiştirme kursları açılması kararı alınmıştır. İlgili yönerge incelendiğinde şunlara ulaşabiliriz:

Kurslara ilköğretim [ilkokul ve ortaokul] ve ortaöğretim öğrencileri, açıköğretim lisesine kayıtlı öğrenciler ile giriş sınavlarına hazırlanan öğrenciler katılabilmektedir. Kurslar öğretim yılı içinde birbirini izleyen dönemler halinde açılır. Gerek görülmesi halinde yaz aylarında da açılabilir. Bir derse ilişkin en az 40, en fazla 120 saatlik program oluşturulmalıdır. Bir sınıfın açılabilmesi için en az 10 öğrenci katılım sağlamalıdır. 10 kişiden daha az istek olması durumunda kurslar açılmaz. Sınıflar gerektiğinde seviye tespiti yapılarak oluşturulabilir. Bir sınıf mevcudu 24 kişiyi geçemez. Dersler 40-45 dakika olmak üzere düzenlenebilir. Kurslar aynı gün içinde 2 saatten az, 6 saatten fazla olamaz ve en geç 20.00’de bitirilmesi gerekmektedir. Blok ders uygulaması yapılmamakla birlikte ders aralarında 10 dakikalık dinlenme süresi verilir. Kurslar resmi ilköğretim okullarında ve liselerde yürütülebilir. Kursların değerlendirilmesi her dönem en az 2 sınav uygulanarak yapılır. Başarısızlık ortaya çıkarsa öğretmen değiştirilebilir. Kursların “ücretli” olduğu belirtilmektedir. Kurs ücretleri önceden belirlenen esaslar çerçevesinde kanunun öngördüğü şekilde idare tarafından belirlenmektedir. Kurs giderleri için bu alınan ücretlerden pay ayrılmaktadır. İdareciler ve öğretmen bu gelirden pay alırlar. Şehit çocuklarına kurslar ücretsiz olmakla birlikte kurslardan ders başarıları yüksek ve gelir seviyesi düşük ailelerin çocuklarından %10’u ücretsiz yararlanabilmektedir. Kurs ücreti kurstan çıkarılan çocuğa geri verilmez. Öğrencilerin devamsızlık hakkı toplam ders saatinin 1/3’ü kadardır. Kurslar sınavlara hazırlık olarak açılabileceği gibi aynı zamanda bilgisayar, resim, müzik ve beden eğitimi derslerinde de açılabilir (MEB, 2004).

Yönergede kurs verme süreçlerinin esasları belirtilmiştir. Burada dikkati çeken nokta kurslar için öğrencilerden ücret talep etmesidir. En az 10 öğrenci ile açılacak olan kurslarda devamlılık zorunludur. Kurstan atılma durumu söz konusudur. Ayrıca öğrencilerin ders başarılarının düşüklüğünün öğretmen kaynaklı olduğu düşüncesi

oluşması durumunda idare tarafından başka bir öğretmene kursun verilebileceği belirtilmektedir.

2014 yılında MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünün ilgili yazısı ile 2004 yılındaki yönerge kaldırılarak “Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi” çıkarılmış ve kursların işleyişi bazı yönleri ile değişikliğe uğramıştır. Bu değişiklikler şu şekildedir:

Kurslar, tüm ortaokul ve ortaöğretim öğrencilerine yönelik açık olmakla birlikte bünyesinde kurs açılmamış okulun öğrencileri, kurs açılan başka bir okula başvurabilecektir. Halk eğitim merkezleri de artık kurs merkezi olabilecektir. İhtiyaç duyulması halinde hafta sonları, yarıyıl tatili ve yaz tatillerinde de kurs açılabilir. Sınıf mevcutlarında üst limit 24 iken bu yönerge ile 20 kişiye düşürülmüştür. Alt limit yine 10 kişidir. Kurslardaki ders süresi 40 dakika olarak net bir ifade ile belirtilmiştir. Kurs günlerinde verilebilecek kurs saati toplamda 6 iken bu yönetmelik ile 8 saate çıkarılmıştır. Kursların son saati 20.00 iken bu yönetmelikle 22.00 olmuştur. Bir ders için dönemlik açılan kurs süresi 36, yıllık olarak açılan kurs süresi 72 saatten az olamaz. Önceki yönetmelikte kurslar ücretli iken bu kurslar “ücretsiz” olmuştur. Yine farklı alanlardan kurs açılabilir (MEB, 2004 ve MEB 2014a).

2014 yönetmeliği ardından ücretsiz olarak açılan kurslarda 2015 ve 2016 yıllarında bakanlık tarafından yayınlanan kılavuzlarda uygulamaya dönük bazı değişiklikler yer almaktadır. Bu değişiklikler şunlardır:

2015-2016 eğitim-öğretim yılında ilan edilen kılavuza göre; 5, 6 ve 7. sınıflar kurslarda en fazla 3 dersten 12 saate kadar, 8. sınıflar ise en fazla 6 dersten 18 saate kadar kurs alabilirler. Sınıflar gerekirse 25 kişiye kadar çıkarılabilir. Bulunduğu bölgede tek merkez olan kurs merkezlerine 10 kişiden daha az başvuru olması durumunda en az 5 kişi olması koşulu ile kurs açılabilir. Öğrenciler kurslardan hafta içi en fazla 2 dersten 4 saate kadar, hafta sonu ise en fazla 5 dersten 8 saate kadar faydalanabilirler. Resmi okulların dışında MEB’e bağlı özel okullarda da kurslar açılabilir. Kurslara katılım sağlayacak olan öğrencilerin bir önceki yıl elde ettiği başarılarına göre sınıflara ayrılabilir. Kurslara devam zorunluluğu, özürsüz olarak 1/10 kadardır. Kurslarda TTKB tarafından onaylanan ders kitapları, dokümanları ve bakanlığın internet sitesindeki materyaller dışında ek kaynak kullanılamaz (MEB, 2015b).

2016-2017 eğitim-öğretim yılında ilan edilen kılavuza göre; 5, 6 ve 7. sınıflar en fazla 5 farklı dersten 12 saate kadar kurs alabilirler. 8. sınıfların kurstan faydalanacağı ders sayısı ve saati değişmemiştir. Bir dersten dönemlik olarak açılan kursun ders saatinin 16'dan, yıllık olarak açılan kursun ders saatinin 32'den az olmaması esastır (MEB, 2016a).

Ünsal ve Korkmaz (2016) araştırmasında, 2015-2016 eğitim öğretim yılında DYK ların 22.268 kurs merkezinde, 175 bin öğretmen tarafından yürütüldüğü ve verilen kurslardan 3 milyon 645 bin öğrencinin faydalandığını ifade etmektedir.

Kursların hedef kitlesi, kazanım eksiklikleri olan sınavlara hazırlanmak ve kendini geliştirmek isteyen bireylerdir. Destekleme ve Yetiştirme Kursları bu bireylere bunu kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle kurslar “Vygotsky” tarafından ortaya atılan “yakınsal gelişim alanı” kavramı ile ilişkisi olduğu düşünülebilir. Yakınsal gelişim alanı, çocuğun bağımsız olarak problem çözebilmesi olan ‘gerçek gelişim düzeyi’ ile bir yetişkin rehberliğinde ya da daha yetenekli akranları aracılığıyla işbirliği yaparak problem çözebilmesi ‘gizil gelişim düzeyi’ arasındaki farktır (Vygotsky, 1978). Bacanlı (2009), belli yaş gruplarındaki çocukların tek başına yapamayacağı bazı davranışları yetişkinler aracılığıyla başarabileceğine değinmektedir. Özdemir (2006) ise, çocukların anlayamadıkları noktaları yetişkinlere sorarak öğrenebileceğini, bu sayede yardım almadan çözebileceği problem sayısı artacağını belirtmektedir. Başka bir çalışmada ise çocuklar “Daha yetkin bir akran ya da başka bir yetişkin ile işbirliği yaparak zorluğun üstesinden gelebileceğini düşünebilir. Çocuğa zorluğun üstesinden gelebileceği ipuçlarını verir, yol açıcı sorular sorar ve onun için zorluğu analiz ederek çözüme ulaşmasını isteyebilir (Şengül ve Kantarcı, 2013, s.638).” Çocuktaki yakınsal gelişim alanı etkileyen ‘yetkin birey’in öğretmen olduğu düşünülebilir. Öğrencinin, “yetişkinlerle iş birliği yaparak” edindiği bilgi ve becerilerle bağımsız kaldığında yapabileceklerini çeşitlendirebilmesi ve bunları ne ölçüde başarabildiği onun “yakınsal gelişim alanını” ile ifade edilebilir (Zaretskii, 2009 s.71). DYK'daki verilen eğitim öğrencinin yakınsal gelişim alanını etkilediği düşünülebilir. Bunu gözlemlemenin yolu öğrencinin kurslardan önce ve sonrasındaki ders ve TEOG başarısına bakarak gözlemlenebileceği düşünülebilir.

DYK aynı zamanda bir programdır. Kısa veya uzun vadede, dönemlik ya da sene boyunca yayılan bir programla öğrencilerin eksik olduğu hedef davranışları

kazandırmayı hedeflemektedir. Eğitim sürecinde bir program uygulanırken girdiler, süreç, çıktılar ve geri bildirim önemli unsurlarıdır (Sönmez, 2003; Atılğan, 2014). Bunlar arasındaki ilişki ne kadar kuvvetli olursa elde edilen sonuçların o denli kaliteli olabileceği düşünülebilir. Bir programın uygulanması sürecinde 3 farklı değerlendirme yapılmaktadır. Bunlar programa başlamadan önce uygulanan “tanılayıcı değerlendirme”, öğrenci sürecin içine dahil iken gerekli düzeltmeleri yapmak için uygulanan “biçimlendirici değerlendirme” ve programın sonunda kazanılmış davranışları ölçmeye yarayan düzey “belirleyici değerlendirme” dir (Sönmez, 1999; Demirel, 2010, Atılğan, 2014). Kursların uygulanması sürecinde yapılacak değerlendirmeler ile alınacak geri bildirimler önemlidir. Böylece sürece yönelik geri bildirim sağlanabilir. Eğitimde değerlendirmelerin asıl amacı açık sistem olarak eğitime geri bildirim yaparak sistemin onarılmasını sağlamaktadır (Baykul, 1999). Bunun sebebi şu şekilde açıklanabilir: “Eğer dönüt, yeterli nicelik ve nitelikte olmaz ve düzenli olarak verilmezse denetleyici ve koruyucu mekanizmalar tutarlı bir biçimde işleyemez; sonunda sistem iş görüsünü ve özelliğini yitirebilir; belli bir süreden sonra bozulup ortadan kalkabilir (Sönmez, 1999, s.5).” Ayrıca ürünlerden alınacak dönütler, ürünün toplumun ihtiyaçlarına göre uyarlanmasını sağlar (Gürsel ve Hesapçioğlu, 2010). Bu çalışmada DYK ile ilgili değerlendirmelerde bulunmak ve süreç hakkında geri bildirim yapmak amaçlanmıştır.

2.4.Sosyal Bilgiler ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Derslerinin Destekleme ve Yetiştirme Kurslarındaki Yeri

DYK’larda ortaokullar, imam hatip ortaokulları ve ortaöğretim kurumlarının haftalık ders çizelgesinde bulunan derslerinden, bakanlıkça ilan edilen derslerle sınırlı olarak veli ve öğrenci talebi göz önüne alınmaktadır (MEB, 2016b). Ortaokullarda zorunlu okutulması gereken dersler Tablo 1’de yer verilmektedir (TTKB, 2016):

Tablo 1

Ortaokullarda Haftalık Ders Çizelgesi, MEB

Sıra No	Dersler	Sınıflar			
		5.sınıf	6.sınıf	7.sınıf	8.sınıf
1	Türkçe	X	X	X	X
2	Matematik	X	X	X	X
3	Fen Bilimleri	X	X	X	X
4	Sosyal Bilgiler	X	X	X	-
5	T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	-	X
6	Yabancı Dil	X	X	X	X
7	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	X	X	X	X
8	Görsel Sanatlar	X	X	X	X
9	Müzik	X	X	X	X
10	Beden Eğitimi ve Spor	X	X	X	X
11	Teknoloji ve Tasarım	-	-	X	X
12	Bilişim Teknolojileri ve Yazılım	X	X	-	-
13	Rehberlik ve Kariyer Planlama	-	-	-	X
14	Kur'an-ı Kerim*	X	X	X	X
15	Arapça*	X	X	X	X
16	Hz. Muhammedin Hayatı*	X	X	X	X
17	Temel Dini Bilgiler*	X	X	X	X

*Sadece imam-hatip ortaokullarında zorunlu derslerdir.

Sosyal Bilgiler ve TCİTA dersleri haftalık ders çizelgelerinde zorunlu ders olarak yer almaktadır. Ortaokul öğrencilerinin, ortaöğretime geçişi sürecinde geleceğini etkileyecek derslerden biri de Sosyal Bilgilerdir. Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset ve hukuk gibi sosyal bilimler ile vatandaşlık konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleşmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş bugün ve gelecek bağlamında incelendiği toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim [ilkokul ve ortaokul] dersidir (MEB, 2005). Ayrıca Sosyal Bilgileri şu şekilde de tanımlayabiliriz:

Sosyal Bilgiler, hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır (Öztürk, 2012, s.4).

Sosyal Bilgiler dersi ülkelerin politasının aktarıldığı bir derstir. Sosyal Bilgiler, MEB İlköğretim Kurumları haftalık ders çizelgesine göre ortaokul 5, 6 ve 7. sınıflarda okutulmaktadır. 8. sınıfta ise yerini kendi inceleme alanları arasında olan TCİTA dersine bırakır.

Sosyal Bilgiler derslerinde tarih konularından yararlanılarak günümüzde meydana gelen olaylarını geçmişteki olayların ışığı altında incelenmesi sağlanır. Tarih geçmişi anlatır, geleceğe ışık tutar (Safran, 2014, s.12). Sosyal Bilgiler dersinde öğrenci, yerel ve ulusal tarihini öğrenir. Kültürlerin tarihsel süreçte etkileşimini ve bunların ilişkilerinin farkına vardırarak tarihi yetkinlik kazanır (Öztürk, 2012). “Tarih geçmişteki olayları inceleyen ve kayıt eden bir disiplindir (Erden,1990, s.36).” Ayrıca “Tarih toplumlara milli benlik, değer, beceri, şuur, vatandaşlık bilinci, demokrasi, inanç ve kültür kazandırmak için çok önemli bir araçtır (Turan ve Ulusoy, 2013, s.147).” TCİTA dersi ise, tarih disiplini içerisinde Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek amacıyla tasarlanmış bir derstir (TTKB, 2010). TCİTA dersi aynı zamanda TEOG siteminde yapılan MOS’larda uygulanan altı dersten biridir (MEB, 2015a). Ortaöğretime geçişte belirli bir puan getirisi de bulunmaktadır. Bu nedenle iyi bir ortaöğretim kurumuna gitmek isteyen öğrenciler için DYK’larda tercih edilen bir ders olmaktadır.

2.5.İlgili Araştırmalar

Alanyazındaki araştırmalar incelendiğinde, DYK’nın henüz yakın zamanda başlamasından dolayı özellikle Sosyal Bilgiler ve TCİTA dersleri başta olmak üzere DYK’ya yönelik çok az sayıda çalışmaya rastlanılmaktadır. Bu kapsamda yapılan araştırmalar şu şekildedir:

Alanyazında yapılan araştırmalara bakıldığında bazı çalışmalar göze çarpmaktadır. Ünsal ve Korkmaz (2016), Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının işlevlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesine yönelik bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 eğitim-öğretim yılında ortaöğretimde verilen kurslarda görev yapan değişik branşlardaki 20 öğretmendir. Nitel bir bakışla, olgu bilim desenine göre yapılan bu çalışmanın bulguları incelendiğinde, anlatım ve soru cevap yöntemlerinin kursta en sık tercih edilen öğretim yöntemleri olduğunu, öğretmenlerin kursları ekonomik açıdan ve özlük hakları açısından kendilerine katkı sağladığını, bu kursların özel dersane ve etüt merkezlerine olan talebi azalttığını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler kurslardaki soru çözme faaliyetleri ile öğrenci ders ve sınav başarılarını arttırdığını vurgulamış, buna karşılık kendilerinde yorgunluk ve performans düşüklüğüne sebebiyet verdiğini de dile getirmişlerdir.

Göksu ve Gülcü (2016), ortaokul ve liselerde uygulanan Destekleme ve Yetiştirme Kurslarıyla ilgili öğretmen görüşlerinin ortaya koyulmasını amaçladıkları çalışmalarında 3 ortaokul ve 3 liseden 51 öğretmenle görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması yöntemi ile yapılan çalışmada veriler betimsel yöntemle analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin kurslarda görev alma sebeplerinin başında ek ders ücreti olduğu, kurslarda görev almayan öğretmenlerin aileleriyle vakit geçirmek istedikleri, kurslardaki en önemli sorunun materyal eksikliği olduğu belirtilmiştir. Ayrıca öğretmenler kurslarda hafta içi derslerden farklı bir şekilde test çözümüne ağırlık verdiklerini ve sınav odaklı çalıştıklarını da ifade etmektedir.

Canpolat ve Köçer (2017), TEOG bağlamında Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının Sosyal Bilgiler öğretmenleri görüşlerinden hareketle incelenmesine yönelik araştırma yapmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim desenine göre yapılmıştır. Araştırmada katılımcılar 2014-2015 eğitim-öğretim yılında TEOG sınavlarına yönelik Eskişehir ilinde verilen Destekleme ve Yetiştirme Kurslarında görev alan 15 Sosyal Bilgiler öğretmenidir. Araştırma bulgularına göre öğretmenler, kursları yararlı bulduklarını ancak yeni başlamasından ve dershanelerin, etüt merkezlerinin devam etmesi nedeni ile öğrenci katılımının az olduğu, öğrenci ve velilerin kurslar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını vurgulamışlardır. Ayrıca olumlu açıdan kursların öğrencilerle rahat, olumlu bir iletişim ortamının kurulmasına ve öğrencilerin ders başarılarının artmasına katkı sağladığını da dile getirmişlerdir.

Hock ve diğerleri (2001), öğrenme güçlüğü çeken veya akademik başarı düzeyi vasat öğrencileri kapsayan, okul sonrası tutor eğitiminin etkisine yönelik deneysel bir araştırma yapmışlardır. Bu çalışma iki farklı süreçle yürütülmüştür. İlk grup biri kız ikisi erkek toplam üç ortaokul öğrencisinden oluşmaktadır. Bu öğrencilere haftada iki veya üç kez, ders süresi kırkbeş dakika olmak üzere sekiz üniversite öğrencisi tarafından tutor eğitimi verilmiştir. Sürecin başında ortasında ve sonunda uygulanan testler sonucunda tutor eğitimine devamlılık sağlayan birinci ve üçüncü öğrencinin akademik başarısında artış görülürken, tutor eğitiminde ilerleme kaydetmişken dördüncü haftadan sonra eğitimlere katılmayan ikinci öğrenci daha sonra eski seviyesine geri dönmüştür. İkinci çalışmada ise beşi erkek biri kız toplam altı ortaokul öğrencisi ile devam edilmiştir. Altı üniversite öğrencisi, hafta içi dört gün kırkbeş dakikalık dersler yapmıştır. Bu eğitimde seviyesi birbirine yakın öğrenciler iki grupta

toplanmış ve sürecin başında, ortasında ve sonunda testler uygulanmıştır. Bu eğitimleri yarıda bırakan ikinci öğrenci dışında genel olarak başarılarının yükseldiği görülmektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrenme gücü çeken veya akademik başarısı vasat olan öğrenciler üzerinde uygulanan tutor destekli eğitimin devamlılık sağlayan öğrencilerde başarı sağlandığına ulaşılmıştır.

Lauver (2002), kentlerin yoksulluktan etkilenen mahallelerinde yaşayan çocuklara okul sonrası programların etkilerini değerlendireye yönelik araştırmada bulunmuştur. Sosyoekonomik seviyesi düşük mahallelerde okul sonrası programlara başvuran 10-14 yaş arası öğrencilerden rastgele seçilmiş 227 öğrenci ile çalışma yürütülmüştür. Öğrenciler, okuldan sonra spor, sanat, dans ve diğer sosyokültürel faaliyetlere yönlendirilmiştir. Öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin büyük bir kesimi okul sonrası programları özellikle çocukları zararlı alışkanlıklardan korumasından dolayı yararlı bulmaktadır. Yapılan bu çalışmaların öğrencilerin akademik başarılarını ve test notlarını artırdığı düşünülmektedir.

Bray (2013), dersanecilik sektörüne yönelik araştırma yapmıştır. Araştırmasında son yıllarda dünyada yaygınlaşmaya başlayan Doğu Asya'da süreklilik gösteren gölge eğitim sistemine değinilmiştir. Gölge eğitim, ücretsiz eğitim veren devlet okullarına ek, ücretli özel eğitim veren, okul eğitimini farklı materyallerle destekleyen kurumlardır. Bu kurumlar okul sonraları, hafta sonları ve tatil dönemlerinde faaliyet göstermektedir. Son dönemlerde internet eğitimi ile birlikte çok büyük bir kitle üzerinde yaygınlaşmıştır. Araştırmaya göre resmi olmayan yollarla bu eğitimi veren çok sayıda öğretmen vardır. Özellikle sosyoekonomik seviyesi yüksek ailelerin katılımı yüksektir. Rekabetçi dünya düzeni yapısında bu sistem özellikle sosyalizmin çöküşü ile hızla yaygınlaşmıştır. Japonya, Çin, Güney Kore, Hong Kong, Kenya, Mısır, Kamboçya, Vietnam gibi ülkelerde gölge eğitim sistemi ile karşılaşmaktadır.

Yapılan alanyazı araştırmalarında, çalışmaların daha çok nitel yöntemlerle yapıldığı görülmektedir. Bazı bilimsel çalışmaların dışında doğrudan kursların niteliğinin sorgulanmadığı ve kapsamlı yönleriyle ele alınmadığı görülmüştür. Bu durum dikkat çekicidir. Doğrudan Sosyal Bilgiler ya da TCİTA dersi ile DYK'ların ilişkisini içeren herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Türkiye'de yapılan çalışmalar daha çok öğretmen görüşlerine ve TEOG sınavlarına yöneliktir.

Uluslararası alanyazında ise daha çok özel kurslara yönelik yapılan çalışmalar yer almaktadır. Ayrıca yabancı ülkelerdeki okul sonrası kurslar daha çok sportif ve sanatsal aktivitelere yönelik yapıldığı görülmektedir. Ders çalışmalarından çok çalışan ebeveynlerin evde olmadığı zamanlarda çocukların zararlı alışkanlıklardan ve ortamlardan korunmasına yönelik düşünülmüş faaliyetlerdir.

DYK bakanlığın sıklıkla gündeme getirdiği bir konudur. Hem milli eğitimimizde ana ders olarak yer alan hem de kursların bir parçası olan Sosyal bilgiler ve TCİTA derslerinden hareketle DYK'lara ışık tutacak doğrudan çalışmalar yapılmalıdır. Böylece kurslar daha etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi sağlanacaktır. Bu araştırmanın kurslar hakkında alanyazındaki gereksinimi karşılayacağı düşünülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, katılımcıların belirlenmesi, verilerin toplanması ve analizi, araştırmacının rolü, inandırıcılık, araştırmaya yönelik etik ilkeler ile ilişkin bilgiler yer almaktadır. Tablo 2’de yöntemle ilgili öğelere yer verilmiştir.

Tablo 2
Yöntem ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Araştırma Modeli	Katılımcılar	Verilerin toplanması ve analizi	İnandırıcılık
Nitel araştırma	Ölçüt örneklem 4 yıl deneyime sahip kurslarda görevli öğretmen ve idareciler Kurslara katılım sağlayan öğrenciler Maksimum çeşitlilik örnekleme Farklı TEOG başarıları Farklı sosyoekonomik düzey Eskişehir’de 4 ilçe, 6 kurs merkezindeki 6 idareci, 7 Sosyal Bilgiler öğretmeni ve 30 öğrenci	Yarı yapılandırılmış görüşmeler Tümevarımsal analiz Nvivo veri analiz programı	Araştırmacının ön bilgi ve deneyimi Uzman incelemesi

3.1.Araştırma Modeli

Nitel araştırmalar, kişilerin kendi yaşayışlarından yola çıkararak olgu ve olayları yorumlamalarını sağlayan metotlar içerir (Creswell, 2009). Yine nitel araştırmalar, özel durumların farklı yönleri ile gerçekçi bir Şekilde ele alınmasını (Büyüköztürk, 2012), ölçülemeyen konularda “i gr” kazanmamızı sağlar (Patton, 2014). Araştırmada Sosyal Bilgiler ğretmenlerinin, kurs merkezi yöneticilerinin ve kursa katılım sağlayan ğrencilerin DYK’lar hakkında yaşantılarından ve deneyimlerinden yola çıkararak konunun incelenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir.

3.2.Katılımcılar

Bu araştırmanın katılımcıları, Eskişehir ilinde açılan DYK merkezlerinde görevli Sosyal Bilgiler ğretmenleri, kurs merkezi yöneticileri ve kurslara katılım sağlayan öğrencilerdir.

Nitel araştırmalarda örneklem seçiminde ve katılımcı sayısında belirli bir limit alt ve st sınır yoktur. Sanders (1982) nitel araştırmalarda derinlemesine analiz çalışması yapılacağından katılımcı sayısının çok olmasının o çalışmayı daha kaliteli hale getirmeyeceği, önemli olan durumun katılımcılardan yüzeysel değil derinlemesine veri toplamayı hedeflemek olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle Patton (2014) nitel araştırmalarda örneklem çalışılan durumla ilgili “bilgi yüklü” olması gerektiğini vurgulamış; geçerlilik ve anlamlılıkta “niceliksel oğunluktansa niteliksel azınlığın” önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu nedenle katılımcılar bir dizi ölçütlerle sınırlandırılmıştır.

Araştırma ltleri belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerine başvurulmuştur. “Amaçlı rnekleme, cevapları aranan sorulara ışık tutacak olan bilgi bakımından zengin durumlara odaklanır (Patton, 2014, s.230).” Yine Patton (2014) derinlemesine olanak sağlayan ve amaçlı olarak seçilen 16 farklı amaçlı örnekleme yönteminden bahsetmiştir. Amaçlı örneklemede en önemli görülen nokta bilgilerin tekrarlanmaya başlaması yani “doyum” dur. Yapılan çalışmalarda bulguların önceki verileri tekrarlaması o araştırmanın doyuma ulaştığını gösterir (Lincoln ve Guba, 1985). Bu araştırmada farklı durumları ortaya koyabilme, hem derinlemesine çalışabilme hem de doyuma ulaşma amaçlanmıştır.

Katılımcıların belirlenmesinde ilk olarak amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme başvurulmuştur. Ölçüt örneklemede önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumlar çalışılır. Buradaki ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Patton, 2014). Çalışma grubuna en az 4 yıl öğretmenlik mesleki deneyime sahip öğretmenler ve idareciler dahil edilmiştir. 4 yıl olmasının sebebi ise sözü edilen kursların son 3 yıldır uygulanıyor olması ve geçmiş sistemle karşılaştırılabilmesine ve sürecin daha nitelikli bir şekilde değerlendirilmesine olanak sağlayacağı düşünüldüğünden dahil edilmiştir. Araştırmadaki diğer bir ölçüt örnekleme ise kursa katılım sağlayan öğrencilerdir. Çalışmaya sadece 8. sınıf öğrencileri dahil edilmiştir. Özellikle kursların TEOG sınavına hazırlayıcı şekilde yapılmasından dolayı bundan en çok etkilenen öğrencilerin daha çok 8. sınıf öğrencileri olduğu düşünülmektedir. Doğrudan yaşantılara ve deneyimlere sahip olmaları ve bunları sözlü ya da yazılı olarak diğer sınıf seviyesi öğrencilere göre daha kolay aktarabilmeleri nedeni ile bu çalışmada 8. sınıf öğrencilerine yer verilmiştir.

Danışman ve uzman görüşleri doğrultusunda ikinci olarak amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ölçütüne yer verilmiştir. Maksimum çeşitlilik örneklemede amaç; çeşitlilik gösteren durumlar karşısında “ortak deneyimlerin” olup olmadığını bulmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ele almaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Maksimum çeşitlilik örnekleme: “Farklı durumlara uyarlanınca ortaya çıkan benzersiz ya da değişik durumları belgeleme, farklılıklarda birleşen ortak örüntüleri belirleme ve dağınık seslerden ortak bir şarkı çıkarma” olarak da tanımlanabilir (Patton, 2014, s.235-243). Çalışmada farklı özelliklere sahip kurs merkezlerinde araştırma yapılmasının farklı özelliklerin çalışılması açısından araştırmaya fayda sağlayacağı düşünülmüştür. Bu nedenle araştırmaya üst makamlarla yapılan görüşmeler ve danışman önerileri doğrultusunda Eskişehir ilinde biri merkez ilçe olmak üzere toplam 4 ilçeden, farklı özelliklere sahip 6 kurs merkezinden, 6 idareci, 7 öğretmen ve 30 öğrenci katılmış olup bir öğretmen aynı zamanda idarecidir. Burada farklılıktan kasıt okulların başarıları ve sosyoekonomik yapılarıdır. Okul-1 ve Okul-2 merkez ilçe okullarıdır. Bu ilçe başarı seviyesi olarak ilde en üsttedir. İlçede Okul-1 “sosyoekonomik seviyesi yüksek”, Okul-2 “sosyoekonomik seviyesi düşük” olan okullar arasından seçilmiştir. Okul-3 TEOG Türkiye ve Eskişehir ortalamasının biraz altında kalan bir ilçenin okuludur ve

“yatılı bölge” ortaokullarını temsilen yer almıştır. Okul-4 ilde başarı seviyesi en düşük olan ilçeler içinde olup “köy okulu” olma özelliği taşımaktadır. Okul-5 ve Okul-6 başarı seviyesi Türkiye ortalamasının biraz üstünde olup Okul-5 “imam hatip” ortaokullarını temsilen Okul-6 ise ilçe merkezinde olup “taşınmalı eğitim” veren okulları temsilen araştırmada yer almıştır. Bu sayede araştırmamızın farklı özelliklere sahip okullarda verilen kursların benzer ve farklı özelliklerini yansıtacağı düşünülmektedir. Kurs merkezleri MEB’e bağlı okullar olup okulların özellikleri şu şekildedir:

Okul-1; Eskişehir ilinde A merkez ilçesindedir. Yapılan görüşmelerin ve gözlemlerin sonucunda okulun sosyoekonomik seviyesi ve ailelerin eğitim düzeyleri yüksek seviyededir. Başarı seviyesi açısından en başarılı okullar arasında olup bir önceki sene 28 öğrencisini fen liselerine göndermiştir. Kurslara katılım sağlayan öğrenci ve öğretmenlerden başarı beklentisi yüksektir. Şehir merkezinde bulunan bir okuldur.

Okul-2; Eskişehir ili A merkez ilçesindedir. Yapılan görüşmelerin ve gözlemlerin sonucunda okulun sosyoekonomik seviyesi düşüktür. Ailelerin büyük çoğunluğu geçim sıkıntısı yaşamaktadır. Okul başarı seviyesi düşüktür. Kurslara katılım sağlayan öğrencilerin bir kısmından başarı beklenmektedir. Ailelerin eğitim seviyeleri zayıftır. Okulun çevresi ilçede son yıllarda büyük oranda göç alarak oluşmuş kenar bir mahallededir.

Okul-3; Eskişehir ili B taşra ilçesindedir. Bir “yatılı bölge” okuludur. 49 köyden öğrencisi bulunmaktadır. Öğrencilerinin bir kısmı yürüyerek, bir kısmı taşınmalı sistemle ve büyük bir kısmı ise yatılı olarak eğitim görmektedir. Okulun sosyoekonomik seviyesi düşüktür. Ailelerin eğitim seviyesi düşük olmakla birlikte geçim kaynaklarının başında hayvancılık yer almaktadır. Sürekli göç veren bir çevreye sahip olan okulun ortaöğretime geçiş puanları düşük seviyededir.

Okul-4; Eskişehir ili C taşra ilçesindedir. Yaklaşık iki bin kişilik nüfusuyla ilin en büyük köylerindedir. Köy, ilçe merkezinden uzak olmakla birlikte köyün tamamı yakın zamanda doğudan göç almıştır. Ailelerin geçim kaynakları arasında inşaat işçiliği ve hayvancılık yer almaktadır. Ailelerin eğitim seviyeleri düşük olmakla birlikte okulun sosyoekonomik seviyesi de düşüktür. Ortaöğretime geçiş sınavlarında

okul başarısı çok düşüktür. Genellikle öğrenciler ilçede bulunan çok programlı liseye ya da imam hatip lisesine devam etmektedir. Başarı beklentisi düşük seviyededir.

Okul-5; Eskişehir ili D taşra ilçesindedir. “imam-hatip” ortaokuludur. Bu okulun sosyoekonomik yapısı orta düzeydedir. Bu okula daha çok ilçe merkez mahallelerinden çocuklar gelmektedir. Ayrıca coğrafi yakınlık açısından da iki farklı ilden de öğrenci gelmektedir. Okulun ortaöğretime geçişteki akademik başarısı orta seviyededir. İlçedeki diğer okullara göre ailelerin okuldan başarı yönünde beklentileri daha fazladır. Ailelerin eğitim seviyeleri orta düzeyde olup geçim kaynakları tarım olmakla birlikte ilçede yaşayan memur aileleri ve diğer hizmet sektörü çalışanlarının da çocukları bu okulda okumaktadır.

Okul-6; Eskişehir ili D taşra ilçesindedir. “taşımali” bir okuldur. Okul-5 ilçenin merkezindeki öğrencilere hitap ederken bu okulda ilçede bulunan köy/mahalleri kapsayan taşımali eğitim veren bir okuldur. Okulun sosyoekonomik düzeyi düşüktür. Ailelerin geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Ayrıca eğitim seviyeleri düşüktür. Öğrencilerin ortaöğretime geçişte akademik başarıları orta seviyededir. Ailelerin büyük çoğunluğu geçim sıkıntısı yaşamaktadır.

Tablo 3, Tablo 4 ve Tablo 5’te katılımcılar ile ilgili görüşme bilgilerine yer verilmiştir.

Tablo 3

Katılımcı Öğretmenler (Sosyal Bilgiler Öğretmeni=SBÖ)

Katılımcı öğretmenler	Okul	Cinsiyet	Yaş	Mesleki deneyim(yıl)	Görüşme tarihi	Görüşme süresi (dakika)
SBÖ-1	Okul-1	K	46	24	05.05.16	26.41
SBÖ-2	Okul-1	E	45	22	05.05.16	19.29
SBÖ-3	Okul-2	K	30	8	06.05.16	27.19
SBÖ-4	Okul-3	E	30	6	12.05.16	18.23
SBÖ-5	Okul-4	E	27	4	13.05.16	24.40
SBÖ-6	Okul-5	E	35	11	26.05.16	22.49
SBÖ-7	Okul-6	E	27	4	27.05.16	35.21

Tablo 3 incelendiğinde çalışma grubuna katılan Sosyal Bilgiler öğretmeni sayısı yedidir. Dört öğretmen 21-30 yaş, bir öğretmen 31-40 yaş, iki öğretmenin ise 41-50 yaş aralığında olduğu görülmektedir. İki kadın, beş erkek öğretmen katılım sağlamıştır. Öğretmenlerden *SBÖ-1* ve *SBÖ-2* aynı okulda çalışmaktadır. Öğretmenlerin mesleki deneyimlerine bakıldığında; dört öğretmen 4-10 yıl, bir öğretmen 11-20 yıl, iki öğretmen ise 21-30 yıl aralığında mesleki deneyime sahiptir. Öğretmenlerle yapılan görüşme süreleri 18 ile 36 dakika aralığında değişmektedir. Katılımcı öğretmenlerle birer kez görüşme yapılmıştır.

Tablo 4

Katılımcı Kurs Merkezi Yöneticileri(Kurs Merkezi Yöneticisi=KMY)

Katılımcı yöneticiler	Okul	Cinsiyet	Yaş	Mesleki deneyim(yıl)	Görüşme tarihi	Görüşme süresi(dakika)
KMY-1	Okul-1	E	40	16	05.05.16	37.40
KMY-2	Okul-2	E	36	13	06.05.16	21.11
KMY-3	Okul-3	E	28	4	12.05.16	18.10
KMY-4	Okul-4	E	27	4	13.05.16	24.40
KMY-5	Okul-5	K	26	4	26.05.16	21.09
KMY-6	Okul-6	K	27	4	27.05.16	19.57

Tablo 4 incelendiğinde çalışma grubuna katılan kurs merkezi yöneticisi sayısı altıdır. Dört yönetici 21-30 yaş, iki yönetici 31-40 yaş aralığındadır. İki kadın, dört erkek yönetici katılım sağlamıştır. Yöneticilerden “KMY-4” aynı zamanda Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak *SBÖ-5* kursta görev yapmaktadır. Yöneticilerin mesleki deneyimlerine bakıldığında; dört yönetici 4-10 yıl, iki idareci 11-20 yıl aralığında mesleki deneyime sahiptir. Yöneticilerle yapılan görüşme süreleri 18 ile 38 dakika aralığında değişmektedir. Katılımcı kurs merkezi yöneticileri ile birer kez görüşme yapılmıştır.

Tablo 5

Katılımcı Öğrenciler(Öğrenci=Ö)

Katılımcı öğrenciler	Okul	Cinsiyet	Görüşme tarihi	Görüşme şekli
Ö-1	Okul-1	K	05.05.16	Görüşme formu
Ö-2	Okul-1	K	05.05.16	Görüşme formu
Ö-3	Okul-1	E	05.05.16	Görüşme formu
Ö-4	Okul-1	K	05.05.16	Görüşme formu
Ö-5	Okul-1	K	05.05.16	Görüşme formu
Ö-6	Okul-1	K	05.05.16	Görüşme formu
Ö-7	Okul-1	K	05.05.16	Görüşme formu
Ö-8	Okul-1	K	05.05.16	Görüşme formu
Ö-9	Okul-1	K	05.05.16	Görüşme formu
Ö-10	Okul-2	E	06.05.16	Görüşme formu
Ö-11	Okul-2	K	06.05.16	Görüşme formu
Ö-12	Okul-2	K	06.05.16	Görüşme formu
Ö-13	Okul-2	K	06.05.16	Görüşme formu
Ö-14	Okul-2	K	06.05.16	Görüşme formu
Ö-15	Okul-3	K	12.05.16	Görüşme formu
Ö-16	Okul-3	K	12.05.16	Görüşme formu
Ö-17	Okul-3	E	12.05.16	Görüşme formu
Ö-18	Okul-3	K	12.05.16	Görüşme formu
Ö-19	Okul-4	E	13.05.16	Görüşme formu
Ö-20	Okul-4	K	13.05.16	Görüşme formu
Ö-21	Okul-4	K	13.05.16	Görüşme formu
Ö-22	Okul-5	E	26.05.16	Görüşme formu
Ö-23	Okul-5	K	26.05.16	Görüşme formu
Ö-24	Okul-5	K	26.05.16	Görüşme formu
Ö-25	Okul-6	E	27.05.16	Görüşme formu
Ö-26	Okul-6	K	27.05.16	Görüşme formu
Ö-27	Okul-6	E	27.05.16	Görüşme formu
Ö-28	Okul-6	K	27.05.16	Görüşme formu
Ö-29	Okul-6	K	27.05.16	Görüşme formu
Ö-30	Okul-6	K	27.05.16	Görüşme formu

Tablo 5 incelendiğinde çalışma grubuna katılan öğrenci sayısı otuzdur. Yedi öğrenci erkek, yirmi üç öğrenci kızdır. Dokuz öğrenci Okul-1, beş öğrenci Okul-2, dört öğrenci Okul-3, üç öğrenci Okul-4, üç öğrenci Okul-5 ve altı öğrenci Okul-6'dan katılım sağlamıştır. Öğrencilerle görüşmeler, görüşme formları üzerinden yapılmıştır. Öğrenciler 13-14 yaş aralığındadır ve tamamı 8. sınıf öğrencisidir.

3.3.Verilerin Toplanması

Araştırmada MEB'e bağlı okullarda yürütülen DYK'larda görevli Sosyal Bilgiler öğretmenleri, kursa katılım sağlayan öğrenciler ve kurs merkezi yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda incelenmesi ve konu hakkında bilgi edinilmesi amaçlanmıştır.

Nitel araştırmalarında gözlem, görüşme, odak grup görüşmeleri gibi farklı metotlarla veri toplanabilir (Patton, 2014). Araştırma verileri görüşme tekniği ile toplanmıştır. Görüşme yani mülakat tekniği, sözlü ya da simgesel iletişimle veri toplama tekniğidir. Bu teknik ile kişilerin belli bir konu hakkındaki duygu, düşünce, davranış ve tutumların anlaşılması ile bunların sebeplerinin bulunmasına olanak sağlar (Karasar, 2005). Araştırmacı öğretmen, yönetici ve öğrenci görüşmeleri için araştırmanın amaçları doğrultusunda alanyazın incelemesinin ardından yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlamıştır. Karasar (2005) yarı yapılandırılmış görüşmelerin daha kullanışlı olduğunu belirtmiştir. "Yarı yapılandırılmış" görüşmeler sayesinde hem çalışma belirli bir düzen içerisinde gider hem de gidişata göre ortaya çıkabilecek farklı konular hakkında sorular yöneltilerek derinlemesine çalışabilme olanağı sağlar. Ayrıca Çepni (2009) yarı yapılandırılmış görüşmelerin araştırmada eksik kalan ya da anlaşılamayan noktalarda araştırmacıya eksikliklerini tamamlama imkanı sunduğunu vurgulamıştır. Bu nedenle araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formlarından yararlanılmıştır. Taslak formlardaki sorularını oluştururken öncelikle alanyazın taraması yapan araştırmacı, daha önce kurs verdiği dört okulda yaptığı doğrudan gözlemlerden de yararlanmıştır. Bu durumun soruların kalitesini arttırdığı düşünülmektedir. Bu formlar; 3 alan uzmanı, 1 eğitim bilimleri ve 1 dil uzmanı tarafından incelenmiş ve gerekli düzeltmeler yapılarak son hali verilmiştir. Görüşme formlarının araştırmanın amaçları doğrultusunda işleyip işlemediğini görmek için araştırma kapsamına girmeyen bir okulda pilot çalışması yapılarak denenmiştir. Rastegele seçilen bir kurs merkezinde bulunan 1 idareci, 1 öğretmen ve 3 öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Pilot uygulamaya yönelik görüşme bilgilerine Tablo 6'da yer verilmiştir.

Tablo 6

Pilot Görüşme Bilgileri

Katılımcılar	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi
Öğretmen 1	28.04.2016	18.58
İdareci 1	28.04.2016	17.23
Öğrenci 1	28.04.2016	08.40
Öğrenci 2	28.04.2016	06.14
Öğrenci 3	28.04.2016	09.02

Pilot uygulamanın ardından görüşme dökümleri yapılmıştır. Danışman incelemesinin ardından alt sorular da eklenerek anlaşılmayan sorular düzeltilmiştir. Görüşme formlarına son şekli verilerek Ek 3, Ek 4 ve Ek 5’te sunulmuştur. Pilot uygulama, çalışmanın dışında tutulmuştur.

Araştırma kapsamına giren okullar araştırılarak ölçütü sağlayan okullar belirlenmiş ve bu okullarla irtibata geçilmiştir. Gönüllü olarak katılım sağlayan okullardan randevu alınarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve kurs merkezi yöneticileri görüşmelerinde ses kayıt cihazından yararlanılmıştır. Ses verileri bilgisayar ortamına aktararak yazılı hale getirilmiştir. Araştırmaya katılan otuz öğrenci ile gönüllülük esaslı, ders saatleri ile çakışması, zaman ve mekan darlığından dolayı doğrudan görüşme gerçekleştirilmemiştir. Araştırmacı, hazırladığı görüşme formları üzerinden öğrencilere detaylı bilgilendirme yaparak yazılı dönütler almış ve verilerin toplanmasını sağlamıştır. Araştırmacı, araştırma süresince önyargıların uzak, yönlendirme yapmadan araştırma verilerini toplamaya özen göstermiştir.

3.4.Verilerin Analizi ve İnanırcılık

Nitel veriler yaşadıklarımızı kelimelerle ifade etmemizdir. Bu verileri anlamlı bir şekilde işlemek ve analiz etmek gerekmektedir (Miles ve Huberman, 2015). Veri analizi, araştırmacının katılımcılar tarafından “aktarılan anlam verme” sürecidir (Merriam, 2013). Nitel veri analizi ise araştırmadaki ham verileri “keşfetme ve ortaya çıkarma” süreci olarak tanımlanabilir (Patton, 2014).

Nitel araştırmalarda araştırma verileri tümevarımsal ya da tümdengelimsel olarak analiz edilebilmektedir. Bu araştırmada tümevarımsal analiz yönteminden yararlanılmıştır. “Tümevarımsal analiz, görüşme yoluyla katılımcılardan elde edilen

verilerin grubun sembolik dünyasını anlamak amacıyla; kodlama yaparak verileri kategorilere ayırma, bu kategoriler arasındaki ilişkileri çıkararak tema ve alt temaları oluşturma şeklinde betimlenebilir (Gezer, 2015 s:91).” Bu araştırma verileri derinlemesine şekilde analiz edilerek kod ve temalara ayrılmış; geçerlilik çalışması yapılarak bulgularda yer verilmiştir.

Analiz sürecinde “Nvivo 10” bilgisayar destekli yazılımdan yararlanılmıştır. Yazılımlar, veri analizini kolaylaştıran, kodlamaların bütünlük içinde sunulmasını sağlayan araçlardır. Analiz sürecini tasarlayan ve uygulayan ve yapan yine araştırmacının kendisidir (Bazeley ve Jackson, 2015). Nvivo yazılımına, analiz sürecinde aktarılan temaların ve kodlamaların sayıca çok olmasından dolayı yazılım programında sınıflama ve düzenleme çalışmaları yapılmıştır.

Araştırma verilerinden araştırma yapılan bir kurs merkezine bağlı bir öğretmen, bir idareci ve iki öğrenci analizi dökümü 1 alan uzmanına verilerek “uzman incelemesi (peer review)” çalışması yapılmıştır. Bu alan uzmanı, araştırma süreci ve konusu hakkında bilgisi olmayan ancak nitel araştırma konusunda akademik dergilerde makaleleri yayınlanmış, bu çalışmaya benzer yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Dışarıdan bir gözle araştırma verilerine bakarak araştırmacının, nitel araştırmacının doğasına uygun hale gelmesini sağladığı; kodlamalara ve temalara ilişkin önerileri ile araştırmacının inandırıcılığını arttırdığı söylenebilir. Uzman incelemesinin ardından araştırmacı ve uzman görüş ayrılığına düşülen kod ve temalar üzerinde fikir alışverişinde bulunulmuştur. Araştırmacı, gerekli düzenlemeleri yapmasıyla görüş birliğine varılmıştır. Bu kod ve temalara göre araştırma bulgularına ulaşılmış ve raporlaştırılmıştır. Bulgular rapora aktarılırken doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Böylece çalışmanın tutarlılığı sağlanmıştır.

Araştırmada uzman incelemesi dışında inandırıcılığı arttırdığı düşünülen bir diğer durum araştırmacının MEB’e bağlı bir okulda öğretmen olarak çalışmasıdır. Bu sürecin bir parçası olan araştırmacı, hem öğretmen olan meslektaşlarıyla benzer sorunlarla karşılaşması, hem araştırma hedef kitesindeki öğrencilerin aynı yaş gruplarına ders vermesiyle onların genel hareket ve davranışlarını tanınması hem de idarecilerle olan diyaloguyla görüşme ortamının samimi sıcak ve içten olabilmesini kolaylaştıran bir etken olduğu düşünülebilir. Bu nedenle araştırma verilerinin hem toplanması hem de analizi sürecinde inandırıcılığı arttırdığı söylenebilir.

3.5.Araştırmacının Rolü

Araştırmacının geçmiş yaşantısındaki deneyimleri, araştırmadaki rolü onu araştırma sürecinde kaygılanmaya itebilir. Bu nedenle araştırmacı araştırmaya yönelik geçmişini araştırmacının rolü kısmında ortaya koyar. Nitel araştırmalarda “araştırmacının kendisi bir araçtır” (Patton, 2014, s.14).

Araştırmacı, MEB’e bağlı bir okulda Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak görev yapmaktadır. 5 yıllık bir deneyime sahiptir. Bu süre zarfında 7 farklı okulda görev almıştır. 2013-2014 eğitim öğretim yılında ilk başladığı günden bu yana TEOG kapsamında verilen DYK’larda görev almıştır. Bu konu hakkında tez çalışmasına başlamadan önce bu kursların Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine yönelik bir makale araştırması yapmış, aynı yıl Türkiye/Denizli’de düzenlenen 5. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu’nda bildiri olarak sunmuş ve akademisyenlerden aldığı dönütlerden sonra bu çalışmayı daha kapsayıcı bir şekilde öğretmen, yönetici ve öğrencileri de dahil ederek ortaya koymaya çalışmıştır. Araştırmacının yüksek lisans eğitimi sırasında aldığı dersler, okuduğu kitaplar, incelediği makaleler ve lisansüstü tezlerin; ayrıca uzmanlardan aldığı dönüt ve düzeltmelerin nitel araştırma konusunda deneyim kazanmasında katkıda bulunduğu söylenebilir. Araştırmacı, doğrudan bu kurslarda görev alması nedeni ile araştırma verilerini daha derinlemesine inceleyebileceği düşünülebilir. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde araştırmacıya ait bu ön bilgilerin ve bakış açılarının göz önünde bulundurulması araştırma hakkında okuyucuda farklı bir bakış açısı oluşturabilir.

3.6.Araştırma Etiğine Yönelik Yapılan Uygulamalar

Araştırmacı nitel araştırmanın doğasına uygun olarak ilk önce çalışma yapılacak kurs merkezlerine/okullarına giderek kendini tanıtmıştır. Yönetici, öğretmen ve öğrencilere bilimsel etiğe uygun olarak çalışmanın adı, içeriği, amacı, nedeni, öngörülen süresi, araştırmaya katılması planlanan gönüllü sayısı açıklanmış olup araştırma sürecinde ve sonrasında hiçbir riskle ve sorunla karşılaşmayacaklarına ilişkin bilgi verilmiş ve garanti altına alınmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayan katılımcılarla karşılıklı olarak aydınlatılmış araştırma izin formu imzalanmış ve araştırmaya ilişkin sorumluluklar katılımcılara anlatılmıştır. Araştırmacı katılımcıların gerçek isimlerini ve kimliklerini doğrudan açığa çıkaran bilgiler vermekten kaçınarak her biri için kod numara kullanmıştır. Öğretmenlere “SBÖ”, yöneticilere “KMY” ve öğrencilere “Ö” kodlaması yapılmıştır.

Araştırmacı hem kendini hem de katılımcıları zor durumda bırakmamak için tüm resmi kurum ve idari amirlerden gerekli resmi izinleri almıştır. Bu kapsamda araştırmacı Ondokuz Mayıs Eğitim Bilimleri Enstitüsüne başvurarak gerekli izinlerin alınmasını istemiştir. Bu kapsamda Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Kararı ve Onayı ve Eskişehir Valiliği, İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinden gerekli izinler alınmıştır. Bu onay ve izinlere ekler kısmında Ek 1 ve Ek 2’de yer verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

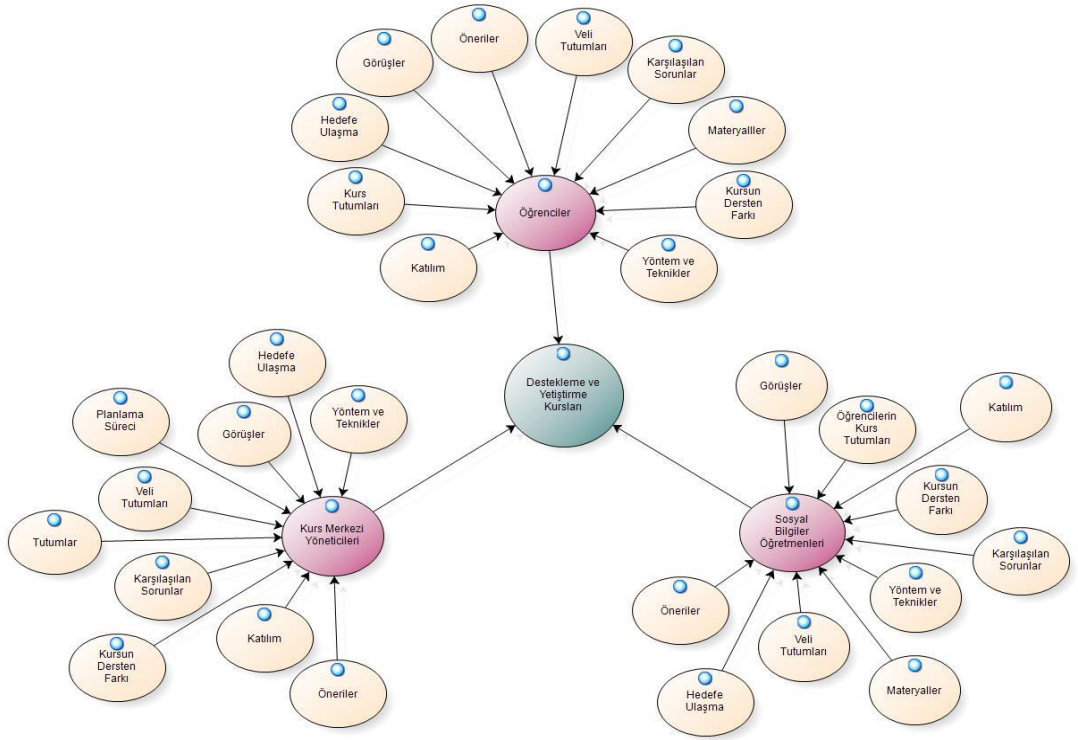
BULGULAR

Bu bölümde uygulanan görüşme formlarından ve yüz yüze yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular yer almaktadır. Araştırma bulguları üç ana başlık altında ele alınmıştır. Bu başlıklar şöyledir:

Destekleme ve Yetiştirme Kursları ile İlgili;

- 1.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri
- 2.Kurs Merkezi Yöneticilerinin Görüşleri
- 3.Öğrenci Görüşleri

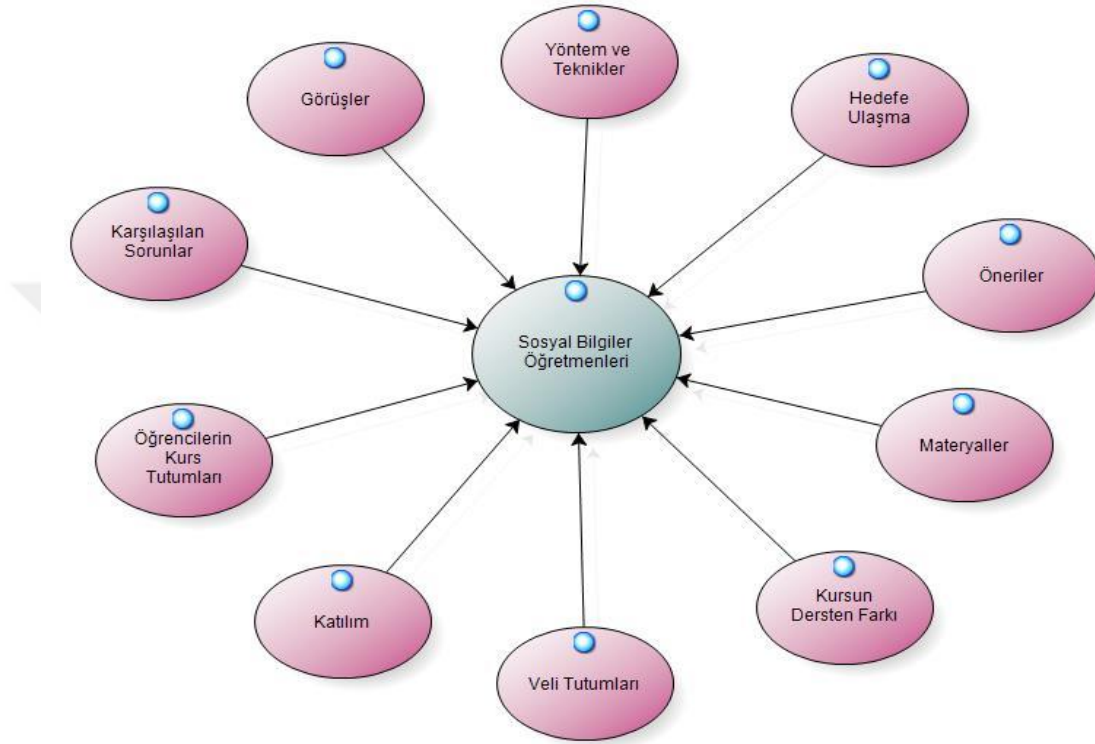
Şekil 1’de bu başlıklar ayrıntılı olarak gösterilmektedir.

Şekil 1: Destekleme ve Yetiştirme Kursları ile İlgili Bulgular

4.1. Destekleme ve Yetiştirme Kursları ile İlgili Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

DYK'lar ile ilgili Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine Şekil 2'de yer verilmiştir.

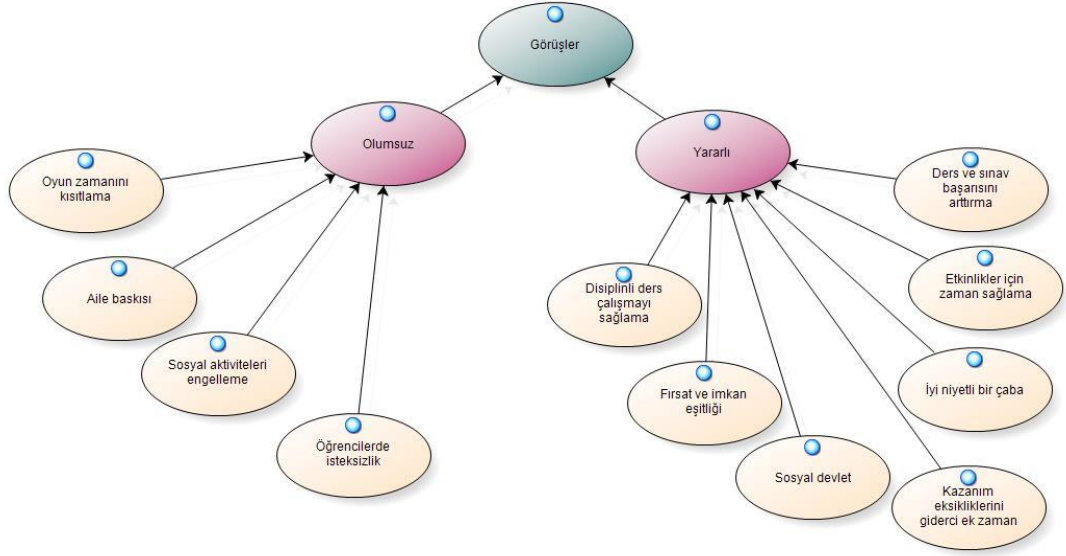

Şekil 2: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Destekleme ve Yetiştirme Kursları ile İlgili Görüşleri

Şekil 2'ye bakıldığında DYK bağlamında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri on ana temada toplanmıştır. Bu ana temalar ve bulgular şu şekildedir:

4.1.1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Genel Görüşleri

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin genel görüşlerine Şekil 3'te yer verilmiştir. Görüşmeler sonucu ortaya çıkan bulgular incelendiğinde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin hepsi bu kursları yararlı bulurken aynı okulda çalışan iki öğretmen ise kursların bazı olumsuz ya da eksik yönlerine de vurgu yapmışlardır. Ortaya çıkan temalar şu şekildedir:

Şekil 3: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Destekleme ve Yetiştirme Kursları ile İlgili Genel Görüşleri

Öğretmenlerin tamamı kursların yararlı olduğuna yönelik görüş belirtmişlerdir. Yararlı görme sebepleri disiplinli ders çalışma, fırsat ve imkan eşitliği, sosyal devlet, kazanım eksiklerini giderici ek zaman, iyi niyetli bir çaba, etkinlikler için zaman sağlama ve ders ve sınav başarısını arttırma açısından yararlı bulduklarını belirtmişlerdir. SBÖ-5, fırsat ve imkan eşitliğine vurgu yaparak “*Destekleme ve yetiştirme kursları özellikle dershaneye gitmeyen öğrenciler için maddi imkanı kısıtlı olan öğrenciler için gerçekten aynı dersane imkanı sağlıyor.*” biçiminde dile getirirken bu konu hakkında SBÖ-7 ise “*Olumlu buluyorum. Köydeki çocuğun ayağına kadar gidebilmesi ve fırsat eşitliği sağlaması açısından güzel bir çalışma.*” şeklinde benzer bir yorumda bulunmuştur. SBÖ-3 daha kapsayıcı bir şekilde konuyu ele alıp görüşlerini belirtmiştir:

Kursların öğrencilere imkan sağladığını, eşitlik ilkesi doğrultusunda maddi manevi olarak baktığımızda fırsat eşitliği ilkesine göre öğrencileri desteklediğini düşünüyorum. İmkani olan veya olmayan öğrencilerin netleri çok farklı oluyordu. Özel kurslardan yararlanabilen gerçekten faydalanıyordu ama maddi durumu olmayan öğrenci mağdur oluyordu. Şimdi o eksiklik kapandı. Bu da çocuklara imkan eşitliği sağladı. Bu nedenle yararlı görüyorum.”

SBÖ-4 ise, “*Oldukça faydalı buluyorum X gibi Eskişehir’e uzak, dersane, özel ders gibi imkanların olmadığı maddi durumu yetersiz veli profiline sahip bir ilçede kesinlikle gerekli olduğunu düşünüyorum.*” diyerek yararlı olduğuna ve fırsat ve imkan eşitliği sağladığına vurgu yapmıştır.

SBÖ-2, şu sözleri ile kursların iyi niyetli bir çaba olduğunu düşünmektedir: *“Gerekli olduğunu düşünüyorum bu tür kursların. Özellikle dershanelerin de kaldırılmasıyla bir ihtiyaç var. Bu ihtiyacın da giderilmesi için okullarda iyi niyetli düşünülmüş, güzel düşünülmüş bir çalışma.”*

SBÖ-1, kursların ders ve sınav başarılarının arttırdığını, sosyal devlet kavramıyla ilişkili olduğunu, hem etkinlikler için zaman hem de kazanım eksiklerini giderici ek zaman sağladığını şu sözlerle vurgulamıştır:

Ben çok olumlu buluyorum. Çünkü hem çocuklara konu tekrarı yapıyoruz. Hem derslerde işlenen konularla ilgili bol bol test sunuları verip çalışma kağıtları hazırlıyoruz. Ekstradan etkinlikler için bize zaman tanıyor. Hem derslerine hazırlıklı gitmelerini hem de TEOG sınavında başarılı olmalarını sağlıyoruz. Bence faydalı bir uygulama. Her gruptan sosyo-ekonomik düzeyde velimiz çocuğunu gönderdi. Doktor çocuğumuzda var, asgari ücretle çalışan velimizin çocuğu da var. İkisi de eşit ortamda eğitim aldılar. İşte ‘sosyal devlet’ diyorlar ya işte bu kurslarla bu iş başarılmaya çalışılıyor Öğretmenler derslerde yeteri kadar test çözemiyor kurslar sayesinde az öncede dediğim gibi bol soru çözdük kazanım eksiklerini giderdik başarı sağladık.

Yine SBÖ-3, kursların ders başarısını artırma ve imkanı olmayan çocuklara destek olması açısından düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir:

Kursları yararlı buluyorum. Yani bir kere ders başarısını artırıyor. Şu an bütün çocuklar yarış halinde. Okul başarıları gelecekları için çok önemli. Devamsızlıkları not ortalamaları her şeyleri bir sonraki adım için yani lise için çok önemli. Bu yarışta kurslar büyük bir destek sağlamış oluyor imkânı olmayan çocuklar için.

SBÖ-6 kursları test çözme etkinliği açısından yararlı bulunduğunu *“Altyapı olarak çok iyi düşünülmüş, testi direkt çıkarıyorsunuz. O hafta işlediğiniz konunun direkt testini verebiliyorsunuz. Test etkinliklerini yapabiliyorsunuz. O yönden olumlu buluyorum.”* demiştir.

SBÖ-7, disiplinli ders çalışmayı sağladığına dair kurslara yönelik olarak *“Bu çalışma bana göre çok sistematik ve düzenli. Disiplinli bir şekilde ders çalışmayı sağlıyor. Bunu özellikle devamlılık sağlayan istekli öğrencilerde gördük.”* diyerek görüşünü belirtmiştir.

SBÖ-1 ve SBÖ-2 şehir merkezinde bulunan sosyoekonomik seviyesi yüksek Okul-1’in öğretmenleridir. Kursları yararlı bulmalarına rağmen aynı zamanda kurslarla ilgili yetersiz, olumsuz gördükleri yönlerde vardır. Araştırma bulgularına

göre kurslarla ilgili olarak olumsuz görülen noktalar: Oyun zamanını kısıtlama, sosyal aktiviteleri engelleme, aile baskısı ve öğrencilerde isteksizliktir.

SBÖ-1, öğrencilerin oyun zamanını kısıtlama ve sosyal aktiviteleri engelleme açısından kursları olumsuz, yetersiz görmektedir. Şu sözleri ile dile getirmiştir:

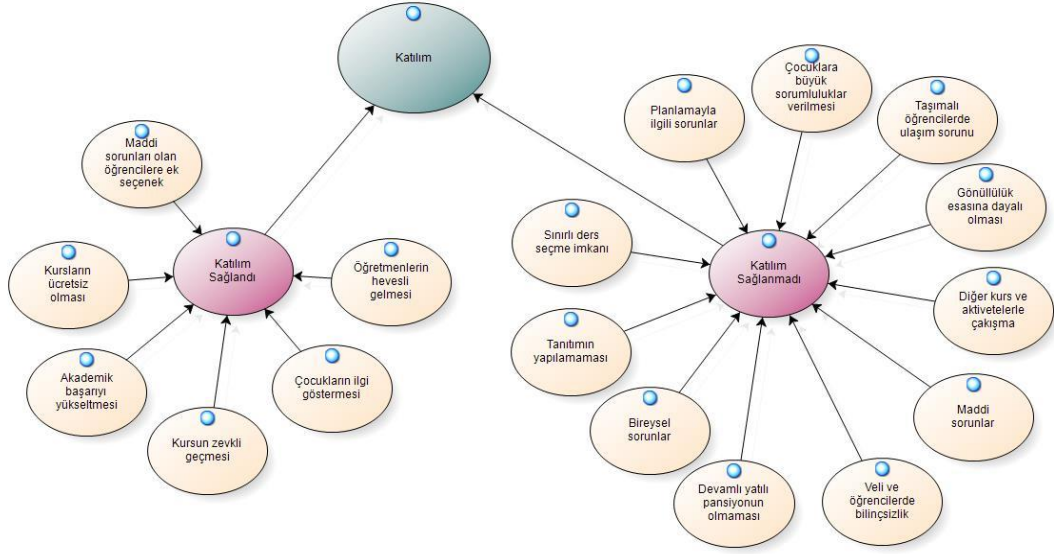
Evet çocuklara top oynama fırsatı veremedik mesela burada sıkıntılarımız var. Ben bir konuda samimi olmak istiyorum. Ben kurslara başlarken tüm öğrencilerime söyledim. Çocuklar dedim İnkılap tarihi, Sosyal ve Din gibi okuyup anlayabileceğiniz derslerden kursta seçmeyin. İp atlayın, top oynayın, arkadaşlarınızla sinemaya gidin eğlenin buna da ihtiyacınız var dedim.

SBÖ-2 ise öğrencilerin aile baskısı ile gelmesini ve bu nedenle olabileceğini düşündüğü öğrencilerdeki isteksizliği dile getirmiştir. “Sadece isteksizlik gördüm çocuklarda. Bir şeyleri ‘zorunlu yapma’, kendi istekleri ile değil de bir ‘baskı’ anne baskısı ya da baba baskısı sonucu geldiklerini gördüm.”

Araştırmanın bir sonraki kısmını Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kurslara katılımı ile ilgili düşünceleri oluşturmaktadır.

4.1.2.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrencilerin Katılımına Yönelik Görüşleri

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kurslara katılıma yönelik görüşleri Şekil 4’te yer verilmiştir. Görüşmeler sonucu ortaya çıkan bulgular incelendiğinde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kurslara belirli bir ölçüde katılımın olduğunu ancak bazı sebeplerden dolayı katılımların tam olarak sağlanamadığına vurgu yapmıştır. Araştırmada ortaya çıkan temalar şu şekildedir:

Şekil 4: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrencilerin Katılımına Yönelik Görüşleri

Araştırma bulgularına bakıldığında öğretmenlerden SBÖ-1, SBÖ-3 ve SBÖ-7 kurslara yönelik katılım sağlandığını belirtmişlerdir. Katılımın sağlanma sebepleri arasında kursların ücretsiz olması, çocukların ilgi göstermesi, öğretmenlerin hevesli gelmesi, akademik başarıyı yükseltmesi, kursların zevkli geçmesi ve maddi sorunları olan öğrenciye ek seçenek olması başlıca sebeplerdir.

SBÖ-7, katılımın sağlanmasında öğretmenlerin hevesli gelmesi ile ilgili görüşlerini şu şekilde belirtmiştir: “2015-2016 yılında ise artık hem oturaklıydı düzen hem de kurslar olsun diye hem ücretler arttırıldı hem de hizmet puanı verilmesi gündeme gelince daha bir öğretmenlerimizde kurs verme hevesleri oldu.”

SBÖ-3 ise katılımı arttıran diğer sebeplerin maddi sorunları olan öğrenciye ek seçenek sağladığını ve derslerin zevkli geçmesinin etkisinin olduğunu şu sözlerle vurgulamıştır:

Bizim eğitim verdiğimiz çocuklarımız maddi imkânları çok yüksek olan insanlar değil. Bu çocukların ihtiyaçları var. O yüzden okulumuza bir sürü katılım oldu. 400, 500'e yakın bir katılım oldu zaten. Okulumuzun mevcuduna göre çok iyi bir katılım var. Yarısından fazlası kurslara katılıyor. İlk dönem gelmeyip keşke gelseydim notum daha yüksek olurdu. Aaa daha zevkli geçiyor. Anlıyorum gerçekten bunun faydası var diyen öğrencilerimiz oldu.

SBÖ-1 ise kursların ücretsiz olmasının, çocukların ilgi göstermesinin ve akademik başarıyı arttırmasının katılımı arttırdığını savunmuştur. Bu konu ile ilgili şu ifadelerde bulunmuştur:

Kursların ücretsiz olması ve çalışan çocukların daha fazla ilgi göstermesi katılımı arttırdı diyebilirim. Sınav öncesi haftada kursları sınavdaki konulara yönelik işledim. Çocukların ilgi göstermesinin de nedeni bu. Çocuklar, öğretmenimiz bu hafta tekrar yapacak biz kursa gelelim, derslerimizde başarılı olalım diye çocuklar ilgi gösterdi. Özellikle TEOG sınavına girecek sınıflarda sınava kadar ki süreçte 1 öğrenci maksimum 2-3 kere devamsızlık yaptı sene boyunca. Normal okula gelir gibi geldiler.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tamamı kurslara katılımın tam olarak sağlanamadığını belirtmişlerdir. Bunun sebebi olarak maddi sorunlar, taşınmalı öğrencilerde ulaşım sorunu, veli ve öğrencilerde bilinçsizlik, tanıtımın yapılamaması, gönüllülük esasına dayalı olması, sınırlı ders seçme imkanı, çocuklara büyük sorumlulukların verilmesi, planlamayla ilgili sorunlar, bireysel sorunlar ve diğer kurs ve aktivitelerle çakışması görülmüştür. SBÖ-7, maddi sorunların katılım sağlanamamasında önemli bir neden olduğunu şu şekilde belirtmiştir: “*Bizim Barış, Sinem, Tuğçe gibi öğrencilerimiz var. Köylerinden gelecek paraları yok. Aileleri ekonomik yönden sıkıntı yaşıyorlar, takdirlik öğrenciler. Baktığımızda bir servise 50-60 lira parada mı ödeyemeyecekler? diye soranlara söyleyeyim evet ödeyemezler.*” Yine aynı sosyal bilgiler öğretmeni maddi sorunların dışında ilçesindeki taşınmalı öğrencilerin ulaşım sorununa şu şekilde değinmiştir:

Bakın hocam, bizim okulumuz taşınmalı bir okul. Öğrenci sayımız 105. Yaklaşık 90 öğrenci taşınmalı sitemle geliyor. Sabah devletin ücretini ödediği servisler öğrencilerimizi köylerinden alıyor. Kimisini 7 kilometreden, kimisini de 70 kilometreden okulumuza getiriyorlar. Şaşırmanın Ankara'daki bir okul kapatıldı oraya en yakın okul bizmişiz. Öğrencileri bize geliyor, bizde eğitim alıyorlar. Diyoruz ki bu kurslar ücretsiz güzel. Ama kendi imkanlarınızla gelin diyoruz. Evet özel kurslarda insanlar binlerce lira para ödeyerek gittiği bu kursları biz ücretsiz veriyoruz ama o çocuk o köyden nasıl kalkıp gelecek?

SBÖ-7 katılımın sağlanamamasındaki bir diğer etken velilerde ve öğrencilerdeki bilinçsizliği kurslarla ilgili tanıtımın yapılamamasıdır. Konuyu şu sözleri ile vurgulamıştır:

Bir grup öğrencimizde babası anası tarlaya götürdüğü için kursa göndermediler. Seracılıkla, tarla işiyle geçim sağlayan bir miktarda hayvancılık yapılan bir yer. Buradaki köylülerin belli dönemlerde iş yoğunlukları oluyor. Çocuğunu kursa göndermiyor. Tarladaki domates çocuğumun kursa gelmesinden, çocuğumun hayatından daha önemli diyen velilerimiz var. Aç kalacağım düşüncesiyle çocuğu göndermiyor. Okula 1 kilometre uzaklıktaki köyde kalıyor bu çocuk ne dediysek boş. Çocuğun geleceğinde yaşayacağı sorunlar hiç umurunda değil ki adamın. Önce tarlada mahsulü topluyor sonra çocuğu pazarda çalıştırmaya götürüyor. Adamın umurunda değil adamın günü kurtarmanın peşinde. Birde tanıtımın doğru yapılamaması var. Mesela 7. sınıfların 1 sene sonra TEOG

sınavı var. Neden kurslara gelmesinler? Okullarda tanıtımın ve bilinçlendirme çalışmasının doğru yapılması lazım. İlçede 1 rehber öğretmen var yetişemiyor kaç okula bakıyor. İdare 1 kez duyuruyor kurs var diye ama neden bu kurs? Ne işimize yarıyor? Demeden kara düzen bir duyuru ile olmuyor hocam.

SBÖ-3 katılımın sağlanamama sebebi olarak katılımın gönüllülük esasına göre dayalı olmasını şu şekilde belirtmiştir:

Mesela ilk dönem kursa gelip ikinci dönem kursa gelmeyen bir öğrencim var. İlk dönemki not ortalaması ile ikinci dönemki not ortalamasına baktığımızda alt üst durumda. İlk dönem başarılı iken ikinci dönem tam tersi oldu. Niye katılmadığını sorduğumuzda katılmak istemiyorum kelimesini duydum. Tabi bunlarda kurslarda gönüllülük esas. Biz ne kadar istesek te onu ikna edemedik. Düşüş oldu.”

Aynı konu ile ilgili olarak SBÖ-2, “Çoğu da kendi isteği ile gelmiyordu. 1-2 tanesi belki kendi isteğiyleydi diğerleri ailesinin zoruyla baskısıyla geliyordu.” diyerek fikirlerini aktarmıştır.

Araştırma bulgularına göre katılımın sağlanamamasındaki bir diğer etkende sınırlı ders seçme imkanıdır. SBÖ-6, “3 dersten fazla ders seçemediklerinden idare Matematik, Türkçe ve İngilizceden kurs almalarını uygun gördü onlara kurs veremedim. 5.sınıflara ise daha küçük oldukları için, oyun oynasınlar okula alışsınlar diye sınav stresiyle küçük yaşta karşılaşmasınlar diye kurs açmadık.” diyerek görüşünü belirtmiştir. SBÖ-4 ise aynı konu ile ilgili “Kurs deyince akla gelen Fen, Matematik, İngilizce oluyor. Bu sebeple 5, 6 ve 7. sınıflarda kurs açılmıyor TEOG sebebiyle 8. sınıflarda açılan kurslarda görev aldım.” diyerek görüşünü belirtmiştir.

Katılımın sağlanamamasındaki bir diğer durum çocuklara büyük sorumlulukların verilmesidir. Bu konuda SBÖ-3 şu şekilde görüş bildirmiştir:

Bu sorunu biz mahalle olarak ele aldığımızda, kardeşine bakmak zorunda kalan çocuklarla karşılaşıyoruz. Mesela var 8.sınıflardan dersine girdiğim öğrencilerden, atıyorum bir Gurbet diye bir öğrencimiz var çok başarılı ama kardeşine baktığı için kurslara gelemiyor. Anne babası işte çalıştığından bakıyor. Hocam bizim evde yemek yapmamız gerekiyor deyip kursa kalamayan öğrencilerimiz de var. Erkeklerden de var babasına yardım eden, dükkana gidip te çalışan çocuklarımızda oluyor.

Kurslara katılamamanın diğer sebeplerine bakıldığında; planlamayla ilgili sorunlar, bireysel sorunlar ve kursların diğer kurs ve aktivitelerle çakışması gibi sorunlardır. SBÖ-5 konu ile ilgili görüşlerini “Gelemeyen öğrencilerin katılmama sebepleri kendilerinden kaynaklanıyor.” diyerek belirtmiştir. SBÖ-1, “Özellikle

Matematik, Fen, İngilizce gibi derslerden özel dersler alan var. O özel ders saatleri ile bizim kurs saatlerimiz çakıştığı için ve bir de özel aktiviteleri olanlarda var yüzme basketbol gibi gelemeyenler oldu. Bazı öğrencilerimize sabah kalkıp gelmek zor geldi.” diyerek görüşünü belirtirken yine aynı okuldan SBÖ-2 ise, “Ama hepsi devam etmedi kursa. Belki bu durum planlamadan kaynaklıydı. Çocuk zaten cumartesi kursa geliyordu. Pazar günü de kurs var. 8 de başlıyor kurslar. İlk ders 5. sınıflarıydı. Çocukların kurslar için kalkmaları hafta sonu zor geldi belki onlara.” demiştir.

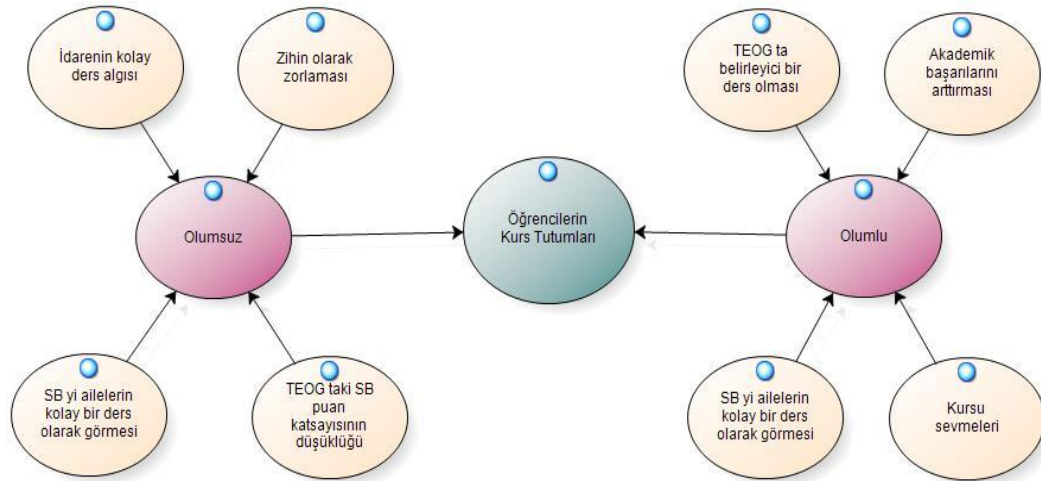
Yatılı bölge ortaokulu SBÖ-4 ise devamlı bir yatılı pansiyonun olmaması sorununa ve diğer sorunlara şu şekilde vurgu yapmıştır:

Yatılı öğrenciler bir hafta pansiyonda kalıyor bir hafta izne gidiyor bu sebeple onların kurslara düzenli katılımları sağlanamıyor. Ayrıca merkezden gelen öğrencilerde ise hafta sonu Eskişehir’e gidiyoruz, bir hafta sonu tatilimiz var diyerek katılmak istemiyorlar. Veliler bile aynı şeyi düşünüyor. Taşınmalı öğrencilerin de kursa kendi imkanlarıyla katılmaları gerekiyor buda neredeyse imkansız. Çünkü 60km uzaklıktan gelen öğrenciler var.”

Araştırmanın bir sonraki kısmını Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre öğrencilerin kurs tutumları oluşturmaktadır.

4.1.3.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Öğrencilerin Kursa Karşı Tutumları

Araştırma bulgularında bu bölümde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerin kurs tutumlarına ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Öğretmenlere göre öğrencilerin, Sosyal Bilgiler/TCİTA kurslarına yönelik olumlu ve olumsuz tutumları vardır. Bu tutumlara Şekil 5’te yer verilmiştir.

Şekil 5: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Öğrencilerin Kursta Karşı Tutumları

Olumlu tutumlara yönelik olarak öğretmenler TCİTA dersinin TEOG ta belirleyici bir ders olması, akademik başarıyı arttırması, kursu sevmeleri ve Sosyal Bilgileri ailelerin kolay bir ders olarak görmeleridir. Olumsuz tutuma neden olduğu düşünülen durumlar ise idarenin kolay ders algısı, zihin olarak zorlaması, TEOG ta TCİTA puan katsayısının düşüklüğü ve Sosyal Bilgiler ailelerin kolay bir ders olarak görmesidir. Olumlu ve olumsuz görüşlerde ortak nokta Sosyal Bilgiler dersinin ailelerin kolay bir ders olarak görmesidir. SBÖ-1, SBÖ-3 ve SBÖ-7 tutumlara ilişkin doğrudan yorumlamalarda bulunurken diğer öğretmenler tutumla ilgili olarak bazı sorunları dile getirdiği görülmektedir. Bu sorunlar ‘kursta karşılaşılan sorunlar’ başlığı altında incelenmiştir.

SBÖ-5, kursta ilişkin tutumlarla ilgili olarak kursların zihin olarak zorladığını “Haftanın altı günü okula geldikleri için belirli bir noktadan sonra vücut olarak ta zihin olarak ta zorlanıyorlar. Ben buna inanıyorum.” şeklinde belirtirken diğer taraftan olumlu olarak ta öğrencilerin sevdiğini ve akademik başarıyı arttırdığını “Ama yine de okulu, kursu severek geliyorlar. Netlerindeki artışı gördükçe iştahları kabarak geliyorlar” şeklinde ifade etmiştir.

SBÖ-7 ise öğrencilerdeki tutumları etkileyen faktörleri çok yönlü bir şekilde ele almıştır. TEOG sürecinde TCİTA gibi derslerin sınavdaki puan katsayılarının diğer derslere göre düşük olması, sözel derslerin okurum geçer anlayışıyla bakılması ve sözel derslerin sayısal derslere kolay anlayışına sebep olmasının öğrenci tutumlarını etkilediğini şu sözlerle ifade etmiştir:

Biliyorsunuz ki TEOG sınavında kat sayı olarak Matematik, Türkçe ve Fen derslerinin kat sayısı Sosyal ve diğer derslerin 2 katı kadar. 1 Matematik sorusu eşittir 2 İnkılap tarihi sorusu. Hem liseye geçerken hem üniversite sınavlarında her dersin sorusuna eşit puan verilmemesi, ülkemizde bu derslere daha çok önem verilmesine neden oldu. Sosyaldır, İnkılap, Türkçedir okurum geçer ben Matematiğe, Fen dersine bakayım daha önemli yargısı var. Buna neden olan da devletin sınav politikası. Böyle olunca bizim dersimiz daha değersizmiş gibi bir anlayış ortaya çıkıyor. Bu durum dersime olan bakış açılarını etkiliyor olumsuz yönde.

SBÖ-7 aynı zamanda Sosyal Bilgiler ve TCİTA idarenin kolay ders algısına vurgu yaparken aynı zamanda sınıflar ilerledikçe konuların zorlaştığını bu nedenle 8. sınıfa gelindiğinde dersine verilen önemin ve katılımın arttığını, dersin TEOG ta belirleyici bir ders olduğunu şu sözlerle belirtmiştir:

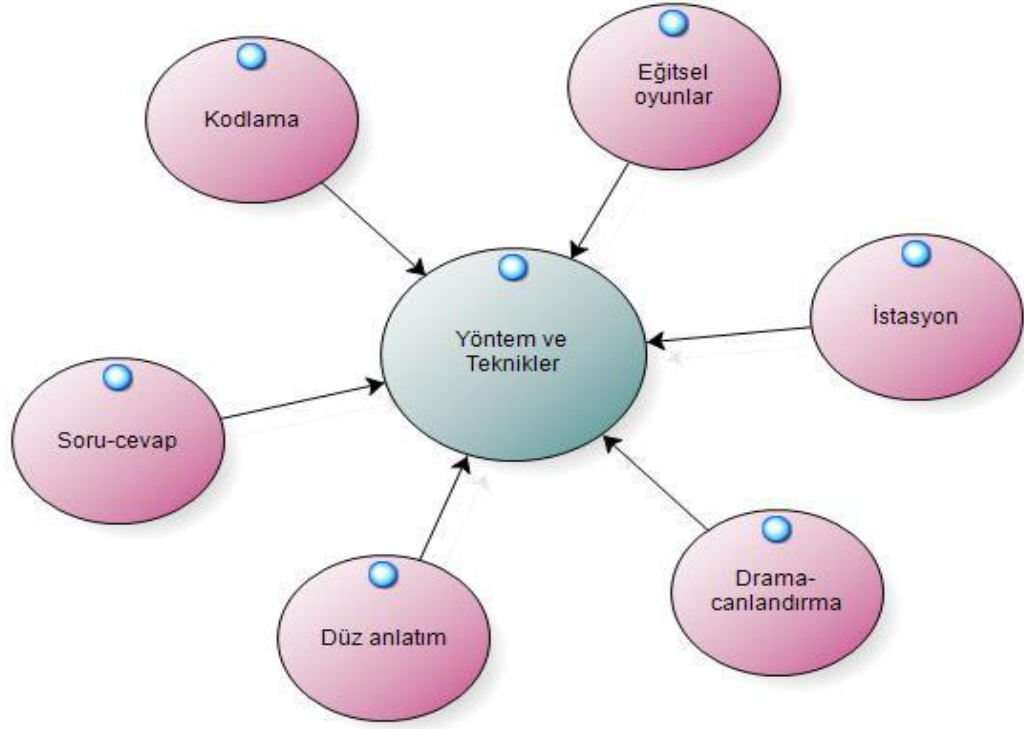
Özellikle Türkiye Cumhuriyeti inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi tamamen sosyalden koparak daha da zor bir ders haline geliyor. Bunu TEOG netlerinden anlayabiliyoruz. Türkiye ortalaması 50-60 arası olan bir ders. Gerçekten kolay bir ders olsa 80-90 ortalaması olurdu değil mi? Ama gel gelelim derslerimize bakış açısı hem devletin, hem halkın hem de hatta idarenin bile kolay ders anlayışıdır. Kurslara gelince Sosyal bilgiler okulumuzda çok tercih edilmiyor. Ama 8.sınıfa gelindiğinde zorluğunun anlaşılacağına hemen tercih sebebi oluyor. Örneğin bir 7.sınıf öğrencisinin 3 ders seçme hakkı var. Sıralama yapsa Matematik, Fen, İngilizce, Türkçe, Sosyal Din diye sıralıyor. Haliyle pek bizden kurs talep eden olmuyor, sıra gelmiyor. 8.sınıfa gelince öğrenci 6 ders seçiyor. Bu sefer Matematik, Fen, İnkılap, İngilizce, Türkçe ve Din diye sıralıyor. Biraz daha önemseniyor. Ama her şekilde sayısal derslere bakış açıları değişmiyor. Tercihle her zaman öncelik onların. Bir gün merkezi okulda çalışan öğretmen arkadaşım ile oturup konuşurken söyledi. Bazı velilerin ekonomik durumu iyi. Çocuklarını son sene özel derse gönderiyorlar. Tüm derslerden de almak pahalıya patlayacağından matematiği feni dışardan aldırıyor, İnkılabı Türkçeyi kursta aldırıyorlar.

SBÖ-3 ise benzer bir yaklaşımla “Sözel derslerin sayısal derslere göre daha kolaydır düşünceleri var. Sayısal derslerde özellikle bir Matematik olsun Fen olsun zorlanıyorlar.” şeklinde ifadede bulunmuştur.

Araştırmanın bir sonraki kısmını Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kursta uyguladıkları yöntem ve teknikler oluşturmaktadır.

4.1.4.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kursta Uyguladıkları Yöntem ve Teknikler

Araştırmanın bu bölümünde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kursta uyguladıkları yöntem ve tekniklere yer verilmiştir. Araştırma bulgularına göre oluşan kod ve temalar Şekil 6’da belirtilmiştir.

Şekil 6: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kursta Uyguladıkları Yöntem ve Teknikler

Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin kullandığı yöntem ve teknikler düz anlatım, soru-cevap, drama-canlandırma, istasyon, kodlama ve eğitsel oyunlardır. Özellikle tüm öğretmenler derslerinde düz anlatım ve soru-cevap yöntemlerini uygulamış ve sınavlara yönelik test çözdürmüşlerdir. Bununla ilgili SBÖ-5 şu şekilde görüşünü belirtmiştir:

Hocam genelde anlatım, soru cevap ki özellikle bilinmesi gereken konularda ben soru cevap hazırladım. İşte en basit atıyorum Mustafa Kemal nerede doğmuştur? Kişiliğine etkisi olan şehirler nelerdir? Bu gibi pekiştirmeler kullandık. Onun dışında bolca soru çözdük. Yeri geldi işte slayt şeklinde gösterdik, soru bankasından faydalandık. Yine cepheleri anlatırken kendi çizdiğim haritadan faydalandım. Okulumuzda pek harita materyal yok hocam. Olduğu kadarıyla yapıyoruz bir şeyler.

Yine benzer bir şekilde SBÖ-1 de görüşünü ifade etmiştir:

Sınav odaklı olduğumuz için düz anlatım, soru-cevap tekniği, test çözme teknikleri üzerinde durduk. Ben test sunuları yaptım. Sunuların çok faydasını gördüm. Çünkü çalışma kağıtlarını çocuklar atıyor. Orada tahtada slayta yansıtınca özellikle geçen sene çıkmış soruları ben bulup bakın çocuklar bu sorular 2015 TEOG mazeret sınavında çıkmış bir

sorudur diyerek söyleyince çocuk 4 göz 4 kulak kesilip dinliyor. Bu şekilde dikkati de topladık.

Genel anlamda öğretmen merkezli bir yaklaşım benimsenmiştir. Ayrıca farklı yöntem ve tekniklere de yer verilmiştir. Örneğin SBÖ-1 düz anlatım dışında drama-canlandırma tekniğinden de faydalanmıştır. Şu sözlerle bunu ifade etmiştir: “*Ben mesela 6. sınıflara ders anlatıyorum. Onlarda drama çalışmaları yaptırarak, canlandırma yaptılar. Kimisi Alparslan oldu, kimisi Çinli prenses oldu. Metehanlarımız vardı. Konularda dikkat çekmek için renklendirdik. 6larda daha sınava çok diye test konusunda zorlamadık.*”

SBÖ-3 ise kodlama ve formül üreterek ders işlediğine şu sözlerle vurgu yapmıştır:

Bazı tipler, formüller çocukların hoşuna gidiyor. Aslında bunlar birazda dershanelerden de kalma mesela balkan antantını öğretirken tayyare diye kodluyoruz. Zaten bunlar klişe şeyler. Onun dışında onlarla birlikte oluşturabileceğimiz şeyler, formüller bulmaya çalışıyoruz. Standart olarak şu savaşa bu olmuş, bu anlaşmada bu olmuş demektense onları da katabileceğimiz ortamda dersleri işliyorum.

Aynı zamanda SBÖ-3 canlandırma, soru-cevap ve test teknikleri üzerinde de durmuştur. Bunu şu sözlerle ifade etmiştir: “*Yöntem teknik olarak testlerim var. Soru-cevap, öğrencilerle birebir konuşurma, canlandırma oldu, paylaşımlarımız oldu ama kullandığım şu şu diyemem. Ağırlıkla kursta testi kullandım. Test tekniğini vermeye çalıştım. Anlama, dinleme çok oldu.*”

SBÖ-4 ise “*Drama ve görsellere başvurulsa da kurslarda daha çok test çözme. Temel kelimeler daha çok ve farklı soru görme ve kavram haritalarıyla işliyoruz.*” şeklinde düşüncelerini ifade etmiş yine öğretmen merkezli ders işlenişinde bulunmuştur.

SBÖ-7 ise hem öğretmen hem de öğrenci merkezli bir şekilde ders işlediği düşünülebilir. Görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

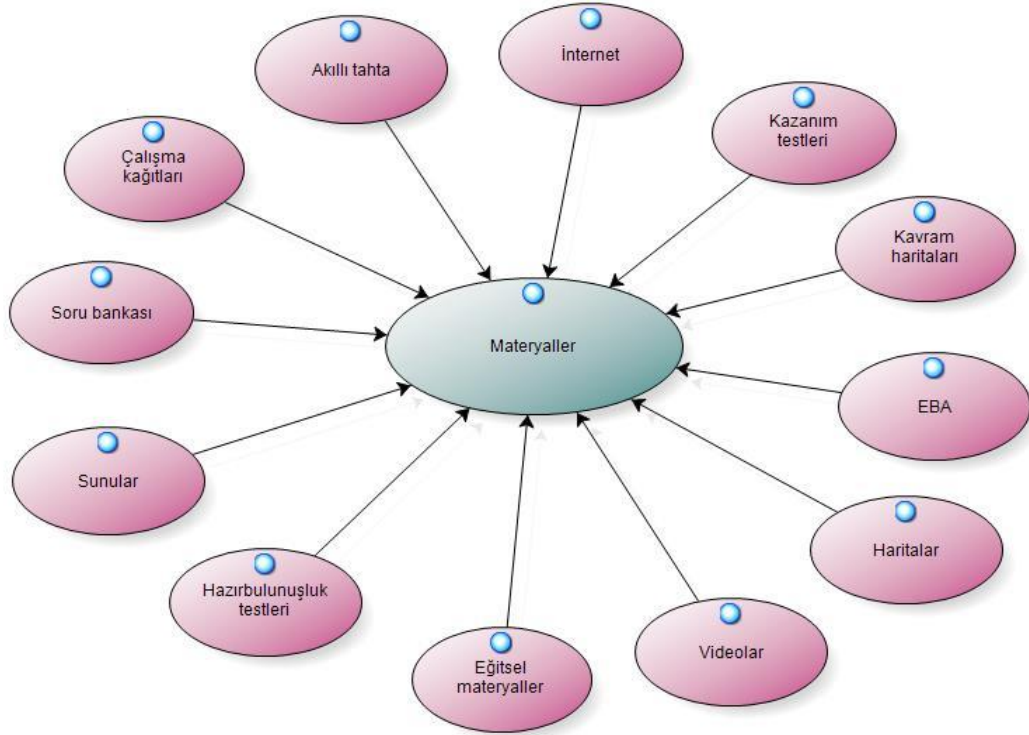
Daha çok konu tekrarı, anlaşılmayan konuların düz anlatım yöntemi ile anlatılması, kazanım testlerinin çözümü ile derslerimi geçirdim. En başta hazırbulunuşluk testi uyguladım. Dönemde iki kez yayınlanan genel değerlendirme testlerini uyguladım ve sınav haftalarına yaklaşıncaya çıkmış sorulara ağırlık verdim. Satın aldığım bazı özel yayınların denemelerini ya da sorularını tahtaya yazarak sınıfta çözdük. Diğer okulda da 2.dönem kurs verdim. Öğretmen eksikliği olmuştu iki okulda birden çalışma fırsatım oldu. O okulda gerekli internet alt yapısı olduğu için sık sık EBA dan yararlandık. Öğretmenlere özel testlerinden, kavrama testlerinden, önceki yıllarda çıkmış sorulardan videolardan konu anlatım ve alıştırmalardan

yararlandık. Bir de benim sürpriz yumurtaların içinden çıkan toplardan soru şans topu yapıyorum. Bazı soruları içine yazıyorum. Öğrenciler rast gele soru çekip cevaplamaya çalışıyorlardı. Bir de soru ve şans çarkı vardı. Çarkifelek oyunu diyorduk. Onu oynadık ara ara iyi oldu. Birde istasyon tekniğine yordim. Onun dışında özellikle çalıştığım grup 8.sınıf ağırlıklı olduğu için farklı yapılandırmacı anlayışa daha çok yer veremedim.

Araştırmanın bir sonraki kısmını Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kursta kullandıkları materyallerdir.

4.1.5.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kursta Kullandıkları Materyaller

Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde Sosyal Bilgiler öğretmenleri kurstaki derslerinde farklı materyallerden yararlanmışlardır. Bu materyaller Şekil’7 de görülmektedir.

Şekil 7: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kursta Kullandıkları Materyaller

Sosyal Bilgiler öğretmenleri araştırma bulgularına göre kursta; internet, akıllı tahta, kazanım testleri, soru bankası, EBA [Eğitim Bilişim Ağı], sunular, haritalar, videolar ve hazırbulunuşluk testleri gibi materyaller kullanmıştır. SBÖ-1, testlerle ilgili sunular hazırladığını ve derste kullandığını, çalışma kağıtları hazırlasa da çok etkili olmadığını şu sözleri ile dile getirmiştir:

Her ay sınav yapıyoruz. Çalışma kağıtları hazırlıyoruz. Yaptığımız denemeleri çocuklara dağıtıyorum. Ben test sunuları yaptım. Sunuların çok faydasını gördüm. Çünkü çalışma kağıtlarını çocuklar atıyor. Orada tahtada slayta yansıtınca özellikle geçen sene çıkmış soruları ben bulup bakın çocuklar bu sorular 2015 TEOG mazeret sınavında çıkmış bir sorudur diyerek söyleyince çocuk 4 göz 4 kulak kesilip dinliyor. Bu şekilde dikkati de topladık.

Ayrıca yine SBÖ-1, Akıllı tahta üzerinden EBA dan faydalandığını da şu sözlerle ifade etmiştir:

Akıllı tahtamız baş tacımız. Geçen sene altılara yedilere o zaman çalışma kağıdı hazırlamıştım. Bu sene daha çok akıllı tahtayı kullanarak internetten, EBA dan da zaman zaman faydalandık. Aksaklıkların da olabileceğini düşünerek daha önceden hazırladığım test sunularını göstermeyi tercih ettim. EBA dan ders anlatımlarını dinlettiren öğretmenlerimizden de sohbetlerimiz sırasında konuştum o da faydalı oluyor.

SBÖ-1 gibi aynı okulda çalışan diğer SBÖ-2 te benzer şeyleri ifade etmiştir. “Akıllı tahtaları kullandık. Slaytlar, sunumlar, videolar vs. derslerimize görsellik katmaya çalıştık. Daha kalıcı hale getirmeye çalıştık. EBA dan çözülmesi gereken soruların çıktıklarını[kazanım testleri] alarak çocuklara verdik. Ödevlendirme yaptık.” SBÖ-4 ve SBÖ-6 da yine EBA üzerinden ders anlattıklarını Ayrıca SBÖ-4 kavram haritalarından faydalandığını da belirtmiştir.

Okullarında internet altyapısı olmadığından köy okulu öğretmeni SBÖ-5 ile taşınmalı eğitim veren okul SBÖ-7 aktif olarak EBA’yı kullanamamış, kazanım kavrama testlerini ve diğer kaynakları sınıf ortamına taşımaya çalışmışlardır. Hem buna vurgu yapan hem de kursların en başında hazırbulunuşluk testi uygulayan SBÖ-7 şöyle bir ifade de bulunmuştur:

Daha çok konu tekrarı, kazanım testlerinin çözümü ile derslerimi geçirdim. Okulumuzda akıllı tahtalar geç takıldı kurulmadı bile. İnternette olmadığından dışardan çektirip getiriyordum testleri öyle çözüyorduk. Kursun en başında hazırbulunuşluk testi uyguladım. Dönemde iki kez yayınlanan genel değerlendirme testlerini uyguladım ve sınav haftalarına yaklaşınca çıkmış sorulara ağırlık verdim. Satın aldığım bazı özel yayınların denemelerini ya da soru bankalarındaki soruları tahtaya yazarak sınıfta çözdük. Haritalarımız var onları kullandım.. Diğer okulda da [Okul-5] 2.dönem kurs verdim. O okulda gerekli internet alt yapısı olduğu için sık sık EBA dan yararlandık. Öğretmenlere özel testlerinden, kavrama testlerinden, önceki yıllarda çıkmış sorulardan videolardan konu anlatım ve alıştırmalardan ve haritalardan yararlandık. Bir de benim sürpriz yumurtaların içinden çıkan toplardan soru şans topu yapıyorum. Bazı soruları içine yazıyorum. Öğrenciler rast gele soru çekip cevaplamaya çalışıyorlardı. Bir de soru ve şans çarkı vardı. Çarkıfelek oyunu diyorduk. Onu oynadık ara ara iyi oldu.

SBÖ-5 ise, “Soru bankasından faydalandık. Yine cepheleri anlatırken kendi çizdiğim haritadan faydalandım. Okulumuzda pek harita materyal yok hocam. Olduğu kadarıyla yapıyoruz bir şeyler.” şeklinde görüşünü belirtmiştir.

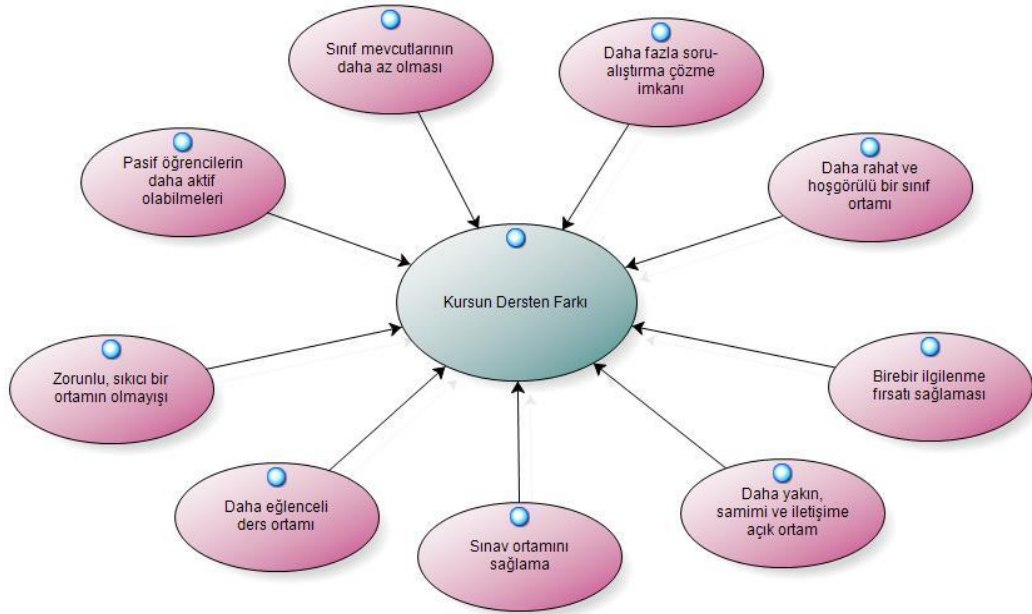
SBÖ-3 ise kurs sürecinde materyal kullanmadığını ifade etmektedir:

Hani dersimde çok kullandığım materyal dersimde yok. Haritadan, şundan, bundan faydalanmadım. Yöntem teknik olarak testlerim var. Soru-cevap, öğrencilerle birebir konuşurma, canlandırma oldu, paylaşımlarımız oldu ama kullandığım şu şu diyemem. Ağırlıkla kursta testi kullandım. Test tekniğini vermeye çalıştım. Anlama, dinleme çok oldu.

Araştırmanın bir sonraki kısmını Sosyal Bilgiler öğretmenlere göre kursun dersten farkıdır.

4.1.6.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Kursun Dersten Farkı

Araştırma bulgularından hareketle Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre kursun dersten farkı Şekil 8’de gösterilmiştir.

Şekil 8: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Kursun Dersten Farkı

Sosyal Bilgiler öğretmenleri kursların derslerden farkı olarak, sınıf mevcudlarının az olması, daha fazla soru çözme imkanı sağlanması, daha rahat ve hoşgörülü bir sınıf ortamının oluşması, öğrencilerle birebir ilgilenme fırsatı sağlanması, daha yakın samimi iletişime açık bir ortamın kurulması, sınav ortamını sağlanması, daha eğlenceli ders ortamı, zorunlu sıkıcı bir ortamın olmaması ve pasif öğrencilerin daha aktif olabilmeleri gibi durumları belirtmişlerdir.

SBÖ-5 hem sınav ortamını sağladığını ve soru çözmeye imkan sağladığını şu sözleriyle belirtmiştir:

Mesela sınıflarda soru çözemiyorsun hocam. Normal Çalışma kitabı, etkinlik kitabı konunu oradan anlatıyorsun. Ama kursta derslane mantığına bürünüyorsun. Çocuklara sınav ortamını hazırlıyorsun. Sınav için gerekli ortamı oluşturuyor bu kurslar. Ben kendimden yola çıkayım yani kurslara rutin hayattan farklı bir şey oluşturmak istiyorsun hocam. İster istemez daha sıkı çalışmak gerekiyor. Ben kendi adıma öyle söyleyeyim. En azından akşamdan hangi testi çözeceğim ya da hangi konuyu anlatacağım ya da hangi denemeyi yapacağım. Bunların planlamasını hazırlayıp sunacağım onu düşünüyorum. Çocuklara daha iyi nasıl öğretebilirim ona göre farklı bir program oluşturuyorum hocam.

SBÖ-1, öğrencileri kursta sıkmadığını, zorlamadığını, rahat ve hoşgörülü bir ortamda ders işlediğini şu sözleriyle vurgulamıştır:

Altıncı sınıflarda daha sınava çok diye test konusunda zorlamadık. Daha rahattı. İşin doğrusu çocukları sıkmadık. Ders ortamına göre biraz daha hoşgörülü davranmak zorundayız. Çünkü bu çocuğa bağırup çağırırsan ders ortamındaki disiplinden bir tık altı tavrımız. Disiplinsiz bir ortam mı? Kesinlikle değil. Mesela çocuk dinlemiyor dersi. Diyorum çocuğum haftaya gelersen senin için iyi olur ama istemiyorsan da gelme. Okulda ki gibi bir zorlamamız yok. Çocuklarımızla asla bir sürtüşme sorun olmadı. Birde onların getirdikleri test kitaplarında çözemedikleri sorular olduğu zaman kurslarda bunlara da yer verdik.

SBÖ-3, kazanım eksiklerinin tekrarlanıp giderilmesi, soru çözülmesi açısından, sınıf mevcutlarının daha az olması ve öğrencilerle birebir ilgilenme fırsatı sağlaması açısından kursları şu sözleri ile dersten farklı bulmuştur:

En büyük farklılık soru. Yani kazanımı veriyorsun. Dersi anlatıyorsun. Kitaba bağlı kalıyorsun. Ama kurslarda konuyu bir kez de derste vermiş oluyorsun. Konunun tekrarını çocuk kursta gördüğü için daha aktif olabiliyor. İkincisi sorularla da tanıştırıyoruz çocuğu. Soru çözme imkanı çok çok az oluyor. Zaman olarak süre yetmiyor. Özellikle İnkılap tarihi dersinin süresi yeterli olmuyor. Zaman kalmıyor. Hafta içi derslerde sınıf sayıları 35 kişiyken öğrencilerle bireysel ilgilenme söz hakkı verme durumumuz olmadığından, hafta sonu kursları daha iyi 15-20 kişiye ders anlatmak güzel. Çocukla daha iyi birebir ilgilenme fırsatı doğuyor. Daha faydalı tabi ki kurslardaki ortam.

SBÖ-4 ise kursları test çözmeye ve farklı soru görme açısından dersten farklı görmektedir. Şu şekilde ifade etmiştir: “Kurslarda daha çok test çözmeye. Temel kelimeler daha çok ve farklı soru görme ve kavram haritalarıyla işliyoruz.”

SBÖ-7 ise hafta içi ders süresinin yeterli olmadığını kurs ortamının derse göre daha eğlenceli, samimi, iletişime açık bir ortam olduğunu ve pasif öğrencilerin daha fazla aktif olabildiklerine şu sözleriyle değinmiştir:

İnkılap Tarihi kazanımları o kadar fazla ki. Öğrenci ilk kez gördüğü bu derste de hemen anlamasını bekleyemezsiniz. Bu konular KPSS konuları. Üniversite mezunları anlamakta zorluk çekerken normal değil mi çocuğun anlayamaması? Hafta içi dersleri yetiştirebilmek gerçekten çok zorken etkinlik yapabilmek test çözebilmek imkansız sıkıcı ve yoğun hafta içi. Hafta sonu tekrar ve test olsa da ara ara gençlerimizle ders içinde molalar vererek liseler hakkında konuşuyor, rehberlik yapıyor ilgileri çeken konulardan konuşarak biraz nefes almalarını sağlıyorum. Daha yakın, iletişime açık, soru sorma konusunda daha rahat bir ortam var kurslarda. İsteyen eksik olduğu bilmediği soruları rahatça sorabiliyor. Belki hafta içi anlamadığı ama arkadaşlarından çekindiği için sormadığı yerler var mesela gelip sorabiliyor bu güzel. Bir de tombala oyunu oynuyoruz o da eğlenceli oluyor.

SBÖ-6, kursların derse göre daha esnek olduğunu şu sözleriyle vurgulamaktadır: “Okulda mecbur uygulamanız gereken müfredat var ona göre anlatmanız şart. Onu takip etmek zorundasınız. İşte biz bunu kurslarda biraz olsun aşabiliyoruz.” Yine aynı öğretmen kursların derse göre öğrencilerde farkındalık sağladığını da şu sözleri ile belirtmiştir:

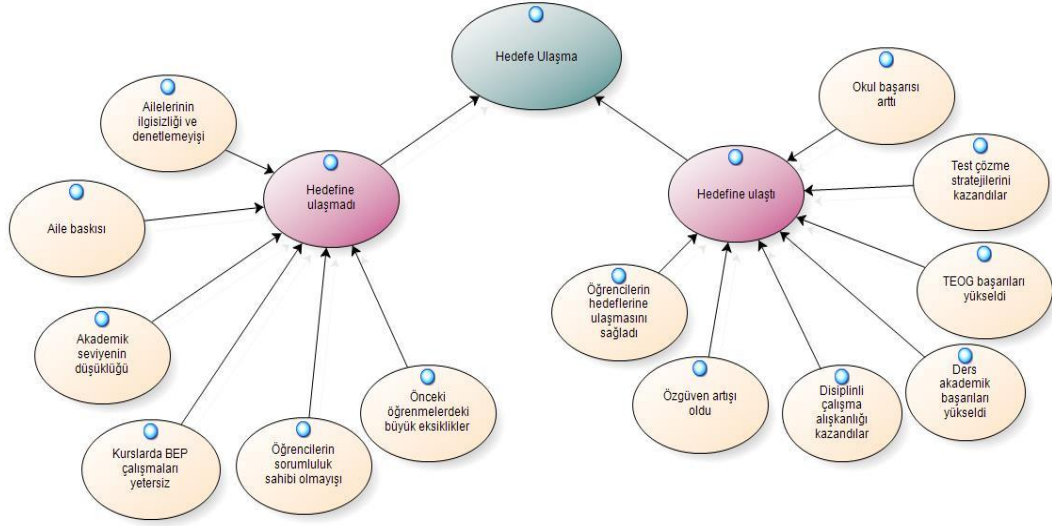
Farklılıktan ziyade kurslar farkındalık kazandırıyor diyelim. Yani çocuk kursun farkındalığına ulaştı. Ben burada soru çözmeyi öğreniyorum gibi bir algı oluşmaya başladı. Ben burada TEOG sınavına YGS sınavına bir şey kazanacağım algısını oluşturdu. Çocuk ben bir sınava gireceğim psikolojisine girdi. Benim için bu kurs veriliyor, ben yetiştirilmeye çalışılıyorum gibi bir algı oluştu. Çocukta soru çözme eğilimi arttı. Çocuğun mesela derse ilgisi azdı. Hani ben bunu kursta anlayabiliyormuşum diye derste ki ilgisini arttırdı. Önyargısını yıktı anladığını düşündüğü için.

SBÖ-2, kursların dersten çok farklı olmadığını tekrar niteliğinde olduğunu sadece soru çözme zamanı açısından farklılık gösterdiğini şu sözleriyle belirtmiştir: “Aslında tekrarı niteliğinde. Sadece ders sırasında zaman kısıtlılığı nedeni ile ve öğrenci mevcutlarının yetersizliği nedeni ile yapamadığımız soru çözme zamanımız olmuyordu derste kurslarda tekrar ve soru çözerek geçirdik zamanı.”

Araştırmanın bir sonraki kısmını hedefe ulaşmaya yönelik Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri oluşturmaktadır.

4.1.7.Kursların Hedefine Ulaşmasına Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

Sosyal Bilgiler öğretmenleri kursların hedefine ulaşması ya da ulaşmaması konusunda farklı fikirlere sahiptir. Şekil 9’da ortaya çıkan temalar gösterilmiştir.

Şekil 9: Kursların Hedefine Ulaşmasına Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bir kısmı kursların hedefine ulaştığını bir kısmının da ulaşmadığını düşünmektedir. Hedefe ulaştığını düşünen öğretmenler öğrencilerin ders akademik başarılarının yükseldiğini, disiplinli çalışma alışkanlığı kazandıklarını, hedeflerine ulaşmalarını sağladığını, özgüven artışı yaşandığını, TEOG başarılarının yükseldiğini ve okul başarısının arttığını vurgulamışlardır. Hedefe ulaşmadığını savunan öğretmenler ise öğrencilerin önceki öğrenmelerinde büyük eksikliklerin olduğunu, akademik seviyenin düşük olduğunu, sorumluluk sahibi olmayışlarını, BEP’li öğrencilere yönelik çalışmaların yetersiz kalmasını, ailelerin baskısı olduğunu ve yine ailelerin ilgisizlikleri ve denetlemeyişlerinin etkili olduğunu düşünmektedir.

SBÖ-5 öğrenci ve okul başarılarında artış olduğunu ancak öğrencilerin genel olarak sorumluluk sahibi olmayıp çalışmadığını bu nedenle okulun ilde son sırada olduğunu şu şekilde vurgulamaktadır:

Maalesef bizim öğrenciler açısından yeterince hedefimize ulaştığımızı söyleyemem. Ama bireysel bazda düşünürsek kursa başlamadan önce çok daha düşük olan yani öğrencilerimizin 95 puana kadar çıktığını gördüm. Yüz üzerinden kırkılık bir öğrenciydi bu öğrenci. Ha bu nasıl oluyor hocam? Biz ne kadar anlatırsak anlatalım. Anlattığımız şeyleri çocukların uygulaması, çalışması gerekiyor. Çalışmayınca bir verimlilik bekleyebilir misiniz? Bu yüzden okulumuz TEOG ta ilçe sonuncusu oldu. Çalışmazsanız olmaz. yine bireysel baz da değişiklikler var. Ama genel olarak okulun ortalamasına baktığın zaman ilk döneme göre ikinci dönem de 10 puanlık bir artış söz konusu. Bireysel olarak bakarsak daha fazla artış sağlayan

öğrencilerimizde vardı. Ali 85 aldı. Arzu 90 aldı. Ceren ilk dönem 65 ti 85 e çıktı. Özcan ilk dönem 40 almıştı 95 aldı mesela ikinci sınavdan.

SBÖ-1, hedefe ulaşmaya dönük öğrenciler için TEOG ve ders başarılarının yükselttiğini şu sözleri ile vurgulamıştır:

Ben sekizlere girdiğim için baz aldığım şey başarıda TEOG sınavı. Benim kursta iki grubum vardı. 1. grup 2. grup diye. Özellikle 20 soruda full yapanlar var 1 yanlış olanlar var. Genel başarı yüksek. Atatürk'ün hayatı ile ilgili bir soru vardı o bayağı bir şaşırtmacalıydı. Sosyal ve kültürel sorusuydu. O soru mahkemeye de verildi. O soru haricinde bir sorunumuz olmadı geri kalanını yaptılar. 7. sınıflara da girdim. Onlarda da başarı yükseldi. Onları 6.sınıftayken okutmuştum. Bir tanesi 60-70 alıyordu. Kurslardan sonra 7. sınıf konuları zor olmasına karşın 85 almış. Kurslara iyi ki geldim dedi. Bu da beni çok mutlu etti. Dediğim gibi zaten kurslara çalışan gayretli öğrenci geliyor. Çalışmak istemeyen öğrenci evde oturmayı tercih ediyor.

SBÖ-2 ise, aile baskısının çocuklarının başarısını olumsuz yönde etkilediğini onun dışında öğrenci başarılarında artış olduğunu şu sözleriyle belirtmiştir:

Çocuklar hafta içi gördüğü derslerdeki başarısızlıklarının ardından ailelerinin zoruyla kurslara geldi. Belki kendi isteğiyle olsaydı daha başarılı olacaklarını düşünüyorum. Biz her ay değerlendirme sınavı yaptık. Kazanım değerlendirme sınavı yaptık. Çocukların netlerinde bir artış olarak görüldü. Hedefine bence ulaştı. Okul sınavlarında başarılı olduklarını söylediler öğrenciler bana.

SBÖ-3, öğrencilerin kursta ders ve sınav başarılarını yükselttiğini bu nedenle özgüven artışı yaşadıklarını şu şekilde belirtmiştir:

Dersten çocuk bir kere başarıyı gördükten sonra katılımı %100 artıyor. Öğrenci öğretmeni seviyorsa, derste biraz başarı gösteriyorsa, biraz daha çitayı yukarı taşıdığını çocuk hissedebiliyorsa ister istemez de katılım artmış oluyor. Kursun TEOG da ve ders sınavlarında ki başarısını arttırdığını görünce, ufak bir şey sorduğumda cevap vermeye başladığında özgüveni de artmış oluyor. Bu nedenle bence amacına ulaştı kurslar.

Yine aynı öğretmen konuyla ilgili devamında devamsızlık yapmayan öğrencilerin kurslarda test çözme becerilerini stratejilerini kazandıklarını da belirtmiştir:

Mesela çocuk testin anlamını bilmiyordu. Değildir soru kökünü olumlu mu olumsuz mu bilmeyen çocuklar vardı. Sınıfta bunları çöze çöze ve ders ortamında çocuk bunları fark etmeye başladı. Test yöntemini bilmeyen çocuklar var. Bizim çocuklarımız soruyu çözmeden yapıyor. Okumadan yani cevaplayan çocuklar. Çocuklar şimdi onu okumaya çözmeye başladı. Okumaya öğrenen çocuklarla biz ders yapmaya çalışıyoruz. Şu muallaktaki soru olmasaydı. Kursumaya gelen 100 öğrenciden 30 ya da 40 tanesinin neti ful olacaktı inkılaptan. Diğer bir açıdan şöyle güzel. Bir yanlış, iki yanlış olan fazla. Kursta gelmeyen öğrencilerimizde pek bunu

görmedim ben. En fazla 5-6 yanlışları var. Hiç 15 – 16 yanlışım var diyenle karşılaşmadım. Bu benim için biraz daha güzel bir geri dönüş olacak. Tabi net bilgileri sınav sonuçlarında gözleyeceğim.

SBÖ-4 ise başarı seviyesi düşük bir öğrencinin kurslara katılım sağlayarak okul başarı seviyesi en yüksek olan öğrenciyi[okul birincisi] geçtiğini şu sözleri ile vurgulamıştır: *“Bir öğrencimiz normalde çok zeki olmamasına rağmen bu sene derslerine azimle çalışması kurslara eksiksiz katılımı sayesinde en yüksek TEOG ortalamasına sahip öğrencimizi geçti.”*

SBÖ-6 ise, daha önce derslane deneyime sahiptir. Kursları derslane ile karşılaştırmıştır. Sorumluluk sahibi olmayıp çalışmayan öğrencilerin başarılarının fazla değişmediğini şu sözleri ile vurgulamıştır:

Bu dershanede de aynıdır. Ben yıllardır dershanede çalıştım. Dershaneye aldığınız bir öğrenci önce bir sınav yaparsınız. 420 puanla mı girmiş çocuk dershaneye en başta. Yılın sonunda sınav yapın 420 alan öğrenci ya 430 ya da 410 almıştır. Ya 10 puan artmıştır ya da 10 puan azalmıştır. Hangi öğrenci olursa olsun bu böyledir. 100 tane öğrenci içerisinden belki 2 tane öğrenci biraz başını okşarsınız iyileştirmeye çalışırsınız, bunda çalışma azmi doğurur, ilgilenir gaza getirirsiniz bu çocuğu 200 puandan 400 puana çıkarabilirsiniz. Bu öğrencilerde nadirdir. Bu durum 2-3 öğrenciyi geçmez. Kursta böyle. Çocuk okulda neyse kursta da odur. Ne kadar ders verirseniz verin. Çocuk eğer çalışmıyorsa halihazırda ki kapasitenin üstüne çıkaramazsınız. Çocukların not ortalamalarına bakın. Çocuk 6.sınıfta 75 ortalamaya sahipse bu 7 ve 8.sınıflara 70-80 ortalamalardadır inceleyebilirsiniz. Çok nadirdir bir çocuğu kazanabilmek o da çok ilgiyle olur. Annesi babasıyla görüşmek olur. Takip olur. Bunu yapabilirsiniz belki 3-4 öğrenciyi bir sınıftan kazanabilirsiniz. Onun için kursun okulla hiçbir farkı yoktur. Farkı yok derken okuldaki başarısını çok arttıracak, işte şu olacak dershaneye de gönderse aynısı olacak. Hiç değişen bir şey yok.

SBÖ-7 ise, kursun hedeflerine kısmen ulaştığını belirtmiştir. Okul başarısının, öğrenci başarılarının arttığını, hedefleri olan öğrencilerin ulaşmalarını sağladıklarını vurgulayan SBÖ-7 önceki öğrenmelerin eksikliği, akademik seviyenin düşüklüğü, ailelerin ilgisizliği ve denetlemeyişi ve öğrencilerin sorumluluk sahibi olmamalarını ayrıca BEP [Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı] uygulanması gereken öğrencilere yönelik çalışmaların yetersiz kalmasının hedeflere ulaşmada engel olarak görmüştür. Bu konu hakkında SBÖ-7, şu şekilde görüşünü belirtmektedir:

Bir başarı bence var hedefine ulaştı. Ama bu yüzde yüz mü tabi ki de hayır. Kurslarımıza gelen öğrencilerin bir kısmının hedefi vardı. El ele, kol kola bu işi çözdük. Eksiklerini giderdiler zaten yetiştirme kurslarının da mantığı bu. Hem Tarihten hem Türkçeden bu öğrencilerimizin neti arttı. Mesela Emine diye bir öğrencim vardı. İlk sınavda 16 doğrusu vardı. 20de 20

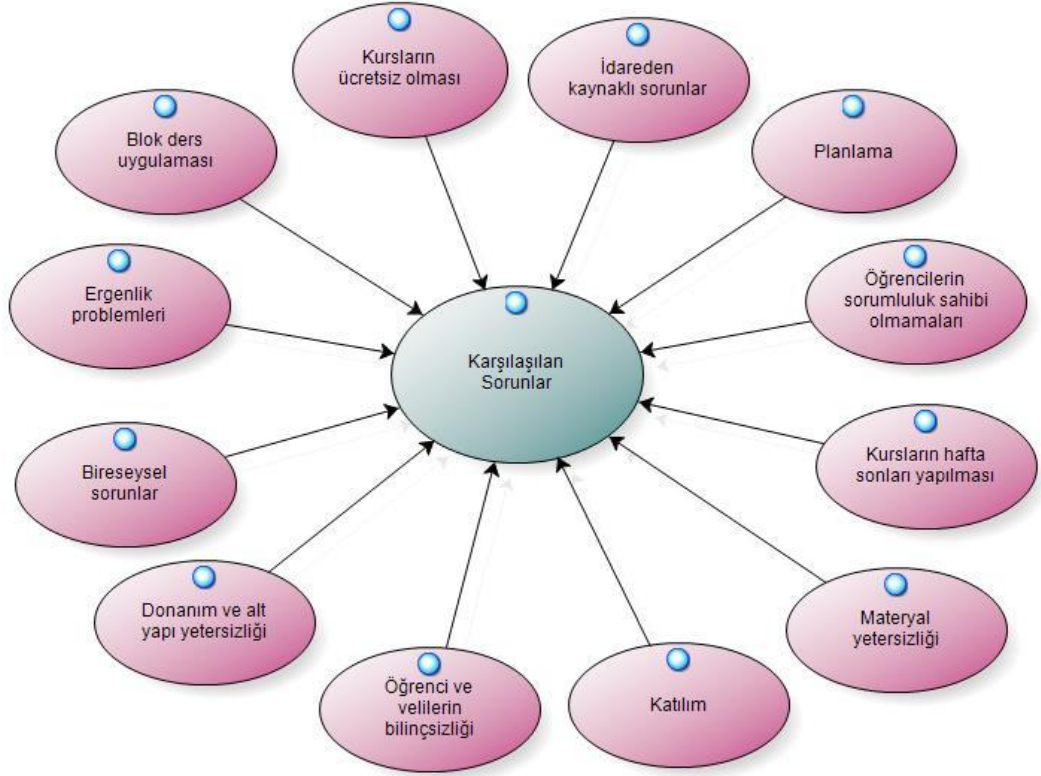
yaptı. Yine Zekiye'nin 12 doğrusu vardı 19 doğruya çıkardık bu benim için önemliydi. TEOG ortalamalarımız arttı. Bu bir başarıdır. Ancak tüm öğrencilerde bu mümkün olmadı. Derslerden kopan, hedefleri olmayan öğrencilerimizin netleri yine düşüktü. 3-5 net yapan çok sayıda öğrencimiz vardı bu da okul ve kurs başarısını gölgeliyor. Ama ilk sınavda 1 net yapan en kötü öğrencimiz bu 2. sınavda 9 nete yükselmişti. Bu da onun için büyük bir başarı. Bu altta kalan ve hedefi olmayan öğrencilerin bu durumda olmasının sebepleri farklı. Mesela kimisinin ilkokulda 8 kez öğretmeni değişmiş, okuluna öğretmen gelmemiş. Alt yapı eksik, İngilizce hiç yok, Matematik yok, kitap bile okuyamayan bu çocuklar gelmiş 8. sınıfa. Yeni eğitim öğretim düzeninde kalmak yok. Alt yapı olmayınca derste sıkılan, dersle alakadar olmayan sınava gelince sallayan öğrenciler. Bizim 30 öğrencimizin 8'i böyle hocam. Bunun dışında 2 tane BEP'li öğrencimiz var. Ashında BEP'li ama aile il merkezindeki rehberlik merkezine götürmediği için ortada bir rapor yok. Bizimde elimiz kolumuz bağlantıyor bir şey yapamıyoruz. Bu sorun maalesef köylerimizde ve varoşlarımızda çok. Bir de 4-5 tane ortalama altında kalan öğrencilerimiz var. Aile bilinçsiz, öğrenciye yardım edecek yok çalışmalarına. İlgilenme yok, denetleme yok, çocuğunun eğitimini değerlendiren yok. Sönüklük yapışıp kalmış, tarlada çalışmayı gelecekteki hedefi seçen, babasının çalıştığı fabrikaya ya da belediyeye kapak atmaya çalışan çocuklar bunlar. Bunların birkaç tanesinde ilerleme oldu ama tabi ki de yeterli değil. Gerçekten istekli olan sınıfın diğer kısmının ortalamasını alsak rahat 85-90 ortalama olur bu şekilde ki gibi 60 olmaz. Bu bağlamda son söz olarak isteyen öğrenciye hedefi olan öğrenciye bu kurs faydalı oldu.

Araştırmanın bir sonraki kısmını kurslara yönelik Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar oluşturmaktadır.

4.1.8.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Kurslarda Karşılaşılan Sorunlar

Araştırmada elde edilen bulgulara göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kurslarda karşılaştığı sorunlara Şekil 10'da yer verilmiştir.

Şekil 10: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Kurslarda Karşılaşılan Sorunlar

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre kurs sürecinde karşılaşılan bazı sorunlar vardır. Bu sorunlar; idareden kaynaklı sorunlar, planlama ile ilgili sorunlar, öğrencilerin sorumluluk sahibi olmamaları, kursların hafta sonu yapılması, materyal yetersizliği, katılım, öğrenci ve velilerin bilinçsizliği, donanım ve alt yapı yetersizliği, bireysel sorunlar, ergenlik problemleri, kursların ücretsiz olması ve blok ders uygulamalarıdır.

SBÖ-1, blok ders uygulamasının kurslarda yaşattığı soruna ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

80 dakika olması çocukları zorladı. İdareye durumu ilettim bana şöyle dediler. Saat 8 de kurs başlıyor. Eğer biz blok ders yapmazsak kurs 2de değil 3te biter. Dersler uzar diye 80 dakikalık dersler yaptılar. Çocukların gerçekten 80 dakika dikkatini toplamak çok zor. Ben de derslerimde 40 dakika işledikten sonra kendi aramızda tenefüs yaptırдыm. Yiyecek içeceklerini tüketmelerini sağladım. Beni bu 80 dakika işi zorladı.

SBÖ-3, materyal yetersizliğinin kurslarda önemli bir sorun olduğunu şu şekilde belirtmiştir:

Okulumuzdaki TEOG sınıflarımızda kaynak sıkıntımız daha fazla oluyor. Burada sadece kazanımlardan yararlanabiliyoruz. EBA portalından yararlanabiliyoruz. Bunun dışında kendi imkanlarımızla getirdiğimiz kaynakları paylaşıyoruz. Ama dershanelerde bir çok yayın imkanı var. Deneme sınavları çok düzenli. Seviye sınıfları oluşturuluyor. Kurslarda ve okullarımızda bunu yapmamız hiç mümkün değil. Dediğim gibi bir çok ihtiyaç var. Görsel anlamda da kaynak anlamında da malzeme ihtiyacımız var. Fotokopiye ayırdığımız zaman çok fazla. Hem yazılı çekiyoruz hem kurslar için fotokopinin başındayız. Sıra kavgası ediyoruz fotokopi başında ekmek sırası kavgası gibi. Ben senden önce geldim, 2 dakika önce derse geçeyim ya da 2 dakika sonra derse gireyim olaylarına dönüşmeye başladı. Sıra kapayım diye kinci sırada ben varım üçüncü sırada ben varım tartışmaları başladı. Kısacası fotokopi ve toner sıkıntısı oldu.

Katılımın kurslarda önemli bir sorun olduğunu düşünen yatılı bölge ortaokulundaki SBÖ-4, köy okulundaki SBÖ-6 ve taşınmalı okuldaki SBÖ-7 görüşlerini şu şekilde dile getirmişlerdir:

SBÖ-4, Taşınmalı öğrencilerin kursa kendi imkanlarıyla katılmaları gerekiyor. Bu da neredeyse imkansız. 60km uzaklıktan gelen öğrenciler var. Yatılı öğrenciler bir hafta pansiyonda kalıyor, bir hafta izne gidiyor. Bu sebeple onların kurslara düzenli katılımları sağlanamıyor. Merkezden gelen öğrencilerde ise hafta sonu Eskişehir'e gidiyoruz, bir hafta sonu tatilimiz var diyor. Veliler bile aynı şeyi düşünüyor.

SBÖ-6, Zaten ilgisi olmayan öğrenci sınıf katılıyor diye tercih yapmış. Zaten derse ilgisi yok, hiçbir derse ilgisi yok ve arkadaşlarını katılıyor. Aaa bende katılayım demiş. Bir de okul yönetimi tercih yapılacak denilince sanki zorunluymuş gibi algılanıyor. Mecbur gibi katılıp, mecbur gibi hissedip katılıp, gelenler işte bunlar da katılım olmadı, istek olmadı.

SBÖ-7, Bir diğer sorun öğrencilerin kurslara gelememeleriydi. Özellikle okuyacağını ve eksiklerini gidermeye çalışacağını düşündüğüm ve hedeflerinin olduğunu bildiğim öğrenciler katılamadı. Mesela köyünün okula 1 saat uzaklıkta olduğunu bildiğimiz 1 öğrencimizi ne yapıp ettiysek okula kursa getiremedik. Sonradan ayarlanan servis 1 öğrenci için gitmem ben dedi.

Donanım ve alt yapı yetersizliği kurslardaki başka bir sorundur. Bu konuda SBÖ-7, "Sonuçta internet sıkıntımız var okulumuzda akıllı tahtalar geç faaliyete girdi ve internet sorunu oldu. Bir başka sorunum da okullardaki akıllı tahtaların, internet ve elektrik altyapı eksikliklerinden verimli kullanılamaması oldu." şeklinde dile getirmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre karşılaşılan bir diğer sorun idareden kaynaklı problemlerdir. Bununla ilgili olarak SBÖ-7 görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

Mesela okul idaresi başvuruları alırken İnkılap tarihi dersini koymuş, Sosyal Bilgilere gerek olmaz diye başvuru dilekçelerine kafalarına göre eklememişler. 4 öğretmen kursa gelecekti, 3 ders seçme hakkı var öğrencinin Sosyal Bilgiler yazmazsa ne olur seçebilir mi öğrenci? Seçemediler. Bu konuda yanlı davrandıklarını düşünüyorum. 7. sınıflar kurslarda yoktu başta. Ben onları kursa ikna ettim. Siz olacaksınız biz varız dediler. Hepsi dilekçe doldururken Tarih dersini karalayıp Sosyal Bilgiler dersini istedi yine kurs vermediler. Ben bunu anlayamıyorum.

SBÖ-7' ye göre bir başka sorun öğrencilerin sorumluluk sahibi olmamalarıdır.

Şu şekilde ifade etmiştir:

Bizim öğrenciliğimizde öğretmenlerimiz ödevimizi sorumluluklarımızı söyler bizde kendimizi zorlayarak yapmaya çalışırdık. Öğretmenlerimiz öyle çok sorumluluk almazdı her şeyi bizim yapmamız gerekirdi. Şimdi çocuklar rahat. Ödevlerini bile anası babası yapıyor. Bir vurdumduymazlık var. Sorumluluk sahibi nasıl olsunlar. Armut piş ağzıma düş tabiri yerindeyse. Haliyle aile çocuğunu gönderse de kursa çocuk pekte dersi önemsemiyor ki. Her şeyi hazır bekliyor. Yorum bile yapamıyor kursta. Desek çocuğa kiminle evlenmek istersin diye sorsak seçenekleri alayım öğretmenim der. Gelmese daha iyi dediğim öğrenciler var. Herhalde bizim neslin öğrenciliği de öğretmenliği de zor nesilmiş. Şimdi öğrenci olmak vardı.

Bir diğer sorun öğrencilerin ergenliğe bağlı yaşadığı problemlerdir. Bu konu hakkında SBÖ-4, "8. sınıf öğrencilerinde ergenliğin vermiş olduğu bir boşlanışlık bir ergen benmerkezciliği hakimiyeti söz konusu bu sebeple sadece Sosyal Bilgiler değil tüm derslere konsantrasyonda problem yaşıyorlar derse karşı herhangi bir önyargıları olduğunu düşünmüyorum." diyerek görüşünü belirtmiştir.

SBÖ-2 ve SBÖ-3'e göre öğrenci ve velilerin bilinçsizliği bir başka sorundur.

SBÖ-2, "Kurslara çocuğunu gönderen velilerle görüşme fırsatımız çok olmadı, çok takip etmiyorlar kursları hafta içi dersleri kadar." şeklinde görüşünü belirtmiştir.

SBÖ-3 ise "TEOG bittikten sonra kalan sürede ki kurslardaki derslerde nedense anlamak istemiyorlar. Buraya kadar diye düşünülüyor. Yani Atatürk dönemi ve sonrası işte diğer ünitelerimiz, son ünitelerimiz nasıl olsa yazılımız bitti ne de olsa gerek yok. En şikayetçi olduğum konu bu. Çünkü çocukta benim işime bu kadar yarayacak mantığı var." şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Planlama sorunu, öğretmenlerin değindiği sorunların başka bir tanesidir. Bu konu hakkında SBÖ-2 düşüncelerini şu ifade etmişlerdir:

SBÖ-2, “Öğrencilerin devamlı gelmesi gerekiyor. 5.sınıflar küçük olduğu için blok yapmak iyi olmadı sıkıldılar. Bize idarenin verdiği program ve söylenen kaynakların dışına çıkamadım. Olduğu kadar kursu vermeye çalıştık. Biraz eksik kaldı.”

Bireysel sorunlar öğretmenlerin dikkat çektiği diğer sorunlardır. SBÖ-1 ve SBÖ-3 bu konu hakkında şu düşünceleri ortaya koymuştur:

SBÖ-1, “Zaman darlığı, öğretmen yetersizliği ve sınıf yetersizliği başlıca sorunlarımızdı.”

SBÖ-3 ise şu şekilde görüşlerini belirtmektedir:

Evde beni bekleyen çocuğum olsaydı kalamazdım burada kurslara. Bu ailevi imkânlarla. Hafta sonu siz kurs yapmak ister miydiniz? Ama çocuk bunu yapmak zorunda. Sosyal boyutu var. Her şey ders olmuyor onun için. Açken başka bir ihtiyacınız aklınıza gelmiyor. Bu da böyle bir şey olduğu için tabi hepsi öyle mi öyle değil tabi ki. Kimisi de ben buyum diyip kurs bana yaramıyor diyip bana yaramayacak diyen çocuklarda var. Bilinç aşılamaya çalışıyoruz ama günü kurtarmak zorunda olan insanlar var. Orada tıkanıp kalıyoruz.

Kursların hafta sonu yapılması SBÖ-1’e göre önemli sorunlardan biridir. Görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

Kursların hafta sonu yapılması büyük bir sorun, hafta sonu çocuğun oyun hakkını gasp ediyoruz. Aktiviteleriyle çakışıyor, sabah erken kalkamıyor. Tam gün sisteminde olsak böyle olmaz. 15.00-17.00 saatleri arası yaparız kurslarımızı hem öğrenciler gönül rahatlığıyla gelir, hem öğretmenlerimizin bebek bakanlar evine bakanlar işleriyle uğraşır hem de çocuklarımız aktivitelere zaman bulur. Şu an öğrenci içinde öğretmen içinde hafta sonu olması sıkıntı. Bunu diyebilirim sorun olarak.

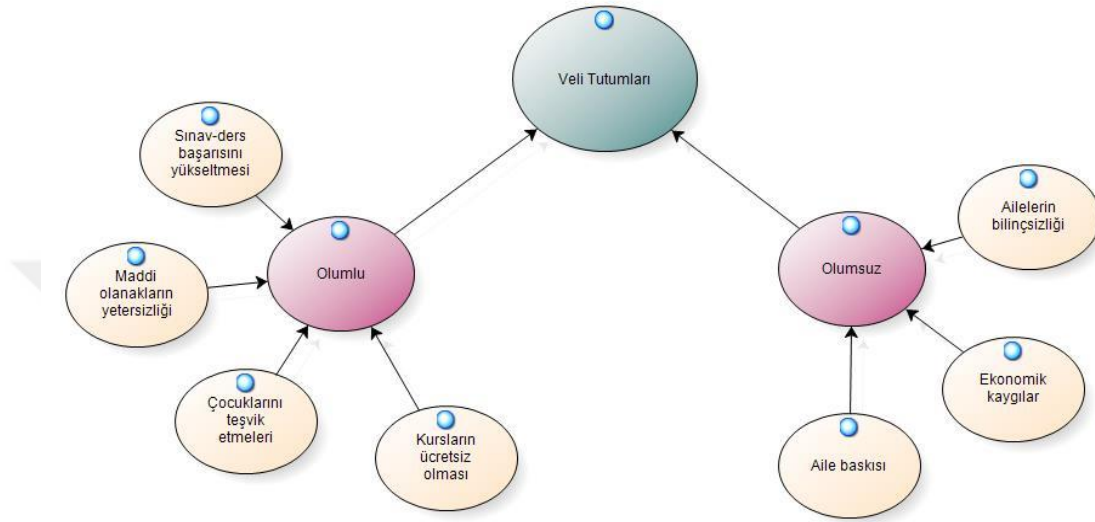
SBÖ-5’e göre kursların ücretsiz olması da karşılaşılan bir diğer sorundur. Bunu şu şekilde ifade etmektedir:

Kursların sorunları şu bence: Ücretsiz olduğu için kıymeti bilinmiyor hocam. Aynı şeyleri özel boyutta işte baktığımız zaman, özel sektörde bizim hafta sonu yapmış olduğumuz kursun minimum fiyatı 2.800 liradan başlıyor. Bizim ilçede memur bir arkadaş var ne yapıp edip çocuğunu 6.000 tl ye yazdırmış bir kursa. Öğrenci takviye kursuna bedava geliyor hiçbir kıymeti olmuyor. Bence çok cuzzi miktar para olsa çünkü bizde de aynı mantık var hocam para veriyoruz işte bak ben paramın karşılığını istiyorum. Şu soruyu çöz! Bunu niye anlatmıyorsun? Bir gün öğretmen derse gelmese ortalığı yıkardık. Ama şimdi burada bedava olunca hiçbir kıymeti olmuyor hocam.

Araştırmanın bir sonraki kısmını Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre kurslara yönelik veli tutumları oluşturmaktadır.

4.1.9.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Veli Tutumları

Araştırma bulgularına bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre kurslara yönelik veli tutumlarına Şekil 11’de yer verilmektedir.

Şekil 11: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Veli Tutumları

Veli tutumları incelendiğinde öğretmenlere göre olumlu ve olumsuz bakış açıları vardır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre velilerin olumlu tutumları; kursların sınav ve ders başarılarını yükselttiğini düşünmeleri, maddi olanakların yetersizliği, çocukları teşvik etmeleri ve kursların ücretsiz olmasıdır. Velilerin öğretmenlere göre olumsuz tutumları ise, aile baskısı, ekonomik kaygılar ve ailelerin bilinçsizliğidir.

SBÖ-1, olumlu açıdan velilerin çocuklarını teşvik ettiğini şu sözlerle vurgulamıştır:

Veliler desteklemezse öğrenciler gelmek istemez. Her gruptan sosyoekonomik düzeyde velimiz çocuğunu gönderdi. Doktor çocuğumuzda var, asgari ücretle çalışan velimizin çocuğu da var. İkisi de eşit ortamda eğitim aldılar. İşte sosyal devlet diyorlar ya işte bu kurslarla bu iş başarılmaya çalışılıyor.

SBÖ-3, ailelerin maddi sıkıntılarının kurslara karşı olumlu tutum sergilemelerini sağladığını şu sözlerle ifade etmiştir: “Çoğu veli buna olumlu bakıyor. Dershanelere para ayıramayacak velilerimiz çok fazla. Çok fazla sisteme destek veriyorlar.”

SBÖ-4, velilerin kurslara olumlu baktıklarını ders başarılarında faydalı olacağına inanmakla birlikte öğrencileri güdülemediklerine şu sözleriyle vurgu yapmaktadır: “Veliler kursları destekliyor. Özellikle çocuklarının derslerinde olsun, TEOG ta olsun faydalı olacağına da inanıyor. Lakin öğrencileri güdüleyip motive etme konusunda etkisiz olduklarını düşünüyorum.”

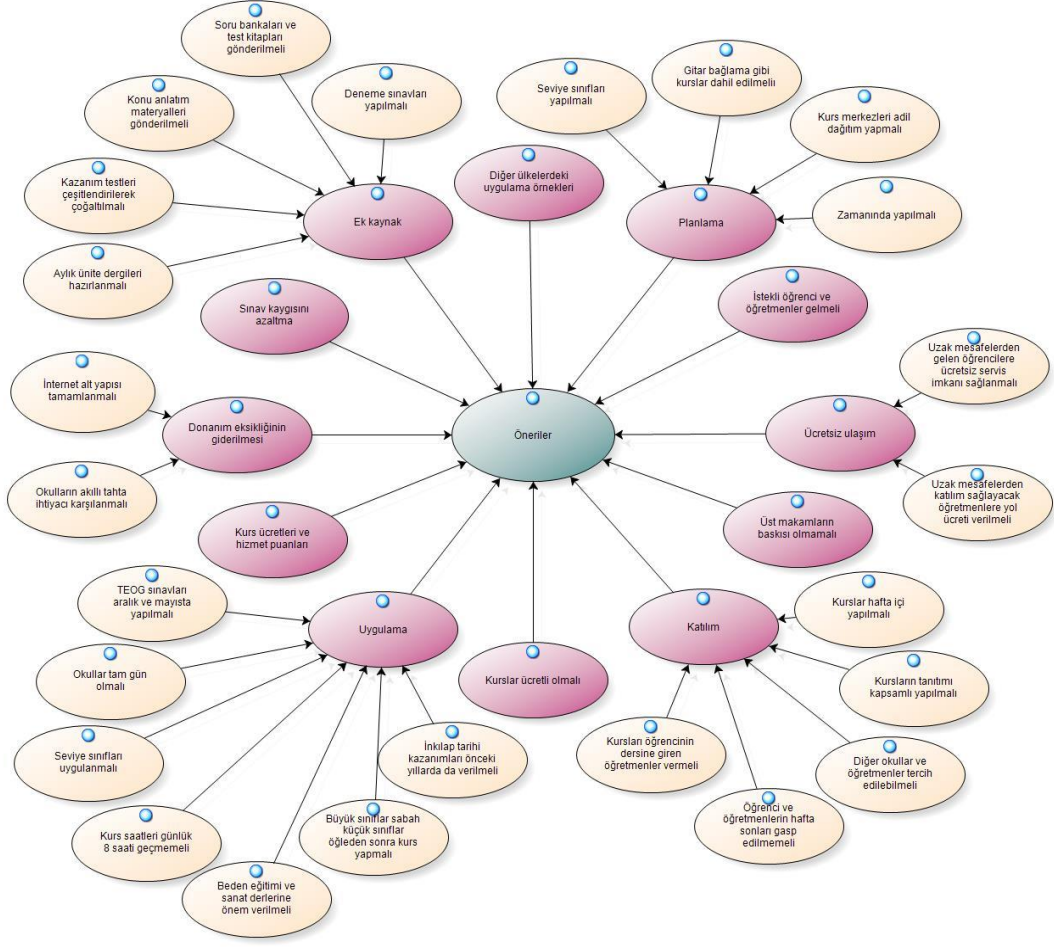
SBÖ-7, veli tutumlarına ilişkin aile baskısına, ailelerin bilinçsizliğine; kursların ücretsiz olmasına ve velilerin çocuklarına teşvik etmesine dair olumlu ve olumsuz açılardan genel olarak şu şekilde ifade etmiştir:

Farklı farklı bakış açıları var aslında. Kimi velimiz kursa gitsin okusun adam olsun derdinde. Kimisi ne gerek var benle tarlada çalışsın. Bana ırgatlık yapsın. Bu çocuklar üzerinde baskı oluşturuyor bence. Ben okumadım bir eksiğini görmedim diyen velimiz de var. Elimizin ayağımızın altında dolaşmasın gitsin kursa yeri belli olsun bende işime bakayım gezeyim tozayım diyen velimizde var. Hocam ben bilmem okumadım cahil kaldım sizce ne faydalıysa onu yapalım ne gerekiyorsa yapalım diyende var. Ama genel kanı şu, bu kurslar faydalı. Bir şekilde dershanelerin fiyatlarını duyup ta hocam devlet iyi ki bu kurslarını yapmış ücretsiz ne güzel. Allah razı olsun diyen çok. Bilinçli veliler çocuklarını gönderme konusunda destek verdiler. Faydalı buldular kursları.

Araştırmanın bir sonraki kısmını Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kursların iyileştirilmesine yönelik öneriler oluşturmaktadır.

4.1.10.Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kursların İyileştirilmesine Yönelik Önerileri

Araştırma bulgularına göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kurslarla ilgili çeşitli önerileri bulunmaktadır. Bu önerilere Şekil 12’de yer verilmiştir.

Şekil 12: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kursların İyileştirilmesine Yönelik Önerileri

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çeşitli önerileri bulunmaktadır. Bunların bazıları farklı alt başlıklarda toplanmıştır. Katılıma yönelik öneriler; kurslar hafta içi yapılmalı. Diğer okullar ve öğretmenler tercih edilebilmeli. Kursların tanıtımı kapsamlı yapılmalı. Kursları öğrencilerin derslerine giren öğretmenler vermeli. Öğrenci ve öğretmenlerin hafta sonları gasp edilmemeli. Ek kaynaklara yönelik öneriler; bakanlık tarafından soru bankaları ve test kitapları gönderilmeli. Deneme sınavları yapılmalı. Konu anlatım materyalleri gönderilmeli. Kazanım testleri çeşitlendirilerek çoğaltılmalı. Aylık ünite dergileri hazırlanmalı. Ücretsiz ulaşımaya yönelik öneriler; uzak mesafelerden gelen öğrencilere ücretsiz servis imkanı sağlanmalı. Uzak mesafelerden katılım sağlayacak öğretmenlere yol ücreti verilmeli. Planlamaya yönelik öneriler; kurs merkezleri öğretmenlere adil dağıtım yapılmalı. Zamanında kurslar planlanmalı. Seviye sınıfları yapılmalı. Gitar-bağlama gibi kurslar

dahil edilmeli. Donanım eksikliğinin giderilmesine yönelik öneriler; internet alt yapısı tamamlanmalı. Okulların akıllı tahta ihtiyaçları karşılanmalı. Uygulamalara dönük öneriler; inkılap tarihi kazanımları önceki yıllarda da verilmeli. Kurs saati günlük 8 saati geçmemeli. Seviye sınıfları uygulanmalı. Beden eğitimi ve sanat sınıflarına önem verilmeli. Okullar tam gün olmalı. TEOG sınavları aralık ve mayıs aylarında yapılmalı. Büyük sınıflara sabah, küçük sınıflara öğleden sonra kurslar yapılmalı. Ayrıca diğer önerilerde şunlardır: Diğer ülkelerdeki uygulama örnekleri, Kurs ücretleri ve hizmet puanları. Sınav kaygısını azaltma. Üst makamların baskısı olmamalı. İstekli öğrenci ve öğretmenler kursa gelmeli. Kurslar ücretli olmalı.

Araştırma bulgularına bakıldığında katılım ile ilgili bazı öneriler bulunmaktadır. SBÖ-4, kursların hafta içi yapılmasının katılımı arttıracak olduğunu düşünmektedir. Bunu şu sözleri ile dile getirmiştir: *“Kursların hafta içi olması öğrenci yedi dersin ardından ne kadar verim alınır bilemiyorum ama katılımın artacağı muhakkak.”* Aynı konu hakkında SBÖ-2 ise benzer şekilde hafta içi yapılması yönünde görüşünü, *“Çoğu öğretmenimiz ailesi ile zaman geçirmek istediğinden, ailevi sebeplerden, ev işlerinden, çocuklarına bakmaktan kurslara katılım azalıyor. Ben bu yüzden hafta içi olmasından yanayım kursların.”* belirtmiştir. Öte yandan SBÖ-6 ise kursların hafta içi yapılmasının verimliliği düşürebileceği ama katılım açısından hafta sonu yapılması gerektiğini şu şekilde belirtmiştir: *“Kurslar aslında hafta sonu yapılmalı. Yedi saat ders gördükten sonra akşam iki saat daha ders koymak sıkıntı. Çocuklar bunalacak, verimlilik düşecek. Ama katılım açısından hafta içi yapılması gerek diye düşünüyorum. Çünkü ulaşım sorunu var.”*

SBÖ-3 te kursların hafta içi yapılması düşüncesindedir. Öğrenci ve öğretmenlerin hafta sonlarının gasp edilmemesini istemektedir. Düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir:

Bence kurslar hafta içi yapılmalı. Çünkü çocukların kendine ayırabileceği ya da öğretmenin de kendine ayırabileceği bir zamana ihtiyaç var. Bir de hocam hafta sonu çocukların katılamama durumları da olabiliyor. Kimi öğrencimiz simit satıyor kimi öğrencimiz ayakkabı boyacılığı yapıyor. Bir şekilde evinin geçimini sağlıyor. Ben bu öğrencilerimi biliyorum tanıyorum. Bu çocuklara gel hafta sonu gir kurslara diyemeyiz. Ben bunu bir bayan öğretmen olarak değerlendirsem hafta sonu olsa kursa gelmem mümkün olmayacaktı. Evime ayırmam gereken zaman için. Çocuklar için bir yorgunluk gibi görünse de kurslarımız yüzde yüz bir ders ortamı bir okul ortamı gibi değil eğlenceyi de katabiliyorsunuz. Biraz daha aktif biraz daha sınıf ortamını ayarlamak öğretmen ve öğrenci arasında kalıyor.

Bence gerçekten hafta sonları gasp edilmemeli hafta içi kurs yapılmalı hem bizler için hem çocuklar için.

SBÖ-6 ise öğrencilerin diğer okulların ve öğretmenlerin tercih edilebilmesi gerektiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

Öğretmen seçebilme başka okuldan da öğretmen seçebilme imkânı tanınması gerekir. Şimdi çocuklara kendi okulumuzdan tercih yaptırıyoruz. Kendi okulumuzdaki öğretmeni tercih ettiriyor. Başka okula sistem izin vermedi mesela. Ama çocuklara bu hak tanınırsa mesela kurs merkezleri, bir yerde toplanırsa kendi öğretmeninden bir şey anlamıyorsa o merkezdeki başka öğretmenden, bu kursu alıp deneyebilir. Hatta bunun için deneme süreci bile olabilir. Bir öğretmenin dersine girebilir, gider diğer öğretmenin dersine girebilir. Ondan sonra baktı, hangisini beğendi, ona göre tercihini yapabilir. Şimdi hiç tanımadığı bir öğretmeni de tercih etmek isteyebilir çocuk.

SBÖ-7, yine katılımı ilgili olarak kursların tanıtımının yapılması, veli ve öğrencilerin bilinçlendirilmesinin, ücretsiz servisin sağlanmasının gerektiğini düşünmektedir. Bunu şu şekilde ifade etmektedir:

Doğru düzgün, kapsayıcı bir şekilde tanıtım yapılırsa, veli ve öğrenci doğru şekilde bilinçlendirilirse ve köy çocuklarına ücretsiz servis imkanı sağlanırsa katılım yüzde 80-90 olur. İhtiyacı olmayan, okumaya niyeti olmayan öğrencilerin dışında istekli bir katılım grubu oluşur. O zaman fırsat eşitliğinden söz edebiliriz.

SBÖ-2 ise yine tanıtımla ilgili olarak şu şekilde görüşünü belirtmiştir: “8.sınıflara okul tanıtım gezileri yapılıyor ya kurslardan önce bu geziler yapılırsa 1.dönemde kurslara katılımın ve verimliliğin artacağını düşünüyorum.”

SBÖ-4, kursları öğrencilerin derslerine giren öğretmenlerin vermesi gerektiğini şu sözleri ile vurgulamıştır:

Dersin koordinasyonu için kurslara dersi veren öğretmenin girmesi gerektiğini düşünüyorum. Neden? Çünkü ders öğretmeni öğrenciyi tanıyor. Tanımayan biri derse girince o çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını öğreninceye kadar ciddi bir zaman geçecek. O nedenle kendi öğretmeni girmeli.

Araştırma bulgularındaki bir diğer öneri grubu ek kaynaklar üzerinedir. Bununla ilgili olarak SBÖ-7, “Niye devlet her ders için ayrı ayrı bir soru bankası ya da test kitabı basıp ta göndermesin kurs merkezlerine katılan öğrencilere? Aslında bu yapılsa işimiz kolaylaşır.” şeklinde ifade ederek soru bankası, test kitapları ve benzeri materyallerin gerekliliğine vurgu yapmaktadır.

SBÖ-5, konu anlatım materyalleri gönderilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu düşüncesini şu sözleri ile ifade etmektedir:

Bizim sınava yönelik kitabımız olsa, ona yönelik soru bankamız olsa. Biz tamam EBA'dan soru çıkartıp çocuklara veriyoruz ama çocuk çözüyor, kaldırıp atıyor. Ama bir kitap olsa elinde daha önce çözmüş olduğu soruları yapamadığı soruları karıştıracak, tekrar edecek. Bence konu anlatımlı soru bankaları materyaller bizi bu işte daha başarılı kılar.

SBÖ-3, kazanım testlerinin yetersiz görmekte çeşitlendirilerek çoğaltılmasını, deneme sınavlarının yapılmasını ve aylık ünite dergilerinin hazırlanması gerektiğini şu sözleri ile vurgulamıştır:

Bence kazanım soruları artırılabilir. Soruların sayısı çok az. Bir konuyu on iki soruluk bir testle geçmek yeterli değil. Kazanım testleri hem çoğaltılmalı hem de çeşitlendirilmeli. Bunun dışında ek kaynak kitap gönderilebilir. Bu bizim için çok verimli ve çok faydalı olacak. Aylık ünite dergileri gönderilebilir fasikül şeklinde mesela. Deneme sınavları gönderilebilir.

Araştırma bulgularında bir başka öneri ücretsiz ulaşımdır. Bu konu hakkında SBÖ-7, hem uzak mesafelerden gelen öğrencilere ücretsiz servis sağlanması gerektiğini hem de yine uzak mesafelerden kurs merkezlerine gelecek öğretmenlere yol ücreti verilmesi gerektiğini şu sözlerle ifade etmektedir:

Benim kendi cebimden vererek öğrenciyi kursa getirebilmemle ne kadar öğrenciye ulaşabilirim ki? Bunu devletin yapması lazım. 5 gün köyünden okula getiriyorsun bu çocuğu. Köyündeki okulunu kapatmışsın. Seni eğitimin için ilçeye götüreceğim diyorsun. Hiç olmazsa hafta sonu 1 gün kursa ücretsiz getir. Şehirdeki çocuk bir şekilde gelebilir. Genellikle evine yakın yerde okuyor. Ama bu çocukların başka imkanı yok. Ben sadece 4 ders için cumartesi günleri kursa gittim. Okula gidiş gelişte 3 saatim yolda geçti. Aldığım kurs ücretini yola verdim. Gerçekten 8.sınıfların ihtiyacı olmasa gelmezdim. Bence uzun mesafeden kurslara katılım sağlayacak öğretmenlere yol yardımı yapılabilir. Bu kursları daha çekici hale getirebilir. Sonradan ayarlanan servis 1 öğrenci için gitmem ben dedi. Adam parasında bakıyor. Hafta içi olsa parasını devletten fazlasıyla alıyor gidiyor getiriyor. O çocukları harcamayalım devlet destek vermeli bu kurslara gelmek isteyen köy çocuklarına destek olmalı bence. Öncelikle öğrencilerin kurslara ulaşabilmesi için özellikle taşınmalı köy çocukları için ücretsiz servis olmalıdır. Öğretmenlere de uzak yoldan gelenlere yol yardımı sağlanmalıdır. Bu ciddi bir maliyetse bu kurslar hafta içi yapılmalı, servisler zorunlu bekletilmeli hocam.

Araştırma bulgularında diğer bir başka öneri ise planlamaya yönelik önerilerdir. Bu konu ile ilgili olarak SBÖ-7, kurs merkezlerinde ders saatlerinin adil bir şekilde öğretmenlere dağıtılması, planlamanın zamanında yapılması, seviye

sınıflarının oluşturulması ve gitar-bağlama gibi kursların dahil edilmesi gerektiğini şu sözlerle vurgulamıştır:

Ders dağıtma işi bence kurs merkezi yöneticisi tarafından değil, merkezi kayıt sisteminden olmalı. Çünkü okulunda idarecimiz yakın arkadaşının kurstaki ders sayısını ve ücretini yüksek tuttu ve onun istediği şekilde ders programını ayarladı. Kendine yakın olanlara program konusunda yardımcı olurken yakın olmayanlara yani kaba tabirle yalakalık yapmayanlara yardımcı olmadı. Kayırmacalar olabiliyor herhangi bir sağlık vs. sorun yokken keyfi nedenle kayırmacalarla karşılaştım bu hoş olmuyor. Bir de yönetici sınıfların fiziki ortamını ayarlamalı. Böylece daha adaletli olacağını düşünüyorum. Öncelikle bu kurs planlamaları, süreci, öğretmen ve öğrenci kayıtları okulların açıldığı ilk haftadan halledilmesi gerekiyor. Sonradan planlama ve kayıt işlemleri çok zaman alıyor. Bu konuda devlet gerekli önlemleri almalı. Öğrenci ve öğretmen tercih aşamasında, adaletli olunması açısından öğrenci başvurularına dikkat edilmeli, hiçbir öğretmene idareciler ya da kurs merkezi yöneticisi tarafından bir ayrıcalık sağlanmamalı. Bence seviye sınıfları yapılmalı. Evet hani hafta içi derslerimizde öğrencilerimize heterojen karma bir şekilde eğitim veriyoruz. Ama her öğrencinin ilgi ve yetenekleri, ihtiyaçları farklı olduğunu da kabullenmemiz gerekiyor. Bu nedenle kalabalık yani 1 den fazla sınıfın olduğu okullarda seviye sınıfı olmalı. İyi öğrenci ile orta düzeyde ya da alt düzeydeki öğrenciye kursta aynı eğitimi vererek aslında orta sınıf bir eğitimden öteye geçemeyiz. Çünkü hepsinde kazanım eksikliği yok. Kavrama düzeyleri aynı değil. Kurs sınıflarında bence bu olmalı denenmeli. Bu durumun başarıyı arttıracığını düşünüyorum. Öğrencilerde memnun kalacaktır.

SBÖ-6, gitar bağlama gibi derslerin kursa dahil edilmesi gerekliliğini düşünmektedir. Görüşlerini “*Öğrencinin son iki saatinin müzik; işte gitar çalmaktır, bağlama çalmaktır bu tarz gibi farklı şeylere girilirse mesela ney çalışıyor imam hatipliyiz bu çok güzel olur.*” şeklinde ifade etmiştir.

Araştırma bulgularından bir diğer öneride donanım eksikliklerinin giderilmesidir. Bu konu ile ilgili SBÖ-5, “*Bir derse 1-2 harita çıkarmak nereye, internetten 10 haritayı bir derste kullanmak nereye? Verdiğimiz hem derslerin hem kursların başarısını arttırmanın yolu önce okullardaki alt yapı eksikliklerinin ve materyal eksikliklerinin giderilmesi ile olacağını düşünüyorum.*” şeklinde okullardaki internet altyapısının gerekliliğine ve akıllı tahta ihtiyacının karşılanmasına yönelik görüşünü belirtmiştir. SBÖ-3 ise konuyla ilgili düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir:

İnternet olayını akıllı tahta olayını gerçekleştirebilirsek atıyorum elimde görsel sayı da birçok materyal olmuş olacak. Bazı oyunlar falan küçük yaş grupları için. Mesela 5. sınıf çocuğu. Konuşları çok basit olsa da çocuğun ilgisini çekmek ya da test alışkanlığı kazandırmak için bu kurslar çok

yararlı. O sistemi getirebilirsek çünkü bazı şeyleri internet olmadığı için açamıyoruz. İnternetin olması bize bazı imkânları sağlayacaktır.

Araştırma bulgularında kurslarda uygulamaya dönük önerilerde içermektedir. Uygulamaya dönük önerilere bakıldığında;

SBÖ-5, İnkılap Tarihi kazanımlarının önceki yıllarda da verilmesi gerektiğini şu sözleri ile ifade etmiştir:

Çocuklar 8. sınıfa kadar Sosyal Bilgiler görüyor. İnkılap Tarihi ile ilgili hiçbir şey görmüyor. Ama birden biz geliyoruz. Bıçağı vurup sadece İnkılap Tarihi dersini verip sadece ondan sınava sokuyoruz. Bence İnkılap Tarihi önümüzdeki seneler de daha hafif bir şekilde çocuklara verilirse bence daha faydalı olur.

SBÖ-1, seviye sınıfları uygulanması yapılması gerektiğini ve İnkılap Tarihi kurslarındaki ders saatinin arttırılması gerektiğini düşünmektedir. Bunu şu şekilde ifade etmiştir:

Seviye grupları yapılması lazım. Hatta kur grupları oluşturulabilir. Örneğin 90 puanın üzerinde not alanlar bir sonraki kura geçebilir tıpkı dershanelerde yapıldığı gibi. Seviye grupları oluşturulmalı. En az iki grup olursa rekabet oluşur. Üst gruba geçmek için çalışır. Güzel olur. Ders saatleri 40 dakika olsa iyi olur. İnkılap Tarihi kursları ders saati 2 saat yetmiyor arttırılabilir. Kazanımlarımız çok yoğun yeterli gelmiyor.

SBÖ-6, kurs saatinin günlük 8 saati geçmemesi ve beden eğitimi ve sanat derslerinin de önem verilmesi gerektiğini şu sözleri ile vurgulamıştır:

Ders saati sayısı günlük 8 saati geçmemeli, 10 saatte olmamalı 8 saat uygun. Sıkıcı olur hep ders hep ders diye diye. Her dersten değil de belki destekleme ve yetiştirme kurslarında biraz da müzik gibi bazı sanatsal anlamdaki derslerden konulması, etkinlik gibi derslerden konulması güzel olabilir. Çocukların çok yönlülüğünü geliştirebiliriz. Bir de çocukların en sevdiği ders beden. Beden eğitimi bu kursların vazgeçilmezi olabilir. Çocuk eğlenmeli hocam

Ayrıca SBÖ-1, okulların tam gün olması gerektiğini ve TEOG sınavlarının aralık ve mayıs aylarında yapılması gerektiğini şu sözleri ile önermiştir:

Bizim gibi merkez okullarda, kalabalık okullarda hafta sonu yapmak zorundayız. Ama tam gün 9-3 arası okul olursa hafta içi olmalı benim arkadaşım var imam hatip ortaokulunda Tülay Hanım onlarda da öyle oldu. Bence TEOG sınavları mayısa çekilmeli. TEOG sınavını nisanda yapmak sıkıntı. 1. TEOG sınavı da Aralık ayında yapılmalı. Çünkü ben geçen sene çocuğumda da yaşadım. Çocuk kasım ayında sınava giriyor. Aralık ayının ortasına kadar ders çalışmayı bırakıyor. Nisanda bunlar sınava girdiler sanki 19 Mayıs'a kadar okulu tatil olarak gördüler. Yani okula gidip geliyor ama derse giren öğretmen çok zorluk çekiyor. Mayısın

sonuna alınmış olsa çocuklar daha iyi olur. Sınavın tarihleri değiştirilebilir diye düşünüyorum.

Yine aynı okulda SBÖ-2 ise okulların tam gün olması görüşünü destekleyici olarak görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

Okullar tam gün yapılmalı 2-3 ten sonra 5'e kadar kurslar verilir çocuklara hafta sonu faaliyet yapmak için dinlenmek gezmek oyun oynamak için vakit verilmesi gerekiyor. Yani okullar ikili öğretim yerine tam güne geçmeli. Kursların hafta içi verilmesinden yanayım. Çünkü çocuklar spordan, yabancı dil kursuna sürekli bir faaliyet içinde. Engel oluyor çocuklara bu durum kurslara katılmıyorlar. Arkadaşlarıyla vakit geçirecek zamanlarının olmadığını düşünüyorum.

SBÖ-2, büyük sınıflara sabah, küçük sınıflara öğleden sonra kurs yapılması gerektiğini “*Bir de büyük sınıfların kursunu sabahtan yapıp küçükleri öğleden sonraya almak daha iyi olabilir. Çünkü küçükler uyanamıyor.*” şeklinde belirtmiştir.

Araştırmada ki diğer bulgulara bakıldığında ise öğretmenlerin farklı önerileri de vardır.

SBÖ-7, Finlandiya ile ilgili yaptığı araştırmasına göre o ülkedeki uygulamayı örnek olarak göstermiştir. Bu kapsamda şu şekilde ifade etmiştir:

Ben Finlandiya sistemine baktım aslında onun gibi bir eğitim yapabiliriz hocam. Sabah öğleye kadar çocuk ana derslerini görüyor. 8-12 arası 4 saat. Mesela 2 saat Matematik ardından 2 saat Sosyal Bilgiler. 12-13 arası yemek yiyor öğretmen ve öğrenciler birlikte. 1 ile 5 arası 4 saatlik süreçte çocuk 2 saat seçmeli derse giriyor; beden, resim, müzik, drama, satranç, mobilyacılık, tiyatro gibi geri kalan 2 saatte etüt yapıyor ödevlerini yapıyor. Tam bu saate yetiştirme kursları getirilse ve okullar 5'te kapanıp çocuklar götürülse hem bu sorunlar ortadan kalkar programın içinde harmanlanmış olur hem de velilerin iş hayatında çalışma sürecine katılmaları daha rahat olur. Çocuğun eve ödevi de kalmaz o da bu işten karlı çıkar. Hem akşamları hem de hafta sonları boş kalır oynamaya eğlenmeye vakitleri olur.

SBÖ-6, kurs ücretlerinin ve hizmet puanlarının arttırılmasına yönelik önerilerini şu şekilde ifade etmiştir:

Kurs ücretleri ve hizmet puanları arttırılabilir. Bir öğretmen verdiği bir özel dersle 40 dakikada 100 lira kazanabiliyor. Mesela matematikçi bir arkadaşım var 20 saatlik bir kurs anlaşması yapmış veli ile 2.000 lira kazandı. Biz kurslarda bizim kurslarımızda 20 lira veriliyor. Bu öğretmenimiz sadece 2 saatlik bir kurs için kurs merkezine çağırılrsa 40 lira kazanacak. Merkezden uzak bir ilçeden çağırılrsa 15-20 lira yol parası verecek. Sizce gelip gitmesine değer mi? Bir de yarım puan hizmet puanı ekleniyor bu da arttırılabilir. Daha cazip hale getirilebilir kurslar.

Benzer bir görüş SBÖ-2 tarafından da şu şekilde ortaya atılmıştır:

Ücretler konusunda arkadaşlarla görüşüyoruz ücretler daha cazip hale getirilmeli çünkü bir özel ders dışarda 100 liradan verilirken biz 20 liraya hafta sonu 1 saat anlatıyoruz. Yol yemek masraflarını da sayarsak çok doyurucu olmuyor. Teşvik etmek amacıyla kurs ücretleri arttırılabilir. Kazanımlara yönelik basılı soru bankaları oluşturulup öğretmen ve öğrencilere sağlanabilir. Fotokopi işi zaman ve maddi yönden zorluyor fazlasıyla.

SBÖ-2, sınav kaygısını azaltmaya yönelik olarak denemelerin ve doğru bir şekilde rehberlik faaliyetlerinin yapılması gerektiğini düşünmektedir. Bunu şu sözlerle dile getirmektedir:

Aylık denemeler yapıyoruz. Bunun dışında il bazlı denemeler yapabiliriz. Gerçek sınavdan 1-2 hafta önce tamamen benzerini deneme şeklinde aynı sınav ortamında yaptırıp çocukların kaygısını azaltabiliriz. Çocuklara niçin çalışmaları ve katılmaları için doğru rehberlik çalışmaları yapabiliriz. Bunu velilerle de yapmalıyız.

SBÖ-7, karşılaştığı sorunlardan hareketle öneri olarak üst makamların baskısı olmaması gerektiğini şu sözleri ile belirtmiştir:

İlçe milli eğitim müdürleri il milli eğitime şirin görünmek adına ve bakanlığa kadar makamını ilerletmek adına öğretmen ve öğrencilerin üzerine baskı kuruyor. Daha çok öğretmen, daha çok öğrenci kursa katılım sağlasın diye. Kursa katılım sağlayan öğretmen olmazsa mesela o öğretmenin 15 saati var haftalık derse girdiği. O öğretmenin dersi hafta içi beş güne yayılıyor üçer saat. Maksat zorunlu her gün okula gelsin. İlçedesin bir yere kimildamanda zor, günü yiyorsun. Yine aynı özelliğe sahip başka öğretmen kursa gelmek isterse onun 15 saati üç güne dağıtılıyor. Haftada iki günü boşaltılıyor. Sıklıkla kurs vermeyen öğretmenimize kurs vermesi konusunda okul idaresine söyleniyor sanırım. Sürekli müdür o öğretmene kurs versene ilçe bize sorup duruyor, bak yarın işin düşerse yapmazlar diyor. Tamam ben kurs veren öğretmenim bana denen bir şey yok ama o öğretmenlerimize denildiğinde üzücü oluyor. Kimisi hamilelikten, kimisi çocuğundan, kimisi ailesi ile ilgili sorunlardan gelemiyor. Sonuçta zorunlu bir şey değil, bakanlık hocam geleceksin zorunlusun demiyor ki. İlçedekiler ya da okul idareleri bu konuda baskı yapıyor yapma kardeşim. O öğretmenim hasta babasına bakmak için özür atamasından gelmiş, bundan haberleri yok. Bu kurslar öncelikle öğretmenlerin bunu istemesi ile olur. Öncelikle öğretmenlerin gönlünü almak, kazanmak lazım diye düşünüyorum.

SBÖ-7, istekli öğrenci ve öğretmenlerin kurslara gelmesi gerektiğini ve gönüllülüğün esas alınması gerektiğini şu sözleri ile belirtmiştir:

Öncelikle öğretmenlerin gönlünü almak, kazanmak lazım diye düşünüyorum. Öğrenci açısından da kurslara katılan çok öğrenci olsun diye hepsini kursa almamak lazım. İsteyen, istekli, kursa gelmesinin ona ve arkadaşlarına faydası olacak öğrenciler gelmeli. Dersi bozan, dersle alakası olmayan, hedefleri olmayan öğrencileri kolundan tutup getirirsek hem hiçbir şeye faydası olmaz hem de kursların verimli geçmesini engeller.

Bence hedef nicelik değil nitelik olmalı. Gönüllü istekli öğretmenlerle, yine istekli öğrenciler gelmeli.

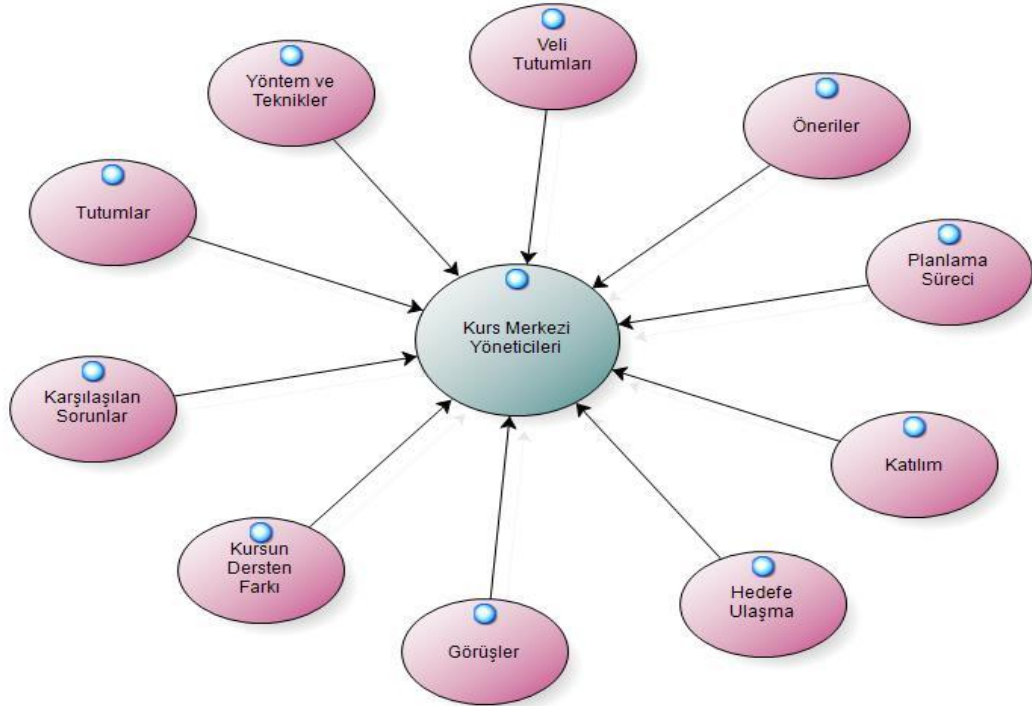
SBÖ-6, kursların ücretli olması gerektiğini düşünmektedir. Görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

Azda olsa para alınarak yapılırsa velide o zaman para veriyorum. Çocuğu mutlaka göndermeliyim düşüncesi ortaya çıkacaktır. Dershane de bir çocuk hastaydı velisi kolundan tutup zorla dershane ye getirmişti. Niye çünkü para verdi, para boşa gidiyor. Ama böyle bedava yaptığımız zaman bir şeyleri insanlar hiçbir şeyin kıymetini bilmiyor. Çocuklar hiç kıymet bilmeyen bir ortamda yetişiyor. Aynı şey ders kitapları için de geçerli. Çocuğa her şeyi bedava veriyorsunuz. Bir kurs için bazı köylerden servis kiralananacak mesela aileler tarafından 3 liranın 5 liranın hesabını yapıyorlar. Toplasanız bir dönemde 20 kere gelecek en fazla cebinden çıkacak 200 lira para ama veli buna bile para var diye işin ucunda getirmek istemiyor.

Araştırmanın bir sonraki kısmını kurslarla ilgili kurs merkezi yöneticilerinin görüşleri oluşturmaktadır.

4.2. Destekleme ve Yetiştirme Kursları ile İlgili Kurs Merkezi Yöneticilerinin Görüşleri

DYK ile ilgili kurs merkezi yöneticilerinin görüşlerine Şekil 13'te yer verilmiştir.

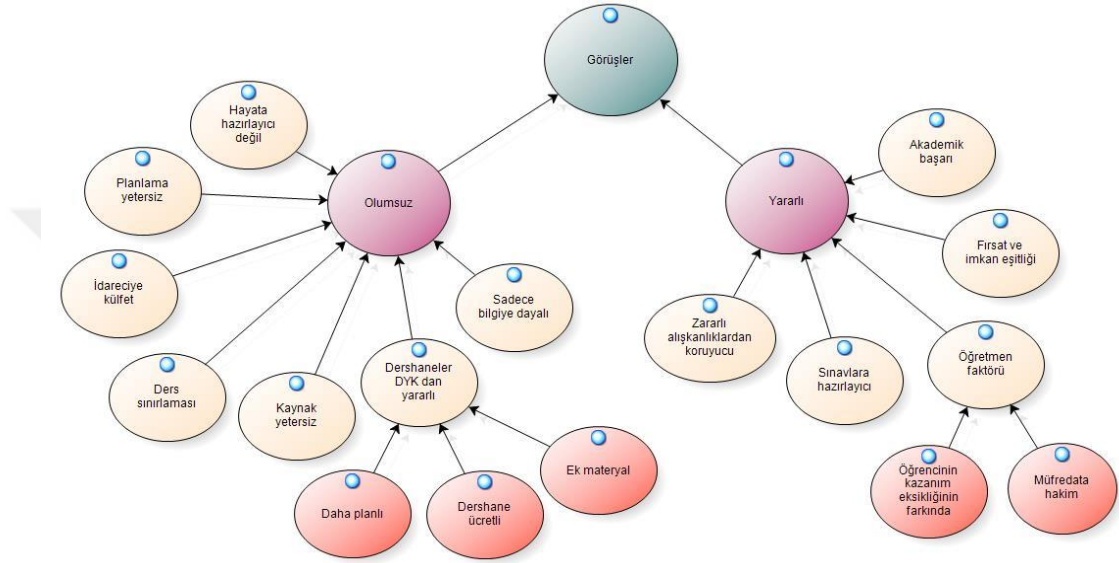

Şekil 13: Destekleme ve Yetiştirme Kursları ile İlgili Kurs Merkezi Yöneticilerinin Görüşleri

Şekil 13'e bakıldığında DYK bağlamında kurs merkezi yöneticilerin görüşleri on ana temada toplanmıştır. Bu ana temalar ve bulgular şu şekildedir:

4.2.1.Kurs Merkezi Yöneticilerinin Genel Görüşleri

KMY'nin genel görüşlerine Şekil 14'te yer verilmiştir. Görüşmeler sonucu ortaya çıkan bulgular incelendiğinde KMY'nin bir kısmı kursları yararlı bulmuşken diğer kısmı ise yetersiz ya da olumsuz bulmuştur. Ortaya çıkan temalar şu şekildedir:

Şekil 14: Kurs Merkezi Yöneticilerinin Genel Görüşleri

Şekil 14 incelendiğinde KMY'nin tamamı akademik başarı, fırsat ve imkan eşitliği, öğretmen faktörü, sınavlara hazırlayıcı yönü ve zararlı alışkanlıklardan koruyucu gibi farklı sebeplerden dolayı kursları yararlı bulmuşlardır.

KMY-1, kursların fırsat ve imkan eşitliğini sağladığını, müfredata hakim olan öğretmenler tarafından kursların verilmesinin faydalı olduğunu ve akademik başarıyı arttırdığını şu sözleri ile vurgulamaktadır:

Öğrencilerimizin bizim kendi öğretmenlerimizden ders almaları açısından oldukça faydalı. En büyük faydası öğretmenlerimizin okuldaki müfredata hakim olmalarından dolayı kursları müfredata paralel olarak yürütebiliyorlar. İmkani olmayan öğrencilere ulaşılması açısından faydalı. Hem akademik başarının artırılması ders başarılarının artması hem de sosyal ve ekonomik yönden sorun yaşayan öğrencilere ulaşabilmesi açısından çok faydalı olduğunu düşünüyorum.

KMY-2 ise

Şimdi geçen senelerle kıyasladığımızda maddi durumu aşırı derecede yetersiz olan ve kendini okulda dezavantajlı hisseden çocukların yetiştirme kursları ile bu aradaki farkı kapatabileceklerini düşünüyorum. Çocuk artık bir bahanesi kalmadı. Bundan 2-3 sene önce ben dershaneye bile gidemiyordum, arkadaşlarım kursa gidiyor, hazırlanıyor onlar başarılı oluyor ben bu halde onlarla nasıl yarışacağım bahanesi kalmadı. Yetiştirme kursları ile artık fırsat eşitliği durumu ortaya çıktı.

şeklinde görüşünü belirterek kursların sınavlara hazırlayıcı yönüne vurgu yapmış aynı zamanda fırsat ve imkan eşitliğini sağladığını vurgulamaktadır.

KMY-3, “Destekleme ve Yetiştirme Kursları faydalı dershanelerin kapatıldığı şu dönemde çocuklar için önemli Ancak bizim okulumuz taşıma merkezi olan bir okul istekli olan taşıma olup ta bu kurslara katılmak isteyen öğrencilerimiz gelemiyorlar ne yazık ki.” diyerek olumlu bulmasına rağmen katılımı ilgili soruna değinmiştir.

KMY-4, kursların maddi imkanı olmayan çocuklara fırsat ve imkan eşitliği sağladığını ve kursların çocukları zararlı alışkanlıklardan uzak tuttuğunu şu sözleri ile vurgulamıştır:

Maddi durumu iyi olmayan öğrenciler için bu kurslar çok muhteşem bir şey. Gerçekçi olmak lazım liseye gittiğimizde dershaneye tanışmadan önce soru çözmek neydi bilmiyordum. Ama şimdi çocuklar 5.sınıfta bu kurslar sayesinde test mantığı ne? Soru nasıl çözülür? Biz bunları kavratmaya çalışıyoruz. Bu açıdan bence çok çok olumlu. Çocukların zararlı alışkanlıklar edinmesini, farklı ortamlara girmesini engellediğini düşünüyorum. Sonuçta kursta olsa sosyal faaliyet neticesinde. Çocukları zararlı alışkanlıklardan koruyor.

KMY-6 ise kursların faydalı olduğunu, kazanım eksiklerini giderici olduğunu şu sözleri ile vurgulamaktadır:

Destekleme ve Yetiştirme Kursları öğrencilerin derste gördüğü konuları pekiştirmek açısından faydalı bir düşünce. Öğrenciler için yapılması gereken faydalı olan bir kurs. Öğrencilerimiz eve gittiği zaman velilerinden ekstra bir ilgi göremiyorlar bizim öğrencilerimiz. Destekleme ve yetiştirme kurslarında öğretmenlerimiz de derste çözemediği soruları oluyor. Genellikle sınava yönelik bir çalışma yapıyor bu yüzden faydalı. Ders esnasında okula yönelik, yazılıya yönelik bir şekilde ders anlatıyoruz. Ama hafta sonu destekleme ve yetiştirme kurslarında TEOG sınavına yönelik daha çok çalışma imkanımız oluyor. Bir de öğrencilere ekstradan test çözdürmüş konuyu pekiştirmiş oluyoruz kazanım eksiklerini gideriyoruz o yüzden kurslar faydalı.

KMY-4 ile KMY-5 kursların yetersiz olduğunu düşünmektedir. Şekil 14’e bakıldığı zaman kursların hayata hazırlayıcı olmaması, planlama yetersizliği,

idarecilere külfet getirmesi, ders sınırlamalarının olması, kaynak yetersizliği, dershaneler kadar DYK'nın yararlı olamayışı ve sadece bilgiye dayalı olması sebeplerinden dolayı kursları yetersiz bulmuşlardır.

KMY-4, kursların idareciler için bir külfet olduğunu “*İdareci boyutundan baktığın zaman bir külfet gibi görünüyor hocam. Hani öğretmenler maddi olarak doyumunu karşılığını alıyor ama idareciler planlaması, okula gelmesi en ufak bir problem olduğu zaman sorumluluk idarecilerde.*” sözleri ile belirtmiştir.

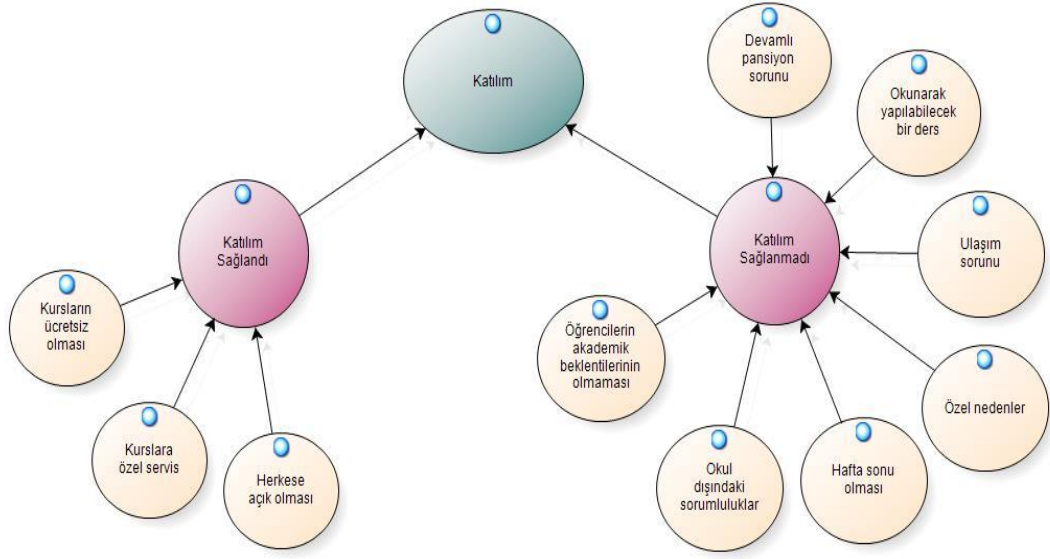
KMY-5, kursların hayata hazırlayıcı yönünün olmamasını, sadece bilgiye dayalı olmasını, planlamasının yetersiz kalmasını, materyal açısından eksiklerin olduğunu ders sınırlamalarının olduğunu ve dershanelerin DYK'dan daha faydalı olduğunu ve bu nedenlerle kursları yetersiz bulduğunu şu sözleri ile belirtmiştir:

Kısmen. Çünkü bilgiye dayalı. Öğrencilere bilgi vermeye çabası içindeyiz. Bilgiye endekli. Biraz daha onları hayata hazırlamak lazım. Sosyal derslere pek yer verilmiyor. Çocukların sosyal gelişimine katkı sağlayacak derslerinde yer alması gerekir. Sadece bilgi açısından TEOG açısından faydalı oldu. Destekleme ve yetiştirme kursları hakkında çok fazla olumlu düşünceye sahip değilim. Çünkü planlama açısından birçok geç yapılan bir kurs planlamayla karşılaştık. İlk dönemdeki sıkıntılar olmasaydı bu kurslardan öğrencilerin biraz daha fazla faydalanması söz konusu olabilirdi. Test konusunda benim gördüğüm şeyler çok eksik kaldı ya da bir öğrenci her istediği kursu takip edemedi. Ders sınırlaması var diye veya istediği kurslarda nasıl bir eğitim alacağını bilemediği için bu durumlar kursların eksikliği olarak göze çarptı. Derslere katkısı oldu ama öğrencilere dershaneler kadar kaliteli yarar sağlamadı. Ben dershanelerin daha yararlı olduğunu düşünüyorum. Çünkü bunun için ortada bir maddiyat var siz para veriyorsunuz ve bu paranın karşılığını talep ediyorsunuz. Ama DYK'lara gelen çocuklar böyle bir masrafta bulunmadığı için bunun karşılığında doğal olarak çok fazla çaba ya da beklenen ilgiyi göstermediler. Dershaneler hem materyal olarak hem de planlama olarak şuan için bizden daha iyiler. Bizde o kadar iyi bir noktaya gelebilir miyiz? Belki ilerde.

Araştırmanın bir sonraki kısmını kurslarla ilgili KMY'nin öğrenci-öğretmen katılımına yönelik görüşleri oluşturmaktadır.

4.2.2.Kurs Merkezi Yöneticilerinin Öğrenci-Öğretmen Katılımına Yönelik Görüşleri

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara Şekil 15'te yer verilmiştir. Kurslara katılımın olması ya da katılımın sağlanamamasının nedenlerine bu bölümde yer verilmiştir.

Şekil 15: Kurs Merkezi Yöneticilerinin Öğrenci-Öğretmen Katılımına Yönelik Görüşleri

Şekil 15 incelendiğinde kurslara katılımın sağlanmasındaki sebepler olarak KMY-1 ve KMY-5 kursların ücretsiz olmasının, kurslara ulaşımında özel servislerin sağlanmasının ve herkese açık olmasının etki ettiği düşünülmektedir.

KMY-1, kursların ücretsiz olması ve herkese açık olmasının kurslara katılımın olmasını sağladığını şu sözleri ile belirtmiştir:

Sosyal bilgiler dersinde 3 öğretmenimiz kurs verdi. İngilizce de 4 öğretmen, toplam 29 öğretmen ve ben dahil 2 idareci kurslarda görev aldık. Destekleme ve Yetiştirme kurslarının ücretsiz olması, herkese açık olması bu anlamda katılımı arttırdı. 8. sınıflarda 57 öğrencimiz var. O da TEOG sınavından ötürü taleplerin biraz daha fazla olduğunu görüyoruz.

İlçe imam hatip ortaokulu KMY-5, “Biz kendi imkanlarımızla yakın köylere okul tarafından öğrencilerin de maddi bir katkısıyla özel servis ayarladık. Böylece 2. haftadan itibaren katılımımız sağlandı.” şeklindeki ifadesi ile kurslara katılımında özel servislerin etkisi olduğunu vurgulamaktadır.

Yine Şekil 15’e bakıldığında kurslara katılımın tam olarak sağlanmadığı görülmektedir. Bu konuda KMY’nin tamamı öğrencilerin akademik beklentilerinin olmaması, okul dışındaki sorumlulukların olması, kursların hafta sonu olması, okunarak yapılabilecek bir ders olarak görülmesi, özel nedenler ve ulaşım sorunu gibi nedenlerin katılımı olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

KMY-1, kurslarda özellikle 5, 6 ve 7. sınıflarda üç ders seçme haklarının olmasından kaynaklı olarak öğrencilerin kurslarda sayısal derslere ağırlık verdiğini ve Sosyal Bilgilerin okunarak yapılabilecek bir ders olmasından kaynaklı olarak seçilmediğini şu sözlerle vurgulamaktadır:

5, 6 ve 7'ler de Sosyal Bilgiler kursu az oldu gerçekten bu sene. Sosyal Bilgiler dersi biraz da okuyarak yapılabilecek bir ders olduğu için biz ona yorduk. Bir Matematik, bir Fen Bilgisi, bir İngilizce gibi birebirde bir öğretmenin anlatmasına ihtiyaç duyulan bir ders değil zannımca okuyarak öğrenci kendisi değişik kaynaklardan faydalanarak test çözerek üstesinden gelebileceğini düşündüğünden onun için Sosyalde talep az oldu. Çocuk üç ders seçme hakkını Matematik ve Fen gibi derslerden yana kullandı.

Yine KMY-1, farklı bir açıdan bakarak süreci şu şekilde ifade etmiştir: “5-6-7 de veli şöyle düşünüyor 5-6-7 de kursla idare ederiz. 8. sınıfta artık biraz daha özel derse yoğunlaşırız şeklinde diye düşünüyorum.” şeklindeki ifade ile kurslarda okunarak yapılabilecek ‘kolay’ görülen derslerin 8. sınıfa gelindiğinde bu dersleri kurslardan alıp ‘zor’ görülen birebir öğretmenlerin anlatması gereken derslerde [Fen, Matematik] imkanlar ölçüsünde özel derslere yöneldiğini belirtmiştir. Yapılan görüşmelerde yöneticisi olduğu kurs merkezindeki katılımın bir örneğini araştırmacıyla paylaşmıştır. Tablo 7’de buna yer verilmiştir.

Tablo 7

Okul-1’de Kursu katılım sağlayan öğrenciler

	Türkçe	Matematik	Fen Bilimleri	Yabancı Dil	Sosyal Bilgiler/ İnkılap Tarihi	Din
5. sınıf	75	162	162	113	23	-
6. sınıf	65	170	163	81	27	-
7. sınıf	79	125	113	47	18	-
8. sınıf	63	53	44	23	58	16

Tablo 7’ye bakıldığında; 5. sınıflarda 210, 6. sınıflarda 203, 7. sınıflarda 145 ve 8. sınıflarda 86 öğrenci Okul-1’de katılım sağlamıştır. Diğer kurs merkezlerinin aksine böyle bir tabloyla karşılaşılmasının sebebi bu kurs merkezinin araştırma yapılan okullar arasında en üst sosyoekonomik seviyeye sahip okul olmasından kaynaklanabilir.

KMY-1, kursların hafta sonu olması ve öğretmenlerin özel nedenlerinden dolayı katılımın tam olarak sağlanmadığını şu sözleri ile belirtmiştir:

Hafta sonu açıldığı için öğretmen arkadaşlarımız hafta sonu çoğu özel işini bırakıyorlar ya da dinlenmek istiyorlar birinci neden dinlenmek. İkinci neden olarak okulumuzda bayan öğretmen sayısı çok fazla zaten kursta görev alan öğretmenlerimiz erkek ağırlıklı. Bayan öğretmenlerimiz hafta sonlarını evde geçirmek istiyorlar, çocuklarına bakıyorlar. Dinlenmek, aileyle vakit geçirmek ve özel nedenler kurslara öğretmen katılımını azalttı.

KMY-2, öğretmenlerin özel sebeplerinden dolayı öğrencilerin ise yaşadıkları çevreden dolayı akademik beklentilerinin olmamasının kurslara olan katılımı azalttığını şu sözlerle ifade etmektedir:

Bu birazda ileri ki akademik beklentilerle alakalı veli ve öğrencilerin. Öğretmen arkadaşlarımızda özel sebeplerinden dolayı katılamadılar. Çok bilmiyoruz neden tercih etmediklerini. Öğrenciler açısından baktığımızda hani biraz daha notları düşük, gelir seviyesi düşük olan bu çevrede okumayı çok düşünmeyen çocuklar bu kursları tercih etmiyorlar.

Yine aynı yönetici özellikle TEOG sınavından sonra mayıs ayında okul sınavlarının bitmesinin ardından kaygı seviyesinin azaldığına ve kurslardaki katılımın azaldığına şu şekilde vurgu yapmaktadır: “Zamanla giderek azaldı da azaldı. Birçok kursta da biz duyuyoruz çevrede arkadaşlarla görüş alışverişinde bulunuyoruz sayılar azalıyor. TEOG sınavı bitti. Kendi okul sınavları da bitiyor. Çocukların üzerindeki kaygı sona eriyor.”

KMY-3, öğretmenlerin isteksizliği, ulaşım ve pansiyondan kaynaklı sorunlardan dolayı katılımın azaldığını düşünmekte ve şu şekilde belirtmektedir:

Bazı öğretmenler isteksiz açtığı için kursu ona göre önem verme durumu oluyor. Birçok okulda da oluyor böyle şeyler. Hem öğretmenden kaynaklı hem de öğrenci de bakıyor ilk baştan devamlı geliyor bakıyor ki öğretmenden hani biraz geçiştirmeye yönelik ders işlediğini görünce onun isteği de azalıyor. Ona bir şey katmadığını da düşünüyor. Bir de ulaşımından kaynaklı gelemeyen öğrencilerimiz de var. Pansiyonumuz her hafta açık değil. Haliyle kalamadıkları ve köylerinden ulaşım sağlayamadıkları için gelemeyen öğrencilerimiz var.

KMY-4, kurslarda öğretmenlerin ve öğrencilerin hafta sonu kurs istemediklerini bu nedenle hafta sonu kurslarındaki katılımın az olması sebebi ile daha sonra hafta içi kurs açtıklarını şu belirtmiştir:

Öğretmenler daha çok hafta içi olmasını istediler. Çünkü insanlar kalkıp hafta sonunu 2 gün tatilini kursa bağlamak istemiyor. Özellikle ekonomik açıdan sorun yaşamayan öğretmenim, hiç kusura bakmayın hafta sonu tatilimde kurs açamam dediler. Birde özel kurslara katılan öğrenciler hafta sonu kurslarında onlarda hafta içi olursa kursa katılabileceklerini

söylediler. Bu nedenle katılım sağlansın diye hafta içi kurs açmak zorunda kaldık.

KMY-5, “Sadece 8. sınıf öğrencileri yüzde 90 oranında katıldı. Katılmayan öğrencilerde ulaşım problemi nedeni ile gelemedi. Bir çok köyümüz 30 km den uzak olduğu için ulaşım gidip gelme sorunu olacağından onlar baştan gelmemeyi tercih ettiler yol sıkıntısından dolayı.” diyerek katılımın tam sağlanamamasında ulaşım sorununa değinmiştir.

KMY-6 ise hem ulaşım sorununun hem de özel nedenlerin öğretmen ve öğrenci katılımını etkilediğini şu ifadeleriyle belirtmiştir:

Kursu ilk açtığımızda katılım güzeldi, yoğundu fakat İlerleyen zamanlarda öğrencilerimizden devamsızlık yapanlar oldu. Devamsızlık yapma sebepleri de genel olarak maddi imkansızlıktan oldu. Çünkü hafta içi öğrencilerimiz taşınabilir olarak okulumuza gelip gidebiliyorlar. Bunu sonuçta devlet karşılıyor. Sonra kurs olduğu zaman hafta sonu bunu velilerimiz karşılaması gerekiyor. Bir kısım velimiz bu ücreti karşılayamadıkları için öğrencilerini yollayamadılar. Bazı öğrencilerde keyfi olarak 5 gün okula gidiyoruz zaten, 2 günde evde dinlenelim diyerek birkaçı da öyle devamsızlık yaptı. Bununla beraber kursun ilerleyen zamanlarında biraz katılım konusunda fire verdik. (...)Aslında bu durum her öğretmene göre değişebiliyor. Hani kendi özel hayatları ile alakalı. Küçük çocuğu olan öğretmenlerimiz pek gelmek istemiyor. Tabi öğretmenlerimizin çalıştıkları okul ile ikamet ettikleri yerler farklı olduğu için arada uzun bir mesafe olduğu için o arayışı gidip gelmek istemiyorlar hafta sonunda. Birde yolu kattığımız zaman hafta sonunun yarısını kursa, okula ayırmış oluyorlar. Kendi özel hayatlarına ayıracakları bir vakitleri kalmamış oluyor. Bir kısmımız bu şekilde talep etmedi. Bu gibi özel sebepler etkili oldu.

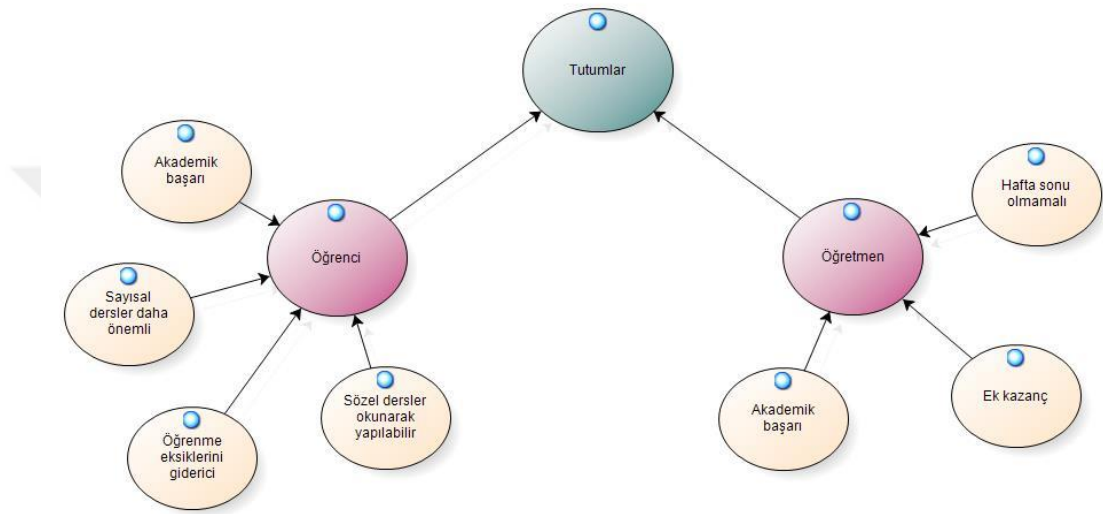
Katılım konusunda KMY-2'nin farklı bir düşüncesi bulunmaktadır. Her öğrencinin kurslara katılmasına gerek olmadığını düşünmektedir. Bu düşüncesini şu sözlerle ifade etmektedir:

Öğrenciler noktasında 650 öğrencinin hepsinin yetiştirme kurslarına dahil edilmesinin çok elzem olduğunu düşünmüyorum açıkçası. Öğrencilerin hepsi akademik olarak başarılı olacaklar, çok iyi yerlere gelecekler, böyle aman aman liseler kazanacaklar diye bir kriter olmamalı. Belki de bu çocukların bir çoğu meslek lisesine gidecek. Yetiştirme kursları ile belki de hiç ilgisi olmayan liselere gidecek. Bu sistem dershaneler yerine düşünülen bir sistem. Şöyle düşünelim daha önce bizim 650 kişilik okulumuzdan kaç kişi dershaneye gidiyordu. 100-150 diyelim. Bizim kurslarda 400-450 çok iyi bir rakam. Ortaya bir menü koymuşsunuz. Bir lokanta gibi düşünün. Burada dersler var. Almak isteyen öğrenciler alır. İşte çok aşırı derecede özendirilmeye çalışmanın anlamı yok. Bu ilkenin teknik elemana da ihtiyacı var, sanayide çalışacak insana da, lokantada çalışacak garsona da ihtiyacı var. Açıkçası hepsinin de alması gerektiği düşüncesinde değilim. Herkesi dahil etmeye çalışıyorlar.

Araştırmanın bir sonraki kısmını kurs merkezi yöneticilerinin öğrenci ve öğretmenlerin kurs tutumlarına yönelik görüşleri oluşturmaktadır.

4.2.3.Kurs Merkezi Yöneticilerine Göre Öğrenci ve Öğretmenlerin Kurslara İlişkin Tutumları

Şekil 16'da KMY'nin kurslara ilişkin öğrenci ve öğretmenlerin tutumlarına yer verilmiştir. Öğrenci ve öğretmenlerin farklı ve benzer açılardan kurslara ilişkin tutumlara sahip oldukları görülmektedir.

Şekil 16: Kurs Merkezi Yöneticilerine Göre Öğrenci ve Öğretmenlerin Kurslara İlişkin Tutumları

KMY'lere göre kurslara yönelik öğrencilerin tutumlarına bakıldığında öğrencilerin; akademik başarılarını sağladığını, öğrenme eksikliklerini giderdiği, sayısal derslerin okunarak yapılabilecek sözel derslere göre tercih sebebi olduğunu belirtmişlerdir. Bu konu hakkında KMY-4, KMY-5 ve KMY-6 görüş belirtmişlerdir.

KMY-4, sayısal derslerin okunarak yapılabilecek sözel derslere göre tercih sebebi olduğunu düşünmektedir. Bunu şu sözleri ile ifade etmektedir:

Özellikle İnkılap Tarihinde sıkıntı yok. 8. sınıf olduğu için zaten istekli bakıyorlar. Ama 5-6-7'lere gelince boyut biraz daha değişiyor. Fen Bilgisi, İngilizce ve özellikle Matematik ön planda tutuluyor. Öğrencilerin 3 ders seçme hakkı var. Bu boyut olunca bu derslere yoğunluk daha çok oluyor. Sosyal, Türkçe ve Din dersi okurum yaparım kolay anlayışı var. O yüzden katılım azalıyor.

KMY-5, öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığı için kurslara karşı olumlu bir tutuma sahip olduğunu “*Öğrencilerimiz tamamen derste başarılı olayım bana ders konusunda not konusunda bir başarı sağlasın olarak bakıyor.*” sözleri ile belirtmiştir.

KMY-6 ise kursların öğrencilerdeki öğrenme eksikliklerini giderdiği için öğrencilerin olumlu tutuma sahip olduklarını düşünmektedir. Bu düşüncesini “*Öğrencilerin kurslarla ilgili düşünceleri olumlu. Çünkü ekstra bir çalışmaya ihtiyaç duyuyorlar. Bu kurslar sayesinde bu çalışmaları almış oluyorlar. Eksiklerini gideriyorlar. O yüzden öğrencilerin fikirleri bakış açıları olumlu.*” sözleri ile belirtmektedir.

Yöneticilere göre kurslara yönelik tutumlara bakıldığında öğretmenlerin; kursları ek kazanç olarak gördükleri, hafta sonu yapılmasını istemedikleri ve akademik başarıyı arttırması konusunda öğrencilerle ortak fikirde oldukları görülmektedir. Bu kapsamda KMY-4 ile KMY-5 görüşlerini belirtmiştir. Diğer yöneticiler farklı görüşlerde bulunmamıştır.

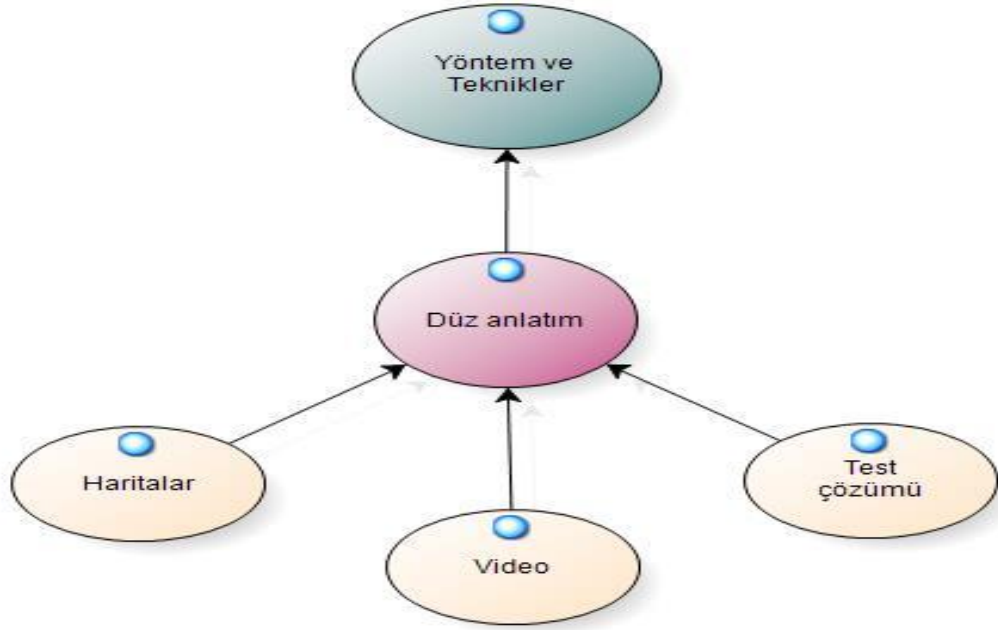
KMY-4, kursların öğretmenlere kazanç sağladığını ancak kurslara hafta sonu gelmek istemediklerini şu sözleri ile ifade etmektedir: “*Öğretmenler ek ders ücretinin iki katı olması açısından kurslarda olmak istiyor ama hafta içi olmasını istiyorlar. Hafta sonlarını aileleriyle birlikte geçirmek istiyorlar.*”

KMY-5, akademik başarıya vurgu yaparak “*Öğretmenlerinde ben derslerini birebir takip etmedim ama öğrenciler sınavlarda iyi birer not alsınlar bir şeyler başarsınlar amacıyla baktıklarını söyleyebilirim.*” şeklinde düşüncelerini ifade etmektedir.

Araştırmanın bir sonraki kısmını KMY’ye göre öğretmenlerin kurslarda uyguladıkları yöntem ve tekniklere yönelik görüşleri oluşturmaktadır.

4.2.4.Kurs Merkezi Yöneticilerine Göre Kursta Uygulanan Yöntem ve Teknikler

Araştırma bulgularına göre kurslarda uygulanan yöntem ve tekniklere Şekil 17’de yer verilmiştir.

Şekil 17: Kurs Merkezi Yöneticilerine Göre Kursta Uygulanan Yöntem ve Teknikler

KMY'ler doğrudan sınıf ortamında bulunmamalarına rağmen gözlemlerinden, öğretmen, veli ve öğrenci dönütlerinden yararlanarak Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin daha çok düz anlatım yöntemleri ile ders işlediklerini, kazanımlarla ilgili konu tekrarları yaptıklarını, bu süreçte haritalardan ve videolardan yararlandıklarını ve sınavlara yönelik test çözümü yaptıklarını belirtmişlerdir.

Tüm yöneticiler, düz anlatım yöntemi ile ders işlenmesi ve ders sırasında sıklıkla test çözümü yapılması konusunda hemfikirdir. Bu konuda KMY-3 şu şekilde ifade etmektedir: *“Tahtayı kullanıyor hocamız. Haritalar üzerinden anlatıyor. Eğlenceli olduğunu söylüyor öğretmenimizde öğrencilerimiz de. Bir gün test çözüyorsa diğerinde harita üzerinden video üzerinden ders anlatması farklı kaynaklar kullanması dersin daha da kalıcılığını arttırdığını düşünüyorum.”*

KMY-6, KMY-3 ile benzer görüşlere sahiptir. Düşüncelerini şu şekilde belirtmektedir:

Ben hem yöneticiyim hem de Matematik kurslarına girdiğimden daha yakından takip edebiliyorum süreci. Benden önce Sosyal hocamız derse giriyor. Tahta üzerinde çizimlerini görüyorum. Hafta içi ders saati az İnkılap Tarihinde, hocamız dersinde yetişemediği yerleri anlatıyor kursta. Kazanım testlerini, değerlendirme testlerini ve diğer kaynakların

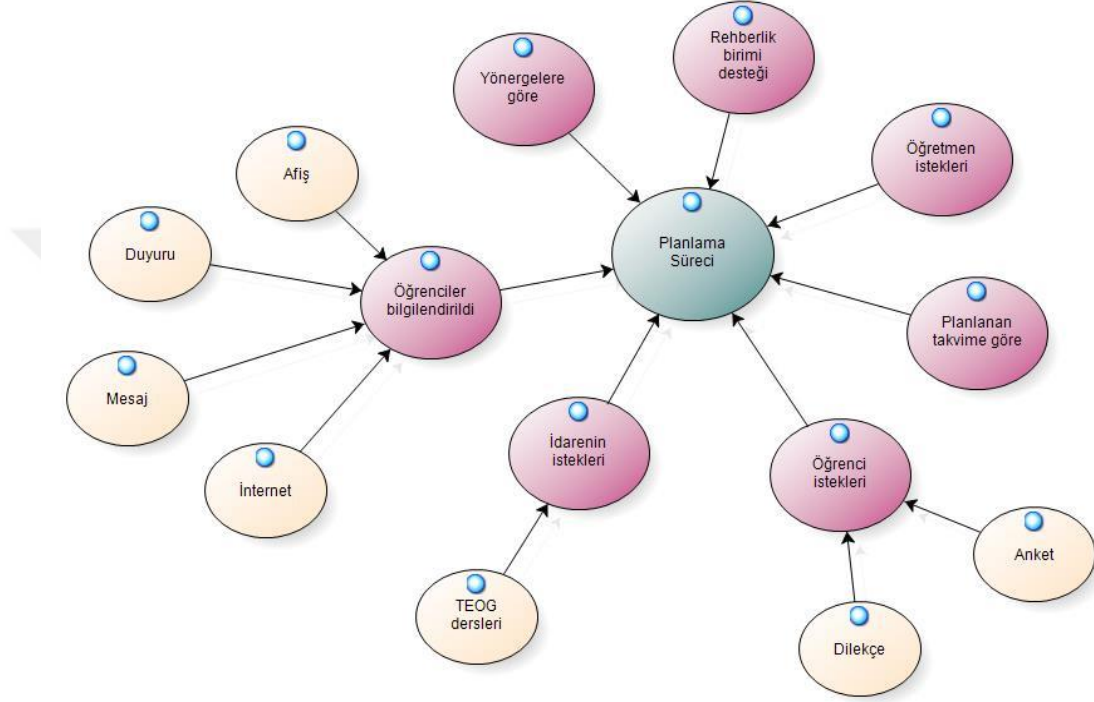

fotoğrafını çekiyor öğrencilerle uyguluyor. Harita götürüyor bazen sınıfa. O şekilde ders işliyor hocamız.

Araştırmanın bir sonraki kısmını KMY'lerin kursu planlama sürecine yönelik görüşleri oluşturmaktadır.

4.2.5.Kurs Merkezi Yöneticilerinin Kursu Planlama Süreçleri

Şekil 18'de yöneticilerin planlama süreçlerine ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Şekil 18: Kurs Merkezi Yöneticilerinin Kursu Planlama Süreçleri

Araştırma bulgularına göre KMY'ler öncelikle kurslarla ilgili velileri ve öğrencileri duyuru, afiş, mesaj ve internet yolu ile bilgilendirmişlerdir. Kursa katılım sağlayacak öğrencilere anket ve dilekçe ile seçmek istedikleri derslerin neler olduğu sorulmuştur. Açılacak kurslar konusunda yöneticiler okul idarecilerin ve üst makamlardaki idari amirlerin TEOG derslerine öncelik verilmesi gerektiği vurguladıklarını belirtmişlerdir. Ardından planlama sürecinde kursa katılmak isteyen öğretmenlerin isteklerine başvurulmuştur. Bu doğrultuda planlama; planlanan takvime göre, yönergelere göre, varsa okulun rehberlik birimleri ile görüşülerek hazırlanmıştır.

Bakanlığın takvimine uygun olarak, rehberlik biriminin desteği ile kurs planlamalarını oluşturulan KMY-1, görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

En başında bakanlık bir takvim yayınlıyor. Bu takvim doğrultusunda öğrenci başvurularını alıyoruz, öğretmen başvurularını alıyoruz. Rehberlik birimimizle bakıyoruz. Hangi dersten, hangi öğrenciler müracaat te bulunmuşlar bakıyoruz. Atıyorum 5. sınıflardan Sosyal Bilgiler dersine 100 öğrenci başvurmuş. Biz kaç sınıf açabiliriz? Maksimum 20-25 olabiliyor sınıf mevcudu kurslarda. 20 öğrenciden 5 grup açabiliyoruz. Öğretmen taleplerine bakıyoruz. Kaç öğretmene ihtiyacımız var. Öncelikle onu belirliyoruz. Atıyorum bu 5 gruba 2 öğretmen, 6. sınıflarda 3 grup var diyelim onlara 1 öğretmen şeklinde ihtiyacımızı da belirliyoruz. Öğretmen arkadaşlarımızın talepleri doğrultusunda öğretmenlerimizi görevlendiriyoruz. O açılan gruplara da o hafta içi yapılan derslerdeki gibi ders programı yapıyoruz çocuklara. Her öğrencinin tercihi farklı olduğu için hepsine birebir ders programı yapıyoruz. Sınıf düzeninde olmuyor. Sosyalden çıkıyor Matematiğe gidiyor. Arkadaşı Fen kursuna geçiyor. O yüzden öğrenciye özel program yapıyoruz. Derslik programı gibi oluyor. Çocuklar yer değiştiriyor. Eğer grup sayılarında azalma olursa onun altına düşerse grup sayısı yönergeye göre o grubu kapatıyoruz. Öğrencileri mağdur etmiyor devam edecek öğrencileri farklı sınıflara alıyoruz.

Öğretmen ve öğrenci istekleri doğrultusunda planlamasını oluşturan KMY-2 ise görüşlerini şu şekilde belirtmektedir:

Planlamaları öğretmen ve öğrencilerimizin isteği doğrultusunda yapmaya çalıştık. Mesela öğretmenlerimizin gün isteği oldu. Bunu yerine getirdik. Program kullandık bununla alakalı. Öğrencilerimizi tek tek öğretmenlerimize atadık. Bazı öğrencilerin dışardan aldıkları takviyeler vardı. O günleri belirttiler, o günleri boşalttık. Çok düzenli ve tertipli geçti bu sene. 1. dönemde bazı sıkıntılar yaşadık yerleşmede, kurs modülü üzerinde bakanlığın düzenleme yapacaktı onu uzun süre yapamadı. Bakanlığı beklediğimiz için kendi programımız geç kaldı. Sonrasında programımızı oturttuk. Özellikle 2. dönem yaptığımız kurslarda hiçbir sıkıntı yaşamadık.

KMY-3 ise, kursların idarenin istekleri doğrultusunda öğretmenlere danışılmadan yapıldığını şu sözleri ile ifade etmektedir:

Zaten ilk olarak istekli öğretmenleri ön plana aldık. Sonradan mecbur açılması gereken dersler oluyor. İstekli olmasa da öğretmen mecburen açılıyor kurs müdür beyin söylediği öğretmenlere kursları açtık. Planlamayı da biz idare olarak yaptık zaten. Hafta sonu olarak ve 5-6-7 ve 8. sınıfları ayarladık. Biz planlamayı idare olarak yaptık öğretmenlere sormadık. Sadece öğretmenlerden derste işledikleri planları istedik. Hafta içine kurs hiç koymadık hafta sonuna koyduk. Ancak öğretmen gelemediyse hafta sonu kursa ya da bir engel çıktıysa hafta içi telafisi yapıldı kursların muhakkak. 5-6-7 leri birer şube 8'ler iki şube olmak üzere toplam 5 sınıfta kurs açtık.

KMY-4 ise kurs planlama süreci ile ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir:

Çocuklara bilgilendirme yaptık. Özellikle 8. sınıflara detaylı olarak anlattık. 6 ders seçebileceklerini söyledik. 5-6-7 lerede duyuruda bulunduk. Başvuru için öğrencilerimize birer eba şifresi verdik. Ders ve öğretmenleri seçmelerini istedik. Öğrenciler almak istedikleri dersi hangi öğretmenden almak istiyorlarsa istediler. Baktık bizde hangi dersi seçmişlerse hangi öğretmene yoğunluk varsa bizde ona göre planlama yaptık. Sınıflarımızı oluşturduk.

KMY-5, kurs planlama sürecine dair düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir:

Kurslar açılmadan önce öğrencilerle 2 hafta önce anket çalışması yaptık. Öğrenciler daha çok hangi dersi istiyorsa, hangi derslerinden eksikliklerini olduğunu düşünüyorlarsa bu kursları seçtiler. Tamamen öğrencilere dayalı bir kurstu. Bunun yanı sıra öğretmenlerinde kurs açıp açmama durumuna da göre değerlendirme yapıldı. Hem öğrencilerin istediği hem de öğretmenlerin açın dediği kursların açılması sağlandı.

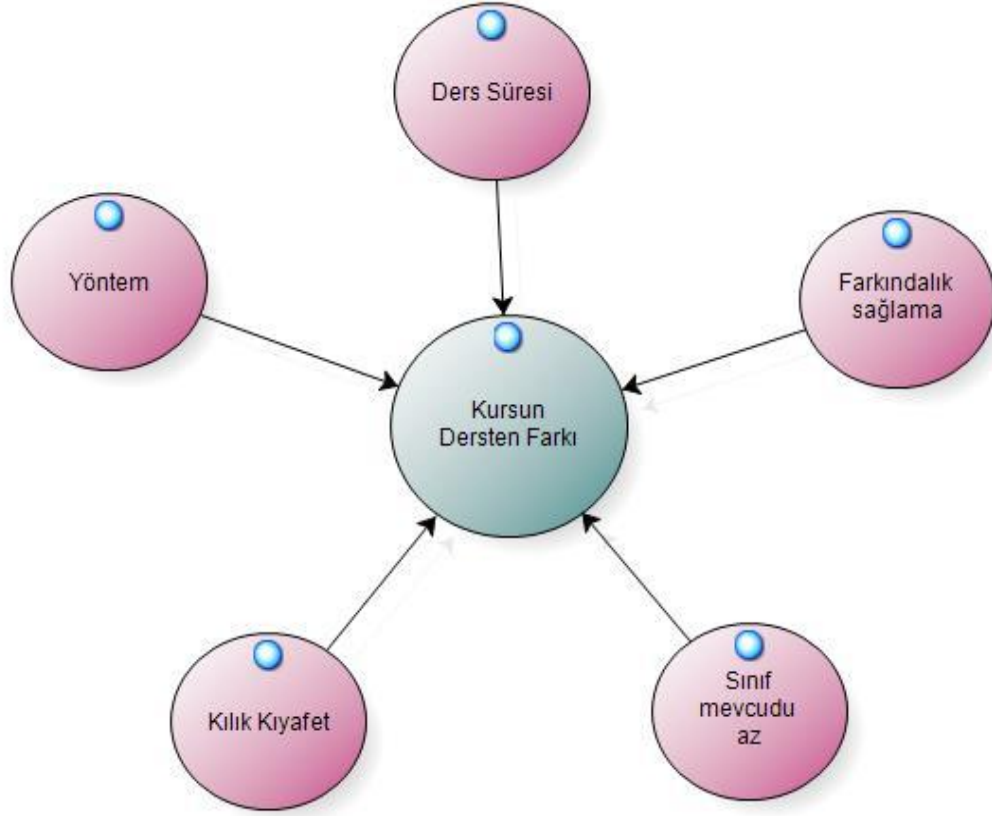
KMY-6, planlama sürecinde TEOG dersleri baz alarak, öğrencileri bilgilendirerek oluşturduğu planlama sürecini şu şekilde ifade etmektedir:

Kurslar açılmadan önce öğrencilere dilekçelerini dağıttık. Genel olarak TEOG ta çıkan ana dersleri, ana branşları baz aldık. Öğrencilerimize dağıttığımız dilekçeler doğrultusunda en çok istenen derslerden kurs açmaya çalıştık. Sözlü olarak öğrencilerimize duyurularda bulunduk. Yazılı olarak dilekçe hazırladık onlara. Evlerine götürüp velilerine okuttular. Dilekçelerini, katılmak isteyenler doldurtup evde getirdiler. Katılmak istemeyenler de bize katılmak istemediklerini yazılı olarak bildirdiler. Bir de ilçe milli eğitimin hazırladığı kurslar ile ilgili afişler vardı. Bunu mümkün oldukça okulun en çok görülen yerlerine astık. Okulun internet adresinden de duyurduk. Afiş vesaire ile herkesin bu haberi duymasını sağladık.

Araştırmanın bir sonraki kısmını KMY'lere göre kursların dersten farkına ilişkin görüşleri oluşturmaktadır.

4.2.6.Kurs Merkezi Yöneticilerine Göre Kursun Dersten Farkı

Yöneticilerin kursun dersten farkına ilişkin görüşlerine Şekil 19'da yer verilmektedir.

Şekil 19: Kurs Merkezi Yöneticilerine Göre Kursun Dersten Farkı

Şekil 19'a bakıldığında yöneticilerin kursları dersten farklı bulma sebepleri şunlardır: ders süresi, kurstaki derslerde uygulanan farklı yöntemlerin, kılık kıyafet serbestliği, sınıf mevcutlarının daha az oluşu ve sınavlara yönelik farkındalık sağlamasıdır. Bu konu hakkında KMY-1, KMY-3, KMY-5 ve KMY-6 görüşlerini belirtmiştir.

KMY-1 kursların; kılık kıyafet esnekliği, ders saatinin farklılığı ve derslerin pekiştirilmesine olanak sağladığını *“Sadece kılık kıyafette esneklik oldu. Hafta içi 40 dakika ders gören öğrenci hafta sonu blok 80 dakika ders görüyor üst üste. Hafta içi dinlediği dersi hafta sonu pekiştirebildi farklı bir yöntemle. Hafta sonu da kursta kısa bir tekrar yapıyor.”* belirtmiştir.

KMY-3, hafta içi görülen derslere göre kurslarda sınıf mevcutlarının az olmasına ve derslerin derinlemesine işlenmesine olanak sağlamasına şu sözleri ile değinmektedir: *“Öğretmenlerimiz daha derinlemesine girebiliyor konulara kurslarda. Konu olarak zaten bir farklılık yok. Ama daha derinlemesine işlenebiliyor konular.”*

Öğrencilerin az katılmasının bir olumlu yönü oluyor. Mesela bir sınıfta 20 öğrenci varsa o hafta 6 öğrenci kursa gelmişse neredeyse özel ders gibi oluyor. Bu da olumsuzun olumlu yönü oluyor.”

Kursların öğrencilerde derslere göre bir farkındalık yarattığını düşünen KMY-5, düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir:

Bir farkındalık yarattığını düşünüyorum. Kursa gelen öğrencilerin daha fazla sistemli çalıştığını gözlemledim. Özellikle kursa devamlı gelen öğrencilerdi bunlar. İstekli öğrencilerdi. Katkı olarak daha disiplinli çalışmayı öğretti onlara. Bir şeylerin ekstra bir çabayla olabileceğini gördüler. Çaba verildiğinde başarının da geldiğini bu kurslarda anlamış oldular.

KMY-6 ise kurslardaki yöntemlerin dersten farklı olduğunu şu sözleri ile belirtmektedir:

Tabi ki de var. Az önce de söylediğim gibi. Biz dersi genelde okuyup anlamaya yönelik yapıyoruz. Konuyu anlamaya yönelik etkinlik yaptırma noktasında zaman yetersiz kalıyor. O pekiştirme etkinliklerini, test çözme tekniklerini, alıştırmaya çözmelerini hep kurslarda tamamlayabildik. Anlaşılmayan konularda öğretmenlerimiz öğrencilerimize farklı yöntemlerle konuları sunmuş oldu. Birbirlerini bütünler gibi oldu.

Kurslara katılım sağlayan bir SBÖ olan KMY-4, KMY-6'ya katılarak benzer bir şekilde yöntemle ilgili olarak şu düşüncelerini belirtmiştir:

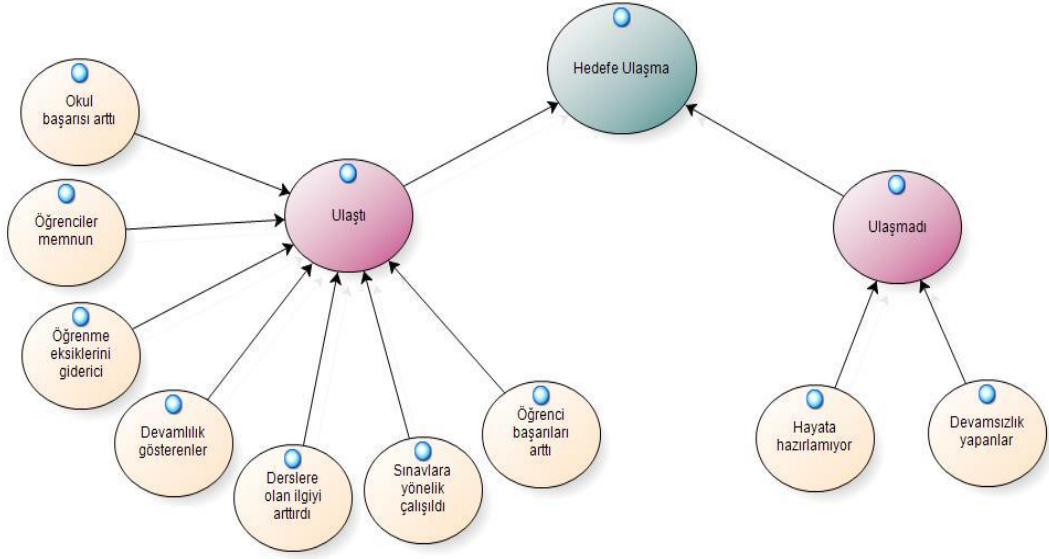
Ben kendimden yola çıkayım yani kurslara rutin hayattan farklı bir şey oluşturmak istiyorsun hocam. İster istemez daha sıkı çalışmak gerekiyor. En azından akşamdan hangi testi çözeceğim ya da hangi konuyu anlatacağım ya da hangi denemeyi yapacağım. Bunların planlamasını hazırlayıp sunacağım onu düşünüyorum. Çocuklara daha iyi nasıl öğretebilirim ona göre farklı bir program oluşturuyorum hocam. Diğer öğretmenlerimizin de böyle uyguladıklarını düşünüyorum.

KMY-2, kursların hafta içi olan derslerle aynı olduğunu “*Ders saatleri ve sınıf ortamı aynı okul düzeninin devamı niteliğinde.*” diyerek ifade etmektedir.

Araştırmanın bir sonraki kısmını KMY'lere göre kursların hedefine ulaşmasına yönelik görüşleri oluşturmaktadır.

4.2.7.Kursların Hedefine Ulaşmasına Yönelik Kurs Merkezi Yöneticilerinin Görüşleri

Araştırma bulgularına bakıldığında KMY'ler, genel olarak kursların hedefine ulaştığını düşünmektedirler. Hedefine ulaşmadığını düşünen yöneticilerde vardır. Bulgulara Şekil 20'de yer verilmektedir.

Şekil 20: Kursların Hedefine Ulaşmasına Yönelik Kurs Merkezi Yöneticilerinin Görüşleri

Tüm KMY'ler, kursların hedefine ulaştığını düşünmektedir. Bu doğrultuda kurslarla birlikte okul başarısının arttığını, öğrencilerin memnun olduklarını, öğrencilerde öğrenme eksiklerini giderici yönünün bulunduğunu, devamlılık gösteren öğrencilerde başarıya ulaştığını, hafta içi görülen derslere olan ilginin arttığını, kurslarda sınavlara yönelik çalışıldığını ve öğrenci başarılarının arttığını belirtmişlerdir.

Ayrıca

KMY-5'in olumsuz düşünceleri de vardır.

KMY-1, kurslara devamlılık sağlayan öğrencilerde hedeflere ulaşıldığını, bu öğrencilerle sınavlara yönelik çalışıldığını ve buna bağlı olarak okul başarısının arttığını belirtmiştir. Bununla ilgili olarak görüşleri şöyledir:

Öğrenci kursa devam ettiği sürece faydalandığını ve kursların hedefine ulaştığını düşünüyorum ben. Amacına ulaştı. Çünkü tamamen 8. sınıflarda TEOG a yönelik çalışmalar oldu. 5, 6, 7 ler de hafta içi müfredatına uygun çalışmalar yapıldı. Sınav haftalarında sınavlarına yönelik çalışmalar yapıldı. O yüzden devam eden ve isteyen katılım sağlayan öğrencinin amacına ulaştığını düşünüyorum ben. 1. dönem TEOG olarak düşünürsek İnkılap Tarihi ortalamamız 78.4'müş. 2. dönem biz bu ortalamayı 81.2'ye çıkarmışız. Bunda şu da var. 1. dönem TEOG konuları maksimum 2 üniteden falan oluşuyor diye biliyorum hatta bazı derslerde 2. ünite tamamlanmıyor bile. Ama 2. dönem TEOG sınavında artık sonlara yaklaşıldığı için konu sayısı ve ünite sayısı artıyor. Biz buna rağmen TEOG ortalamamızı yükseltmiştik. Bunda hafta sonu yaptığımız 'Yetiştirme Kurslarının' faydası vardı.

KMY-2 ise okuldaki kursların öğrenme eksiklerini giderici çalışmalara olanak sağlayarak okul TEOG başarısını arttırdığını belirtmiştir. Düşüncelerini şu şekilde belirtmiştir:

Geçen sene ki TEOG başarımlarla kıyaslandığında bunun gözle görülebilir bir artışla kanıtlandığını görüyoruz TEOG kurslarının TEOG başarısına katkısını. Geçen sene ki doğru cevaplama oranımız İnkılaptan %51 civarındaydı yanlış hatırlamıyorsam şimdi ise %58'e çıktı. Gözlemlediğim kadarıyla kursların sınavlara olumlu yönde bir katkısı var. Kurslardayken sınavlarla ilgili öğrencilerden geri dönüt alıyorum. Hocam sınavımız iyi geçti diyorlar. Bu durum sınavda sizin de katkınız olabileceğini düşündürüyor. Sonuçta öğrencinin öğrenme eksikleri olan bir dersten ilk kez gördüğü İnkılap Tarihinden kursa geliyor, öğretmeninden eksiklerini öğreniyor ve ders başarısı yükseliyor.

Okul başarısının arttığını söyleyen KMY-3 kursun hedefine ulaştığı yönündeki düşüncesini şu şekilde ifade etmektedir: *“Zaten netler arttı 2.dönem. İlk dönem Sosyal ortalaması 47 ise, ikinci dönem 52 oldu. 5-6 puanlık bir fark oldu. Kimi öğrenci de bu fark daha da büyük.50'den 75'e çıkanlar var. Bu da öğretmenin dersi aktif kullanmasıyla ilgili olduğunu düşünüyorum. Bence hedefine ulaştı kurslar”*

Kurslarda görev alan bir SBÖ olan KMY-4 ise, okulda bütün olarak başarı elde edilemese de bireysel bazda çalışan, istekli, gayretli öğrencilerin başarılarının arttığını şu sözleri ile vurgulamaktadır:

Maalesef bizim öğrenciler açısından yeterince hedefimize ulaştığımızı söyleyemem. Ama bireysel bazda düşünürsek kursa başlamadan önce çok daha düşük olan yani öğrencilerimizin 95 puana kadar çıktığını gördüm. Yüz üzerinden kırkılık bir öğrenciydi bu öğrenci. Ha bu nasıl oluyor hocam? Biz ne kadar anlattırsak anlatalım. Anlattığımız şeyleri çocukların uygulaması, çalışması gerekiyor. Çalışmayınca bir verimlilik bekleyebilir misiniz? Bu yüzden okulumuz TEOG ta ilçe sonuncusu oldu. Çalışmazsanız olmaz. yine bireysel bazda değişiklikler var. Ama genel olarak okulun ortalamasına baktığın zaman ilk döneme göre ikinci dönem de 10 puanlık bir artış söz konusu. Bireysel olarak bakarsak daha fazla artış sağlayan öğrencilerimizde vardı. Ali 85 aldı. Arzu 90 aldı. Ceren ilk dönem 65'ti 85'e çıktı. Özcan ilk dönem 40 almıştı 95 aldı mesela ikinci sınavdan.

KMY-5 ise öğrencilerin İnkılap Tarihi kursundan memnun olduklarını ve öğrenci sınav başarılarını ve okul başarısını yükselttiğini şu sözleri ile vurgulamaktadır:

Bence ulaştı. Çocuklar aldıkları kursların TEOG başarılarına etkilerinin olduğunu sınavdan sonra söylediler. Yaklaşık 10 puanlık genel artış sağladı bu derste başarılıydık. Bu nesnel bir başarı biz bunu ancak bu şekilde görebiliyoruz. Okulumuzun da puanı artmış oldu öğrencilerimizin de. Öznel olarak ta öğrenciler bunlardan mutluluk duyuyor. Severe

geldiğimiz bir kurs dediler. Kurslardan memnunlar. Genel olarak kursun devamında başka derslerden devamsızlık yaşansa da İnkılap Tarihi dersinde bunun daha az olduğunu gözlemledim. İnkılap kursuyla ilgili de bir şikayetleri olmadı hiç.

Kursların, öğrencilerde derslere olan ilgisini arttırdığını vurgulayan KMY-6 ise düşüncelerini şu sözlerle ifade etmektedir:

Öğrencilerin derslere olan ilgisi de arttı, kurslar sayesinde. Başarılarında da bir artış oldu. 1. dönem ve 2. dönem arasında karşılaştıracak olursak ta başarılarında bir artış oldu. Rakamsal olarak bir şey söyleyemem daha veriler elimizde yok. Öğrencilerimizin derste ve TEOG ta başarısı arttı bu kurslar sayesinde. Diğer derslerde bir artış sağlanırken İnkılapta da bir artış sağlandı.

Kursların hedefine ulaşmadığını düşünen yöneticilerde vardır. Bu doğrultuda yöneticilerin ortak ifadesi kurslara devamsızlık yapan öğrencilerin olması ve bunların kurstan faydalanamamasından dolayı kurslardaki hedeflerine ulaşamadıklarını belirtmektedirler. Ayrıca KMY-5'e göre kursların hedefine ulaşamama sebeplerinin bir diğeri kursların sınav odaklı olup öğrencileri hayata hazırlayamamasıdır. Bu konuda KMY-5 şu şekilde ifade etmektedir:

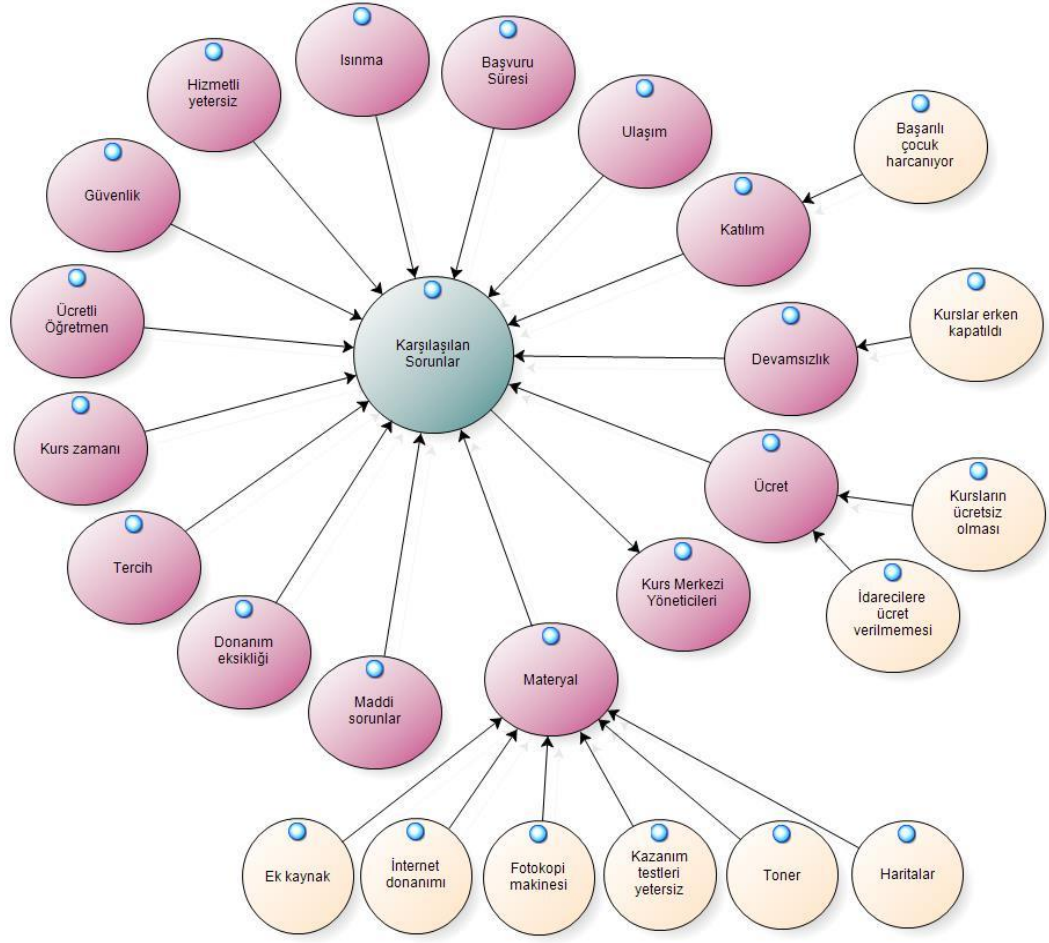
Bizim amacımız şudur. Öğrenci bir şeyi severek isteyerek öğrensin. Ama açtığımız Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kursuna ise öğrenciler daha çok TEOG sınavında daha başarılı olayım, yüksek net yapayım öğreneyim düşüncesiyle gelinen bir kurs olduğunu düşünüyorum. Ancak öğrenciler biraz daha tarihini öğrenmek adına severek isteyerek bu kurslara katılsaydı daha verimli olabilirdi. Ben her zaman şunu düşünüyorum. Bir öğrenci bir şeyi sadece sınav için öğreniyorsa bunun hiçbir yararı yoktur. Yine de bu kurslar böyle bir amaçla açıldığı için tamam şu anda TEOG'ta iyi bir başarı iyi bir net gördük ama zannetmiyorum ki öğrenciler konuları iyi bir şekilde öğrendi. Çünkü benim için öğrenmek uzun bir süreçtir. Çocuk bunu birkaç hafta sonra unutacaksa o zaman buna tam manasıyla bir öğrenmek diyemeyiz. Bu konuda Sosyal Bilgiler dersi de aynı şekilde, bir öğrencinin çok şey öğrenebileceği Sosyal Bilgiler dersi hayatını en azından tanıyabileceği dersi, çok fazla sayısal bir ders değil ama yararlı olabilirdi çocuğun hayatında ama sadece ders mantığında ilerlediği için ben çokta başarılı geçtiğini düşünmüyorum. Bu nedenle istenilen başarının sağlandığını düşünmüyorum.

Araştırmanın bir sonraki kısmını KMY'lere göre kursta karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri oluşturmaktadır.

4.2.8.Kurs Merkezi Yöneticilerine Göre Kurslarda Karşılaşılan Sorunlar

Araştırma bulgularına bakıldığında yöneticilere göre karşılaşılan sorunlara Şekil 21'de yer verilmektedir.

Şekil 21: Kurs Merkezi Yöneticilerine Göre Kurslarda Karşılaşılan Sorunlar

Yöneticilerin çeşitli sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir. Tüm kurs merkezi yöneticilerinden görüş alınmıştır. Karşılaşılan sorunlar şunlardır: Devamsızlık, ücretli öğretmenlerin kursları önemsemeyişi, tercihlerin zamanında yapılamaması, başvuru süresi yetersizliği, materyal eksikliği, ücret, ulaşım, kurs zamanı, katılım, maddi sorunlar, donanım eksikliği, ısınma, hizmetli yetersizliği ve güvenlidir.

Devamsızlık, kursla ilgili önemli bir sorundur. Bu konuda KMY-1, düşüncelerini şu sözlerle belirtmektedir:

Devamsızlık problemi bizi sıkıntıya sokuyor. Grupları devamsızlık nedeni ile kapatmak zorunda oluyoruz. Devam edecek öğrencilere yeniden program yapmak zorunda kalıyoruz. Aslında yönergede devamsızlıkla ilgili bir yaptırım var. Kursa devamsızlık yapan öğrenci yönergeye göre bırakılıyor. Biz bunu yapıyoruz ama bu öğrencinin işine geliyor aslında. Öğrencilerimizin çoğu hafta içi yoruluyor. Velilerimizin ısrarı ile hafta sonu geliyor. Bu konunun önüne geçebileceğimizi de sanmıyorum aslında ben.

Yine devamsızlıkla ve kursların kapanmasıyla ilgili olarak KMY-2'nin görüşleri şu şekildedir:

Devamsızlık noktasında sıkıntı yaşıyor. Birde devamsızlık noktasında biz devamsızlığı giremiyoruz. Bizim e okul devamsızlık işleme alanı gibi bir yer e kurs modülünde oluşturacaklar onu bekliyoruz. Biz kursları bakanlığımızın planlaması doğrultusunda kurs kapanışlarını haziran ayına göre yaptık. Ama katılım olmadığından mayıs ortasında kapanacak gibi görünüyor devamsızlıktan dolayı. Bunda havaların ısınması, sınavların geçmesi özellikle TEOG sınavının bitmesi, 5-6-7'lerin normal ders saatlerinin sona ermesi kursların erken zamanda kapanmasına neden oluyor

Bu durumlar kursların erken kapatılmasına neden olmuştur. KMY-5 ise “Bunun dışında veliler öğrencileri çok fazla takip etmedi. Ders başarısı nasıl? Kursa gidip-geliyor mu? Biz öğrencilerden duyum aldık. Arkadaşlarımız kursa diye evden çıkıyor geziyorlar. Evdekilere bugün kursa gittik diye yalan söylüyorlar. Veliler hiç takip etmiyor. Bu konuda velilerin desteğini göremedik.” şeklinde görüşünü söylemiştir.

Kurslarda diğer bir sorun da ücretli öğretmenlerin kursları önemsemeyişidir. Bu konu hakkında KMY-1 şunları ifade etmektedir:

Başka sorun olarak dışardan görevlendirme ile kursa gelen öğretmenlerimiz oldu. İngilizce den mesela bir öğretmenimiz vardı. Farklı bir okuldan geliyor. Fen Bilimlerinden de başka okuldan gelen oldu kurslarımıza. Onlarında devam devamsızlığı sorun olabiliyor. Bizim okulumuzdaki öğretmen arkadaşlarımız hafta sonu kursa gelemezlerse haber verip önlem almamıza yardımcı olabiliyorlar. Dışardan gelen öğretmenlerimiz bu konuda fazla duyarlı olmayabiliyorlar. Onlar bizi sıkıntıya sokuyor. Dışardan gelen öğretmeni öğrenci benimsemiyor. Yani öğrenci kendi öğretmeninden ders almak istiyor. Dışardan görevlendirmeye gelen öğretmenin dersine girmeyerek devamsızlıkta yapabiliyorlar. Bu konuda çok sıkıntı yaşıyoruz.

Kurs merkezlerinin en önemli sorunlarından biri tercih problemidir. Bu konu hakkında KMY-1, KMY-4 ve KMY-6 görüşleri ifade etmiştir. KMY-1, tercihle ilgili sorun yaşadığını şu şekilde belirtmektedir:

Biz falanca öğretmeni istemiştik, başka bir öğretmene vermişsiniz gibi sorunlarımız oldu. Mesela Ahmet öğretmeni 200 kişi istiyor ama biz en fazla mesela 4 grup verebiliyoruz. O 200 öğrenciyi Ahmet öğretmene yetiştiremiyoruz. Mecburen başka bir öğretmene veriyoruz. Bu seferde veli biz Ahmet hocayı istemiştik niye başka bir öğretmene verdiniz diye sitem ediyor. Çocuğunu göndermiyor kursa. O tip sıkıntılar oluyor.

Yine aynı konu ile ilgili olarak KMY-4 ise yaşadığı sorunu şu şekilde ifade etmektedir: *“Başka sorun olarak bilinçli olmayan aileler var kursa katılmak istemeyenler. Başvuru süresinin bitiminden sonra kursa başvuru yapmak isteyenler. Bunun gibi bir sıkıntı oluyor. Başvuru sürelerini uzun tutarlarsa mesela kurs başladıktan bir ay sonrasına kadar gibi bu gibi problemlerin önüne geçilebilir.”* KMY-6 ise tercih sürecinde yeterli sayının tutturulamamasından dolayı kurs açamadıklarını şu şekilde belirtmiştir: *“6. sınıf öğrencilerine kurs açamamıştık mesela o yeterli sayıyı tutturamamıştık.”*

Karşılaşılan sorunların bir diğeri de başvuru süresi ile ilgili yaşanan sorundur. Bu konu hakkında KMY-1 şu şekilde ifade de bulunmaktadır:

Bizim sorunumuz velilerimizin bakanlığın yayınladığı takvime uymamasıydı. Hem bakanlık sitesinden duyuruyor. Hem biz okul sitemizden duyuruyoruz. Mesela 15-25 Ocak tarihleri arası kurslara başvurabilirsiniz diye velilerimize mesajda atıyoruz. Mesaj yoluyla, internet yoluyla velilere bir şekilde ulaşıyoruz. Öğrencilere sınıflarda pusulalar broşürler dağıtıyoruz. Buna rağmen bazı velilerimiz takvime uymakta zorluk çekiyor. Mesela 25 Ocakta sistem kapanıyor. E-okulda olduğu gibi çocukları kaydediyoruz. Sistem kapanıyor o tarihte. Sonra veli geliyor çocuğu kaydettirmek istiyor.

Kurs merkezlerinde genel olarak yaşanan sorunların başında materyal sorunu gelmektedir. KMY-1, KMY-3, KMY-4, KMY-5, KMY-6 konu hakkında görüş belirtmişlerdir. Materyal konusunda kurs merkezi yöneticileri ek kaynakların yetersizliği, fotokopi makinesi ve toner sorunu, kazanım testlerinin yetersizliği, haritalar yetersizliği ve internet donanımının olmaması gibi sorunları dile getirmişlerdir. KMY-1, *“Öğretmenlerimiz kaynak sıkıntısı çekiyorlar. Hafta sonu test bulma sıkıntısı çekiyorlar.”* şeklinde görüş belirtirken KMY-3, *“Okulumuzda materyal eksikliği var. Matematik materyalleri, Sosyalde haritalarımız eksik mesela. Kurslar bitti hala bekliyoruz. Materyal konusunda destek bekliyoruz gerçekten. Akıllı tahtalarda internet sıkıntısı var. Fiber internet gelmedi. Onu bekliyoruz. Ama flaş bellek yardımıyla öğretmenlerimiz faydalanıyor.”* diyerek düşüncelerini ifade etmiştir. KMY-4 ise düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: *“En büyük sorun fotokopi ve tonerdi hocam. Okulumuzdaki en büyük sorun buydu. Yani kitap aldırma imkanı yok. Kitapta aldırsan testin fotokopisini de çektirsen bir maliyeti olacak. Sonuçta çıktı alıp fotokopi çekiyoruz. İdarenin en büyük sorunu bu.”* Yine fotokopi sorunu yaşayan KMY-5 ise, *“Kağıt ve fotokopi makinesi ayrıca toner ihtiyacımız oldu. Okul müdürümüz şöyle dedi. ‘Bu yıl ilk dönemde Destekleme Kurslarının etkisiyle*

kullandığımız kağıt sayısı, geçtiğimiz 3 yılda kullandığımız kağıt sayısı aynı.’ Bu ciddi bir külfet okulumuza gerçekten.” KMY-6 ise düşüncelerini “Kazanım testleri yayınlanıyor ama bence yeterli olmuyor.” şeklinde ifade etmiştir.

Kurslardaki bir diğer sorunda ücrettir. Kurslar için ücret alınmamasının ve idarecilere ücret verilmemesinin bir sorun olduğunu düşünen KMY-2 konuyla ilgili şunları söylemiştir:

Bu işin biraz ciddiye alınabilmesi için ücretsizde olsa velinin biraz bu işe katılması lazım. Bu farklı yollarla olabilir. Bakanlığa bir bağışta olabilir. Parasal bir katkı olursa veli ve öğrenci bu işi daha da ciddiye alır. Veli bir şey verirse bu öğretmene okula verilsin diye söylemiyorum. Ama bedava olan şey kıymetsiz olur. Öğretmenlerin her ay kazanım değerlendirme sınavları yapması gerekiyor. İdarecinin bunu denetlemesi mümkün müdür? Bir sürü sınıf açılıyor. Bir sürü öğrenci derse giriyor. Tek tek geçen ay ki değerlendirme raporlarına bakacak, bunları karşılaştıracak yani idarenin üzerindeki yük çok fazla. Bu işlerde en fazla uğraşı veren müdür bey ya da sorumlu müdür yardımcısı. Ama maddi olarak hiçbir kazancı yok. İdareciler hafta sonu olursa idarecilere 2 saat ücret ödeniyor. Hafta içi olursa o da yok. Maddi olarak çokta beklentim yok ama çok aşırı iş yükü var. Kurslardan dolayı çok aşırı bir iş yükü yıkılıyor üzerimize. Bu noktada sıkıntılar yaşıyoruz.

KMY-3, KMY-5 ve KMY-6 ya göre kurslarla ilgili önemli bir sorun ulaşımdır. Yatılı ve taşınmalı özelliklere sahip bu okullarda kurslara katılım noktasında ulaşım önemli bir sorun yaratmaktadır. Bu konu hakkında KMY-3, “Bizim okulumuz taşıma merkezi olan yatılı bir okul istekli olan taşıma olup ta bu kurslara katılmak isteyen öğrencilerimiz gelemiyorlar ne yazık ki.” şeklinde görüş belirtirken, KMY-5 ise “Öğrencilerimizin çoğu da ilçemize ilden gidiş-geliş yapan öğretmenleri tercih etti. Bu öğretmenlerimizin bazıları kurs açmaya pek sıcak bakmadı. Bu yüzden öğrenciler istedikleri öğretmenden kursunu alamadı.” diyerek ulaşımdan öğretmenlerinde öğrencilerin de etkilendiğini vurgulamaktadır. KMY-6 ise konu ile ilgili yaşadığı sorunu şu şekilde ifade etmektedir: “Taşıma konusunda biz problem yaşadık. Öğrenciler taşınmalı eğitim sayesinde gelip gittikleri için, hafta sonu velilerinin, kendilerinin çabalarıyla gelip gitmek başta onlara zor geldi. Çocukların gelip gitme sorunu aslında bizi de etkiledi.”

Kurslardaki bir başka sorun kurs zamanıdır. KMY-5, “Birde Milli Eğitim bize hafta sonu bu kursları açın diye talimat verdi. Bizde cumartesi gününe koyduk. Buda öğrencileri biraz sıktı diyebilirim. 8 saatlik kurs veriyoruz tek günde bunun da etkisi

var. Bunu hafta içine dağıtılması daha iyi olabilirdi. Taşınmalı gelen okullarda bu sıkıntı oldu.” diyerek kurs zamanıyla ilgili yaşadığı sorunu dile getirmektedir.

Katılım, kurslardaki diğer bir sorundur. KMY-6, öğrenci katılımlarından farklı olarak öğretmen katılımı ile ilgili yaşadığı sorunu şu şekilde ifade etmektedir: “Fen dersinden kurs açamadık. Çünkü okulumuzda tek Fen Bilgisi öğretmenimiz var. O da kurs vermek istemediği için Fenden kurs açamadık.” KMY-2 ise katılım konusunda başarılı çocukların harcandığını şu sözleri ile ifade etmektedir:

Devlet ne yapıyor? Baba şefkati ile herkesi kapsamaya çalışıyor. O da olmuyor. Başarılı çocuğu harcıyor. Şimdi seviye sınıfı yapmak yasak hem okulda hem kurslarda. Ama akıllı böyle derslerde hedefi olan çocuğun yanına hiç hedefsiz çocukları koyarak onları harcıyor. Çünkü hedefsiz öğrenci ders işlemek istemiyor. Dersi engelliyor. Akli başındaki çocuğa yazık.

Maddi sorunlar ve donanım eksikliği yaşanan diğer başka sorunlardır. Bu konuda KMY-6, görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

Okulumuza hiçbir şekilde ödenek sağlanmıyor. Milli Eğitimin yapmış olduğu belirli bir kömür yardımı var. O sayede biz okulumuzu ısıtabiliyoruz. Ancak hafta sonu da kurslar olduğu için ekstra kömüre yakacağa ihtiyacımız var. Kömürlerimiz erken bitti. Yakıt sorun oldu okulumuz için. Okulumuzda internet çekmiyor sıkıntımız oluyor.

Aynı konu ile ilgili KMY-2 benzer bir şekilde düşüncelerini söylemektedir:

EBA üzerinden ödev göndererek interneti olan öğrencilere tabi o konuda sıkıntı yaşadık. Kursuna girdiğim sınıf 18-19 kişilikti. Çocuklara soruyorum kimlerin interneti var diye, yarısını elini kaldırıyor. Çocuklara gönderiyorum ama giremeyecek olan öğrencileri yukarıya bilişim sınıfına çıkarıp hesabınızdan yapın ben raporlardan görürüm diyorum. Birazda kendi evlerinde internet altyapılarının olması da lazım. Ben şimdi konumu işledikten sonra ödevleri testleri EBA üzerinden göndersem, çocuklar testi yapsalar mesela ve bende sonuçları görsem hatta bu akşam saat 7 ile 9 arası sınav yapsam, çocukta sorumluluk duygusunu taşısa dese ailesine bugün 7 de sınavım var dese çok farklı olur. Burası kenar mahalle olduğu için bu tarz imkansızlıklar sıkıntı.

Okulların kurs sürecindeki diğer sorunları da ısınma ve hizmetli yetersizliğidir. Bu konu hakkında KMY-2 düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: “Geçen sene kurslarımız hafta sonlarında yapılıyordu. O zaman kalorifer yanmıyordu, okul soğuk oluyordu. Hizmetliler gelmekte nazlanıyor, gelmek istemiyorlardı. Hafta sonu kurslarında hizmetli yönünden sıkıntılar yaşanıyor.”

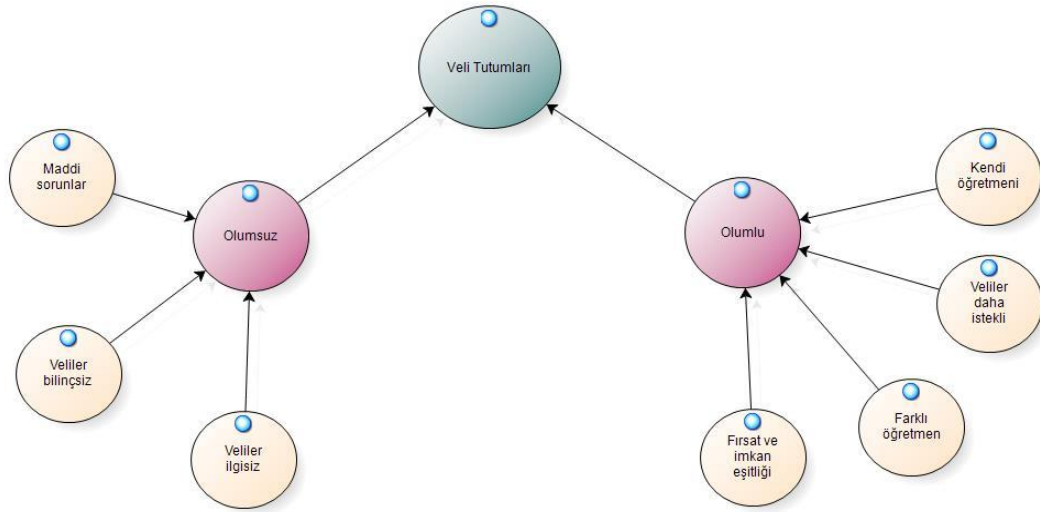
KMY-3 ise ısınma, hizmetli ve güvenlik sorunlarını şu şekilde ifade etmektedir:

Kışın ısınma sıkıntısı oluyor. Hafta sonu yaptığımızdan yakacak birisi gerekiyor değil mi? Biz yakacak kişi bakımından sıkıntı çekiyoruz biz. Devlet ücret ödemesi gerekiyor ama o konuda bir sıkıntı yaşadık. Yakıldı bir şekilde ama bu sene boyunca bir sıkıntıydı kafamızda. Acaba bugün yanmazsa ne olur? Nasıl yapabiliriz diye? İlçemizde kış şartlarında ısınmak çok önemli bizim için. Bunun dışında hafta sonu burada hizmetli bulma sorunumuz oluyor mesela. Biz şöyle çözdük. Hafta sonu bir hizmetlimizi getiriyorsak hafta içi ona bir gün izin verdik. Böyle bir zorunluluğumuz olmuş oluyor. Kimse gelmek zorunda değil sonuçta bu sorun çözülmeli bence. Bir de güvenlik sıkıntımız var. Akıllı tahta vs bir şey olsa öğrenci cam kırsa, dışardan biri gelip zarar vermeye kalksa yapabilir bunu engelleyecek yok.

Araştırmanın bir sonraki kısmını KMY'lere göre velilerin tutumlarına ilişkin görüşleri oluşturmaktadır.

4.2.9.Kurs Merkezi Yöneticilerine Göre Veli Tutumları

Şekil 22'de araştırma bulgularında görülen, yöneticilerin karşılaştıkları ve gözlemledikleri veli tutumlarına yönelik düşüncelerine yer verilmiştir. Velilerin olumlu ve olumsuz tutumları vardır.

Şekil 22: Kurs Merkezi Yöneticilerine Göre Veli Tutumları

Şekil 22'ye ve araştırma bulgularına bakıldığında kurs merkezi yöneticilerine göre velilerin olumlu ve olumsuz tutumları vardır. Veli tutumlarına yönelik KMY-1, KMY-2, KMY-4 ve KMY-6 görüş belirtmektedir. Velilerin olumlu tutumları kendi öğretmeni olması, farklı öğretmenlerin olması, velilerin istekli olması ve kursların fırsat ve imkan eşitliği sağlamsıdır. Olumsuz tutumlara bakıldığında bunlarda; maddi sorunlar, velilerin bilinçsizliği ve ilgisizliğidir.

KMY-1 ve KMY-4 velilerin tutumlarını olumlu görmektedir. KMY-1, kursların farklı öğretmen tarafından alınmasının veliler tarafından desteklendiğini ve velilerin öğrencilerden daha istekli olduklarını gördüklerini şu sözleri ile belirtmektedir:

Bazı veliler farklı öğretmenlerin iyi olduklarını söylediler bize. Çünkü öğretmenin anlatış tarzı, yöntemi, tekniği biraz daha farklı olup bu da kursa gelen öğrenciye biraz daha hitap edebildi. Veliler çocuklardan daha çok istekli aslında. Çocuk gelmek istemese bile veliler göndermek konusunda ısrar ediyor. Burada çocuğuyla onun kavgasını veren veliyi gördüm. Biz 40-50 öğrenciyi veli isteği üzerine aldık. Veliler bu konuda hassaslar yani kurslara katılım konusunda.

KMY-4 ise, maddi sorunlar yaşayan velilere fırsat ve imkan eşitliği sağlamasından ve çocuklarının kendi öğretmeni tarafından ders almasından dolayı olumlu tutum sergilediklerini düşünmektedir. Bu düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir:

Veliler kurslara olumlu bakıyor. Özellikle bilinçli veliler diyor ki ben çocuğumu özel kurslara maddi olarak imkanım yok yollayamayacaktım. İyi ki var da takviye kurslar yolluyoruz. Adam belki dershaneye yollarsa 3-5 bin lira para verecek tabi ki de seviniyor. Bende olsam sevinirim, hoşuma giderdi sonuçta ücretsiz. En azından nerde olduğunu biliyorsun. Kendi öğretmeni eksikliğini, gediğini biliyor. Özellikle böyle sevilen bir öğretmen olursa işini başarılı severek yapan böylece veli daha da hoşnut oluyor.

KMY-2 ve KMY-6 ise veli tutumlarının olumsuz olduğunu düşünmektedir. Bununla ilgili olarak KMY-2, velilerin ilgisizliği ve bilinçsizliğine şu ifadesiyle vurgu yapmaktadır:

Veli katılımı bizim okullarda az. Biz veli toplantılarını 30 kişilik bir sınıfta 8-10 veli ile yapıyoruz. Kurslarda çok faal, aktif değiller açıkçası. Sadece çocuklarını almaya geliyorlar. Kursları olumlu buluyorlardı ama kurslarla ilgili geri dönüş almadık. Pek ilgili velilerimiz yok. Ya izin almaya geliyorlar, ya rapor bırakmaya geliyorlar. Onun dışında görmüyoruz. Öğrenci kendi seçiyor derslerini. Velilerin gel bakalım hangi dersler var? Birlikte seçelim mantığı yok. 650 kişiden kursları önemseyen veli 15-20 velidir anca. Öğretmen arkadaşlara kurslar hakkında gelen bir veli görmedim ben. Hocam hangi kurslar var? Nereye yazdıralım? Ne zaman olacak? Gelip te bir rehber öğretmenimizden bilgi almak nereye yazdırsak iyi olur? Bunun peşine düşen velimiz yok hocam.

KMY-6 ise ailelerdeki maddi sorunların velilerin kurslara olumsuz bakarak öğrencileri göndermediklerini şu sözlerle ifade etmiştir:

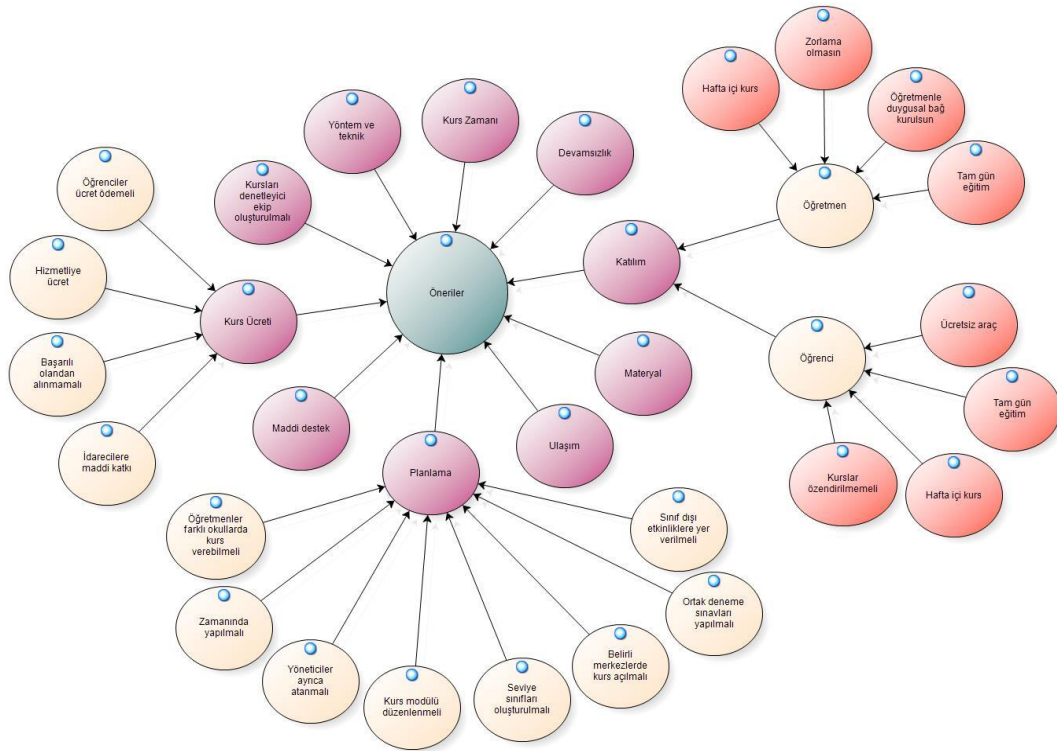
Kurslara çocuğunu göndermek isteyen veli kadar göndermek istemeyen velide var. O da şundan kaynaklanıyor. Bizim bulunduğumuz bölgede insanlar çiftçilik yaparak paralarını kazanıyorlar. Bu da tabi ki iş gücü

gerektiriyor. Bazı veliler sera da işlerin yoğun olduğu dönemlerde öğrencileri kursa yollamayıp seralarda onların çalışmalarını ve yardım etmelerini istedikleri için göndermediler. Onun dışında veliler istekliydi. Sadece bu seralarda çalışma zamanlarında bu yoğun olduğu zamanlarda çocukları kursa yollamadılar. Yanlarında çalıştırmayı tercih ettiler.

KMY-3 ile KMY-5 konu ile ilgili görüş belirtmemiştir. Araştırmanın bir sonraki kısmını KMY'lerin kursların iyileştirilmesine yönelik önerileri oluşturmaktadır.

4.2.10.Kurs Merkezi Yöneticilerinin Kursların İyileştirilmesine Yönelik Önerileri

Araştırma bulgularına göre yöneticilerin kurslarla ilgili önerilerine Şekil 23'te yer verilmiştir.

Şekil 23: Kurs Merkezi Yöneticilerinin Kursların İyileştirilmesine Yönelik Önerileri

Yöneticilerin kurslarla ilgili birçok önerisi vardır. Bu konuda tüm yöneticiler görüş belirtmektedir. Kurslarla ilgili öneriler şu şekildedir: kurs ücreti, devamsızlık, materyal, kurs zamanı, maddi destek, ulaşım, yöntem ve teknik, kursların denetlenmesi, katılım ve planlamadır.

Katılım ile ilgili farklı öneriler vardır. Bu öneriler öğretmen ve öğrenci katılımına yönelik olmak üzere ayrılabilir. Öğretmen katılımına yönelik olarak; okulların tam gün eğitime geçmesi, kursların buna bağlı olarak hafta içi çıkışta yapılması, öğretmenlere yönelik zorlamanın yapılmaması ve öğretmenlere duygusal bağın kurulabilmesi gibi öneriler sıralanabilir. Öğrencilere yönelik olarak ta; kursların özendirilmesi ve ulaşım konusunda ücretsiz araç tahsisi birer öneri olmakla birlikte; öğretmenlerle benzer olan önerilerde okulların tam gün olması ve kursların hafta içi yapılmasıdır. Bunlar katılıma dönük önerilerdir. Kursların hafta içi olması ve okulların tam gün eğitime geçmesine yönelik öneride bulunan KMY-1, “Okulumuz tam gün eğitime geçebilse katılım öğretmen ve öğrenci açısından daha fazla olurdu. Saat 3’ten sonra 5’e kadar kursları verebilseydik katılım öğretmenler tarafından daha fazla olacaktı diye düşünüyorum.” diyerek görüşünü ifade etmiştir. KMY-3 ise KMY-1 ile benzer düşüncelere sahiptir. Ayrıca öğretmenlerle duygusal bağ kurulması, öğretmenlere zorlama yapılmaması, kursların özendirilmesi ve öğrencilere ücretsiz araç sağlanması gerektiğini şu sözlerle belirtmektedir:

Hafta sonu için öğretmen arkadaşlar kurs açma konusunda pek istekli olmuyor. İlçemizde biraz açılması emrediliyor emrivaki bu kurslar açılıyor. Öyle olunca açıyor öğretmenimiz açıyor ama ona göre kurs kalitesi oluyor. O konuda da sıkıntı yaşıyoruz. Hazırbulunuşluluğu düşük oluyor öğretmenin. Hani öğretmenlere kurs aç diyorlar ama hani neden kurs açsın öğretmen? Daha farklılaştırılması gerektiği anlatılsın öğretmene. Yani duygusal olarak öğretmenlerle bağ kurulması gerektiğini düşünüyorum. Bu benim için çok önemli. Rest çekersen öğretmene ha öğretmen açar. Açınca da bir okul, bir öğretmen şu dersten şu kadar öğrenciye kurs açtı diye niceliksel bir veri alırsın ama kaliteyi bekleyemezsin. Şu kadar öğrenciye kurs verdik demekle böbürlenmekle olmaz. Kaliteyi tartışmak gerekir düşük oluyor seviye. Eğer duygusal bir bağ olursa bu her şeyin önüne geçer. Mesela öğretmen o hafta gelememiştir. Gider hafta içi öğrencilerini toplar tafafisini yapar tamamlar. Nitelik gerçekçi bir şekilde artar. Kursların 2 saatle kalmaması gerektiğini düşünüyorum. Hem öğretmeni zorlayıp hem de duygusal bir bağ kuramazsan o kurstan kağıt üstündeki veriden daha fazlasını bekleme. Her şey ücret her şey para demek değil. Kurs ücretleri bir gerekçe değil. Eğer bir öğretmenden sen fedakarlık bekliyorsan manevi açıdan da kıymetini vermen gerekiyor. Adam yerine koyman gerekiyor. Gönlünü etmen gerekiyor. Samimiyetsiz bir ortam var anlatabildim mi? Önce bu ortamın düzeltilmesi lazım. Ayrıca kurslar hafta içi olsa tüm çocuklara ulaşabilme imkanımız olabilir. Özendirsek kursları ve araç konusunda ücretsiz araç ayarlayabilirsek katılım yüzde 90’a varır.

Araştırma bulgularına bakıldığında bir diğer önemli öneri kurs ücretine yöneliktir. Bu konuda kurs merkezi yöneticileri; başarılı öğrenciden almamak şartıyla

öğrencilerin ücret ödemesi, idarecilere maddi katkı sağlanması ve hizmetlilere ücret verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu konu hakkında KMY-1,

Birazcık ta çok cuzzi de olsa adı konulması için, ekonomik anlamda bir yaptırımı olsa daha iyi olacak. Çok cuzzi de olsa ben bu olayın adını konmasından yanayım. Bir miktar ücret alınabilirse devam konusunda sürekliliğin sağlanabileceğini düşünüyorum. Öyle uçuk rakamlardan bahsetmiyorum. Amaç bir yaptırım olarak görülmeli.

şeklindeki görüşü ile öğrencilerden ücret alınması gerektiğini, böylece devamsızlığın azaltılabileceğini düşünmektedir. KMY-2, çalışan başarılı öğrenciden alınmamak üzere diğer öğrencilerden kurs ücreti alınması gerektiğini şu sözlerle vurgulamaktadır:

Deneme sınavı gibi bir şey yapıp hak eden belirli bir netin üzerine çıkan öğrencileri alacaksınız ihtiyacı olan. Bakıyorsunuz hiç dersle alakası yok. Kursu adını yazdırıp bırakıyor. Bu tür öğrenciler biliniyor zaten. Milli eğitim dese ki okul idaresinin uygun gördüğü kişiler dese ben kurstaki 450 kişinin 250 tanesini yazmam. Eski sistemde dershaneye yazılmanın iki koşulu vardı. Ya başarılı olacaktın ücretsiz yazılacaktın. Ya da ücret ödeyecektin. Buraya para ödemiyorsun o zaman başarılı olacaksın kardeşim.

KMY-3, KMY-4 ve KMY-6 hizmetlilere ücret verilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Bu konu hakkında KMY-3, “Hafta sonu hizmetli tutulacaksa ona ücret verilebilir. Yakacak kişiye ücreti verilebilir. Kurs aç aç aç demekle olmuyor. Bunlar önemli bizim için. Hafta sonu burayı hizmetli açacak, kapayacak, temizleyecek, ilgilenecek bir yakacak kaloriferci bunların ücretleri nizamı oluşturulmalı.” şeklinde görüşlerini söylerken KMY-4, “Hem idareci hem de temizlik personeline, bu okullarımız her gün açık olacaksa maddi bir karşılık verilebilir, cuzzi bir ödenek oluşturulabilir. Onlarında en azından bu işleri severek yapmaları emeklerinin karşılığını almış olurlar.” derken KMY-6 ise şu sözlerle ifade etmektedir: “Bir ödeme yapılmalı hizmetlilere. Milli eğitim bence bir memur aracılığıyla bu çalışanlara da bize ders karşılığı ücret verdiği gibi bu çalışanlara da ücret vermeli.”

Araştırmadaki bir diğer öneri kurslardaki devamsızlığa yöneliktir. Bu konuda KMY-1 ve KMY-2 önerilerini şu şekilde aktarmıştır:

KMY-1, “Devamsızlık sorunu çözülmeli.” şeklindeki ifadesi ile görüşünü belirtirken KMY-2 ise şunları söylemiştir:

Kursu böyle çok istemeyen, ihtiyacı olmayan, akademik anlamda hedefi olmayan öğrencilerde ilk zamanlar arkadaşlarının da hevesi ile kursa başlıyor. Birkaç hafta devam edipte ayrılan öğrenciler var bırak artık gelmeyelim diyen. Bunlara bir yaptırımın olması gerekiyor. Ya normal

devamsızlığa eklenmesi gerekiyor devamlılığın sağlanması açısından bu iyi olur kursta gelmediğinde okulda normal zamanda gelmediği gibi yazabilmeliyiz.

Kurslarla ilgili birçok yöneticinin önerilerinin birleştiği nokta kurslardaki materyal eksikliğine yönelik önerilerdir. KMY-1, KMY-4, KMY-5 ve KMY-6 bu konuda önerilerde bulunmaktadır. Örneğin KMY-1, “*Biz onların testlerini okulun imkanlarıyla çoğaltmaya çalışıyoruz ama buradan hareketle destekleme ve yetiştirme kursları için devlet doküman hazırlayabilir öğrenciler için.*” şeklindeki düşüncesiyle doküman ihtiyaçlarının olduğunu vurgulamaktadır. KMY-4 ise, “*Belki okullardaki fotokopi sorununu çözersek bu işleri daha kolay bir şekilde yürütebilir. Maddi olarak kırtasiye sorunumuz var. Kurs merkezlerine devlet kırtasiye yardımında bulunabilir.*” ifadesi ile okulundaki fotokopi ve kırtasiye ihtiyaçlarına değinmiştir. KMY-5 ise düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir:

Mesela kurslar için bir ders materyali kitabı basılıp gönderilse daha faydalı olabilirdi kurslar. Çünkü bu kurslarda ders kitabı kullanılmıyor. Test tekniklerine yer veriliyor daha çok bu ders kitaplarımızda yok. Özet konu anlatımlı test kitapları olsa iyi olurdu açıkçası. Çocuklara ekstra kaynak aldırarak hem yavaş hem de aile için ciddi bir külfet tek tek tüm dersleri düşündüğümüzde. Bu yüzden ya okul idaresi, ya da öğretmenler üstleniyor. Bu yüzden bence kurs merkezi okullara ekstrasından bir destek sağlanabilir.

KMY-6, “*Soru bankası gibi materyaller olsa çok iyi olacak. Soru havuzuna dönüştürülüp, öğretmenlerin oraya soruları attığı, içlerinden kaliteli olanları seçilip testleştirildiği bir yer olabilir. Kazanım testleri yeterli değil.*” şeklindeki düşüncesi ile materyal geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Araştırmayla ilgili olarak bir diğer öneri kurs zamanına yöneliktir. Bu konuda KMY-1 kursların hafta içi yapılmasına yönelik önerisini şu şekilde ifade etmiştir:

Velilerimiz okulumuz hafta içi yoğun olduğundan öğrencilerin faaliyetlerini resim, spora, müziğe hem hafta sonlarına erteliyorlar. Çocuğun bu aktiviteleri ile kurslar çakışıyor mesela biz de öyle oldu. Mesela çocuğun 10-11 arası yüzme etkinliği var. Baskete gidiyor, resim kursuna gidiyor, enstrüman kursuna gidiyor. Orayla çakıştığı için ve oraya bir ücret ödediği için mecburen orayı tercih ediyor. Burayı ikinci plana atıyor yani. Hafta içi kurs yaparsak bu sıkıntılarımız olmaz. Çünkü hafta içi maksimum 2.45te ders bitse 5e kadar kurslarla birçok öğrenciye daha faydalı olunabilir. Daha çok öğrenciye ulaşılır ve daha çok öğretmen görev almak ister.

Araştırma bulgularında birçok yöneticinin öneride bulunduğu konuların başında planlama sürecine yönelik öneriler gelmektedir. Planlamaya dönük öneriler

incelendiğinde; zamanında yapılması, belirli merkezlerde kurs açılması, seviye sınıflarının oluşturulması, yöneticilerinin ayrıca atanması, kurs modülünün düzenlenmesi, ortak deneme sınavlarının yapılması ve sınıf dışı etkinliklere yer verilmesi gerektiğini yöneticiler vurgulamaktadır.

KMY-2, kursların belirli bir kurs merkezinde toplanması, o kurs merkezlerine yöneticilerin ayrıca atanması, deneme sınavlarının ortak yapılması, sınıf dışı etkinliklere yer verilmesi, seviye sınıflarının oluşturulması gibi önerilerini şu şekilde ifade etmektedir:

Mahallemizde bir merkez belirlense A okulu ya da B okulu. 8 okulda değil de hani çocuk dershanesine gitmek için iner ya çarşıya. O kadar da gitmesin mahallesindeki diğer okula gitsin. İllaki kendi okulunda görecektir diye bir kaide yok bence. Ama orada dershane mantığıyla çalışılmalı. Oranın bir sorumlusu ayrı olarak atanmalı. (...)kurslarda deneme sınavları ortak yapılabilir. Bu kurslara aynı anda kurs veren tüm okullarda bakanlık tarafından sınav yapılabilir. Tüm sınav yapan okullar girsin bakalım. İlk dönem neredeydi, ikinci dönem nereye gelmiş. Artı yönde mi gitmiş eksi yönde mi? Nedenleri ile beraber sorgulasın. Ülke genelinde zor olursa il genelinde uygulanabilir. Havada kalmayacak ama. Analizleri il okullara gönderecek. Ders ders tüm analizleri okullardan isteyecek. Bu artış ya da azalışın nedeni ne? Şu ders niye böyle oldu? Bu ders niye böyle oldu? Şeklinde bir bana rapor gönderin demeli. (...)ben şimdi konumu işledikten sonra ödevleri testleri EBA üzerinden göndersem, çocuklar testi yapsalar mesela ve bende sonuçları görsem hatta bu akşam saat 7 ile 9 arası sınav yapsam, çocukta sorumluluk duygusunu taşısa dese ailesine bugün 7 de sınavım var dese çok farklı olur. (...)insan her dersten eksik olmaz değil mi? Baktığımızda çocuk biraz da kendine vakit ayırmalı diye düşünüyorum. Biraz oyuna zaman ayırmalı. Bence bakanlık kurs planlarını azaltmalı. Örneğin bir gezi planlaması yapmalı her kurs. Sembolik olarak en azından başarılı öğrencilere ödüllendirmek açısından böyle aktivitelere de ihtiyaç var. (...)devam noktası sağlanırsa, seviye sınıfları yapılırsa ki dershaneleri örnek vereceğim onlarda bu sınıflar var.

KMY-5 ise kurs planlamaları ile ilgili yaşadıkları sorunlardan dolayı bakanlığın daha planlı programlı olması ve kurs modülü sisteminin düzenlenmesi gerektiğini şu sözleri ile belirtmektedir:

Kursların içeriği tamamen öğretmenlere bırakılabilir. Milli Eğitim çok planlı bir şekilde kurslara başlamadığından çok fazla eksiklikler çıktı. Çoğu kursun planlaması yoktu. Bu kursların nasıl yapılacağını biz kendimiz çözdük. Milli Eğitimin kursları daha planlı programlı bir şekilde zamanında düzenlemesi durumunda ben kursların daha yararlı olacağını düşünüyorum. Gerçekten planlama konusunda çok büyük sıkıntılar çıktı. Mesela öğrenciler iki farklı okuldan kurs alamadılar. Öğretmenler iki farklı kurs merkezinden kursa giremediler. Bu çok büyük bir sıkıntı öğrenciler mağdur oldu. Bizler ve öğretmenler zorluklar yaşadık. İlçemizde başarılı olan bir öğretmen A okulunda kurs verirken bizim okulumuzda neden kurs veremesin? Bu sağlanabilirdi. Bu tamamen

internet ortamında yapılan kayıtların olumsuzluğuydu. Kurs modülünün düzenlenmesi gerekiyor.

KMY-6 da benzer bir dille kurs planlarının zamanında yapılmasına yönelik önerilerini şu sözlerle belirtmektedir:

Planlı programlı bir şekilde bu kursların açılması gerekiyor. Bu kurslar açılmadan en az 1 ay önce tarihlerinin belirlenmesi, duyurulması gerekiyor. Öğrencilere ve velilere ulaşmak için yaz tatilinden bu planlamalar yapılmalı. Bu tarz önemli yazılar okullarımıza kısa sürede ulaştırılsa iyi olur. Öğrencilerimiz mağdur olmaz. Biz de planımızı programımızı rahatça yapabiliriz.

Kurs merkezi yöneticilerinin diğer bir önerisi kurs merkezlerine maddi destek sağlanmasıdır. Bu konuda KMY-5 ile KMY-6 görüşlerini belirtmişlerdir. KMY-5 görüşlerini “Okul yönetimine katkı sağlanabilir. Bu kurslar bir külfet. Okulda kış aylarında hafta sonları ekstradan yakıt yarıyor. Elektrik su tüketimi oluyor. Temizlik giderleri var. Kırtasiye giderleri var. Hizmetli ihtiyacı oluyor. Hizmetlilere ücret ödenmiyor.” şeklinde belirtirken KMY-6 ise, “Mesela bakanlık ödenek yollayabilir kurs merkezlerine.” diyerek benzer bir öneri ortaya koymuştur.

Özellikle taşınmalı okulların bir sorunu olan ulaşım konusunda KMY-6 ulaşım dönük öneride bulunmuştur. Önerisi şu şekildedir:

Kurslar öğrencilerin ayağına gidemeyeceği için mecbur yine buraya öğrencilerimiz gelecek. Kurslarında amacına uygun devam edebilmesi için belki devlete çok yükleneceğim ama hafta içi taşınmalı sistem varsa eğer, hafta sonu da 1 gün taşıma yapılabilir kurslar için. Bu şekilde katılmak isteyen öğrencileri katabilir devamsızlığı azaltabiliriz. Hafta sonu servis sorunu çözümlenmeli.

Bulgulara göre bir diğer öneri yöntem ve teknik konusunda ortaya konulmuştur. Kurslarda aynı zamanda matematik dersi veren KMY-6, “İsteksiz öğrenciler içinse kursları zevkli hale getirebiliriz. Dersleri biraz daha eğlenceli hale getirip aaa öğretmenimiz kursta bizimle şöyle ilgilendi, şu aktiviteleri şu etkinlikleri yaptık dedirtip belki diğer öğrencileri heveslendirebiliriz.” şeklinde kursları yöntem tekniklere zevkli hale getirmek gerektiğini vurgulamaktadır.

Araştırma bulgularına göre kurs merkezi yöneticilerinin son önerisi kursların denetleyici bir ekibin oluşturulmasıdır. Bu konu hakkında KMY-2 düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

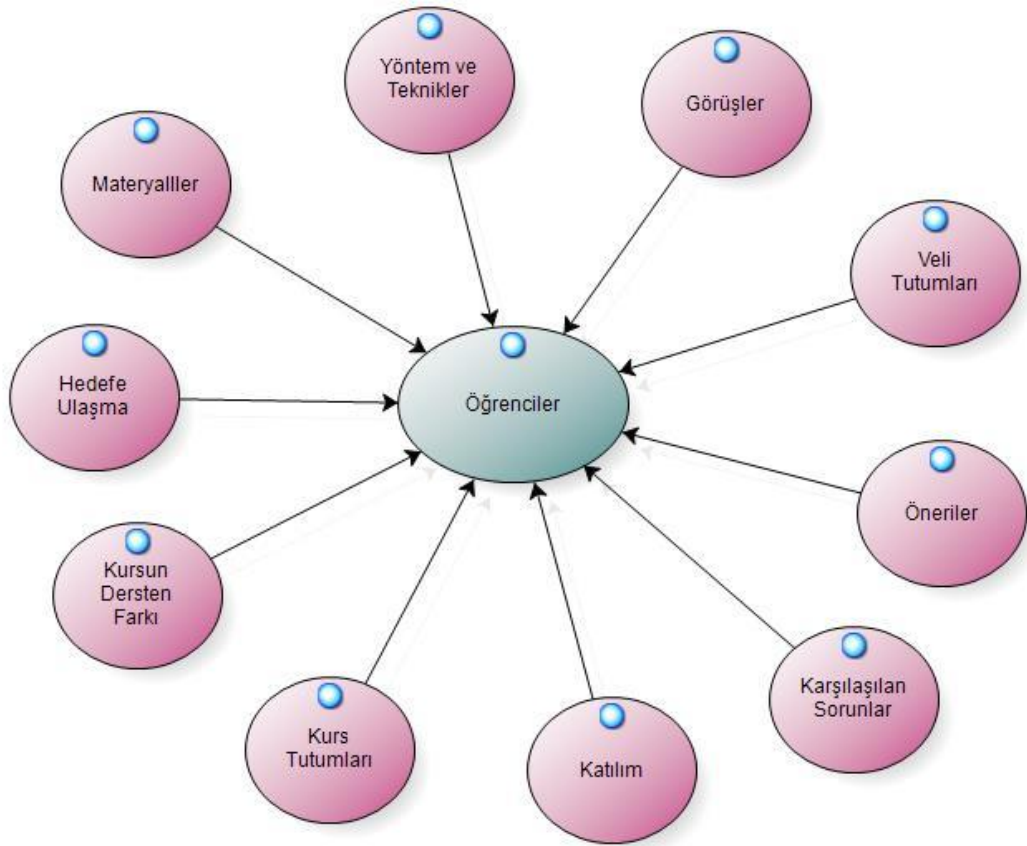
Okulun dışında bir ekip kurulabilir. Diyelim ki bu ekip kursları çat kapı gelsin denetlesin. İdari yönden beni denetlesin. Çat kapı girsin sınıfa

sınıfın sayısına baksın. Arkaya geçsin dersi dinlesin. Hocam geçen ay ki yaptığın değerlendirme sınavı ile bu ayki yaptığın değerlendirme sınavını bir getir karşılaştıralım. İkisinin arasında bir gelişim sağlamış mıyız? Diyelim ki bir okulda 30 sınıf var. Birini denetlesen hepsi etkilenir. Hepsine girmenize gerek yok. Böyle ara ara küçük denetlemeler olmalı.

Araştırmanın bir sonraki kısmını DYK ile ilgili kurslara katılım sağlayan öğrencilerin görüşleri oluşturmaktadır.

4.3. Destekleme ve Yetiştirme Kursları ile İlgili Öğrenci Görüşleri

DYK ile ilgili kursa katılım sağlayan öğrencilerin görüşlerine Şekil 24'te yer verilmiştir. Ortaya çıkan temalar şu şekildedir:

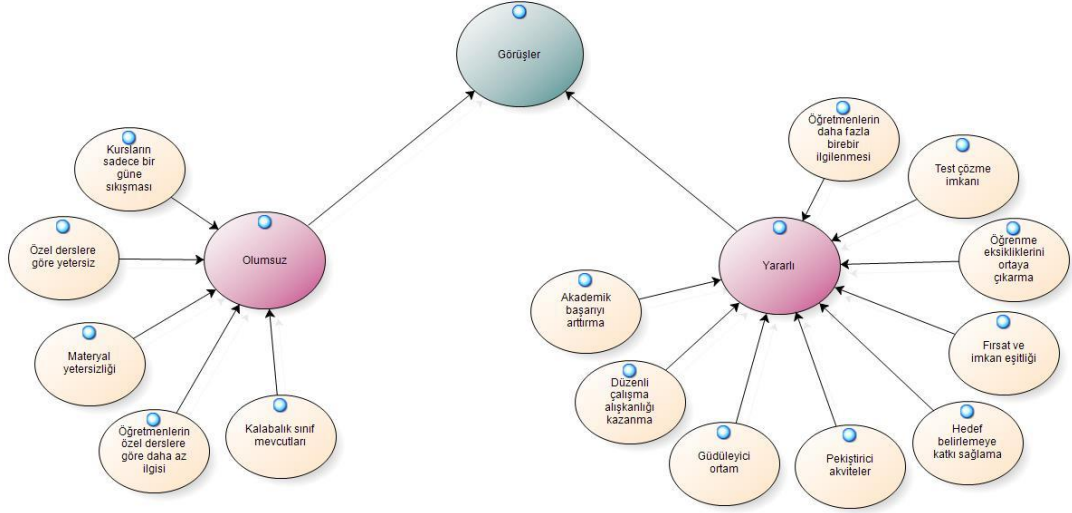

Şekil 24: Destekleme ve Yetiştirme Kursları ile İlgili Öğrenci Görüşleri

Şekil 24'e bakıldığında DYK bağlamında kursa katılım sağlayan öğrenci görüşleri on ana temada toplanmıştır. Bu ana temalar ve bulgular şu şekildedir:

4.3.1.Öğrencilerin Genel Görüşleri

Araştırma bulgularına bakıldığında öğrencilerin görüşlerine Şekil 25'te yer verilmiştir.

Şekil 25: Öğrencilerin Genel Görüşleri

Öğrenci görüşleri incelendiğinde kursları yararlı bulan öğrenciler olduğu gibi yetersiz bulan öğrencilerde vardır. Öğrencilerin kursları yararlı buldukları yönler; öğrenme eksikliklerini ortaya çıkarma, akademik başarıyı artırma, test çözme imkanı sağlama, pekiştirici aktiviteler, güdüleyici ortam, fırsat ve imkan eşitliği, düzenli çalışma alışkanlığı kazanma, hedef belirlemeye katkı sağlama ve öğretmenlerin daha fazla birebir ilgilenmesidir. Öğrencilerin kurslarla ilgili olumsuz düşünceleri de vardır. Bunlar şunlardır: Özel derslere göre yetersiz oluşu, kalabalık sınıf mevcutları, öğretmenlerin özel derslere göre daha az ilgisi, kursların sadece bir güne sıkışması ve materyal yetersizliğidir.

Ö-10, akademik başarısını arttırması nedeni ile kursları yararlı bulduğunu şu şekilde ifade etmektedir:

Kurs olmadan önce normal derste hızlı gittiğimiz için çok fazla anlamıyordum. Ama kursa gidince dersleri daha iyi anlamaya başladım. Örneğin, ilk TEOG dan fazla yanlım çıkmıştı. 2. dönem kursa başlayınca daha az yanlım çıktığını fark ettim. Ben kursu çok faydalı buluyorum. Çünkü konuları daha ayrıntılı bir şekilde işlediğimiz için daha anlaşılır oluyor.

Ö-11 ise, kursların akademik başarısını arttırdığını, test çözme imkanı sağladığını ve kurslarda çalışmaya güdüleyici ortamın olduğunu şu sözleri ile belirtmiştir:

Faydalı olduğunu düşünüyorum. Daha fazla test çözmek ve ders işlemenin sınavımda yardımcı olacağını düşünüyorum. Kurslara katılmam derslerde daha başarılı olmamı sağladı. Anlamadığım konuları kursta anlayabiliyordum. Kurslara katılmam ile daha çok test çözüyordum. Sınava yakın çözdüğümüz soruları tekrar ediyorduk. Kursları yararlı buluyorum. Çünkü evde çalışamadığım zamanlarım oluyor. Evde ders çalışamıyorum. O eksikliklerimi kurslar ile düzeltebiliyorum.

Ö-21, kurslarda test çözme yeteneklerinin geliştiğini ve kursların kendisine yararı olduğunu şu şekilde ifade etmektedir: “Katkısı oldu. Test çözme yeteneğimiz gelişti, test çözme tekniklerini öğrendik bence kurslar yararlı oldu çünkü hep daha fazla test çözüyoruz.”

Ö-1, kursların fırsat ve imkan eşitliği sağladığını ve kurslarda pekiştirici aktivitelerin yapıldığını şu şekilde ifade etmektedir:

Arkadaşlarımın bazıları özel kurs alabiliyorlar. Matematik, Fen, İngilizce gibi özel dersler. Etüt merkezlerine giden de var. 5-6 bin lira para veriyorlarmış. Açıkçası ailemin ekonomik gücü bunu karşılayacak güçte değil. Kursların olması benim açımdan iyi oldu. Ücretsiz olarak bence özel dersle aynı dersi görüyoruz. Belki birebir kadar olamaz ama yine de hocalarımız anlayamadığımız noktada farklı etkinliklerle aktivitelerle bize öğretiyor konuları. Bana faydası var. İyi ki var bu kurslar.

Ö-26, öğretmenlerin daha fazla birebir ilgilenmesi açısından ve akademik başarısını arttırması açısından kursları faydalı buluştur. Düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Kurs avantajlı yanında öğretmenlerimizin bizimle özel olarak ilgilenmesi gelişmemize yardımcı oluyor. Daha çok öğrenme isteği doğuruyor. Bu kursta Birinci TEOG a göre 10 doğru daha arttırdım. Bunda gerçekten etkili oldu. Eğer gelmeseydim belki de on yanlış daha yapabilirdim. İlk dönem inkılaptan 10 netim vardı ikinci dönem 14 netim oldu. Bunlar da bir artış olduğunu gördüm. Bence yararlı bu kurs.

Ö-30, kursların başarısına etki ettiğini ve düzenli ders çalışmaya olanak sağladığını şu sözlerle belirtmektedir:

Katkısı oldu. Notlarımı etkiledi. TEOG sınavımda bana yardımcı oldu. Bazı derslerdeki doğru sayılarımın artmasında belki de bu kurs sayesinde oldu. Olmasaydı netlerimin altına da düşebilirdim. Testler çözüp soru tiplerini gördüm ve karşıma nasıl çıkacakları konusunda yabancılık çekmedim. Evde düzenli ders çalışma olanağım olmuyordu. Kurslarla

birlikte düzenli ders çalışmaya başladım. Kurslar yararlı. Çünkü bizim derslerdeki başarılarımızın daha da artmasına sebep oluyor.

Bazı öğrenciler kursların olumsuz yönlerinin bulunduğunu da dile getirmişlerdir. Bu konu hakkında aynı okulun öğrencileri olan Ö-2, Ö-7 ve Ö-8 fikirlerini açıklamıştır.

Ö-2, haftanın bir güne sıkıştırılmasının kursların olumsuz bir özelliği olduğunu düşünmektedir. Bu konu hakkında düşüncelerini “*Dershaneler haftada bir günle sınırlı kalmadığı için daha uzun ve kalıcı bir eğitim sağlıyordu. Kurslar ise haftanın bir gününe sıkışıyor.*” şeklinde ifade etmiştir.

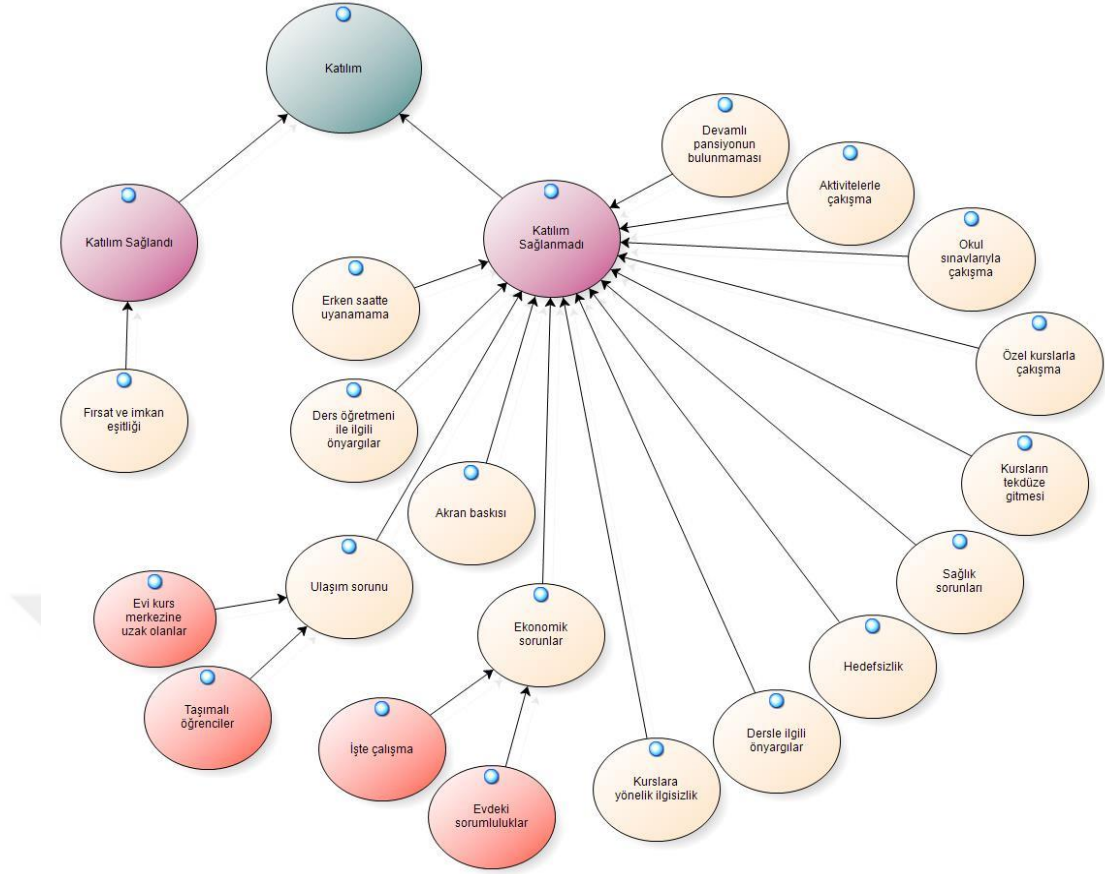
Ö-7 ise, kurslardaki sınıf mevcudunun kalabalık olmasının, öğretmenlerin özel derslere göre daha az ilgili olmasının ve materyal yetersizliğinin kursların yetersiz-olumsuz özellikleri olduğunu şu sözleri ile vurgulamaktadır: “*Özel derste daha iyi anlıyorum. Çünkü daha az kişi ve öğretmenler özel olarak bizimle ilgileniyor. Kurslar kalabalık sınıflar bazen 20 kişiyi geçebiliyor. Ayrıca bize test kitapçığı hazırlıyorlar. Bir sürü kaynak veriyorlar. Bu sayede pekiştirmiş oluyoruz. Ama kurslarda verilen birkaç test yeterli olmuyor.*”

Ö-8, kursların özel derslere göre yetersiz olduğunu kurslarda sınıfların kalabalık olduğunu şu sözlerle belirtmektedir: “*Sınıflarımız her türlü dershanelerden daha kalabalıktır. 35 kişi ile ders işlediğimizi biliyorum. Dershanede daha az kişi sayısı var. Özel derslerde böyle olmuyor. Kurslarında böyle olması gerektiğini düşünüyorum. Yoksa bana yararı olmaz.*”

Araştırmanın bir sonraki kısmını DYK ile ilgili kurslara katılım sağlayan öğrencilerin katılıma yönelik görüşleri oluşturmaktadır.

4.3.2. Öğrencilerin Katılıma Yönelik Görüşleri

Araştırma bulguları incelendiğinde öğrencilerin DYK'lara katılıma ilişkin görüşlerine Şekil 26'da yer verilmektedir.

Şekil 26: Öğrencilerin Katılıma Yönelik Görüşleri

Araştırmada görüş belirten tüm öğrencilerin kurslara katılım sağlamış olmalarına rağmen, yukarıda belirtilen sebeplerden dolayı okul ya da kurs merkezine öğrenci katılımı tam olarak sağlanamamıştır. Öğrencilere göre sebepler şunlardır: Ulaşım sorunu, dersle ilgili önyargılar, ders öğretmeni ile ilgili önyargılar, akran baskısı, özel kurslarla çakışma, aktivitelerle çakışma, ekonomik sorunlar, sağlık sorunları, okul sınavlarıyla çakışma, kursların tekdüze gitmesi, kurslara yönelik ilgisizlik, erken saatte uyanamama, devamlı pansiyonun bulunmaması, hedefsizliktir. Kurslara katılım sağlayan öğrencilerden Ö-7 ise kursları fırsat ve imkan eşitliği sağlaması açısından katılımın sağlandığı görüşünde olup şu şekilde fikrini açıklamaktadır: “Katılım sağladım. Çünkü tüm derslerden özel ders alma şansım yoktu. Eksik derslerimi bu kurslarla tamamladım.”

Öğrencilerin katılım sağlayamam sebepleri ile ilgili olarak Ö-10, katılım sağlamayan öğrencilerin akran baskısıyla karşılaştıklarını şu şekilde ifade etmektedir:

“Çünkü takıldıkları ortamlarda arkadaşları boş ver gitme ne yapacaksın gibi cümlelerle onu engelliyor.”

Ö-4, katılımın az olmasına dönük birden fazla duruma şu sözleri ile değinmiştir: *“Gelmeyen arkadaşlarımın dersane özel ders sebebiyle veya hafta sonları erken kalkmak istemedikleri için gelmediklerini düşünüyorum. Bazı zamanlar saatlerden ve devamlı gittiğim yüzme kursundan dolayı devamsızlık yapmak zorunda kaldım.”*

Ö-11 ise, kursların dersane saatleri ile uyuşmamasından ve kurs çıkış saatlerinde servis sıkıntısı yaşamalarından dolayı kurslara katılım sağlamadıklarını düşünmektedir. Bu konu hakkında *“Bazı arkadaşlarımızın dersane saatleri ile uyuşmadığı için katılamadılar. Kurs süresince bir sıkıntım olmadı. Ama bazı arkadaşlarımız çıkışta gidemeyeceğini düşünerek katılmadılar. Çünkü servis kurs çıkışlarına gelmiyordu.”* şeklinde düşüncesini ifade etmektedir.

Ulaşım sorunu ile ilgili olarak Ö-18’de özellikle evi uzakta olan öğrenciler için kurs merkezlerine ulaşımın zorluğuna değinmektedir. Görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Katılamayanlar oldu. Ulaşım, araba sorunu oldu. 20 civarı köyden arkadaşımız geliyor buraya bazıları çok uzak kendi imkanlarıyla gelebilmeleri gerçekten zor.”*

Ulaşım sorunu, çalışma ve ailelere yardım etme ile ilgili olarak Ö-28, *“Bazı arkadaşlar tarlalarında çalışmak ve ailene yardım etmek zorunda olduğu için gelemediler. Kursa gelecek olan arkadaşlar taşıma sorunu ile gelemiyorlar ve bazı arkadaşlarımızı da aileleri göndermiyor.”* şeklinde görüş belirtmiştir. Bu düşünceleri aynı okuldaki arkadaşı Ö-30’da şu sözleri ile desteklemektedir: *“Katılamayan arkadaşlarım ise ya ulaşım sıkıntısı çektii ya da bazı işleri oldu. Mesela ailesine yardımcı olmak isteyen ya da çalışmak zorunda kalan.”*

Katılımdaki bir diğer sorun devamlı bir yatılı pansiyonun bulunmamasıdır. Bu konu hakkında yatılı bölge ortaokulu öğrencisi Ö-16 görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

Taşımalılar gelemediler. Biz pansiyonda kalanlar 1 hafta köye gidiyoruz. 1 hafta pansiyonda kalıyoruz. Eve gitmek zorunlu o hafta. O yüzden hep kursa kalamıyoruz 2 haftada 1 yararlanabiliyoruz. Kalma imkanımız olsaydı kalıp devam ederdik kursa. Arkadaşlarımın gelememe sebepleri

taşımali arkadaşlarımızın köylerden gelebilme imkanları olmadığı için, pansiyondakilerinde 1 hafta gelip 1 hafta köye gitme zorunluluğumuz olduğu için maalesef gelemedik.

Ö-12, kurslara katılımda devamsızlıkların yaşanmasını kursların okul sınavlarıyla ve özel aktivitelerle çakışmasını şu ifadeyle gerekçe göstermiştir: *“Arkadaşlarımın sebebi ise bazıları gitar veya bağlama gibi kurslara gidiyorlar bu yüzden gelemiyorlar. Mesela ertesi gün sınav oluyor bu yüzden gelemiyorlar.”*

Katılım sağlanmamasındaki bir diğer sorun da kursların tekdüze gitmesidir. Bu konuda Ö-15 *“Hep aynı şeyleri yapıyoruz test çözüp duruyoruz sıkılıyorum. Başka şeylerde yapsaydık belki de gelebilirdim.”* şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Ö-23’e göre arkadaşlarının derslere ve öğretmenlere yönelik önyargılara sahip olduklarını düşünmektedir. Bunu *“Çünkü çoğunun bu derse pek ilgisi olmadığından ve anlamadıklarından ‘anlamıyoruz nasıl olsa’ deyip gelmiyorlar bir de arkadaşım sordum ‘ben iki öğretmenden de anlamıyorum’ dedi.”* şeklinde ifade etmektedir. Ö-2, benzer bir ifade ile gelmeyen öğrenci arkadaşlarının kurslara ve derslere karşı önyargılı olabileceğini düşünmektedir. Düşüncelerini *“Kursa gelmeyen arkadaşlarımın bu kurslara ve kurslardaki derslere karşı önyargı ile yaklaştığını düşünüyorum. Neden? Çünkü başaramayacağım düşüncesi var”* şeklinde ifade etmiştir. Aynı konu hakkında benzer düşünceye sahip olan Ö-21 ise, *“Düzenli olarak katılıyorum, arkadaşlarım katılmıyorlar çünkü gereksiz görüyorlar. Fen ve Matematikten çok daha gereksiz, daha önemsiz diyorlar.”* şeklinde görüşünü belirtmiştir.

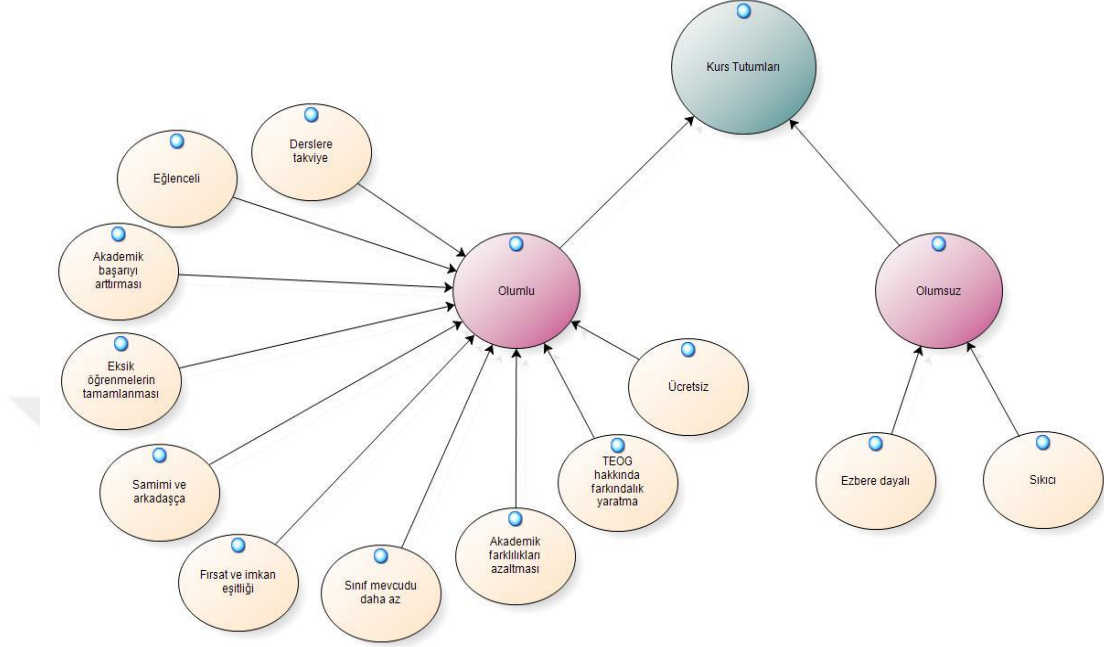
Ö-21’in kurslarda katılımın sağlanamamasının sebebi olarak gördüğü farklı durumlarda vardır. Öğrenci arkadaşları içinde çalışmaya tarlaya gidenlerin olması, okumaya karşı isteksiz hedefsiz olmaları ve evde sorumluluklarının olmaları gibi gözlemlendiği nedenleri *“Tarlaya giden var, okumayı istemeyenler var, sıkıcı bulanlar var, evde işleri olanlar annesine yardım edenler var.”* şeklinde ifade etmiştir.

Ö-24’e göre kurslara yönelik ilgisizlik, isteksizlik ve ulaşım sorunu katılımı olumsuz etkilemiştir. Bunu *“Çünkü birazda, ulaşımdan, biraz da istemedikleri için. Misal bazı arkadaşlarım otobüs yok diye gelemiyorlar.”* şeklinde belirtmiştir.

Araştırmanın bir sonraki kısmını DYK ile ilgili kurslara katılım sağlayan öğrencilerin kurs tutumlarına ilişkin görüşleri oluşturmaktadır.

4.3.3.Öğrencilerin Kurslara Yönelik Tutumları

Araştırma bulgularına göre Şekil 27’de öğrencilerin kurs tutumlarına ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Şekil 27: Öğrencilerin Kurslara Yönelik Tutumları

Bulgulara bakıldığında öğrencilerin kurslarla ilgili olumlu ve olumsuz tutumlara sahip olduklarını, daha çok olumlu yönde görüş belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin olumsuz tutumlarına yönelik düşünceleri kursları sıkıcı ve ezber dayalı bulmaları, özel kursların destekleme kurslarına göre mevcutlarını daha az, daha samimi ve arkadaşça bulmalarınıdır. Olumlu tutum geliştirmeleri sağlayan durumlar ise; eksik öğrenmeleri tamamlaması, akademik farklılıkları azaltması, akademik başarıyı arttırması, fırsat ve imkan eşitliği sağlaması, derslere takviye sağlaması, eğlenceli bir ortamın oluşması, sınıf mevcudunun daha az olması, TEOG hakkında farkındalık sağlaması ve kursların ücretsiz olmasıdır.

Ö-6, DYK’ları sıkıcı bulmaktadır. Gittiği özel bir kursla okuldaki kursu karşılaştırarak özel kursu destekleme kurslarından daha samimi ve arkadaşça bulmaktadır. Düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: “*Akluma İnkılap kursu geldiğinde sıkıcı ek dersler geliyor. Birde İngilizce kursuna gitmiştim. Karşılaştırmak gerekirse İngilizce kursundaki ortam arkadaşça ve samimiydi. Okul gibi değildi ve kişi sayısı daha azdı*”

Ö-4 olumlu tutumlara sahip olmasına karşın, İnkılap Tarihi kursunu ezbere dayalı bir ders olarak görmektedir. Düşüncelerini *“Bana göre bu ders ezbere dayalı olduğu için çalışan herkesin yapabileceğini düşünüyorum. Bu nedenle bazen katılıp katılmama konusunda kararsız kalıyorum.”* şeklinde ifade etmiştir.

Ö-4, olumlu açıdan baktığında ise, *“Destekleme ve Yetiştirme Kursu aklıma gelince ücretsiz yapılan daha çok durumu iyi olmadığı için dersane özel ders alamayan öğrenciler için yapılan dersler aklıma geliyor. Kursumuz çok eğlenceli geçiyor. Hem eğleniyor hem öğreniyoruz. Kursu bırakmama sebepim bu.”* şeklinde görüşünü belirtmiştir. Böylece kursların ücretsiz olduğuna, eğlenceli olduğuna, fırsat ve imkan eşitliği sağladığına vurgu yapmıştır.

Ö-10, kurslara yönelik olumlu tutumunu kursların akademik farklılıkları azaltmayı sağladığını düşünmektedir. Bu konudaki görüşlerini *“Aklıma yaşlılarından geri kalmış ve ek ders sayesinde onlara yetişmesi geliyor. Bu kursa dersleri daha bilinçli bir şekilde anlamak ve aklıma kazımak için geliyorum.”* şeklinde belirtmiştir.

Ö-12, derslere takviye niteliğinde ve eksik öğrenmeleri tamamlama noktasında kursları yararlı bulduğundan olumlu bir tutuma sahiptir. Bu konuda görüşlerini *“Bazen okula gelmiyorum, gelemiyorum görmediğim dersleri telafi amaçlı geliyorum ve bazen anlamıyorum öğrenmek için geliyorum.”* ifade etmiştir.

Ö-28, kurslarda TEOG hakkında farkındalık kazandığını düşünmektedir. Bunu *“Öğretmenlerin bana TEOG hakkında bilgi vereceği, Niçin TEOG sınavına girmemiz gerektiğini söyleyeceği, nasıl yapacağımızı, başaracağımızı öğreneceğimiz ve eksik kalan derslerden bilgi alacağım aklıma geliyor.”* sözleri ile ifade etmiştir.

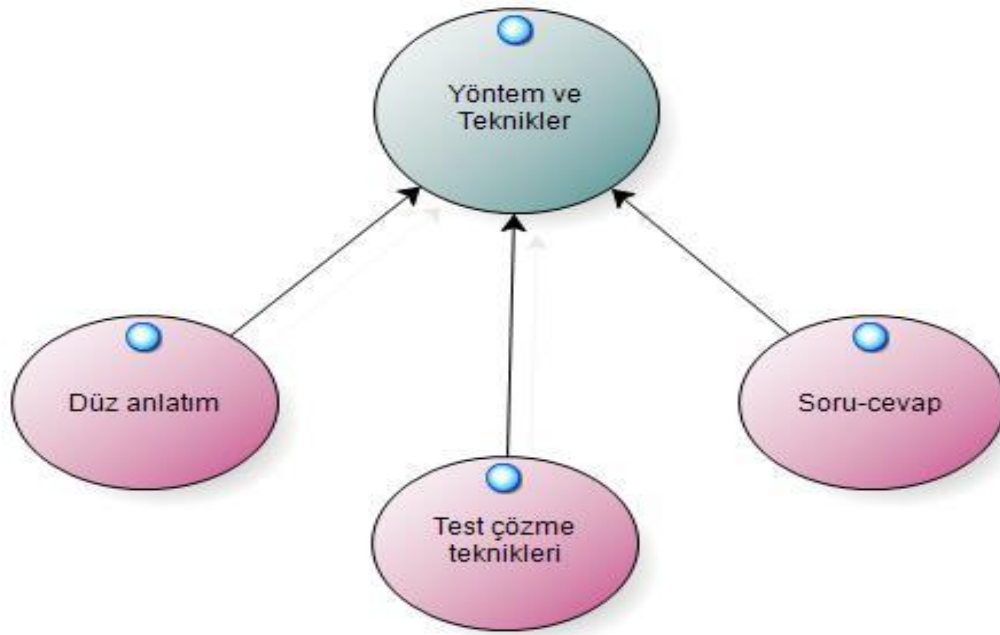
Ö-29, akademik başarısının artırılması konusunda kurslara karşı olumlu tutma sahiptir. Buna yönelik olarak şu şekilde ifade etmektedir: *“Kursu dersleri tekrar edip soru çözüyoruz kursa neden geldiğim: Dersleri bir daha yükseltmek için, notları yükseltmek için, TEOG ta istediğim okulu kazanmak için, anlamadığım konunun üstünde durmak için hocalarımızdan kurs almak için dersleri daha iyi anlamak için.”*

Ö-9, kurslardaki sınıf mevcutlarının daha az oluşunu şu sözleri ile vurgulamaktadır: *“Hafta sonu kurslarında az kişi olduğu için özel ders gibi oluyor. Hocalar takıldığımız yerler varsa sorup anlatıyor.”* Bu durum onun kursa karşı olumlu tutum kazanmasını sağlamıştır.

Araştırmanın bir sonraki kısmını kurslara katılım sağlayan öğrencilere göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kursta uyguladıkları yöntem ve tekniklere yönelik görüşleri oluşturmaktadır.

4.3.4.Öğrencilere Göre Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kursta Uyguladıkları Yöntem ve Teknikler

Araştırma bulgularına bakıldığında öğrencilere göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kursta uyguladıkları yöntem ve teknikler Şekil 28’de yer almaktadır.

Şekil 28: Öğrencilere Göre Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kursta Uyguladıkları Yöntem ve Teknikler

Öğrencilere göre kurslarda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin uyguladıkları yöntem ve teknikler: düz anlatım, soru-cevap ve test çözme teknikleridir. Kurslardaki derslerin daha çok geleneksel yöntemlerle öğretmen merkezli yürütüldüğü görülmektedir. Öğrenciler konu tekrarları yaptıklarını ve test çözdüklerini belirtmişlerdir.

Ö-1, ders tekrarı ve test çözümü yaptıklarını şu sözlerle belirtmektedir: “Akıllı tahtadan ders tekrarı yapıyoruz. Testler çözüyoruz. Ders tekrarı yapıyoruz. Bilmediklerimizi soruyoruz. Ara sıra kendimizi denemek için sınavlar oluyor.”

Ö-15, kazanım testleri çözdüklerini ve öğretmenlerinin anlaşılmayan noktaları tekrar ettiğini şu sözlerle vurgulamaktadır: *“Kursta test çözüyoruz. Alıştırma yapıyoruz. Derslerimizde falan iyi oluyor. Kazanım testleri çözüyorduk. Öğretmenimiz anlamadığımız yerleri tekrar ediyor iyi oluyor.”*

Ö-2, *“Öğretmenimiz görseller ve sorularla desteklediği için akılda kalıyor.”* şeklindeki görüşüyle görsellerin bu süreçte kullandığını belirtmektedir.

Ö-4, dersleri slayt üzerinden işlediklerini ve test çözdüklerini şu sözlerle ifade etmektedir: *“Bu kursta sınavlar çözüp ders tekrarları yapıyoruz. Hocamızın yaptığı sınavlar TEOG sistemine benzerdi ve slayt izlemek bana çok bilgi kattı.”*

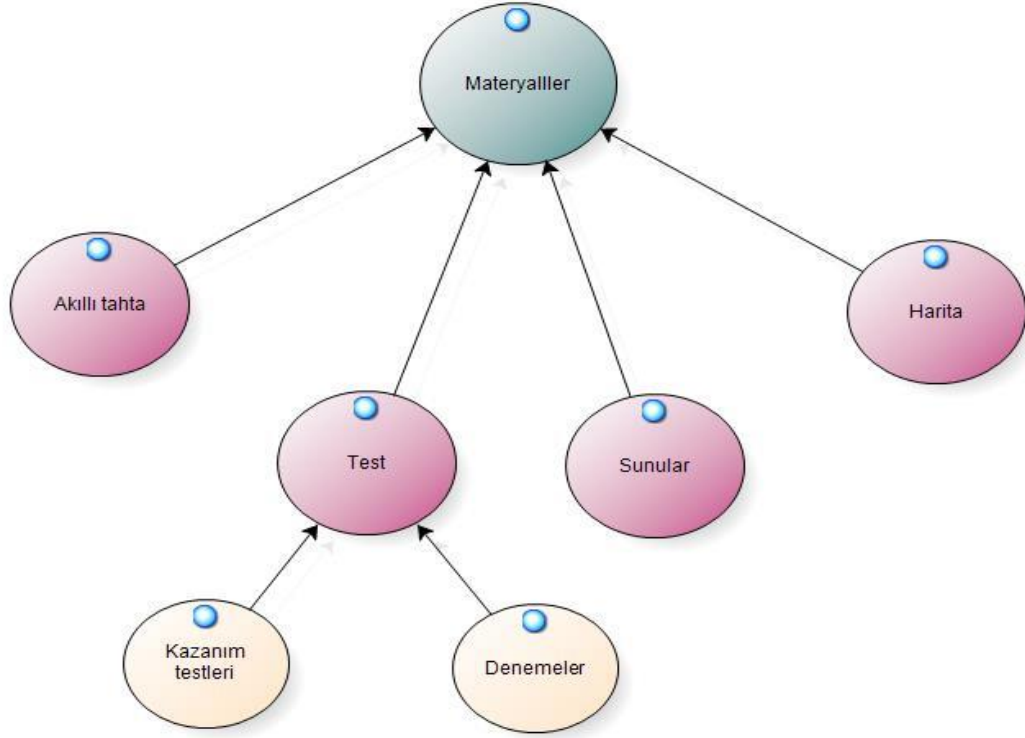
Ö-30, konu anlatımı ve test çözümüyle ders yaptıklarını, günlük hayatla derslerini bağdaştırdıklarını *“İnkılap Tarihi kursunda konu anlatımı işledik. Testler çözdük. Bazen günlük hayattan örnekler verdik.”* şeklinde belirtmiştir.

Araştırmanın bir sonraki kısmını kurslara katılım sağlayan öğrencilere göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kursta kullandıkları materyallere yönelik görüşleri oluşturmaktadır.

4.3.5.Öğrencilere Göre Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kursta Kullandıkları Materyaller

Araştırma bulgularına bakıldığında öğretmenlerin kursta kullandıkları materyallere Şekil 29’da yer verilmektedir.

Şekil 29: Öğrencilere Göre Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kursta Kullandıkları Materyaller

Öğrencilerden alınan dönütlere göre öğretmenlerin kursta kullandıkları materyaller; akıllı tahta, sunular, haritalar ve testlerdir. Test olarak daha çok denemeler ile bakanlığın yayınladığı kazanım testleri kullanılmaktadır.

Sosyal Bilgiler öğretmeninin kursta test ve denemelerden faydalandığını ifade eden Ö-11, düşüncelerini “İşlediğimiz konulara yönelik deneme, test çözüyoruz.” şeklinde belirtmektedir.

Ö-12 ise öğretmenin bakanlığın yayınladığı testlerden yararlandığını “MEB tarama veya kazanım testlerini çözüyoruz.” sözleri ile belirtmektedir.

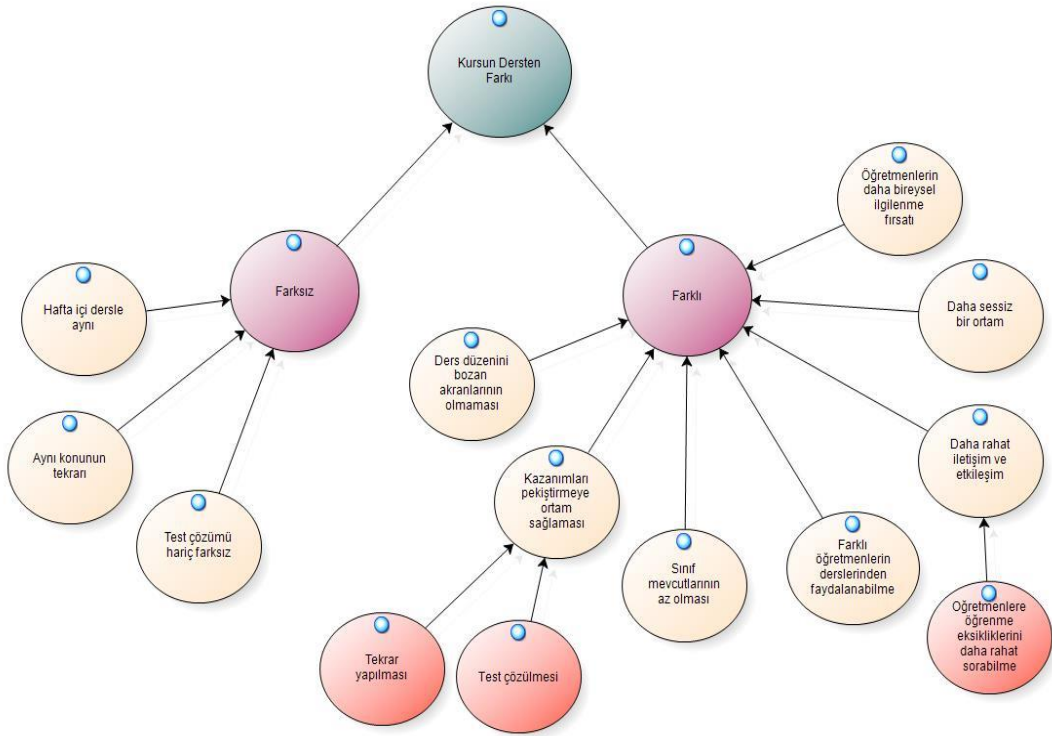
Ö-5, Ö-8 ve Ö-9 aynı okulun, aynı Sosyal Bilgiler öğretmenin öğrencileridir. Üç öğrencinin ortak noktası öğretmenlerinin derste materyal olarak akıllı tahtayı kullanmasıdır. Bu konuda Ö-5, “Öğretmenin anlatımı ve akıllı tahtadaki sunularla iyi geçiyor.” derken, Ö-8 ise “akıllı tahta kullanarak ders tekrarı yapıyoruz.” şeklinde görüş belirtmiştir. Benzer bir ifade ile Ö-9 ise “Gerek akıllı tahtalarda gerek de fotokopilerle daha da iyi oluyor. Ardından test yaparak hatalarımızı bulduk.” diyerek düşüncelerini söylemiştir.

Ö-18, öğretmeninin akıllı tahta ve testlerden faydalandığını şu sözleri ile belirtmektedir: “Akıllı tahtadan mesela test çözüyoruz. Hocalarımız test veriyorlar. Biz test çözüyoruz.”

Araştırmanın bir sonraki kısmını kurslara katılım sağlayan öğrencilere göre kursun dersten farkına ilişkin görüşleri oluşturmaktadır.

4.3.6.Öğrencilere Göre Kursun Dersten Farkı

Araştırma bulgularına bakıldığında öğrencilere göre kursun dersten farkına ilişkin düşüncelerine Şekil 30’da yer verilmektedir.

Şekil 30: Öğrencilere Göre Kursun Dersten Farkı

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin bir kısmı kursları dersten farklı bulurken, bir kısmı ise farksız bulmuştur. Kurslarda genel olarak hafta içi görülen derslerin tekrar edilmesi, aynı konunun anlatılması, genellikle test çözümü dışında farklı etkinliklere yer verilmemesi nedeni ile öğrenciler kursların derslerden farksız olduğunu düşünmektedir. Diğer açılardan kurslara bakıldığında; kazanımları pekiştirmeye ortam sağlaması, sınıf mevcudlarının daha az olması, daha ilgili, istekli öğrencilerin gelmesinden dolayı sessiz bir ortamın oluşması, daha rahat iletişim ve etkileşime açık, sınıf içerisinde rahatça soru sorabilmeye olanak sağlaması, ders

düzenini bozan akranların olmaması, öğretmenlerin daha fazla bireysel ilgilenme fırsatının olması ve farklı öğretmenlerin derslerinden faydalanabilme gibi nedenlerden dolayı öğrenciler kursların dersten farklı olduğunu düşünmektedir.

Kursları dersten farksız bulan öğrencilerden Ö-15, düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Hayır. Fark yok. Sadece daha fazla test çözüyoruz. Hep aynı şey.”* Ö-16 ise *“Hafta içi ders görüyorduk. Hafta sonu anlamadığımız yerleri tekrar ediyor test çözüyorduk. Bence bir farkı olmuyordu kursların.”* şeklinde görüşünü belirtirken benzer bir görüşe sahip Ö-20 ise *“Konu olarak farkı yok sadece test çözüyoruz.”* demiştir.

Ö-30, kursların içerik olarak aynı olmasına rağmen bazı farklılıklarının olduğuna değinmiştir. Bu farklılıklar ona göre kurslarda daha az öğrencinin olması, öğretmenlerin özel olarak ilgilenebilmeleri, anlaşılamayan yerlerin rahatça sorulabilmesidir. Düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Aslında arasında çok bir fark yok. Derste de konu anlatımı işleyip testler çözüp günlük hayattan örnekler verdiğimiz gibi kursta da aynısını yapıyoruz. Ama kursta az kişi olduğu için öğretmenimiz özel olarak ilgilenebiliyor. Bu anlamda arasında fark var. Anlamadığım konuları az kişi olduğu için hem rahat bir şekilde sorabiliyorum hem de öğretmenim daha rahat neyi anlayıp neyi anlayamadığımı görebiliyor.

Ö-29 ise, kursla ders arasında, sınıfın daha sessiz olması ve derse daha konsantre olabilmesi açısından fark olduğunu şu şekilde belirtmiştir: *“Evet fark var. Derste çok gürültülü ses var ve kurs çok sakin ve sessiz ondan. Sınıfta dersi sestem dolayı dinleyemiyorsun konsantre olamıyordum ama kursta çok konsantre ve derse katılım çoğalıyor. Sessiz sakin gürültü olmadan ders işliyorduk.”*

Kazanımların pekiştirilmesine ortam sağlaması, tekrarların yapılması ve testlerin çözülmesi, öğretmenlerin bireysel ilgilenebilmesi ve daha rahat soru sorabilme imkanı sağlaması açısından kursları hafta içi derslerden farkı olduğunu düşünen Ö-26, düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir:

Kursa gidiyorum çünkü hafta içinden daha çok test çözüyoruz ve hafta içi anlatılan konular bunda tekrar anlatılıyor. Pekiştirmeye olanak sağlıyor kurslar. Fark var hafta içi gördüğüm dersle. Çünkü öğretmenimiz hepimizle tek tek ilgilenme fırsatı oluyor. Kurs ortamı farklı. Çünkü daha çok öğrenmek için gelenler var. Bu da hepimizin rahat bir şekilde soru sormamıza yardımcı oluyor. Dersin konularını bitmediyse deneme çözemiyoruz ama kursta Dilediğimiz kadar test ve deneme çözüyoruz.

Ö-25, kurslarda ders düzenini bozan akranların olmamasından dolayı kursların derslere göre farklı olduğunu düşünmektedir. Bunu şu sözlerle ifade etmektedir:

Evet, normal dersten farkı var Çünkü cumartesi günü kursta eğleniyoruz yarı eğleniyoruz yarı bakıyoruz derslere. Genelde hafta içi hep ders bakıyoruz cumartesi test çözüyoruz. Derste anlatma okuma yazma ondan dolayı farklı. Normalde arkadaşlar dersi bozarak hareketler yapıyor öyle fırsat olmuyor cumartesi kurslarında eğlenceli gidiyoruz okula.

Kurslardaki sessiz, serbest ve eğlenceli ortamın, az öğrencinin gelmesinin hafta içi derse göre oluşturduğu farklılığını söyleyen Ö-21, düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: “*Daha serbest, daha eğlenceli, daha çok test çözülüyor, daha rahat, sınıf daha sessiz oluyor, daha az öğrenci geliyor.*”

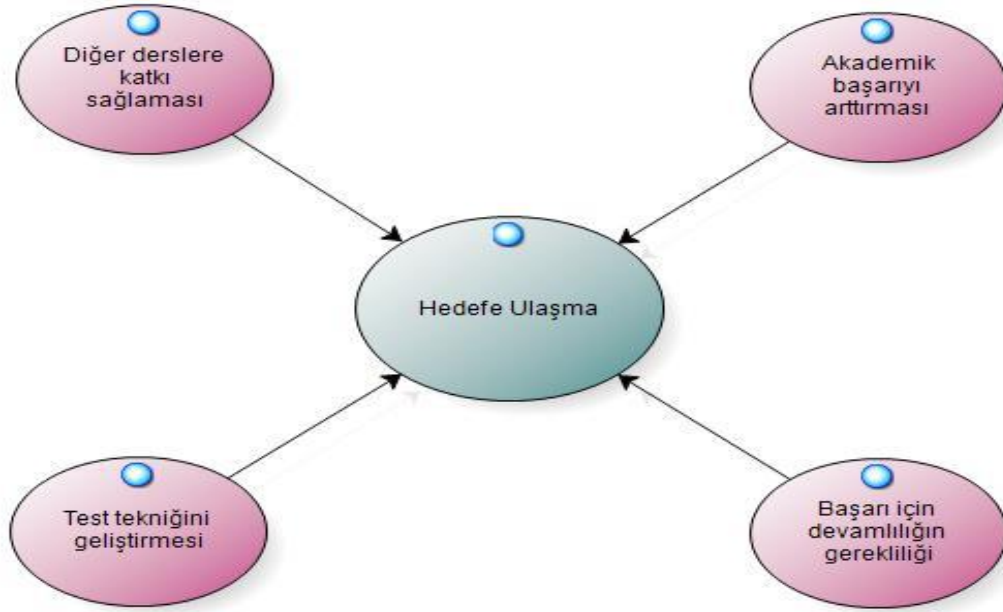
Ö-1 ise kursta farklı öğretmenden ders aldığını ve bunun kendisine fayda sağladığını bu açıdan kursun farklı olduğunu şu sözlerle vurgulamaktadır: “*Özel ders gibi faydalı oluyor. Hafta sonu İnkılap kursuna gittiğim öğretmenle hafta içi dersine girdiğim öğretmen farklı. Ben ondan hiç bir şey anlamamıştım. Farklı öğretmenden dersi dinleyince faydasını gördüm. Bu açıdan bana farklılık sağladı.*”

Ö-27 ise kursların dersten farklı olduğunu belirtmekte ve genel olarak düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: “*Fark var. Çünkü hafta içi çok aklıma girmiyor. Kursta ise daha özel oluyor. Çünkü hafta içi derste bazı arkadaşlarımız yaramazlık, haylazlık, tembellik yapıyor ve bu durumdan bizde etkileniyoruz ama hafta sonu kurslarına isteyen geliyor istemeyen ise gelmiyor.*”

Araştırmanın bir sonraki kısmını kurslara katılım sağlayan öğrencilerin kursların hedefine ulaşmasına ilişkin görüşleri oluşturmaktadır.

4.3.7.Kursların Hedefine Ulaşmasına Yönelik Öğrenci Görüşleri

Araştırma bulgularına bakıldığında kursların hedefine ulaşmasına yönelik öğrenci görüşleri Şekil 31’de yer almaktadır.

Şekil 31: Kursların Hedefine Ulaşmasına Yönelik Öğrenci Görüşleri

Kursların hedefe ulaşmasına dönük araştırma bulgularına bakıldığında öğrencilerin görüşleri şu şekildedir: Diğer derslere katkı sağlamaktadır. Akademik başarıyı arttırmaktadır. Test tekniğini geliştirmektedir. Başarı için devamlılık gereklidir.

Kursun akademik başarısını yükselttiğini belirten Ö-14, düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Ders ortalamalarım bayağı bir yükseldi. Şöyle söyleyeyim ben İnkılabın ilk sınavından 70 almıştım. Ama o zamanlar İnkılap kursuna gitmiyordum. Ama 2. sınavında İnkılap kursuna gittim ve inkılap sınavından 90 aldım.”*

Ö-15, devamsızlık yaptığı için TCİTA kursundan başarı elde edemediğini *“Aslında bazen gelmedim kursa o yüzden ilk dönemde aynı notu aldım 2. dönemde. O yüzden pek katkısı olmadı inkılaptan. Devamlı gelebilseydim bilemiyorum ne olurdu?”* sözleri ile belirtmektedir.

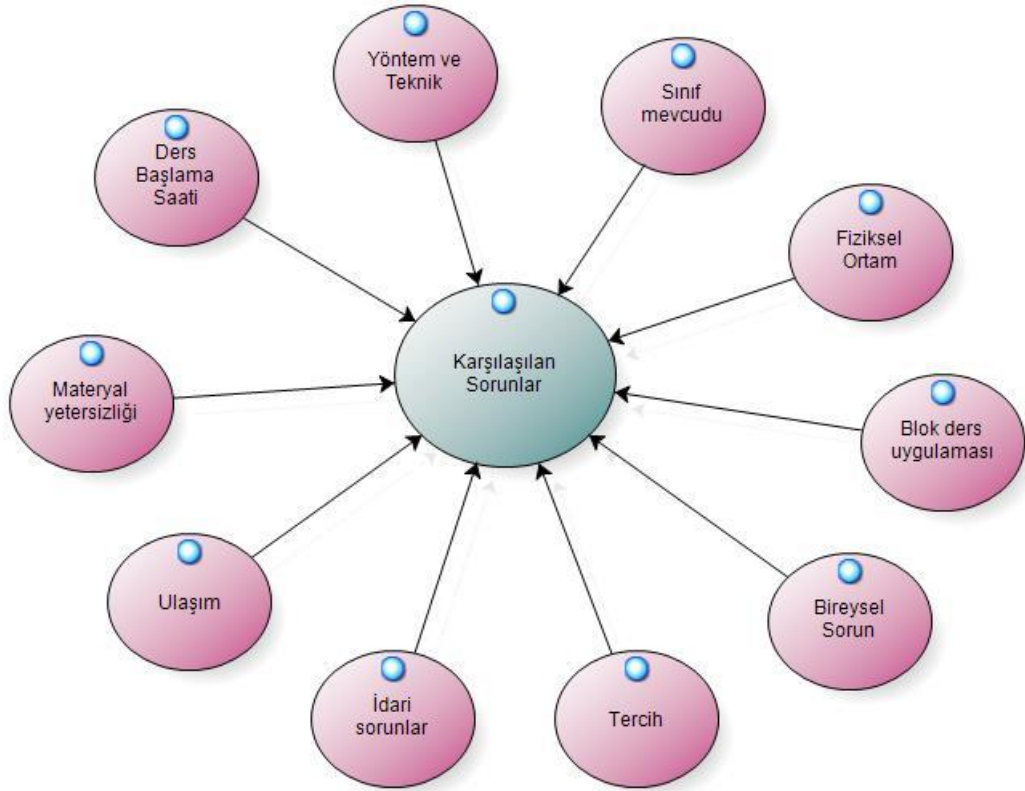
Ö-16 ise anlamadığı konuları pekiştirmesi ve test tekniklerini geliştirmesi açısından kursların hedefine ulaştığını şu sözlerle ifade etmektedir: *“Anlamadığım konuları pekiştirdim. Test çözme yeteneğim gelişti. Netlerimde artış oldu kurslardan sonra. İlk dönem İnkılaptan TEOG kötüydü. İkinci dönem 5 net yükselttim.”*

Aldığı TCİTA kursunun diğer derslere katkısı olduğunu vurgulayan Ö-17, “Tabi ki de bende katkı sağladı. Netlerimde artış oldu. Okul sınavlarımdan da Sosyal hocamızdan öğrendiğim yöntemle Türkçeden karşıma çıkan testleri yaptım yüksek notlar aldım.” şeklinde görüşünü belirtmektedir.

Araştırmanın bir sonraki kısmını kurslara katılım sağlayan öğrencilerin kurslar sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri oluşturmaktadır.

4.3.8.Öğrencilere Göre Kurslarda Karşılaşılan Sorunlar

Şekil 32’de öğrencilerin kursta karşılaştıkları sorunlara yer verilmektedir. Öğrenciler kurs sürecinde birçok sorunla karşılaşmıştır.

Şekil 32: Öğrencilere Göre Kurslarda Karşılaşılan Sorunlar

Karşılaşılan sorunlara bakıldığında; blok ders uygulamaları, materyal yetersizliği, ulaşım, yöntem ve teknikle ilgili sorunlar, fiziksel ortamlarla ilgili sorunlar, tercihle ilgili sorunlar, ders başlama saati ile ilgili sorunlar, bireysel sorunlar, idari sorunlar ve sınıf mevcudu ile ilgili sorunlardır. Ö-2 blok ders uygulaması nedeni ile yaşadığı sorunu şu şekilde belirtmişlerdir: Ö-2, “Sadece 80 dakika blok ders olması çok uzun sürüyordu ve birazda sıkıyordu.” Ö-21 ise hem blok derslerden hem de

artarda gelen derslerin sıkıntı yaşattığını, bazı hocaları sevmedikleri ve öğle arasının olmamasının kendine göre bir sorun yarattığını şu şekilde ifade etmektedir: *“Karşılaştığım problem zaman sıkıntısı oldu, artarda gelen dersler sıkıntı yarattı, öğle arasının olmaması problemdi, bazı hocaları da sevinmiyoruz.”*

Kurslardaki en önemli sorunların başında öğrencilere göre materyal sorunudur. Bu konuda birden çok görüş belirtilmiştir. Ö-16, *“Fotokopi makinesi okulun bozulduğunda test çözemiyoruz. Herkesin kitaplara para verecek durumu olmayabilir.”* şeklinde görüş belirtirken, Ö-2 ise *“Derslerin daha akılda kalıcı hale gelmesini istiyorum. Bunu için yeterli malzeme yok.”* diyerek görüşünü belirtmiştir. Ö-26, okuldaki akıllı tahtaların internet bağlantısının olmadığını ve okulda mürekkep sıkıntısının yaşandığını şu şekilde belirtmiştir: *“Bir de okulumuzun mürekkebi hemen bitiyor ve yazıcı sık sık bozuluyor. Akıllı Tahtalara daha internet bağlanmadı.”* Ö-7 ise, okullardaki malzemelerin eksik olduğunu şu şekilde ifade etmektedir: *“Okullarda malzeme eksiklikleri oldukça fazla.”*

Kurslardaki bir diğer sorun ulaşımıdır. Taşınmalı okulun öğrencisi olan Ö-30, arkadaşlarının ulaşım ile ilgili sorunlardan dolayı gelemediğini söylemektedir. Kendisinin de başta gelmek istemesine rağmen buna sorundan dolayı gelemediğini daha sonra köyünden servis ayarlanmasının ardından gelebildiğini şu sözleri ile belirtmektedir: *“İlk başlar ulaşım da sıkıntı çektim. Çünkü köyüm Ankara’da. Oradan Eskişehir’e gelmek çok zor araç sorunumuz vardı. Bu nedenle diğer köylerdeki arkadaşlarımla gelememiştik. Hocalarımızla ailelerimiz bizi getiren servisle anlaşılabilir. O şekilde gelebildim. Ulaşım benim için sorun oldu.”* Merkez okulda bulunan Ö-7, *“Ailem her seferinde beni alamıyor. Evimiz çok uzak. O yüzden tramvayla giderek zaman kaybediyorum. Gidiş geliş konusunda servis olmasını çok isterdim.”* şeklindeki düşüncesiyle yaşadığı ulaşım sorununa değinmiştir.

Öğrencilerin yaşadığı bir diğer sorun yöntem/teknikle ilgilidir. Bu konu hakkında Ö-7, dersi anlayamadığını *“Öğretmenim konuları çok karmaşık anlatıyordu. O yüzden çok anlayamadım.”* şeklinde belirtmiştir.

Bir diğer sorun kurslardaki fiziksel ortamdır. Sınıfın yapısı, kurs merkezinin bulunduğu konum gibi sebeplerden dolayı sorun yaşayan Ö-12, düşüncelerini *“Sınıflar çok basık oluyor. Yoldan arabalar geçiyor falan. Bu yüzden sınıfta rahatça ders işleyemiyoruz.”* şeklinde ifade etmiştir. Okul kantininin kurs sürecinde açık

olmamasından dolayı sorun yaşayan Ö-7 ise “*Kantin açık değildi o yüzden dışarı çıkıp yemek almak zorunda kaldım.*” diyerek görüşünü belirtmektedir.

Tercih sürecinde yaşanan problemler bir diğer sorundur. Aynı okulda bulunan Ö-8 ve Ö-9 seçtiği öğretmenlerden kurs alamamışlardır. Ö-8, “*İnkılap dersime istediğim öğretmeni idare vermedi. Bunu dışında bir sorun yaşamadım.*” şeklinde görüşünü ifade ederken, Ö-9 ise, “*Kurs hocalarını seçerken istediğimiz hocaları seçtik ama seçtiğimiz hocanın kursa giremeyeceğini öğrendik.*” diyerek görüşünü belirtmiştir.

Yaşanan bir diğer sorun kurslarda ders başlama saatleridir. Bu konu hakkında Ö-9, kurs saatlerinin erken olduğunu ve uyanmakta güçlük çektiğini şu sözleri ile ifade etmektedir: “*Saatler erken olduğu için sabahları kalkmak zor oluyor. Bundan dolayı erken yatmam gerekiyordu. Özellikle pazar günleri 06.30 da kalkmak zor oluyordu. Kursların kötü yönü buydu.*”

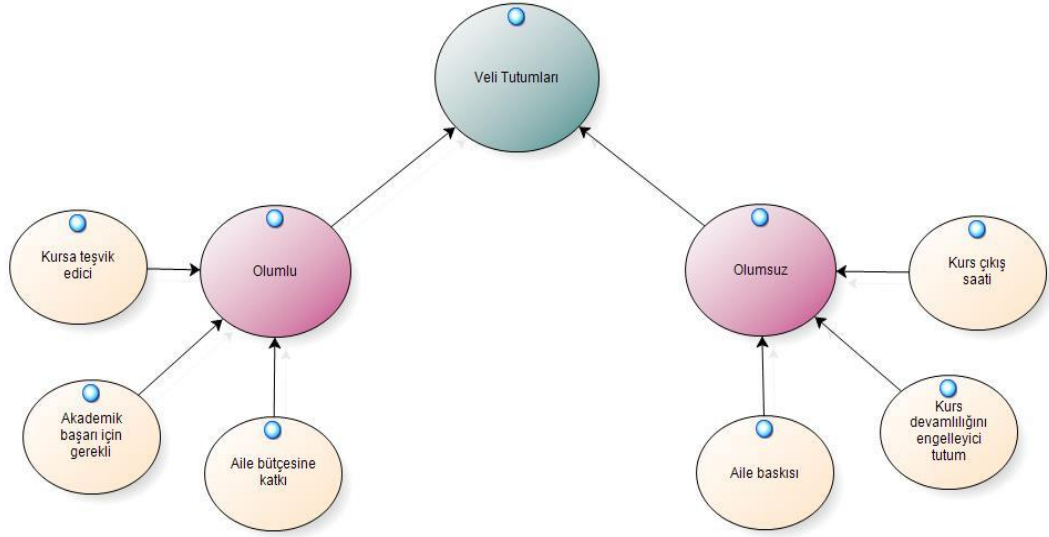
Kurstaki diğer sorunlar; idari sorunlar ve sınıf mevcuduna ilişkin sorunlardır. Bu konu hakkında Ö-5 ve Ö-23 görüşlerini belirtmektedir: Ö-5, sınıfların mevcudu ile ilgili görüşlerini “*Burada kalabalık olduğu için anlaşılması daha zor oluyor. Benim gittiğim kurslarda 2 veya 3 kişiyle konuyu pekiştirme de daha kolay oluyor.*” şeklinde ifade etmektedir. Ö-23 ise okulundaki idareden kaynaklı sorundan dolayı ilk dönem kurs açılması konusunda sorun yaşadıklarını, öğretmenlerinin gönüllü olarak kurs verdiğini şu şekilde aktarmaktadır: “*Birinci dönem ortaokula kurs açacakları yerine yanlışlıkla liseye açtılar, hocamız ders veya kursu çıkışlarında bizi yanına çağırıp ders anlatıyordu. Bunu önlemek için biraz daha titiz ve dikkatli davranmak yeterli olacaktır.*”

Araştırmanın bir sonraki kısmını kurslara katılım sağlayan öğrencilere göre velilerin kurs tutumlarına yönelik görüşleri oluşturmaktadır.

4.3.9.Öğrencilere Göre Kurslara Yönelik Veli Tutumları

Araştırma bulgularına bakıldığında öğrencilere göre, velilerin kurslara yönelik tutumlarına Şekil 33’te yer verilmiştir.

Şekil 33: Öğrencilere Göre Kurslara Yönelik Veli Tutumları

Bulgular incelendiğinde velilerin kurslara ilişkin olumlu ve olumsuz tutumlara sahip oldukları görülmektedir. Öğrencilerin, velilerin olumlu tutumlarına yönelik görüşleri; kursa teşvik edici, akademik başarı için gerekli olması ve aile bütçesine katkı sağlamasıdır. Öğrencilere göre velilerin olumsuz tutumları ise; kurs çıkış saatinin geç olması, kurs devamlılığını engelleyici tutumları ve aile baskısıdır.

Ö-13, babasının kurs çıkış saatini geç bulup tepki gösterdiğini söylemektedir. Bunu şu sözleri ile belirtmektedir: “Annem o kadar kötü karşılamadı ama bazen çok yorulduğumu veya babam 5 te geleceğimi duyunca biraz kızdı.”

Ö-29 ise, babasının kursa gitme konusunda kendisine engel olduğunu ve baskı yaptığını şu sözleri ile belirtmektedir: “Bana diyor babam ‘Ne kursu bu hafta? Gitme, öbür haftaya gidersin. Kursa gidip ne yapacaksın?’ Annem destek veriyor ve bazen babam destek vermiyor.”

Ö-18, ailesinin kurslara karşı olumlu baktığını ve faydalanmasını istediğini şu sözleri ile belirtmektedir: “Ailem arkadaşlarımla kursa gitmemi istiyorlar, faydalanıyorlar. Lisede de okuyan ablam var onu da kurslara gönderiyorlar.”

Ailesinin kurslar konusunda kendisini teşvik ettiğini söyleyen Ö-23, görüşlerini “Benim babam kurslar hakkında ‘bizim zamanımızda, kurs veren hoca yoktu, kursların olması çok iyi’ diyor ve devamlı gitmemi istiyor ben devamlı olarak gidiyorum.” şeklinde belirtmektedir.

Ö-24 ise ailesinin kursları derslerdeki akademik başarısını arttırdığını düşünmektedir. Bu nedenle olumlu tutuma sahip olduklarını “*Benim babam mutlaka beni göndermeye çalışıyor ve gönderiyor, babam benim kurslardan sonra netlerimi gördü. Bana bir de gitmeyeceğim diyordun bak notların yükseldi dedi. Velilerin hepsi de sanırım böyle düşünüyor.*” şeklinde belirtmektedir.

Ö-5, kurslara gitmek istemediği dönemlerde bile ailesinin kurslara gitmesi yönünde ikna edici bir şekilde davrandıklarını şu sözleri ile belirtmektedir: “*Ailem destekliyorlar. Hatta gitmek istemediğim günlerde bile gitmemi isteyip ikna etmeye çalışıyor.*”

Ö-1, ailesinin ekonomik açıdan aile bütçesine katkı sağlaması ve derse takviye sağlaması için kursa gönderdiklerini şu şekilde ifade etmektedir: “*Velilerim özel ders almadığım derslerde bu kurslara katılmamı istediler. Her bir ders için özel ders alabilmem neredeyse imkansız. Tekrar yapmak için, test çözmek için beni gönderdiler.*”

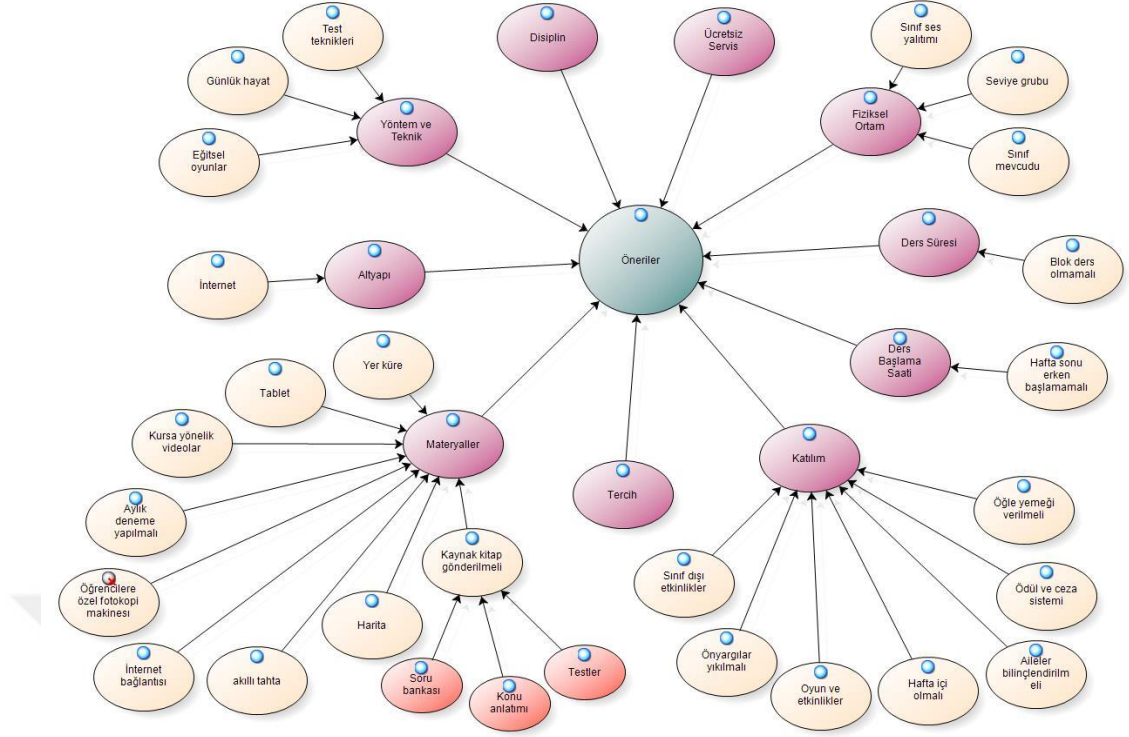
Ö-6, kendisinin kursa katılmamak istememesine rağmen annesinin kursa katılması ve diğerlerinin de bunu desteklemesi üzerine kursa geldiğini şu sözleri ile belirtmektedir: “*Annem bu kursa katılmamı istedi. Ben istemedim ve tüm ailem de annemi destekledi.*”

Ö-11, ailesinin akademik başarısını yükseltmesi ve ona fayda sağlayacağını düşündükleri için kurslara yönelik teşvik edici davrandıklarını “*Ailem kursa gelmemi olumlu karşılıyorlar. Çünkü onlarda benim derslerime yararlı olabileceğini düşünüyorlar ve kurslara katılmam için yardımcı oldular.*” şeklinde belirtmektedir.

Araştırmanın bir sonraki kısmını kurslara katılım sağlayan öğrencilerin kursların iyileştirilmesine yönelik önerileri oluşturmaktadır.

4.3.10.Öğrencilerin Kursların İyileştirilmesine Yönelik Önerileri

Araştırma bulgularına bakıldığında öğrencilerin kurslara yönelik birçok önerisi bulunmaktadır. Bu önerilere Şekil 34’te yer verilmektedir.

Şekil 34: Öğrencilerin Kursların İyileştirilmesine Yönelik Önerileri

Kurs sürecinin hedef kitlesi olan öğrencilerin, karşılaştıkları sorunlar ve diğer sebeplerden dolayı birçok önerisi bulunmaktadır. Bu öneriler şu şekildedir: Katılıma yönelik öneriler, ders başlama saatine yönelik öneriler, ders süresine yönelik öneriler, materyallere yönelik öneriler, yöntem ve tekniğe yönelik öneriler, fiziksel ortam ve altyapıya ilişkin öneriler, disiplin, tercih ve ücretsiz servise ilişkin öneriler.

Katılıma ilişkin öğrencilerin farklı önerileri vardır. Bunlar; kursların hafta içi olması, ödül ve ceza sisteminin olması, oyun ve etkinliklere yer verilmesi, ailelerin bilgilendirilmesi, blok ders uygulamasının yapılmaması, sınıf dışı etkinliklere yer verilmesi, kurslarda öğle yemeği verilmesi ve ön yargıların yıkılmasıdır. Ö-17, kursların hafta içi yapılmasının köydeki istekli arkadaşlarının katılımı arttıracakını düşünmektedir. Bunu şu şekilde ifade etmektedir: *“Hafta içi kurs yapılırsa daha iyi olur. Köylerden taşımalı gelen arkadaşlarımızda faydalanır. İsteyip te gelemeyen hedefleri olan arkadaşlarım var.”*

Yine kursların hafta içi olmasını isteyen Ö-11, Ö-13 ve Ö-16 şu görüşlerde bulunmaktadır: Ö-11, *“Kursların hafta içi olması benim için çok iyi oldu çünkü hafta sonunda başka bir yerde kurs alıyorum.”* Ö-13, *“Kursların hafta içi olması iyi. Bize de zaman kalmalı. Bütün hayatımız okulda geçmemeli. Sonuçta bir daha bu yaşta*

olmayacağız.” Ö-16, “Hafta içi yapılıyorsa katılım daha çok olurdu. Geçen sene hafta içi yapıldığından geçen sene hepimiz geliyorduk. Hafta sonu da ailelerimizin yanına gidebiliyorduk. Bence kurslar hafta içi yapılsın o yüzden.” Ö-27 ise diğer arkadaşlarından farklı olarak hafta içi derslere faydası olabileceğinden kursun hafta sonu pazar günü verilmesini istemektedir. Bu konuda Ö-27, “Kurslar cumartesi yapıyor. Bence pazar günü yapılmalı çünkü pazartesi günü okul olduğu için derslere daha fazla faydasını olacağını düşünüyorum. Hafta sonu kurslar saat 10.30’da başlamalı. Çünkü sabah çok erken oluyor.” şeklinde görüş belirtmektedir. Ö-21 ise, kurslarda ödül ve ceza sisteminin getirilmesiyle, ayrıca oyun ve etkinliklerle ders işlenmesinin katılımın artacağını düşünmektedir. Bu konuda şu şekilde görüşlerini belirtmiştir:

Oyun olursa, gelirler, konuyu anlatma tarzı onların istediği gibi olursa gelebilirler, etkinlikler olursa gelebilirler ve en çok gelene mesela ödül verilebilir. Öğretmenler, etkinlik yapabilir, hem dersler eğlenceli olabilir, idare ceza verebilir, bütün konular üst üste bu daha düzenli olabilir. Ara olabilir mesela öğle yemeği arası gibi.

Ö-20, Ö-28 ve Ö-29 katılımın sağlanması için ailelerin ve öğrencilerin bilinçlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ö-20, “Öğretmenler, bilgi vermeli. Gelirsen, biraz daha derslerin iyi olur demeli. İdare, ailesi ile görüşebilir.” şeklinde görüşünü belirtirken, Ö-28 ise “Bazı aileler çocuklarını kursa göndermedikleri için evlerini ziyaret edip aileleri Kurs hakkında bilgiler verip onları bilgilendirebiliriz ve çocuklarını kursa gönderme konusunda bir nebze de olsa ikna edebiliriz.” diyerek ailelerin bilinçlendirilmesi sürecinde aile ziyaretlerinin faydalı olacağını düşünmektedir. Ö-29 ise “Kursa gelemeyenlerin ailesiyle konuşup tarlaya değil kursa yollamalarını isterdim.” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Ö-4, sınıf dışı etkinliklere yer verilmesi ile katılımın artacağını düşünmektedir. Düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: “Birçok değişik alanda piknik kafe vs. ders işlenirse tüm arkadaşlarımın gelebileceğini düşünüyorum. Mesela inkılap kursunu işlemeye savaşın geçtiği yere giderek işlese güzel olur.” Kurslarla ilgili Ö-23 ve Ö-24, önyargıların yıkılmasının katılımı sağlayacağını düşünmektedir. Ö-23, “Arkadaşlarımızın bu kursa gelebilmeleri için önce önyargıları yok edilmeli ve bu da biraz zorla da olsa dersi dinleyip, bu dersin o kadarda zor olmadığını göstererek hallolur bence. Başka yapılacak bir şey yok bence bunca imkân ve ilgiden sonra iş onlarda bitiyor.” şeklinde görüş belirtirken, Ö-24, “Bence önyargılılar, bu yüzden onlara kendimi gösterirdim ben inkılabı hiç sevmezdim ama anlamam diye gitmezdim ama birkaç kez gidince bir

işe yaradığını gördüm. Bu da benim sınavlarıma ve TEOG'a iyi bir şekilde hazırlanmamı sağladı.” demiştir.

Kurslara yönelik bir diğer öneri ders başlama saati ile ilgilidir. Bu konuda Ö-1, kursların çok erken saatte başlamamasını istemektedir. Bu durumu *“Erken saatlerde olduğu için günüm bölünmemiş oluyor. Fakat hafta sonu çok erken saatlerde olan dersler için kalkmak zor oluyor. Bu yüzden çok erken olmasa iyi olur. Günün bölünmemesi için 11.00 – 12.00 arası iyi.”* şeklinde ifade etmektedir.

Kurslarla ilgili bir başka öneride ders süresine yöneliktir. Görüş belirten öğrenciler, blok ders yapılmamasını istemektedir. Bu konuda Ö-1, *“Süresi daha kısa olabilir. 80 dakika uzun. Arada mola olabilir.”* derken, Ö-7, *“80 dakikalık ders ikiye bölünmeli. Teneffüs de olmalı.”* şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

Kurslarla ilgili öğrencilerin en çok vurguladıkları önerilerden biri de materyallerdir. Bu konuda farklı birçok öneri bulunmaktadır. Ö-1, *“Kurslar için soru bankası gelebilir. Ders kitaplarımızın yeterli bilgi taşımadığını düşünüyorum. Bu yüzden kaynak kitap verilebilir.”* şeklinde görüş belirtirken, Ö-11, *“Daha çok soru çözmek amacıyla okullara kitap dağıtılmalı. Her derste öğrencilerin eksiklerini görmek için denemelerle analiz yapılabilir. Akıllı tahtalara internet gelmeli.”* demiştir. Ö-16, kurslar için uygulamalı rengarenk test kitabı önermektedir. Düşüncelerini *“Aslında bize devlet güzel bir test kitabı verse daha iyi olur. Uygulama etkinlikleri olan kitaplar olsa rengarenk hoşuma gider.”* şeklinde belirtmiştir. Okullarında harita, yer küre gibi malzemelerin eksik olduğunu ve bu malzemelerin tamamlanması gerektiğini düşünen Ö-19, düşüncelerini *“Okulumuza tüm sınıflara yetecek kadar araçlar gelmeli. Harita, dünya üzerinden anlatılabilir.”* şeklinde ifade etmiştir. Okulunda kitap, akıllı tahta ve tablet ihtiyacı olan Ö-20, düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: *“Kitap alıp, dönüşümlü kullanabiliriz. Daha çok test olmalı, güzel kaynaklar arttırılmalı. Akıllı tahta olmalı, kitap taşıyacağımıza tablet taşıyabiliriz. Fotokopi için öğrencilere izin verilmeli, öğrencilere test kitabı da dağıtılmalı çünkü öğretmenlerimiz sürekli fotokopi ile uğraşıyorlar.”* Ö-23 ise, kurslarda aylık denemelerin yapılması gerektiğini *“Kurslara kaynak kitap verilebilir, kurslarda Milli Eğitim ayda bir deneme yapabilir, kurslarda olmasa da derslerde de yapılabilir denemeler.”* sözleri ile değinmektedir. Okulunda toner sıkıntısı yaşanan ve akıllı tahta için gerekli altyapının olmadığını vurgulayan Ö-27, düşüncelerini *“Bu*

durumda MEB'in toner alması ve okullara dağıtması lazım. Akıllı tahtalarda internet olmalı ve MEB kurslara testler vermeli, soru bankaları vermeli.” şeklinde söylemektedir. Aynı okuldaki Ö-28, “Sadece kurslara özel konu anlatımlı kitaplar gelebilir ve yine sadece kursa özel test kitabı olabilir. Derste veya kursta her ay deneme olabiliriz.” derken, Ö-30 ise kurslara özel videoların hazırlanması gerektiğini şu sözlerle ifade etmektedir: “Kurslara özel bütün konuların özeti olan tüm derslere ait bir kitap yaptırılırsa ve bizim sıkılmadan ders işlememiz için internet üzerinden eğlenceli videolarla bizi hem eğlendirip hem de bilgilendirecek videolar.” Ö-7 de “Okula malzeme, tablet alınmalı. EBA, test kitabı hazırlayarak kursa gelenlere dağıtılmalı. EBA, deneme ve test kitabı hazırlamalı.” şeklinde materyallere dönük önerisini belirtmiştir.

Araştırma bulgularına göre bir diğer öneri disiplinle yöneliktir. Ö-4, “*Bu kursların daha verimli olabilmesi için okul disiplininde devam etmeli ancak öğrenciler çok sıkılmamalı ama gevşekte bırakılmamalıdır.*” şeklinde görüşünü belirtmektedir.

Ö-7, Ö-18, Ö-20 ve Ö-21 yöntem ve tekniğe yönelik önerilerde bulunmuştur. Ö-7 ve Ö-18, öğretmenlerinin eğlenceli bir şekilde ders anlatmasını istemektedir. Bu konuda Ö-7, “*Öğretmenler anlatım teknikleri konusunda bilgilendirilmeli. Öğretmenler eğlenceli olmalı.*” şeklinde görüş belirtirken, Ö-18 ise “*Hocalarımız dersleri daha değişik anlatabilirlerdi. Böyle dersin her dakikası ders yapmayı ara vererek espri yaparak gülere eğlenerek olabilirdi.*” diyerek düşüncesini ifade etmektedir. Ö-20, kurslarda aktivitelere eğitsel oyunlara yer verilmesi gerektiğini şu sözlerle ifade etmiştir: “*Sıkılınca aktivite yapılmalı ve mesela origami, 6 şapkalı ve boyamaca yapabiliriz.*” Ö-21 ise derslerde oyunlara, günlük hayata, şifreleme yöntemlerine ve test tekniklerine yer verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu düşüncelerini “*Oyun ile ders anlatılabilir, günlük hayatta ilişkilendirilebilir, şifreleme yöntemleri öğretilir. Test teknikleri kavratılabilir.*” şeklinde belirtmektedir.

Bir diğer öneri tercihe yöneliktir. Kurslarda istediği öğretmenden kurs almak isteyen Ö-8, “*İdare istediğim öğretmenin grubuna yerleştirebilir.*” şeklinde görüş belirtmektedir.

Önerilerden bir diğeri fiziksel ortama yönelik önerilerdir. Bu konuda birçok öğrenci görüş belirtmiştir. Ö-5, sınıflardaki oturaklardan rahatsız olduğunu şu şekilde belirtmiştir: “*Ayrıca rahat edebileceğimiz koltuklar olabilir çünkü sıralar çok rahatsız*

böyle.” Ö-12 ise ses yalıtımı yapılmasını ve sınıf mevcutlarının az olmasını şu sözlerle belirtmektedir: “*Ses yalıtımı olmasını istiyoruz. Ve sınıfların çok kalabalık olmamasını istiyoruz.*” Ders düzenini sağlamak için düzeni bozan öğrencilerle ders işlemek isteyenlerin aynı sınıfta olmamasını isteyen Ö-29, “*Kursta çok gürültü yapanları aynı sınıfta masumları aynı sınıfa konulmalıdır ve ders düzenini bozmamalıdır.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Sınıf mevcutlarının 6 kişi olmasını isteyen Ö-8, görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “*Sınıftaki kişi sayısı en fazla 6 kişi olmalıdır.*” Ö-30 ise “*Kursumuzda çalışkanlar ve tembeller sınıfları olmalı. Tembellik yapanlar kursta da müsaade etmiyorlar çalışmamıza, soru sormamıza.*” şeklinde görüş belirterek seviye sınıfı yapılmasını istemektedir.

Kurslara yönelik öğrenciler tarafından bir diğer öneri ücretsiz servislere yöneliktir. Ö-10, “*Bizleri evlerimizden servisle almaları daha faydalı olabilir.*” şeklinde görüş belirtirken, Ö-12, “*Kışın kurstan çıkarken çok karanlık oluyor. Sadece kışları değil evi uzak olan arkadaşlar belirlenip ailesi kışları karanlıkta almaya gelemeyecek arkadaşları evine bırakmak için servis ayarlanabilir.*” diyerek yine servisle ilgili görüşlerini belirtmektedir. Ö-17 ise kursların hafta içi olmasını ve servislerin bekletilmesi gerektiğini, pansiyonla okul arasında servis olması gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir:

Önerim şu kurslar hafta içi olabilir. Öğleden sonra ve servisler biraz daha bekleyebilir. Bu sayede taşınmalı gelen arkadaşlarımız köylerine kursları alıp dönebilirler. Gelip giderken kar oluyordu. Yağmur, soğuk oluyordu. Üşüyorduk, ıslanıyorduk hasta olan arkadaşlarımız oldu bende çoğu kez grip oluyordum hocam. Pansiyonla okul arası servis olsa kurs günlerinde çok iyi olur. Üşümeyiz, hasta olmayız.

Kurslara katılım noktasında ücretsiz servislerin sağlanmasının faydalı olacağını düşünen Ö-18, Ö-25 ve Ö-26 görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: Ö-18, “*Hafta sonu kurslarına gelecek arkadaşlarımıza ulaşım konusunda yardım edilse devlet servis gönderse daha çok katılım sağlanmış olur.*” Ö-25, “*Otobüsleri ücretsiz yapsalar daha fazla kişi gelir bu kurslara.*” Ö-26, “*Devlet bu işte devreye girmelidir. Onlar için bir otobüs bulup ulaşımını sağlamalıdır. Çünkü aralarında gerçekten öğrenmek isteyenler var.*”

Öğrencilerin kurslara yönelik bir diğer önerisi altyapıya dönük önerilerdir. Bu konu hakkında okullara akıllı tahta takılması ve internet bağlanması gerektiği belirten Ö-10 ve Ö-29 şu ifadelerde bulunmaktadır. Ö-10, “*Akıllı tahtalara internetin hemen*

yapılması daha iyi olur.” ve Ö-29, “Okula akıllı tahtalar internet olmalıdır bizim hocalarımız kendi telefonlarından internete bağliyor bu olmamalı ve internet bağlanmalıdır.” Köylerine internet hizmetinin verilmesini isteyen Ö-18, “Hocam liselere tablet veriliyor bize de verilse güzel olurdu. İnterneti olan tablet verilse iyi olur çünkü köyümüzde internet yok.” şeklinde görüş belirtmektedir.

Ö-22 ise kurslarla ilgili genel önerilerini şu şekilde sıralamaktadır:

Kursun olduğu gün kantinde açık olsun. Bedava test kitabı dağıtılsın. Okulun wifi şifresi, bütün öğrencilere açık olsun. Servisler ücretsiz olsun. Ders dışarıda işlensin. Okulda bedava açık büfe olsun. Tuvalette peçete konulsun. Okullar zenginleştirilmeli ve okulun ihtiyaçları karşılanmalı. Kursa gelen öğretmen ve öğrencilere ödülleri verilmeli. Okulda belirli zamanlarda TEOG denemeleri yapılmalı.

Araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda yürütölen Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının, kurslarda görevli Sosyal Bilgiler öğretmenleri, kursa katılm sağlayan öğrenciler ve kurs merkezi yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda elde edilen bulguların Destekleme ve Yetiştirme Kursları açısından önem taşıdığı söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümde araştırma bulgularından ulaşılan sonuçlara, sonuçların birbiriyle ve alanyazındaki diğer bulgularla tartışılmasına ve önerilere yer verilmiştir.

5.1.Sonuç ve Tartışma

Araştırma bulgularına bakıldığında öğretmenlerin tamamı kursları yararlı bulduklarını belirtmişlerdir. Yararlı görme sebepleri disiplinli ders çalışma, fırsat ve imkan eşitliği sağlama, sosyal devletin bir sonucu olma, kazanım eksiklerini giderici ek zaman sağlama, iyi niyetli bir çaba, etkinlikler için zaman sağlama ve ders ile sınav başarısını arttırmadır. Ancak bazı öğretmenler kursların yetersiz ya da olumsuz yönlerinin de olduğunu belirtmektedirler. Kurslarla ilgili olarak yetersiz ve olumsuz görülen noktalar: Oyun zamanını kısıtlama, sosyal aktiviteleri engelleme, aile baskısı ve öğrencilerde isteksizliktir.

KMY'ler ise akademik başarı ve fırsat ve imkan eşitliği sağlaması, öğretmen faktörü, sınavlara hazırlayıcı yönü ve çocukları zararlı alışkanlıklardan koruması gibi farklı sebeplerden dolayı kursları yararlı bulmuşlardır. Ancak bazı yöneticiler kursların yetersiz-olumsuz yönlerinin de olduğunu belirtmişlerdir. Bunlar şu şekilde sıralanmaktadır: Kursların hayata hazırlayıcı olmaması, planlama yetersizliği, idarecilere külfet getirmesi, ders sınırlamalarının olması, kaynak yetersizliği, dershaneler kadar DYK'nın yararlı olamayışı ve sadece bilgiye dayalı olmasıdır.

Öğrenci görüşleri incelendiğinde kursları yararlı bulan öğrenciler olduğu gibi yetersiz-olumsuz bulan öğrenciler de vardır. Öğrencilerin kursları yararlı buldukları yönler; öğrenme eksikliklerini ortaya çıkarma, akademik başarıyı artırma, test çözme imkanı sağlama, pekiştirici aktiviteler, güdüleyici ortam, fırsat ve imkan eşitliği, düzenli çalışma alışkanlığı kazanma, hedef belirlemeye katkı sağlama ve öğretmenlerin daha fazla birebir ilgilenmesidir. Öğrencilerin kursları yetersiz-olumsuz bulmalarının sebepleri ise; özel derslere göre yetersiz oluşu, kalabalık sınıf mevcutları,

öğretmenlerin özel derslere göre daha az ilgisi, kursların sadece bir güne sıkışması ve materyal yetersizliğidir.

1739 sayılı kanunda geçen “fırsat ve imkan eşitliği” açısından Sosyal Bilgiler öğretmenleri KMY’ler ve kursa katılım sağlayan öğrenciler, ortak bir ifade ile genel olarak kursları fırsat ve imkan eşitliği sağlaması, düzenli ve disiplinli ders çalışmayı sağlaması ve akademik başarıyı artırması gibi sebeplerle faydalı bulmuşlardır. Bu açıdan kursların fırsat ve imkan eşitliği sağladığı düşünülebilir. Diğer açılardan öğrenciler, kurslar sayesinde güdüleyici bir ortam oluştuğunu, eksik öğrenmelerini giderdikleri, hedef belirleme konusunda yardım alabildiklerini, hafta içi gördükleri dersleri pekiştirebildiklerini ve öğretmenlerinin sınıf mevcutlarının daha az olmasından dolayı daha fazla ilgilenebildiklerini belirtmişlerdir. Bu durum MEB’in genel hedefleriyle örtüşürdüğünü gösterebilir. Ancak yatılı pansiyonda bulunan öğrencilerin iki haftada bir pansiyondan zorunlu olarak ayrılmaları ve taşınmalı sistemle gelen öğrencilerin kurslara ulaşımında kendi maddi imkanları ile baş başa bırakılmaları bu imkandan eşit olarak faydalanılmadığını ortaya çıkarmaktadır. Ancak bazı yetersiz-olumsuz durumlar da vardır. Bu konuda öğretmenler kursların çocukların oyun, eğlence ve sosyal faaliyetlerini kısıtladığını belirtmektedir. KMY’ler ise sadece sınav odaklı gidildiğini, kursta verilen kaynakların yetersiz olduğunu, öğrencileri tam olarak hayata hazırlamadığını belirtmektedir. Öğrenciler ise, kursları özel dersanelere göre yetersiz görmüştür. Özel kurslara göre mevcudun kurslarda daha çok olduğunu yine bundan dolayı öğretmenlerin öğrencilerle fazla birebir ilgilenemediklerini belirtmişlerdir. Canpolat ve Köçer (2017) çalışmalarındaki araştırma bulgularına göre kursları yararlı bulduklarını belirtmektedir. Ayrıca kurslarda öğrencilerle rahat, olumlu bir iletişim ortamının kurulduğunu da belirtmişlerdir. Bunun ders başarısını arttırdığını vurgulamışlardır. Bu çalışmada ise benzer ifadelerle karşılaşılmaktadır. Kurslar genel olarak faydalı bulunmuştur. Özellikle öğrencilerin daha rahat bir ortamda akran baskısı olmadan anlaşılmayan ya da eksik kalınan noktaları rahatça sorabilmeleri ve öğretmenleri ile iletişime geçebilmeleri kursların olumlu yönlerinden biridir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri, kurslara yönelik olumlu ve olumsuz tutumların olduğunu belirtmişlerdir. Olumlu tutumlara yönelik olarak öğretmenler Sosyal Bilgiler ya da TCİTA dersinin TEOG’da belirleyici bir ders olması, akademik başarıyı artırması, kursu sevmeleri ve Sosyal Bilgileri ailelerin kolay bir ders olarak

görmeleridir. Olumsuz tutuma neden olduğu düşünülen durumlar ise idarenin kolay ders algısı, zihin olarak zorlaması, TEOG’da TCİTA puan katsayısının düşüklüğü ve Sosyal Bilgileri ailelerin kolay bir ders olarak görmesidir. Olumlu ve olumsuz görüşlerde ortak nokta Sosyal Bilgiler dersinin ailelerin kolay bir ders olarak görmesidir.

KMY’lere göre öğretmen ve öğrenci tutumları şu şekildedir: Öğretmenler, kursları ek kazanç olarak görmekte, hafta sonu yapılmasını istememekte ve akademik başarıyı arttırdığını düşünmektedirler. Öğrencilerde ise, akademik başarılarını sağladığını, öğrenme eksikliklerini giderdiği, sayısal derslerin okunarak yapılabilecek sözel derslere göre tercih sebebi olduğunu belirtmişlerdir.

Bulgulara bakıldığında öğrencilerin ise kurslarla ilgili olumlu ve olumsuz tutumlara sahip olduklarını, daha çok olumlu yönde görüş belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin olumsuz tutumlarına yönelik düşünceleri kursları sıkıcı ve ezbere dayalı bulmaları, özel kursların destekleme kurslarına göre mevcutlarını daha az, daha samimi ve arkadaşça bulmalarıdır. Olumlu tutum geliştirmelerini sağlayan durumlar ise; eksik öğrenmeleri tamamlaması, akademik farklılıkları azaltması, akademik başarıyı arttırması, fırsat ve imkan eşitliği sağlaması, derslere takviye sağlaması, eğlenceli bir ortamın oluşması, sınıf mevcudunun daha az olması, TEOG hakkında farkındalık sağlaması ve kursların ücretsiz olmasıdır.

Veli tutumları incelendiğinde öğretmenlere göre olumlu ve olumsuz bakış açıları vardır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre velilerin olumlu tutumlarının sebepleri; kursların sınav ve ders başarılarını yükselttiğini düşünmeleri, maddi olanakların yetersizliği, çocukları teşvik etmeleri ve kursların ücretsiz olmasıdır. Velilerin öğretmenlere göre olumsuz tutumlarının sebepleri ise, aile baskısı, ekonomik kaygılar ve ailelerin bilinçsizliğidir.

Araştırma bulgularına bakıldığında kurs merkezi yöneticilerine göre velilerin olumlu ve olumsuz tutumları vardır. Velilerin olumlu tutumları kendi öğretmeni olması, farklı öğretmenlerin olması, velilerin istekli olması ve kursların fırsat ve imkan eşitliği sağlamasıdır. Olumsuz tutumlara bakıldığında bunlar da; maddi sorunlar, velilerin bilinçsizliği ve ilgisizliğidir.

Öğrencilere göre velilerin kurslara ilişkin olumlu ve olumsuz tutumları vardır. Öğrencilerin velilerin olumlu tutumlarına yönelik düşünceleri; kursa teşvik edici olmaları, akademik başarı için kursları gerekli görmeleri ve aile bütçesine katkı sağlamasıdır. Öğrencilere göre velilerin olumsuz tutumları ise; kurs çıkış saatinin geç olması, kurs devamlılığını engelleyici davranışlar göstermeleri ve ailelerin olumsuz baskısıdır.

Bulgulardan hareketle Sosyal Bilgiler, TCİTA gibi derslerin Fen ve Matematik gibi derslere göre merkezi sınavlarda katsayısının düşük olması özellikle velide ve öğrencide basit ders algısına neden olmakta ve bu nedenle kursta tercih edilecek dersler arasında ötelenmektedir. Bu durum da dolayısıyla öğretmen tutumlarını olumsuz etkilemektedir. Özellikle TEOG sınavının uygulandığı son sınıfa gelindiğinde, maddi imkanları olan veliler sayısal derslerden özel ders aldırarak, aile bütçesine katkı sağlaması açısından kurslarda sözel derslerden faydalanmaktadır. Bu durumda öğretmenler, öğrenci ve velilerin ön yargılarıyla karşılaşmakta zorluk yaşamaktadır. Bu durum nitelik bakımından kursların eksik yanlarının olduğu da göstermektedir. Ayrıca Bray (2013), araştırmasında özel kurslara daha çok maddi imkanı olan öğrencilerin katılabildiği belirtmektedir. Bu durumu da ÖZDEBİR (1995), Akyüz (2014), Duran ve diğerleri (2014) desteklemektedir. Materyeller, yöntem ve teknikler, planlılık gibi unsurlar bunda etkili olabilir.

Kurslarda pasif öğrencilerin daha aktif olabilmeleri açısından olumlu özellik göstermektedir. Özellikle kalabalık sınıflarda arkadaşlarından çekinip soru soramayan öğrencilerin kurslarda özgüven kazandıkları araştırmada belirtilmiştir. Burada sıkıcı bir ortamın olmayışı, eğlenceli ve samimi kurulan ortam ve öğrencilerle birebir ilgilenme fırsatı, bu öğrencilerin diğer öğrencilerle aralarındaki akademik farkı kapatmalarına ve derse olan önyargılarını yıkmaya yardımcı olabilir.

Araştırma bulgularına bakıldığında bazı Sosyal Bilgiler öğretmenleri kursların ücretsiz olması, çocukların ilgi göstermesi, öğretmenlerin hevesli gelmesi, akademik başarıyı yükseltmesi, kursların zevkli geçmesi ve maddi sorunları olan öğrenciye ek seçenek olması gibi sebeplerle öğrenci katılımının olduğunu ancak kurslara katılımın tam olarak sağlanamadığını belirtmişlerdir. Bunun sebebi olarak maddi sorunlar, taşınabilir öğrencilerde ulaşım sorunu, veli ve öğrencilerde bilinçsizlik, tanıtımın yapılamaması, gönüllülük esasına dayalı olması, sınırlı ders seçme imkanı, çocuklara

büyük sorumlulukların verilmesi, planlamayla ilgili sorunlar, bireysel sorunlar ile diğer kurs ve aktivitelerle çakışması görülmüştür.

KMY'ler ise kursların ücretsiz olmasının, kurslara ulaşımın özel servislerle sağlanmasının ve herkese açık olmasının kurslara katılımı sağladığı düşünülmektedir. Ancak görüşlerine göre kurslara katılım tam olarak sağlanamamaktadır. Bunun nedenlerini şu şekilde ifade etmektedirler: Öğrencilerin akademik beklentilerinin olmaması, okul dışındaki sorumlulukların olması, kursların hafta sonu olması, okunarak yapılabilecek bir ders olarak görülmesi, özel nedenler ve ulaşım sorunu gibi nedenlerdir.

Katılım sağlayan öğrencilere göre, katılım sağlayamayan öğrencilerin kurslara gelememe sebepleri şunlardır: Ulaşım sorunu, dersle ilgili önyargılar, ders öğretmeni ile ilgili önyargılar, akran baskısı, özel kurslarla çakışma, aktivitelerle çakışma, ekonomik sorunlar, sağlık sorunları, okul sınavlarıyla çakışma, kursların tekdüze gitmesi, kurslara yönelik ilgisizlik, erken saatte uyanamama, devamlı pansiyonun bulunmaması ve hedefsizliktir. Kurslara katılım noktasında öğrenciler fırsat ve imkan eşitliği sağlamasıdır.

Kurslara katılım bağlamında araştırmada öğretmenler ve öğrenciler açısından sonuçlarla karşılaşılmıştır. Öğretmenler açısından, Ünsal ve Korkmaz (2016) çalışmalarında, kursların ekonomik açıdan ve özlük hakları açısından kendilerine katkı sağladığını belirtmektedir. Ayrıca, Göksü ve Gülce (2016) öğretmenlerin kurslara katılım sağlama sebeplerinin ek ders ücreti olduğu, katılamama sebeplerinin ise aileyle vakit geçirmek olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bu araştırmada benzer bulgular bulunmakla birlikte farklı durumlar da ortaya çıkmıştır. Araştırmada, KMY'ler kurslara öğretmenlerin ek kazanç sağlama ve hizmet puanı kazanma açısından geldiklerini belirtmektedir. Ayrıca öğretmenler bu kursları istekli öğrencilere faydalı olma süreci olarak da düşünmektedir. Özellikle hafta içi TCİTA gibi derslerin ders saatinin yetersizliği ve bu sürede tam öğrenmenin gerçekleşmemesi durumunda kursları kazanım eksikliği giderici ve tam öğrenmeyi sağlayıcı, test tekniklerinin de verildiği bir yer olarak görmekte ve ekonomik kaygıların dışında çocukların hedeflerine ulaşması ve özgüven kazanmaları konusunda katkı sağladıklarını düşünmektedirler. Araştırma bulgularına göre öğretmen ve idarecilerden bazıları kurslar konusunda yöneticilerin öğretmenler üzerinde kurs açma konusunda baskı

yaptıklarını belirtmektedir. Evde sorumlulukları olan, çocuk bakan ya da sağlık ve benzeri farklı sorunları bulunan öğretmenlerin TEOG sınavlarında yer alan bir ders olmasından dolayı baskı gördüklerini belirtmişlerdir. Bu gibi durumların öğretimin kalitesini azaltacağı düşünülebilir.

Öğrencilerin katılımına dönük sonuçlara göre kurslara tam katılımın sağlanamadığı gözlenmektedir. Bunun sonuçları incelendiğinde karşımıza çıkan önemli sorunlardan biri çocukların sorumlulukları ve ailelerin ekonomik kaygıdır. Bu durumlar sosyolojik konular gibi görünse de kurs sürecini etkilemektedir. Görüşmelerden alınan dönütler çocukların evde, tarlada veya iş yerlerinde sorumluluk aldıklarını göstermektedir. Özellikle TEOG sistemine yönelik verilen DYK'nın hitap ettiği yaş grubu olan 11-14 yaş arasındaki çocukların çalıştırılmasının sosyolojik yönü dışında psikolojik etkisi gözden kaçırılmamalıdır. Özellikle kurs merkezleri yerine tarlaya çalışmaya götürülen çocuğun akademik başarı göstermesi ve hedeflerine ulaşması güç olması muhtemeldir. Diğer bir açıdan yetkili kurumların bu konularda etkin bir biçimde velileri bilinçlendirememesi, bu sürecin tanıtımının yapılamaması, yaşanan bireysel sorunlar öğrencilerin tam katılımını olumsuz yönde etkilemektedir.

Hock ve diğerleri (2001), araştırmalarına göre, öğrenme gücü çeken veya akademik başarısı vasat olan öğrenciler üzerinde uygulanan tutor destekli eğitimin devamlılık sağlayan öğrencilerde başarı sağlandığına ulaşılmıştır. DYK'lara katılım sağlayan öğrencilerde akademik başarının artmasıdır. Bu durum öğretmen, yönetici ve öğrenci görüşleri ile açıkça kanıtlanmaktadır. Diğer yandan katılım sağlamayan öğrenciler önemli bir unsurdur. Bazı bireysel sebeplerle kurslara katılım sağlayamayan öğrenciler olduğu gibi, ulaşım sorunu gibi sebeplerle kurslara gelemeyen öğrencilere yönelik ilgili kurumların kursların amacına ulaşması için bir dizi önlemler alması gerekmektedir.

Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin kullandığı yöntem ve tekniklere bakıldığında düz anlatım, soru-cevap, drama-canlandırma, istasyon, kodlama ve eğitsel oyunlardır. Özellikle çalışmaya katılım sağlayan tüm öğretmenler derslerinde düz anlatım ve soru-cevap yöntemlerini uygulamış ve sınavlara yönelik test çözdürmüşlerdir.

KMY'ler doğrudan sınıf ortamında bulunmalarına rağmen gözlemlerinden, öğretmen, veli ve öğrenci dönütlerinden yararlanarak Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin

daha çok düz anlatım yöntemleri ile ders işlediklerini, kazanımlarla ilgili konu tekrarları yaptıklarını, bu süreçte haritalardan ve videolardan yararlandıklarını ayrıca sınavlara yönelik test çözümü yaptıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilere göre kurslarda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin uyguladıkları yöntem ve teknikler: düz anlatım, soru-cevap ve test çözme teknikleridir. Öğrenciler konu tekrarları yaptıklarını ve test çözdüklerini belirtmişlerdir. Kurslardaki derslerin daha çok geleneksel yöntemlerle öğretmen merkezli yürütüldüğü görülmektedir.

Ünsal ve Korkmaz (2016) kurslarda öğretmenlerin daha çok soru cevap ve anlatım tekniğini kullandıklarını belirtmektedir. Bu araştırmada ise öğretmen, yönetici ve öğrencilerden alınan dönütlere göre benzer bir yol izlendiği görülmektedir. Kurslarda düz anlatım, soru cevap ve test çözümü üzerinden dersler yürütülmektedir. Ayrıca kurslarda eğitsel oyunlara, istasyon tekniğine, kodlamaya ve dramaya da yer verildiği gözlemlenmektedir. Öğrencilerin halihazırda uygulanan yoğun ders programlarının ardından uygulanan bu kurslarda sıkılmaları olasıdır. Onları kurslara çekmek ve devamlılıklarını sağlamak adına farklı yöntem ve tekniklere yer verilmesi gerekmektedir.

Araştırmada öğretmen ve öğrencilerden alınan dönütlere göre öğretmenler kurs sürecinde bazı materyaller kullanmaktadır. Sosyal Bilgiler öğretmenleri kursta; internet, akıllı tahta, kazanım testleri, soru bankası, EBA [Eğitim Bilişim Ağı], sunular, haritalar, videolar ve hazırbulunuşluk testleri gibi materyaller kullanmıştır.

Öğrencilerden alınan dönütlere göre öğretmenlerin kursta kullandıkları materyaller; akıllı tahta, sunular, haritalar ve testlerdir. Test olarak daha çok denemeler ile bakanlığın yayınladığı kazanım testleri kullanılmaktadır.

Kursta kullanılan materyaller incelendiğinde; internet ve internet üzerinden ulaşılabilen EBA, sunular ve kazanım testleri yer almaktadır. Öğretmenlerden sadece biri hazırbulunuşluk testi uygulamıştır. Bu durum değerlendirme açısından DYK'nın etkililiğini azalttığı düşünülebilir. Ayrıca kurslarda yaratıcı materyallere yer verilmemiştir. Bu durumun özellikle hafta içi gördüğü derslerden eksiği olan öğrencilerin yine aynı yöntemle materyalle dersi alması önemli bir eksiklik olduğu düşünülebilir. Göksu ve Gülce (2016) öğretmenler hafta içi derse göre kurslarda sınav odaklı gittiklerini ve materyal yetersizliğinin yaşandığını belirtmektedir. Söz konusu

materyaller testler, soru bankaları ve konu anlatımlı kitaplar olabilir. Diğer yandan Bray (2013), gölge eğitim sisteminde dershanecilikte farklı eğitim materyallerine yer vermelerinin veli ve öğrencileri daha çok bu sisteme çektiğini belirtmektedir. Bu doğrultuda kurslarda farklı eğitim materyallerine yer verilmesi katılımı daha çok arttıracığı düşünülebilir.

Araştırma bulgularına göre KMY'ler kursları, araştırma sorusuna verdikleri dönütlere göre şu şekilde süreci planladıkları görülmektedir: Öncelikle kurslarla ilgili velileri ve öğrencileri duyuru, afiş, mesaj ve internet yolu ile bilgilendirmişlerdir. Kursa katılım sağlayacak öğrencilere anket ve dilekçe ile seçmek istedikleri derslerin neler olduğu sorulmuştur. Açılacak kurslar konusunda KMY'ler okul idarecilerin ve üst makamlardaki idari amirlerin TEOG derslerine öncelik verilmesi gerektiği vurguladıklarını belirtmişlerdir. Ardından planlama sürecinde kursa katılmak isteyen öğretmenlerin isteklerine başvurulmuştur. Bu doğrultuda planlama; planlanan takvime göre, yönergelere göre, varsa okulun rehberlik birimleri ile görüşülerek hazırlanmıştır. Diğer yandan Lauver (2002), araştırmasında okul sonrası programların daha çok sanat, spor, dans gibi sosyal aktivitelerle yürütüldüğünü belirtmektedir. Ülkemizde ise daha çok sınav odaklı yürütülmektedir. Hem öğrenciler hem de veliler sınav ağırlıklı gidilmesi yönünde görüş belirtmektedir. Ancak kursların sosyal yönünü güçlendirmek çocukların psiko-motor gelişimine katkı sağlayacağı unutulmamalıdır.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri kursların derslerden farklı olarak sınıf mevcutlarının az olması, daha fazla soru çözme imkanı sağlaması, daha rahat ve hoşgörülü bir sınıf ortamının oluşması, öğrencilerle birebir ilgilenme fırsatı sağlaması, daha yakın samimi iletişime açık bir ortamın kurulması, sınav ortamını sağlaması, daha eğlenceli ders ortamı, zorunlu sıkıcı bir ortamın olmaması ve pasif öğrencilerin daha aktif olabilmeleri gibi durumları belirtmişlerdir.

Yöneticiler kursların dersten farklı olduğunu düşünmektedir. Ders süresi, kurstaki derslerde uygulanan farklı yöntemlerin uygulanması, kılık kıyafet serbestliği, sınıf mevcutlarının daha az oluşu ve sınavlara yönelik farkındalık sağlaması gibi sebeplerle farklı bulmuşlardır.

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin bir kısmı kursları dersten farklı bulurken, bir kısmı ise farksız bulmuştur. Kurslarda genel olarak hafta içi görülen derslerin tekrar edilmesi, aynı konunun anlatılması, genellikle test çözümü dışında farklı etkinliklere

yer verilmemesi nedenleri ile öğrenciler kursların derslerden farksız olduğunu düşünmektedir. Diğer açılardan kurslara bakıldığında kazanımları pekiştirmeye ortam sağlaması, sınıf mevcutlarının daha az olması, daha ilgili istekli öğrencilerin gelmesinden dolayı sessiz bir ortamın oluşması, daha rahat iletişim ve etkileşime açık, sınıf içerisinde rahatça soru sorabilmeye olanak sağlaması, ders düzenini bozan akranların olmaması, öğretmenlerin daha fazla bireysel ilgilenme fırsatının olması ve farklı öğretmenlerin derslerinden faydalanabilme gibi nedenlerden dolayı öğrenciler kursların dersten farklı olduğunu düşünmektedir.

Kurslar, zorunlu program içinde yürütülen derslere göre farklılık ve farkındalık yarattığı düşünülebilir. Kendisine hedef belirlemiş öğrencilerin katılması ve öğretmenlerin sınav odaklı bir anlayış benimsemeleri kursları güdülenme ve hazırbulunuşluk açısından derslerden farklı kılmaktadır. Diğer taraftan bakıldığında öğrencilerin kursları bazı açılardan hafta içinin tekrarı şeklinde görmeleri onların “aynı” algısına sahip olmalarına neden olmuştur. Kursta uygulanan yöntem ve teknikler çeşitlendirilebilir ve öğrenci istek ve seviyelerine göre düzenlenebilir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bir kısmı kursların hedefine ulaştığını bir kısmı da ulaşmadığını düşünmektedir. Hedefe ulaştığını düşünen öğretmenler öğrencilerin ders yani akademik başarılarının yükseldiğini, disiplinli çalışma alışkanlığı kazandıklarını, hedeflerine ulaşmalarını sağladığını, özgüven artışı yaşandığını, TEOG başarılarının yükseldiğini ve okul başarısının arttığını vurgulamışlardır. Hedefe ulaşmadığını savunan öğretmenler ise öğrencilerin önceki öğrenmelerinde büyük eksikliklerin olduğunu, akademik seviyenin düşük olduğunu, sorumluluk sahibi olmayışlarını, BEP’li öğrencilere yönelik çalışmaların yetersiz kalmasını, ailelerin baskısı olduğunu ve yine ailelerin ilgisizlikleri ve yeterince çocuklarını denetlememelerinin etkili olduğunu düşünmektedir.

Çalışmaya katılan KMY’ler genel olarak kursların hedefine ulaştığını düşünmektedir. Bu doğrultuda kurslarla birlikte okul başarısının arttığını, öğrencilerin memnun olduklarını, öğrencilerde öğrenme eksiklerini giderici yönünün bulunduğunu, devamlılık gösteren öğrencilerde başarıya ulaştığını, hafta içi görülen derslere olan ilginin arttığını, kurslarda sınavlara yönelik çalışıldığını ve öğrenci başarılarının arttığını belirtmişlerdir. Kursların tam olarak hedefine ulaşmadığını düşünen yöneticiler de vardır. Tüm yöneticilerin ortak olarak belirttiği nokta kurslara

devamsızlık yapan öğrencilerin olmasıdır. Bu öğrenciler üzerinden bakıldığında net bir hedefe ulaşma görülememektedir. Bir KMY'ye göre kursların hedefine ulaşamama sebeplerinin bir diğeri kursların sınav odaklı olup öğrencileri hayata hazırlayamamasıdır.

Öğrenciler kursların hedefine ulaşması konusunda olumlu dönütler vermişlerdir. Araştırma bulgularına bakıldığında öğrencilerin diğder derslere katkı sağlaması, akademik başarıyı arttırması, test tekniğini geliştirmesi nedeni ile hedeflere ulaştıklarını düşünmekte, başarı elde edilmesi için devamlılığın gerekli olduğunu belirtmektedirler.

Hock ve diğderleri (2001), yaptığı araştırmada okul sonrası kurslarda devamlılık sağlayan öğrencilerde başarının arttığını vurgulamaktadır. Araştırma bulgularından elde edilen 'devamlılık gösteren öğrencilerde kurslar hedefine ulaştı' yargısıyla örtüşmektedir. Öğrenci devamlılığı için öğrencilere sunulan kurs imkanlarının zenginleştirilmesi, ailelerin ve öğrencilerin bilinçlendirilmesi ve öğretmenlerin gönüllü desteği gerekmektedir. Bu konuda gerekli çalışmalar yapılması sağlanmalıdır.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre kurs sürecinde karşılaşılan bazı sorunlar vardır. Bu sorunlar; idareden kaynaklı sorunlar, planlama ile ilgili sorunlar, öğrencilerin sorumluluk sahibi olmamaları, kursların hafta sonu yapılması, materyal yetersizliği, katılım, öğrenci ve velilerin bilinçsizliği, donanım ve alt yapı yetersizliği, bireysel sorunlar, ergenlik problemleri, kursların ücretsiz olması ve blok ders uygulamalarıdır.

KMY'lerin çeşitli sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir. Karşılaşılan sorunlar şunlardır: Devamsızlık, ücretli öğretmen, tercih, başvuru süresi yetersizliği, materyal eksikliği, ücret, ulaşım, kurs zamanı, katılım, maddi sorunlar, donanım eksikliği, ısınma, hizmetli yetersizliği ve güvenlidir.

Öğrencilere göre, karşılaşılan sorunlara bakıldığında; blok ders uygulamaları, materyal yetersizliği, ulaşım, yöntem ve teknikle ilgili sorunlar, fiziksel ortam ile ilgili sorunlar, tercihle ilgili sorunlar, ders başlama saati ile ilgili sorunlar, bireysel sorunlar, idari sorunlar ve sınıf mevcudu ile ilgili sorunlardır.

Kurs sürecinde yaşanan sorunlara bakıldığında sürecin başından sonuna kadarki aşamalara yer verilmesi, sorunların daha net bir biçimde ortaya koyulabilmesini sağlayacaktır. Araştırma sonuçlarına göre kurslardaki ilk sorun planlamadan kaynaklanan sorunlardır. Öğrencilere ve velilere tam olarak ulaşılamaması, öğretmenlerin kurslara gönüllü olarak entegre edilememesi sürecin girdilerinin doğru bir biçimde alınmasını engelleyebilmektedir. Kursların başında ulaşım ve benzeri sorunların oluşu kurs sürecini de zora soktuğu düşünülebilir. Alınan dönütlere göre kurs sürecinin başlaması ile en büyük eksiklik kaynak sorunudur. Çok az sayıda kazanım kavrama testleri bulunmaktadır. Her öğrencinin evinde internetin olmadığı ülkemizde internetten faydalanabilecek öğrenci sayısı sınırlıdır. Okullardaki fotokopi makineleri, tonerler ve kağıtlar yeterli düzeyde değildir. Bazı öğretmenler kendi imkanları ile testlerini kurslara getirmektedir. Kursların hafta sonu yapılması öğrencilerin oyun, eğlence ve dinlenme sürecini olumsuz yönde etkilemektedir. Sınav odaklı eğitim verirken öğrencinin diğer becerilerini geliştirecek aktiviteleri yapmasını engellemek çocuğu olumsuz yönde etkileyeceği düşünülebilir. Kurs merkezlerinde donanım eksikliği yaşanmaktadır. Bazı okullarda akıllı tahta bulunmazken bazılarında olmasına rağmen internet alt yapısı bulunmamaktadır. Bu durumun da fırsat ve imkan eşitsizliğine neden olduğu düşünülebilir. Yine kurs sürecinde hizmetli görevlendirmelerinde sorun yaşanmaktadır. Hizmetliler ayrıca ücret almadıkları için kurs merkezlerine gelme konusunda isteksiz davranmaktadır. Bu sorunun okuldaki düzeni olumsuz etkileyeceği düşünülebilir. Bir diğer sorun ise ısınmadır. Kurs merkezleri, hafta içi eğitim-öğretim faaliyetleri sırasında ihtiyacı olan yakıt kadarı bu merkezlere gönderilmektedir. Hafta sonu verilen kurslarla ekstradan yakıt tüketiminin olması muhtemeldir. Yeterli yakacak olmaması sıkıntı yaşatmaktadır. Bu ve bu gibi diğer sorunlar kurslarda verilen eğitimi olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Çalışmada farklı özelliklere sahip okulların birbiri ile karşılaştırıldığında merkezin sosyoekonomik seviyesi yüksek olan Okul-1’de öğrencilerin kurs haricinde özel ders alabildikleri, hafta sonları kursa gelememe sebepleri arasında diğer kurs ve aktivitelerle çakışmanın yaşanmasıdır. Merkez ilçedeki sosyoekonomik seviyesi düşük Okul-2’de ise özel kurs imkanlarının olmadığı, hafta sonu kurslarına gelememe sebeplerinin başında evde aileye yardım etmeleri, kardeşlerine bakmaları, ailelerin yanında veya dışarda para kazanmak adına çalıştıkları ve bu nedenlerle katılım sağlayamadıkları gözlenmektedir. Yatılı bölge okulu olan Okul-3’te öğrencilerin

sorunu devamlı pansiyonun olmaması ve taşınmalı öğrencilerin kurslara ulaşımında sorunların yaşanmasıdır. Bir köy okulu olan Okul-4'te TEOG başarılarının çok düşük olduğu, velilerin ve öğrencilerin bilinçsiz olduğu köylerinde internet alt yapısının ve okullarında akıllı tahtaların olmadığı görülmektedir. İmam-hatip ortaokulu olan Okul-5'te ise sorunun planlama ile ilgili olduğu, lise ve ortaokulun bir arada bulunmasından dolayı ilk dönem DYK'da TCİTA kursunun ortaokul yerine lisede açıldığı görülmektedir. Taşınmalı eğitim veren Okul-6'da ise kurs merkezine uzak olan köylerden öğrencilerin kurs için ulaşım sorunu yaşanıldığı görülmektedir. Ayrıca ailelerin bilinçsiz olduğu çocuklarını kursa göndermektense zaman zaman tarlaya çalıştırmaya götürdükleri ortaya çıkmaktadır.

Araştırma bulgularına bakıldığında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çeşitli önerileri bulunmaktadır. Bazı önerilerin alt önerileri de vardır. Katılıma yönelik öneriler; kurslar hafta içi yapılmalı. Diğer okullar ve öğretmenler tercih edilebilmeli. Kursların tanıtımı kapsamlı yapılmalı. Kursları öğrencilerin derslerine giren öğretmenler vermeli. Öğrenci ve öğretmenlerin hafta sonları gasp edilmemeli. Ek kaynaklara yönelik öneriler; bakanlık tarafından soru bankaları ve test kitapları gönderilmeli. Deneme sınavları yapılmalı. Konu anlatım materyalleri gönderilmeli. Kazanım testleri çeşitlendirilerek çoğaltılmalı. Aylık ünite dergileri hazırlanmalı. Ücretsiz ulaşımına yönelik öneriler; uzak mesafelerden gelen öğrencilere ücretsiz servis imkanı sağlanmalı. Uzak mesafelerden katılım sağlayacak öğretmenlere yol ücreti verilmeli. Planlamaya yönelik öneriler; kurs merkezileri öğretmenlere adil dağıtım yapılmalı. Zamanında kurslar planlanmalı. Seviye sınıfları yapılmalı. Gitar-bağlama gibi kurslar dahil edilmeli. Donanım eksikliğinin giderilmesine yönelik öneriler; internet alt yapısı tamamlanmalı. Okulların akıllı tahta ihtiyaçları karşılanmalı. Uygulamalara dönük öneriler; inkılap tarihi kazanımları önceki yıllarda da verilmeli. Kurs saati günlük 8 saati geçmemeli. Seviye sınıfları uygulanmalı. Beden eğitimi ve sanat sınıflarına önem verilmeli. Okullar tam gün olmalı. TEOG sınavları aralık ve mayıs aylarında yapılmalı. Büyük sınıflara sabah, küçük sınıflara öğleden sonra kurslar yapılmalı. Ayrıca diğer önerilerde şunlardır: Finlandiya'da ki [diğer ülkelerdeki] uygulama örneklerinden ülkemiz faydalanmalıdır. Kurs ücretleri ve hizmet puanları arttırılmalıdır. Sınav kaygısı azaltılmalı. Üst makamların baskısı engellenmelidir. İstekli öğrenci ve öğretmenler kursa gelmelidir. Kurslar ücretli olmalıdır.

KMY'lerin kurslarla ilgili birçok önerisi vardır. Kurslarla ilgili öneriler şu şekildedir: Kurs ücretine yönelik öneriler; başarılı olan öğrencilerin dışında öğrenciler ücret ödemeli. İdarecilere maddi katkı sağlanmalı. Hizmetliye ücret verilmeli. Katılıma yönelik öneriler; öğretmenler ve öğrencilere yönelik olmak üzere ayrılarak; öğretmenlere yönelik olarak tam gün eğitim olmalı, kurslar hafta içi olmalı, zorlama olmamalı ve öğretmenlerle duygusal bağ kurulmalıdır. Öğrencilere yönelik önerileri ise; tam gün eğitim olmalı, hafta içi kurslar verilmeli, kurslar özendirilmeli ve ücretsiz servisler sağlanmalıdır. Planlamaya ilişkin öneriler ise; planlama zamanında yapılmalı. Belirli merkezlerde kurs açılmalı. Seviye sınıfları oluşturulmalı. Kurs merkezlerine yöneticileri ayrıca atanmalı. Kurs modülü düzenlenmeli. Ortak deneme sınavları yapılmalı ve sınıf dışı etkinliklere yer verilmelidir. KMY'lerin diğer önerileri de şu şekildedir: Kursları denetleyici ekipler oluşturulmalıdır. Kurslara maddi destek sağlanmalıdır. Devamsızlık sorunu çözülmelidir. Okullardaki fotokopi sorununun çözülmesi için kurslara basılı materyaller gönderilmeli ya da kağıt, toner ve kırtasiye yardımı yapılmalıdır. Taşınabilir öğrencilerin kurslara ulaşım sorunu çözülmelidir. Öğrencilerin daha çok katılımı için kurslar hafta içine alınmalı böylece hem taşınabilir öğrencilerin katılımı sağlanmalı hem de tüm öğrencilerin hafta sonu faaliyet yapabilmeleri için zaman tanınmalıdır. Kurslar farklı yöntem ve tekniklerle işlenerek isteksiz öğrencide heves uyandırılmalıdır.

Kurs sürecinin hedef kitlesi olan öğrencilerin, karşılaştıkları sorunlar ve diğer sebeplerden dolayı birçok önerisi bulunmaktadır. Bu öneriler şu şekildedir: Katılıma yönelik öneriler; kurslar hafta içi olmalı. Ödül ve ceza sistemi getirilmeli. Oyun ve etkinliklere yer verilmeli. Ailelerin bilinçlendirilmeli. Sınıf dışı etkinliklere yer verilmeli. Kurslarda öğle yemeği verilmeli ve kurslara karşı öğrencilerin ön yargıların yıkılmalıdır. Ders başlama saatine yönelik öneriler; kurslar hafta sonları erken başlamamalıdır. Ders süresine yönelik öneriler; blok ders uygulaması yapılmamalıdır. Materyal ihtiyacına yönelik öneriler; konu anlatımlı, soru bankaları ve testlerden oluşan kaynak kitaplar gönderilmeli. Aylık denemeler yapılmalı. Okulların harita ve yerküre ihtiyaçları karşılanmalı. Kurslara yönelik videolar hazırlanmalı. Okullara akıllı tahtalar takılmalı internet bağlantısı sağlanmalı. Öğrencilere tablet verilmelidir. Yöntem ve teknikle ilgili öneriler; günlük hayattan örnekler vererek ders işlenmeli. Eğitsel eğlenceli oyunlara yer verilmeli. Test teknikleri öğretilmelidir. Fiziksel ortama yönelik öneriler; seviye grupları oluşturulmalı. Sınıf mevcudu azaltılmalı. Sınıfların

ses yalıtımları yapılmalıdır. Altyapıya yönelik öneriler; okulların internet alt yapısı kurulmalıdır. Öğrencilerin diğer önerileri ise şu şekildedir: Kurslardaki disiplin sorunu çözülmelidir. Tercihlerle ilgili doğru planlama yapılmalı ve öğrencilere rehberlik edilmelidir. Ücretsiz servisler sağlanmalıdır.

Genel olarak bakıldığında, dershanelerin okula yardımcı ve tamamlayıcı bir rolü bulunmaktadır. Eğitim sürecinde ülkemizde önemli bir yer aldığı düşünülen dershaneler, daha çok okul programlarının tamamlayıcısı niteliğindedir. Bakanlık, dershanelerin yerini alacağı düşünülen Destekleme ve Yetiştirme Kursları ile bunu başarmış mıdır? Sosyal Bilgiler öğretmenleri kursların öğrencilerde; ders akademik başarısını arttırdığı, disiplinli bir şekilde çalışma alışkanlığı kazandırdığı, özgüven artışı yaşattığı, hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olduğu ve TEOG başarılarını arttırdığı düşüncesindedir. KMY'ler ise, öğrenci başarılarının arttığını, öğrencilerin memnun olduklarını belirtmektedir. Öğrenciler ise dönütleri ile bu düşünceleri doğrulamaktadır. Ancak öğretmenler önceki öğrenmelerin çok eksik olduğu öğrencilerde ve devamsızlık yapanlarda başarının sağlanmadığı düşüncesindedirler. Ailelerin bilinçsizliğinin ve ilgisizliğinin sürece olumsuz etki yarattığı düşüncesindedirler. Daha önce dershane ya da özel kurs deneyimi yaşamış öğrencilerin dönütlerinden hareketle, kurstaki sınıf mevcutlarının fazla olması ve birebir ilgilenme konusunda öğretmenlerin öğrenci başına daha az vakit ayırmaları son olarak da kurslardaki materyal yetersizliği kursların özel kurslara göre zayıf yönleri olduğu söylenebilir. Kurslar kırsal kesime kadar inmiştir. Ancak kırsalda taşınmalı eğitim veren okullarda ki öğrenciler kurslara katılmakta zorluk yaşamaktadır. Buralara gidip gelen öğretmenler, yol sürecinde vasıta zorluğu ve ekonomik zorluk yaşamaktadır. DYK'nın çıkış amacı ve bu süreçte uygulamaya çalışılan durumlar olumlu olmakla birlikte, bu gibi eksiklikler göz ardı edilmemelidir.

Dershanelerin fırsat ve imkan eşitliği sağladığı ya da bunu engellediği tartışılmalıdır. Ülkemizin uluslararası sınavlarda elde ettiği başarılar düşük seviyededir. PISA (2015) ulusal raporuna bakıldığında; Matematik, Okuma Becerileri ve Fen Bilimleri alanında yapılan sınavlarda Türkiye ortalamasının altında bir başarı göstermektedir. 72 ülkenin katılım sağladığı sınavda Türkiye 50. sırada kendine yer bulabilmiştir. Geçmiş yıllara ait veriler de incelendiğinde ülkemizin başarı seviyesi hep ortalamasının altındadır. Bu durum ülkemizde uygulanan eğitim politikalarının ve öğretim programlarının yeniden gözden geçirilmesi gerektiği anlamına gelmektedir.

Dershanelerin ülkemizdeki merkezi sınavlarda ve okul başarılarında göreceli olarak başarı getirdiği düşünülse de uluslararası arenadaki başarısızlığımıza merhem olamadığı görülmektedir. DYK'nın doğru ve etkili bir biçimde verilmesi bu soruna çözüm olabilir.

5.2.Öneriler

Bu başlık altında uygulamaya yönelik ve araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmektedir.

5.2.1.Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Kurs merkezlerine yönelik basılı materyaller hazırlanıp çeşitlendirilebilir.
- Kazanım testlerinin sayısı arttırılabilir.
- Okulların internet altyapısı gibi donanımsal eksiklikleri giderilebilir.
- Okullar tam gün eğitime geçerek, kurslar hafta içi düzenlenebilir.
- Öğretmen özlük hakları genişletilebilir. Kurs ücretleri arttırılabilir.
- BEP'li öğrencilere yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Taşımali öğrencilerin kurslara ulaşımı ücretsiz hale getirilebilir.
- Kurslar, başarılı öğrencilerden alınmamak üzere ücretli hale getirilebilir.
- Kurslara yönelik ödül ve ceza sistemi getirilebilir.
- Kurslarda sanatsal ve sportif faaliyetlere yer verilebilir.
- Öğrencilerde sınav kaygısını yenmek adına gerçek sınav atmosferine uygun ortamda aylık denemeler yapılabilir.
- Seviye sınıfları oluşturulabilir.
- Sınıf dışı etkinliklere yer verilebilir
- Öğrencilere ve velilere yönelik rehberlik hizmetleri etkin bir şekilde yürütülebilir.
- Uygulanan sınav ve testlerin analizleri yapılabilir.
- Öğretmen ders programları adil bir şekilde dağıtılabilir.
- Yaratıcı materyaller hazırlanabilir.
- Öğrencilerin bireysel farklılıklarını ölçmek adına hazırbulunuşluk testleri uygulanabilir.
- Derslerde farklı yöntem ve tekniklere yer verilebilir.
- Velilerin kurs sürecinde daha aktif olmaları sağlanabilir.

5.2.2.Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Velilere yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Kurs merkezlerinde verilen eğitimin kalitesini ölçecek deneysel çalışmalar yapılabilir.
- Sosyal Bilgiler ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinin kurslarda etkili ve verimli bir şekilde verilmesi için özgün materyaller üretilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Farklı ülkelerde uygulanan benzer kurslar araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (2014). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö.1000-M.S.2014*. Ankara: Pegem Akademi.
- Atılğan, H., Kan, A. ve Doğan, N. (2014). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Bacanlı, H. (2009). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Baykul, Y. (1999). *İlköğretimde etkili öğretme ve öğrenme öğretmen elkitabı: ilköğretimde ölçme ve değerlendirme*. Isparta. Süleyman Demirel Üniversitesi/MEB.
- Bazeley, P. ve Jackson, K. (2015). *Nvivo ile Nitel Veri Analizi*. A. Bakla ve S. B. Demir, (Çev.). Ankara: Anı.
- Bogdan, R. C. ve Biklen, S. K. (2007). *Qualitative Research for Education: An Introduction to Theory and Methods(5th ed.)*. Pearson Inc., Munich.
- Büyüköztürk, Ş. vd. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (11.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Bray, M. (2013). Shadow Education: Comparative Perspectives on the Expansion and Implications of Private Supplementary Tutoring. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 77, 412-420.
- Canpolat, U. ve Köçer, M. (2017). Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının TEOG Bağlamında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Dayalı Olarak İncelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 7(1), 123-154.
- Creswell, J. W. (2009). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. California: SAGE Publications
- Çepni, S. (2009). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Demirel, Ö. (2010). *Eğitimde Program Geliştirme*. (13.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Duran, A., Düzgün, O. ve Duran, S. (2014). Sosyo-Ekonomik Düzeyleri Farklı Öğrenci Velilerinin Özel Dershanelere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 4(1), 171-185.
- Erden, M. (1990). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Ertürk, S. (1979). *Eğitimde program geliştirme*. (3. Baskı). Ankara: Yelkentepe Yayınları.
- Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Garipağaoğlu, B. Ç. (2016). Özel Dershanelerden Özel Okullara Dönüşüm Projesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 140-162.

- Gezer, U. (2015). *Sosyal Bilgiler Dersinde Kariyer Bilinci Geliştirme: Öğretmen Görüş ve Uygulamaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.
- Göksu, İ. ve Gülcü, A. (2016). Ortaokul ve Liselerde Uygulanan Destekleme Kurslarıyla İlgili Öğretmen Görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 153-171.
- Gürsel, M. ve Hesapçıoğlu, M. (Edit.). (2010). *Eğitim Bilimine Giriş* (5.Baskı). Ankara: Eğitim Akademi.
- Hock, M. F. vd. (2001). The Effects of an After-School Tutoring Program on the Academic Performance of At-risk Students and Students with LD. *Remedial and Special Education*, 22(3), 172-186.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi. Kavramlar-İlkeler-Teknikler* (15. Baskı). Ankara: Nobel.
- Keskin, N. E. ve Demirci, A. G. (2003). *Eğitimde çürüyüş: Özelleştirme değerlendirmeleri*(Rapor No.1), Ankara, Türkiye: KİGEM
- KHK. (2016). *674 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname*. Erişim: 25 Aralık 2016, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/09/20160901M2-2.pdf>
- Lauver, S. C. (2002). *Assessing the Benefits of an After-School Program for Urban Youth: An Impact and Process Evaluation*. Pennsylvania University. Erişim: 29.01.2017, <http://repository.upenn.edu/dissertations/AAI3043903/>
- MEB. (2004). *2559 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Öğrencileri Kurslara Hazırlama Yönergesi*.
- MEB. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2014). *Örgün ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi*, Ankara. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü.
- MEB. (2014b). *Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliği*. Erişim: 24 Aralık 2016. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ozelogretimkanun_1/ozelogrkanun_1.html
- MEB. (2014c). *Dershanelerin Özel Okula Dönüşümüne Dair Genelge*. Erişim: 25 Aralık 2016, https://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_05/26051333_dnmgenelge.pdf
- MEB. (2015a). *2015-2016 Öğretim Yılı Ortak Sınavlar e-Kılavuzu*. Erişim: 22 Aralık 2016, https://www.meb.gov.tr/sinavlar/dokumanlar/2015/kilavuz/OrtakSinavlar_E_Klavuz2015_2016.pdf
- MEB. (2015b). *2015-2016 Destekleme ve Yetiştirme Kursları e-Kılavuzu*. Erişim: 21 Temmuz 2016, https://odsgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_12/18032821_desteklemeve_yettrmekursuekilavuzu20152016.pdf

- MEB. (2015c). *Dershanelerin Özel Okula Dönüşümüne Dair Genelge*. Erişim: 26 Aralık 2016, http://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_03/02095448_zelokullemleri.pdf.
- MEB. (2016a). *2016-2017 Destekleme ve Yetiştirme Kursları e-Kılavuzu*. Erişim: 26 Aralık 2016, https://odsgm.meb.gov.tr/kurslar/kilavuz/18032821_desteklemeveyettrmekursu_ekilavuzu20152016.pdf
- MEB. (2016b). *Destekleme ve Yetiştirme Kursları. Sık Sorulan Sorular*. Erişim: 27 Aralık 2016, <http://odsgm.meb.gov.tr/kurslar/SSS.aspx>
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. S. Turan (Çev.). Ankara: Nobel.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (2015). *Nitel Veri Analizi*. S. Akbaba Altun ve A. Ersoy (Çev.). Ankara: Pegem Akademi
- ÖSYM, (2016). *YGS, LYS, KPSS, ALES, YDS, DGS*. Erişim: 25 Aralık 2016, <http://www.osym.gov.tr/>
- ÖZDEBİR. (1995). *Japon Eğitim Sistemi ve Özel Dershaneler*. Ankara: ÖZDEBİR Araştırma ve İnceleme Yayınları.
- Özdemir, E. S. (2006). *Yabancı Dil Öğretiminde Yeni Yönelimler*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özoğlu, M. (2011). *Özel Dershaneler: Gölge Eğitim Sistemiyle Yüzleşmek*. Ankara: SETA Analiz.
- Öztürk, C. vd. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretimi. Demokratik Vatandaşlık Eğitimi* (3.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. M. Bütün ve S. B. Demir (Çev.). Ankara: Pegem.
- PISA. (2015). *Milli Eğitim Bakanlığı. Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı. PISA 2015 Ulusal Raporu*. Erişim: 25 Aralık 2016, http://pisa.meb.gov.tr/wp-content/uploads/2016/12/PISA2015_Ulusal_Rapor1.pdf
- Safran, M. vd. (2014). *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (3.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Sanders, P. (1982). Phenomenology: A new way of viewing organizational research. *The Academy of Management Review*, 7(3), 353-360.
- Saracaloğlu, A. S. vd. (2014). Türkiye, Güney Kore ve Japonya'da Dershaneçilik Sisteminin İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. 51. 431-447.
- Sönmez, V. (1999). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı* (8.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık
- Sönmez, V. (Edit.). (2006). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara. Anı Yayıncılık.

- Şengül, S. ve Kantarcı, Y. (2013). İlköğretim 6.sınıf öğrencilerinin “tablo ve grafikler” konu ile ilgili yakınsal gelişim alanlarının belirlenmesi. *The Journal of Academic Social Studies, International Journal of Social Science*. 6(5). 633-665.
- Tansel, A. (2013). Türkiye’de Özel Dershaneler: Yeni Gelişmeler ve Dershanelerin Geleceği. (Sayı:10). Ankara, Türkiye: *Economic Research Center*.
- TDK. (2016). Pragmatizm. Erişim: 24 Aralık 2016, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GT.S.585e9f091da9c6.24040238
- TTKB. (2010). *Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi 8.sınıf Programı*. Ankara.
- TTKB. (2016). *Haftalık Ders Çizelgesi*. Erişim: 28 Aralık 2016, <http://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/kategori/7>
- Turan, R. ve Ulusoy, K. (2013). *Sosyal Bilgilerin Temelleri* (3.baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ünsal, S. ve Korkmaz, F. (2016). Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının İşlevlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(12), 87-118.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind In Society: The Development Of Higher Psychological Processes*. M. Cole, V. JohnSteiner, S. Scribner, & E. Soubelman (Eds.). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zaretskii, V. K. (2009). The zone of proximal development what Vygotsky did not have time to write. *Journal of Russian and East European Psychology*, 47(6), 70-93.

EKLER

Ek 1. Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Belgesi

Ek 2. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Etik Kurulu Araştırma İzin Belgesi

Ek 3. Öğretmen Görüşme Formu

Ek 4. Kurs Merkezi Yöneticisi Görüşme Formu

Ek 5. Öğrenci Görüşme Formu

Ek 6. Katılımcı Araştırma İzin Formu

Ek 7. Katılımcı Bilgilendirme Formu

Ek 1. Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzin Belgesi

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 88074293/605.01/4730474
Konu: Araştırma Projesi

27.04.2016

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

İlgi : a) 27/04/2016 tarih ve 4709630 sayılı olur.
b) 14/04/2016 tarih ve E.8715 sayılı yazınız.

İlgi (b) yazı ile istemiş olduğunuz "Araştırma Projesi" incelenmiş ve uygun görülmüş olup, ilgi (a) Olur ekte sunulmuştur.
Bilgilerinize rica ederim.

Necmi ÖZEN
Vali a.
İl Milli Eğitim Müdürü

EKLER :
1-İlgi (a) Olur (1 sayfa)
2-Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)

Adres :
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörlük Binası
SAMSUN

Büyükdere Mah. Atatürk Blv. No:247 ESKİŞEHİR
Elektronik Ağ: www.eskisehir.meb.gov.tr
e-posta: strateji26@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: L.TOKAT
Tel : (0 222) 239 72 00/213-425
Faks: (0 222) 239 39 22

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 0353-637f-33c5-8c96-bc92 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 88074293/605.01/4709630
Konu : Araştırma Projesi

27.04.2016

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörlüğünün 14/04/2016 tarih ve E.8715 sayılı yazısı.

İlgi yazı ile; Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Uğur CANPOLAT' ın "Destekleme ve Yetiştirme Kursları Bağlamında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri, Kurs Merkezi Yöneticileri ve Öğrenci Görüşleri: Eskişehir İli Örneği" başlıklı tez çalışması Araştırma İzin Komisyonu tarafından incelenmiş ve komisyon tarafından sakınca görülmediği tespit edilmiş olup, komisyon tarafından belirtilen okullarda yukarıda adı geçen projenin gerçekleştirilmesi uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde takdirlerinize arz ederim.

Barış HANCI
Müdür Yardımcısı

OLUR
.../04/2016

Necmi ÖZEN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Büyükdere Mah. Atatürk Blv. No:247 ESKİŞEHİR
Elektronik Ağ: www.eskisehir.meb.gov.tr
e-posta: strateji26@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: L. FOKAT
Tel : (0 222) 239 72 00/213-425
Faks: (0 222) 239 39 22

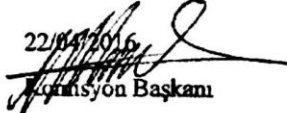
Bu evrak güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. <http://evrak.sorgu.meb.gov.tr> adresinden cfa6-2546-3e31-81ee-0b5c kodu ile teyit edilebilir.

T.C
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Uğur CANPOLAT
Kurumu/Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Araştırma Yapılacak Eğitim Kurumu ve Kademesi	Eskişehir İli Destekleme ve Yetiştirme Kursu
Araştırmanın Konusu	Destekleme ve Yetiştirme Kursları Bağlamında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri, Kurs Merkezi Yöneticileri ve Öğrenci Görüşleri: Eskişehir İli Örneği
Üniversite / Kurum Onayı	Var
Araştırma/Proje/Ödev/ Tez Önerisi	Var
Veri Toplama Araçları	Öğretmen Görüşme Formu, Kurs Merkezi Yöneticisi Görüşme Formu, Öğrenci Görüşme Formu
Görüş İstenecek Birimler	-
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2012/13 sayılı genelgesi gereğince uygulanmasında sakınca yoktur.	
Komisyon Kararı	KABUL (Oybirliği ile)
Muhalef Üyenin Adı ve Soyadı	Gerekçesi :

KOMİSYON

22/04/2016

Komisyon Başkanı
Barış HANCI
Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

Üye
Ömer GARAN
Öğretmen

Üye
Dr. Seda ERCAN-AKKAYA
Baş Öğretmen

Üye
Nuray GÖKÇAYIR
Uzman Öğretmen

Ek 2. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Etik Kurulu Araştırma İzin Belgesi

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : 61127492-050.01.04-E.32896
Konu : Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurul
Kararları hk.

01/04/2016

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 25.03.2016 tarihli toplantısında alınan kararlardan birer suret ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve söz konusu kararların ilgililere tebliğ edilmesi hususunda gereğini rica ederim.

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Sevilhan MENNAN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ekt:
1- 2016-43 Sayılı Kararın ekidir.
2- 2016-33
3- 2016-43

Adres: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörlük Binası
Telefon: 0362 312 19 19 Faks: 0362 457 69 19
Elektronik Ağ: <http://www.omu.edu.tr/>

İrkim BAHÇE
irkim.bahce@omu.edu.tr
Dahili Tel : 7238

5070 Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
25.03.2016	3	2016/ 33

KARAR NO: 2016 – 33 Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi yüksek lisans öğrencisi Uğur CANPOLAT’ın “Destekleme ve Yetiştirme Kursları Bağlamında Sosyal bilgiler Öğretmenleri, Kurs Merkezi Yöneticileri ve Öğrenci Görüşleri:Eskişehir İli Örneği” konulu anket çalışması okunarak görüşüldü.

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi yüksek lisans öğrencisi Uğur CANPOLAT’ın “Destekleme ve Yetiştirme Kursları Bağlamında Sosyal bilgiler Öğretmenleri, Kurs Merkezi Yöneticileri ve Öğrenci Görüşleri:Eskişehir İli Örneği” konulu anket çalışmasının kabulüne oybirliği ile karar verildi.

ASLI GİBİDİR.

Ek 3. Öğretmen Görüşme Formu

1. Destekleme ve Yetiştirme Kursları hakkında düşünceleriniz nelerdir?

2. Daha önce buna benzer bir kursta görev aldınız mı? Aldıysanız karşılaştırabilir misiniz?

3. Verdiğiniz Sosyal Bilgiler/ T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kursuna öğrenci katılımı konusunda neler düşünüyorsunuz?

A. Katılım sağlayamayan öğrenciler varsa sizce sebepleri neler olabilir?

B. Bu konu hakkında çözüm önerileriniz nelerdir?

4. Öğrencilerin, Sosyal Bilgiler ya da T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kursuna olan bakış açılarını değerlendirir misiniz?

5. Sosyal Bilgiler/T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük kursu sürecini nasıl planlayıp uyguladınız?

A. Bu süreçte hangi yöntem ve tekniklere yer verdiniz?

B. Bu süreçte hangi materyallerden yararlandınız?

C. Ders anlatımı sırasında zorlandığınız konular neler oldu? Nedenini açıklayınız.

6. Kurs kapsamında verdiğiniz ders ile dönem içi çalışmalarınız arasında farklılıklar var mı? Varsa belirtiniz.

7. Verdiğiniz Sosyal Bilgiler/ T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük kursunun hedefine ulaştığını düşünüyor musunuz? Kursları yararlı buluyor musunuz?

A. Öğrenci başarılarını verdiğiniz kurs kapsamında değerlendiriniz.

8. Sosyal Bilgiler/T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük kursu sürecinde karşılaştığınız güçlükler/problemler nelerdir?

A. Bu problemin/güçlüğü'n nedeni sizce ne olabilir?

B. Bu problemin/güçlüğü'n çözümü hakkında neler düşünüyorsunuz?

9. İleride Destekleme ve Yetiştirme Kursu kapsamında yapılacak olan Sosyal Bilgiler/T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük kurslarının daha verimli geçebilmesi için önerileriniz nelerdir?

10. Konu ile ilgili eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Ek 4. Kurs Merkezi Yöneticisi Görüşme Formu

1. Destekleme ve Yetiştirme Kursları hakkında düşünceleriniz nelerdir?

2. Daha önce buna benzer bir kursta görev aldınız mı? Aldıysanız karşılaştırabilir misiniz?

3. Sosyal Bilgiler ya da T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kursuna öğrenci/öğretmen katılımı konusunda neler düşünüyorsunuz?

A. Katılım sağlayamayan öğrenciler/öğretmenler varsa sizce sebepleri neler olabilir?

B. Bu konu hakkında çözüm önerileriniz nelerdir?

4. Öğrencilerin ve öğretmenlerin Destekleme ve Yetiştirme Kursları kapsamında, Sosyal Bilgiler/ T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine olan bakış açılarını değerlendirir misiniz?

5. Kurs merkezinizde açılan kursları nasıl bir planlamayla yönettiniz?

A. Bu süreçte karşılaştığımız problemler oldu mu? Olduysa sizce çözüm önerileri nelerdir?

6. Kurs kapsamında yapılan çalışmalarla dönem içi yapılan çalışmalar arasında farklılıklar var mı? Varsa belirtiniz.

7. Kurs merkezinizde açılmış olan Sosyal Bilgiler/ T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kursunun hedefine ulaşip ulaşmadığı konusundaki görüşleriniz nelerdir? Kursları yararlı buluyor musunuz?

A. Öğrenci başarılarını Sosyal Bilgiler/T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kursu kapsamında değerlendiriniz.

8. Kurs merkezi yöneticisi olarak kurs sürecinde karşılaştığımız güçlükler/problemler nelerdir?

A. Bu problemin/güçlüğü'nü nedeni sizce ne olabilir?

B. Bu problemin/güçlüğü'nü çözümü hakkında neler düşünüyorsunuz?

9. İleride Destekleme ve Yetiştirme Kursu kapsamında yapılacak olan Sosyal Bilgiler/T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük kurslarının daha verimli geçebilmesi için önerileriniz nelerdir?

10. Konu ile ilgili eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Ek 5. Öğrenci Görüşme Formu

1. Destekleme ve Yetiştirme Kursları deyince aklına neler geliyor? Kursta neler yapıyorsunuz?

2. Daha önce buna benzer bir kursa gittin mi? Gittiysen bu kurs ile onları karşılaştırabilir misin?

3. Sosyal Bilgiler ya da T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kursuna hem sen hem de arkadaşların düzenli bir şekilde katılabiliyor musunuz?

A. Öğrencilerin kurslara gelememe sebepleri sence neler olabilir?

B. Kursa gelemeyen arkadaşlarını kursa nasıl katabiliriz? Neler yaparsak kursa gelebilirler?

4. Destekleme ve Yetiştirme Kursları kapsamında Sosyal Bilgiler/T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük kursunuz nasıl geçiyor? Sence zor bir ders mi? Zorlandığın konular var mı?

5. Kurslara nasıl gidip geliyorsun? Hangi günler yapılıyor? Kurs olduğu günler ders çalışmalarını nasıl planlıyorsun?

6. Kursta işlediğiniz Sosyal Bilgiler/T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin dönem içi normal işlediğiniz dersten sence bir farkı var mı?

7. Bu kurslara katılmanın senin başarında ne gibi katkıları oldu? Kursun yararlı olduğunu düşünüyor musun?

8. Sosyal Bilgiler/T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kursu sürecinde karşılaştığın problemler oldu mu?

A. Bu problemin/güçlüğü'nü nedeni sence ne olabilir?

B. Bu problemin çözümü hakkında neler düşünüyorsunuz?

9. İleride Destekleme ve Yetiştirme Kursu kapsamında yapılacak olan Sosyal Bilgiler/T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük kurslarının daha verimli geçebilmesi için önerilerin neler?

10. Konu ile ilgili eklemek istediğin bir şey var mı?

EK 6. Katılımcı Araştırma İzin Formu

Tarih

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi olan Uğur CANPOLAT, yapacağı araştırmanın amacını ve uygulayacağı görüşme formlarını açıklamıştır. Ses kayıt cihazının kullanılacağı bu araştırmaya hiçbir baskı altında kalmadan gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum. Uğur CANPOLAT'ın araştırma sürecinde yapacağımız görüşmelerde ve veri toplama araçlarında hiçbir sakınca bulunmamaktadır.

Araştırmacı: Uğur CANPOLAT

Araştırmacı Tel: 0222 6612047

Araştırmacı E-Mail: ugurhoca35@gmail.com

Araştırmacı İmza:

Katılımcı:

Katılımcı Tel:

Katılımcı İmza:

EK 7. Katılımcı Bilgilendirme Formu

Merhaba, ben Uğur CANPOLAT. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Sarıcakaya Ortaokulu'da Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak çalışmaktayım. Aynı zamanda Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Programında Yüksek Lisans öğrencisiyim. “Destekleme ve Yetiştirme Kursları Bağlamında Sosyal Bilgiler Öğretmenleri, Kurs Merkezi Yöneticileri ve Öğrenci Görüşleri: Eskişehir İli Örneği” konusunda bir araştırma yapmaktayım. Destekleme ve Yetiştirme Kursları öğrencilere yönelik son yıllarda uygulanan bir çalışma. İlgili kurumlara sürecin nasıl işlediğini dönüt vermek amacıyla bu çalışma yapılmaktadır. Kurslarda yer alan öğrenciler, yöneticiler ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine başvuruyordum. Bu sürecin içinde bundan etkilenenler sizlersiniz. Bu nedenle görüşlerinizin araştırmama katkıları getireceğini düşünüyorum.

Öncelikle araştırmama katılmayı gönüllü olarak kabul ettiğiniz için teşekkür ederim. Görüşlerinizi derinlemesine inceleyebilmem için sizinle görüşmeler yapmak istiyorum. Görüşmeler için sizin uygun olduğunuz zamanda yapılacaktır. Görüşme esnasında söyledikleriniz ve görüşme sonunda elde edilecek bilgiler yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Görüşmeleri ses kayıt cihazıyla kaydetmeyi planlıyorum. Görüşme sonunda istemeniz halinde kaydı dinleyebilirsiniz. Araştırma raporunda gerçek isminiz belirtilmeyecek, bunun yerine kodlama isim kullanılacaktır. Araştırmanın herhangi bir aşamasında kayıtları dinleyebilir ve gözden geçirebilirsiniz. Bu süreçte belirtmek istemediğiniz ya da kayıt altına alınmasından rahatsız olduğunuz bilgileri söyleyebilirim. Araştırmayla ilgili vereceğiniz cevaplardan dolayı herhangi bir cezai işleme maruz kalmayacağınızı beyan ederim. Araştırmama ilişkin sormak istediğiniz noktalar varsa belirttiğim numaradan veya mail adresinden benimle iletişime geçebilirsiniz.

ÖZGEÇMİŞ

Uğur CANPOLAT 21.07.1989 Konak/İzmir’de doğdu. Gaziemir Lisesi/Gaziemir KİPA 10.Yıl Lisesi’ni bitirdikten sonra Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programından 2011 yılında mezun oldu. Aynı yıl Açıköğretim Fakültesi, Hukuk Bölümü, Adalet Programını bitirdi. 2012 yılından beri Milli Eğitim Bakanlığı’nda Sosyal Bilgiler Öğretmeni olarak görev yapan Uğur CANPOLAT, 2013 yılında Anadolu Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümünü bitirdi. 2013-2014 TEMA Kilis İl Temsilciliği Yardımcılığı yaptı. 2013’ten bu yana TEMA Ortaokul Rehber Öğretmenliği, THK Model Uçak Rehber Öğretmenliği ve Satranç Antrenörlüğü yaptı. Temel ilgi alanları satranç, halk oyunları, model uçak, ebru sanatı, doğa yürüyüşleri ve hukuk.

İletişim Bilgileri

E-mail: ugurhoca35@gmail.com

Bildiri:

Canpolat, U. ve Köçer, M. (2016). TEOG Kapsamında Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi. 5. *Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu*, Pamukkale Üniversitesi, Denizli. 28-30 Nisan 2016.

Makalele:

Canpolat, U. ve Köçer, M. (2017). Destekleme ve Yetiştirme Kurslarının TEOG Bağlamında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Dayalı Olarak İncelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 7(1), 123-154.

Üyesi Olduğu Kuruluşlar:

Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı, 2007

Sosyal Bilgiler Eğitimcileri Birliği Derneği, 2016

